B. 6.

Ambrosius iusto salute. Quia
recte admones frater. ut epis-
tolares fabulas et sermonē ab-
sentiū ad īterpretationē cōferas
oraculi celestis. interrogauis me
qd significet illud didragmū:
cuius dimidiū hebreus p̄cipi-
tur offerre pro redemptione aīe
sue. Quid ei tam cōsonabile.
q̄ de diuinis rebus sermonē
cōferre? Est aūt dimidiū didrag-
mi: dragma. Redemptio aūt aīe
fides est. Fides ergo dragma.
quā illa mulier ī euāgelio
ut legimus amissam diligē-
ter requirit: lucernā accendēs
et mūdās domū suā Et si ī-
uenerit cōuocat amicas et vi-
cinas. petens cōgratulari
eas secū: q̄ inuenerit dragmā
quā p̄diderat. Magnū enī
dāpnū aīe: si quis fidem amise-
rit: uel gratiā quā fidei p̄cio
acquisiuit sibi. Et ergo accē-
de lucernā tuā. lucerna tua o-
culus tuus est: ille īterior
oculus. s. lucet mentis. Istam
lucernā accende. que accipit
oleū spirituale: et lucet ī tota
domo tua. Quere dragmā
redemptionē aīe tue. quā qui a-
miserit turbatur: qui īuenerit
exultat. Est et redemptio aīe mi-
sericordia. Redemptio eī aīe hoīs
diuicie eius. quibus utiq; fit mi-
sericordia: que suscipit pauperes
iuuat. Fides igitur gracia. mi-
sericordia redemptio est aīe: que
dragme hoc ē ītegro p̄cio sue
plenioris expenditur. Dic enī
scriptū est dicente dn̄o ad moysen
Qd si acceperis cōputationē filiorū
isrl̄. in visitatōe ipsorū dabūt sin-
guli redemptionē aīe sue dn̄o: et
nō erit ī hys ruina ī visitatōe
eorū. Et hoc ē qd dabūt quotquot
perambulant visitatōz. didragmi
dimidiā ptem: qd ē scdm̄ di-
dragmū sanctū viginti oboli. Dimi-
dia aūt ps didragmi illatio dn̄o.
Oīs qui transierit visitare a viginti
ānis et supra: dabūt illationē
dn̄o. Qui diues ē nō addiciet. et
qui paup ē nō minorabit a di-
midia pte didragmi: cū ceperit
dare oblationē dn̄o et orare pro
aīabus suis. Et accipies peccuniā
illationis a filys isrl̄. et dabis il-
lam ī opus tabernaculi testimonij:
et erit filys isrl̄ legitimū memo-
riale ī conspectu dn̄i exorare
pro aīabus vrīs. Ita ergo de-
erat uel diues qui plus offer-
ret. uel paup qui minus habe-
ret. si ī pecunia dimidiū di-
dragmū istud et nō ī virtute eēt.

sume

Unde aduertendum quod non materia
lis ista sed intelligibilis dragma sit:
que ex equo ab omnibus conferenda
estimatur Denique esca de illa ce
lesti esca. esca autem et delectatio
alimenti celestis est sapientia qua vesce
bantur in paradyso locati. qui erant
deficientes anime cibus quem vomuit
manna diuinus sermo. ita legi
mus distributionem factam per sin
gulas animas: ut equalis fieret
diuisio Et collegerunt secundum dis
positionem moysi: qui plurimum
et qui minimum. et mensuram fere
runt gomor Et non habundauit
ut superfuit ei qui multum: et ei
qui minus non defuit. Unus
quisque enim pro numero animarum
que apud se erant in tabernaculis
collegit ~~collegit~~ per singula capi
ta gomor: idem mensuram vini.
sicut habet interpretatio Est autem
mensura sapientie que si supra
mensuram sit nocet: quia scriptum
est Noli multum esse sapiens Et
paulus docuit secundum mensuram
dari diuisionem gratiarum: cum
dicat Quia unicuique datur
manifestatio spiritus ad utilitatem.
Alii sermo sapientie. alii sermo sci
entie alii fides sapientie per spi
ritum scientie secundum eundem spiritum:
alii fides in eodem spiritu Et diui
dit eam gratiam secundum voluntatem
spiritus Quod diuidit equitatis est:
quod autem secundum voluntatem suam diuidit
potestatis. ut quia id velit uni
cuique conferre: quod profuturum
nouerit Gomor ergo mensura
est. et mensura vini: quod letifi
cat cor hominis Quod autem nisi sapi
entie potus iocunditas cordis
est Hoc est illud vinum quod mis
cuit in cratere sapientia et offert
bibendum: ut sumamus nos so
brietatem et prudentiam. Quod
ea equalitate transfundi oportet
sensibus et cogitationibus nostris
omnibus motibus qui intra hanc
nostram sunt domum. ut sciamus
posse habundare omnibus: defice
re nulli Plenius autem de sang
uine christi intelligitur: cuius
ad gratiam nil minuitur nichil
adiungitur et si parum su
mas et si plurimum haurias:
eadem perfecta est omnibus men
sura redemptionis Pascha quoque
domini hoc est agnum ita patres e
pulari iubentur: ut secundum nu
merum animarum epulentur suarum.
neque plures neque pauciores:
neque aliis plus dare aliis mi
nus. sed secundum animas singulorum.
ne aut fortiores amplius su
mant: aut infirmiores minus
Gratia enim equalis singulis
diuiditur redemptio diuiditur:
donum diuiditur. Neque plu
res oportet esse: ne quis va
cuus spei et redemptionis rece
dat Plures sunt: quando aliqui
extra numerum sunt Domini
autem numerati sunt omnes: et ca
pilli eorum Cognouit enim dominus
qui sunt ipsius Neque pauciores:
ne magnitudine gratie sit ad
recipiendum infirmior Et ideo
omnes equalitate deuotionis et fi

dei deferre precepit ad pascha
domini: id est transitum Pascha autem est
qua anima irrationabilem deponit
passionem: sumit autem bonam compas-
sionem ut compatiatur christus et transi-
tum eius in se suscipiat: ut inha-
bitet in ea et deambulet et fiat
eius deus. Gratia itaque equaliter
ponens: virtus autem divisa in sin-
gulis. Unusquisque ergo portionem
competentem suis viribus sumat
ne aut fortior indigeat: aut
oneretur infirmior. Habes hoc in
evangelio qua merces equatur
omnibus soluitur in vinea labora-
tibus: sed pauci ad bravium per-
ti ad coronam pervenerunt paucis
dicitur: reposita est michi corona iusti-
cie Alia est enim merces libertatis alia tamen
et gracie aliud virtutis stipendium:
alia laboris remuneratio. Ergo
didragmum redemptio est: primo
dimidium didragmi. Redemit autem
christus nos a morte redemit a ser-
vitute: ne subiecti simus mun-
do cui renunciavimus Unde dominus in
evangelio dicit ad petrum ut va-
dat ad mare et mittat hamum:
in ore piscis inventum staterem sumat
et det pro domino et pro se exigen-
tibus didragma Hoc est igitur
didragma quod exigebatur secundum
legem sed non debebat illud
filius regis: sed alienus Quid
enim se christus redimeret ab hoc mun-
do qui venerat ut tolleret peccatum
mundi Quid se a peccato redi-
meret qui descenderat ut
omnibus peccata dimitteret Quid
redimeret a servitute qui se exi-

naniuerat ut universis libertatem
daret Quid vero se redimeret
a morte qui carnem susceperat
ut morte sua omnibus resurrec-
tionem acquireret Non utique
opus habuit redemptione redemp-
tor universorum: sed sicut circumcisio-
nem accepit ut legem impleret
et ad baptismum venit ut imple-
ret iusticiam ita etiam didrag-
ma exigentibus solutionem
non recusavit: statim staterem
pro didragmo iussit pro se et
pro petro dari Maluit enim
supra legem solvere: quam id quod
erat legis negare Ostendit
autem iudeos quod legem fecerunt qua
totum didragmum exigeret cum
dimidium didragmi exigendum
moyses prescripserit: et ideo et
pro se et pro petro tamquam sin-
gulas dragmas in statere sol-
ui mandavit Bonus autem re-
sus christus qui staterem solvit quia
stater iusticia est: iusticia autem
supra legem Denique finis legis
christus: ad iusticiam omni credenti
Hic stater in ore piscis inveni-
tur: illius piscis quem ceperunt
piscatores hominum illius pis-
cis qui precedat symones suos:
ut igne examinatos proferat
Hunc staterem nescierunt iudei:
quem proditori dederunt Lex
autem dimidium didragmi pro
redemptione anime exigit: quam
dragmam deo deputat: quia
totum didragmum vendicare

al' diligo

nō poterat Vix eī in iudeo ꝟ
portio denoīs poterat īuestigā
ri Qꝰ aūt verus est lib̄ idē vero
hebreus· totus ē dei: totū qd'
habet libtatis est: nichil hꝫ
illius qui libtatem recusat di
cens Dilexi dn̄m meū et vx
orem et infantes: nō abibo
liber Qd' nō solū ad dn̄m sed
etiā ad eius ifertur īfirmitatē
qui se subiecerit mūdo qꝛ dili
git mūdū iīt mentē suam:
id est yoyn huius autorē vo
luntatis Nec solū ad vxorē ſʒ
etiā ad delectatiōnē ifertur:
que domesticū nō illā et nā
turā suscipit Huic ergo ad li
men et ostiū suū dn̄s suus
aurē ptundit: vt meminerit
smonis sui quo suitutē elegit
Et ideo tu xpiane isti nō imi
teris: qꝛ ē sc̄ptū est nō vt di
dragmi dimidiū si tn̄ vis pfēs
esse deo offeras· sed vt oīa tua
vendas et des pauperibus:
nec vt portionē suitutis mūdo
iserues: sed vt totū te abne
ges· et crucem dn̄i tollas: et
sequaris eū Cognouimꝰ itaqꝫ
ideo dimidiū didragmi lege
postulari: quia dimidiū ge
neri huiusmoi id ē cōuersa
tioni seculari et vsui domes
tico et posteritati iseruabat
quibus necesse erat et sor
tem ex sorte id est trāsmissio
nis deputari Unde et dn̄s
teptantibus se pharizeis sub
dola īterogātib' vtrū suaderet
cēsū dari cesari: rn̄dit Quid
me tēptatis ypocrite? Osten
dite m' nūmisma census At
illi obtulerūt ei denariū: in
quo erat ymago cesaris Att
illis Reddite que sūt cesaris
cesari: et que sūt dei deo Os
tendit illos ita esse ipfros q'
sibi pfros esse videbant: vt
pus cesari quā deo soluerēt
Quibus eī prior esset mūdi
cura: ab hys pus soluēdū
foret qd' erat mūdi Vn̄ et
ait Reddite· id ē vos reddite
q sūt cesaris: apud quos figu
ra et ymago īuenitꝛ cesaris
Illi ergo hebrei pueri ananias
azarias misael· ille daniel sapi
entior q' nō adorauerūt yma
ginē regis· q' nō reperiūt eā
qui nichil de illa mēsa regis
accipiebāt nō tenebātꝛ ad so
lutionē tributi Nichil eī eorū q
sub rege treno erāt possidebāt
Ergo eorū imitatores nō sol
uūt tributū: q̄bus potio deus ē
Ideo dn̄s ait· Reddite id ē vos
reddite q' protulistis ymagi
nem cesaris: apud quos in
uenitur Ego aūt nichil debeo
cesari: qꝛ nichil huius mūdi ha
beo Veīt eī huius mūdi pn̄
ceps: et ī me nichil īueīt Nich
il debet petrus· nichil apl'i mei
q' quia nō sūt de hoc mūdo:
qa meū sūt sup mundū Er
go qd' dn̄e legis ē solui iube
tur: nō qd' cesaris Sed tn̄

et si in hoc mūdo sunt Ego misi
eos in hūc mūdū ſʒ iam nō sunt
de hoc mūdo

et ipm pfco ide pdicator eua
gelij ia no debebat: qui plus
pdicabat No debebat filius
dei: no debebat et petrus in
adoptione a pre acceptus p gratia
sed ne scandalizet inquit vade
ad mare et mitte hamu: et
eu piscem qui p9 ascenderit tol
le et apto ore eius inuenies
ibi statere: illu sumes dabis
pro me et pro te O mag mis
teria Dat dimidiu didragmu
qd lex iubebat et no negat
qd legis e: q si factus ex mulie
re fco sub lege factu scdz icarna
conem locutus sum ex muliere
scdz sexu Mulier sexus e vir
go species: sexus generis v
go integritatis In quo ergo venit
sub lege i eo fco e ex muliere:
id e i corpe Et ideo didrag sol
ui iubet p se et p petro: qa
vtque sub lege generati Iu
bet g° scdz legem solui: vt
eos qui sub lege erant redi
met Et tu staterem dari iubet
quo vectes iponeret ou suo:
ne ex mitilodo peti aditte admitte
ret Et iubet dari i ore pisce
reptu: vt agnosceret verbu
Cui eu qd legis e exigebat
tur qd legis e nesciebant V
bu enim dei ignorare no debe
bant: qa scriptu est Prope e
vbm i ore tuo et i corde tuo.
Totu igit didragmu deo sol
uit: qui seculo nichil rseruat.
Deo eni iusticia soluit q est
mentis sobrietas: deo soluitur
sermonis custodia q sermonis

sobrietas e Corde eni creditur ad
iusticiam: ore confessio fit ad
salutem Potest at et dragma
p veteri testamento accipi: di
dragmu p vtrusque testame
ti precio: qa scdz legem vn9
quisque p legem redimeba
tur Nunc aut scdz euangeliu re
dimitur soluit dragma scdz
legem: sanguine redimitur xpi
scdm gratiam gemina habes
redemptione: et denotoib et sag
uis. Nec eni fides sola ad pfec
tione satis e: nisi etia baptis
matis adipiscatur gratia et sag
uine xpi redeptio accipiat Bo
na g° dragma q deo soluitur No
e dragma denarius: sed diui
sum est Denique i denario
ymago cesaris e. i dragma
ymago dei: qa vnius est dei
ad imitacione ipius Ab vno i
cipit et ab i infinitu diffunditur
et iteru de infinito numero in
vnu qi i fine oia reuertuntur:
qa deus et principiu et finis oim
est Vnde nec numeru mo
nada sed elementu nui: qbus
ea cura e appellauerunt Et ho
propterea diximus: qa scriptu est
Ego sum alpha et o: p9 et no
uissimus Et audi isrl: dns de
tuus deus vnus est Et tu g°
ad similitudine dni vnus esto
atque idem: no hodie sobrius
cras ebrius hodie pacificus
cras litigiosus: hodie frugi. crastina die
crastina die icontinens Mu
tatur eni vnusquisque moru

valetute et fit alter · ī quo nō ag
noscat' qd' fuit : et incipit esse qd'
nō fuit sui degener. Grave est
et mutari ī peius. sed ē sicut
ymago ī dragma īmutabilis :
eādē hītu servās cotidie. Vides
dragmā attende ymaginē.
hoc ē vides legē attende ī lege
ymaginē dei xpm : qa ipē ē yma
go dei īvisibilis et īcorruptibi
lis. Luceat tibi velut ī specu
lo legis. cōfitere eū ī lege. ut
eū ī euāgelio recognoscas. Di
cognovisti ī mādatis : recognos
ces ī operibus. Vale. et si non
īfructuose didragmū istud cō
missum michi ~~arbitrar~~ arbi
traris : iterū si qd habes cō
mitte ne dubitaveris

Ambrosius simpliciano salutem. Notū te cū
legeres significasti m · qd si
bi velit q moyses post obla
tū sacrificiū · et īmolatas dō
salutares hostias · dimidiā p
tem sāguīs ī crateras miserit :
dimidiā aūt ad altare effuderit.
Sed qd ē q ipē dubites et a
nob requiras. cū fidei et acq̄rē
de cognicōīs divine gracia to
tū orbē peragraveris z cotidiane
lectioni noctibus ac diurnis
vicibus oē vite hui9 tēpus de
putaveris · acri p̄sertī īgenio ·
etiā ītelligibilia cōplectēs.
ut pote qui etiā philosophie
libros q̄ a vero fuit sit devij
demōstrare soleas · et plerosq̄
tā īanes esse · ut p̄ius scriben

Nō d̄ sāḡs imolati divisio ·

tiū ī suis scriptis sermo q̄ vita
eorū defecerit. Tamē qa colla
tio sermonis ut pecunie mag
no ē usui · atq ea maxi9 ī cō
mune emolumētū negocia
cōis p̄fcis paratur : q mirabi
lis sit ista sāguīs divisio · reti
cere nō queo. Pars eī eius mo
ralem sapiē disciplinā vide'
significare : pars misticā. Illa
que ī crateras missa moralis
est : h' q̄ ad altare effunditur
mistica. eo q divinō mune z
aspiracōē quadā hūanis īfū
datur mētibus : ut cōveniencia
et fidei plena de deo senciāt.
Denique q̄ locuti sūt de eius ma
iestate z de celestibus · ut apli
ut sā p̄phete : nō n̄ ex revelacōē
divinā demōstrata sibi loq̄ ausi
sūt. Dn̄ paulus z raptū se ī
padisū z audisse vba q̄ nō lic
hoī loqui : ī eplā sua testifica
t9 ē. Stephan9 quoq vidit
celos apertos : et ihm ad dexte
rā dei stantē. Et david p̄pheta
vidit sedētē. Nā de moyse q
loquar. de quo dicit scriptura q
nō surrexit āplius p̄pha ī isrl
sicut moyses q̄ scivit dnm̄ facie
ad faciē ī oībus signis z pdigiis
q̄ fecit ī tra egypti. Misticā
go deo libat : q̄ splēdore di
vine sapiencie cui9 pr̄ z genitor
ē īflāmat aīe vigorē ac mē
te illumīat. Sapia aūt dei xpc.
ī cui9 pectore recūbebat iohā
nes : et de principali illo secre
to q sapiē hausisse se divina

pdit misteriã Deiq ipẽ cõsians
mineis hº. scripsit : qui sibi qđ
caperat venditare · ꝛ suo assig
nare igenio i formidabat Deo
et ipẽ dñs dicebat aplis os suu
aperiẽs Accipite spm̃ scm̃ · Quo
declarauit se esse : cui moysi
dixerat Ego aperiã os tuu : ꝛ
istruã te qđ debeas loq Ergo
hᶜ sapiã diuina ꝯcinnabit i
pmixtã atꝫ icorruptã scoꝛũ aĩs
suis ifũdit graciã · et cogniciõne
reuelat : vt speculẽtᶻ eius glo
riam Illa aũt moralis sapiẽ
disciplina est · q mittitᶻ in cra
teras : et ex illa capitᶻ atꝫ hau
ritur Crateres igiᶻ sensuũ r
ceptacula : crateres oculi sũt
duo aures sũt · nares sũt : os
qꝫ et alie ptes cõuenientes mu
neri Oculi eĩ visũ rapiũt : et
mistrãt auditũ aures · odorẽ
nares : ora gustũ et ceteraꝗ In is
tos crateres vᵐ illud iquo est
pncipatus sacdocij in aphetie
effũdit saguis sui ptes : vt
viuificet atꝫ animetᶻ irrõna
biles pportiones : et fiãt rõna
biles Deniqꝫ vbi leges diuini
pcepti numerat atꝫ ãnũciauit
populo : theoricũ postea itel
ligibilis illius arche testimonij
vel candelabri vel thimiama
tis locuturus imolauit hosti
as et libauit saguis pte ifundẽs
altaribꝰ sacris : pte aũt ifudit
crateribꝰ Fit ergo diuisio mistice
illius hᵒ ē diuine moralis sapi
ẽcie λ οϒος ei diuisor est aia
rum atꝫ vtutũ λ ο ϒ ο ϲ aũt vᵐ

dei validũ et acutũ : qđ ptrãsit
et penetrat usque ad diuisio
nem aĩe Virtutes quoqꝫ distig
uit et diuidit Cuius minister
moyses diuisione saguis vtu
tũ genera distinxit Et qᵉ nichil
p ceteris i lege nisi xᵉ aduẽtus
ãnũciatᶻ atꝫ eius pfiguratur
passio : vide ne ista sit hostia
salutaris quã verbũ deus in
semetipõ obtulit · atꝫ i suo in
molauit corpe : q pmo mora
lem i ewãgelio sed eciã i lege
docuit disciplinã : et i sua pa
ciencia atꝫ i ipõ actu et ope mõ
strauit tãquã in crateras ita
in mores nrõs sensus ~~atque~~ ꝗ
trãsfundẽs velut substanciã
quandã et vitalia ipã sapiẽ
quibus mẽtes hoim viuificatᶻ
ad vtutis seiariũ et istituta
pietatis Deinde accedẽs ad al
tare : effũdit hostie sue saguinẽ
Itaqꝫ siue hec ita accipias si
ue vt ~~arbitto~~ arbitror sensus
est : siue scdꝫ salomonẽ velis
cõcurrit eque : ut quia saguinẽ
misit i crateras moyses pphe
ta · cognoscas ipm̃ eẽ saguinẽ
de qᵒ scptũ est : quia sapiã mis
cuit i cratere vinũ suũ dicẽs
vt relinquerẽt isipienciã et
quererẽt sapienciã Hauri
tur ergo de cratere sapiã : hau
ritur disciplina hauritᶻ in
tellectus · hauritᶻ correctio · ha
ritur vite emẽdatio : hau
ritur moꝝ et cõsilioꝝ tem
peratio · pietatis grã vtutis
incrementũ · fons vbtatis

Quod vero ad altare effundit sang-
uinem ut intelligeris licet ablutio-
nem mundi immissione omnium pro pecca-
tum. Ceteri sanguinem illum ad altare
quasi hostia effundit: ad mundi
tum haurienda peccatum. Agnus enim
hostia est sed agnus non irratio-
nabilis nature sed divine pote-
ntie: de quo dictum est. Ecce agnus
dei: ecce qui tollit peccatum mundi.
Non solum enim mundavit sanguine
delicta universorum: sed divina pote-
state donavit. An non tibi videtur ef-
fudisse sanguinem suum. de cuius
latere supra ipsum passionis alta-
re aqua cucurrit et sanguis.
Vale: et nos parentis affectu di-
lige ut facis. Consului

Ambrosius simpliciano
salutem. Quantus sit
unius cuiusque in suo munere. exem-
plo debet esse lectio que iure te
movit. quod moyses ille quo nemo
presentius deum vidit. neque surrexit
amplius in israel propheta qui deum
facie ad faciem sicut moyses vide-
ret. ille qui quadraginta diebus
cum deo vigit et noctibus fuit
fuit cum lege accepit in monte.
ille inquam cui deus dabat
quos loqueretur sermones. invenitur
magis aaron fratris consilium quam
suum probasse. Fuit ergo quisquam ho-
minum moyse prudentior. et
instructior aliquis. Atque ipsum
aaron postea cum maria circa
ethiopisse personam leguntur er-
rasse. Sed hoc ipsum diligenter dis-
cute: ubi moyses sententiam spon-
det. ubi aaron consilio. Moy-
ses magnus propheta. qui de christo dixit
sicut me ipsum audietis: et de quo
ipse dominus ait. Si moysen et
prophetas non audiunt: nec si quis
ex mortuis ad illos abierit cre-
dent. Ergo in causa prophetie pre-
fertur moyses sicut propheta.
Ubi autem causa et munus officium
sacerdotii est: preponitur aaron
sicut sacerdos. Tractemus ergo ipsum
locum. Immolatus erat hircus
pro peccato et oblatus in holocaustum.
quesivit eum postea moyses
et combustus erat: et iratus est moy-
ses ad filios aaron eleazar et
ithamar qui superfuerant dicens.
Quare non manducastis hostiam
pro peccato in loco sancto. quoniam quidem
sancta sanctorum sunt hec vobis manduca-
re. ut auferatis peccatum synago-
ge et mihi manducandum esse
sicut mihi preceptum est. Cum ergo iratum
eum vidisset aaron: placide re-
spondit ei. Si hodie obtule-
rint pro peccato suo holocausta sua
coram domino et acciderint mihi ta-
lia. manducabo quod pro peccato ho-
die obtulerint. numquid pla-
cebit domino. Et audivit moyses:
et placuit illi. Quid ista signi-
ficent consideremus. Nichil peccare
solius est dei. emendare sapientis
est et corrigere erratum: et penite-
ntiam gerere peccati. Id tamen est difficile
in hac vita hominum. Quid enim
tam rarum. quam ut invenias virum
qui seipsum redarguat et factum con-
dempnet suum. Rara itaque con-
fessio de peccato. rara penitentia:
rara in hominibus ubi eius assertio:

Quod sanctificatum hirci quod moyses requirit combustum ~

Repugnat et natura: repugnat verecundia. Natura: quia omnes sub peccato: et qui carnem gerit culpe obnoxius est. Ergo repugnat natura carnis: et illecebra scelerum innocencie integritatique. Repugnat etiam verecundia: quia erubescit unusquisque apertam culpam fateri: dum penam magis quam futura cogitat. Videbat autem moyses primum vacuam reperire animam: ut eximias errores deponeret: et nuda culpe sine ullo sui pudore discredet. Sed non invenit: quia cito impetus irrationabilis prevenit: et flamma quedam celerrimi motus animam depascit: atque exurit eius innocenciam. Preponderat enim futuris penam: et violenta moderatis et plura paucioribus et iocunda seriis et asperis mollia et tristibus leta et illecebrosa rigidioribus: et sperata tardioribus. Velox enim est iniquitas: que ad nocendum occasiones suggerit: quia veloces pedes eius ad effundendum sanguinem. Lenta autem virtus omnis et diuturna cunctatrix ante iudicat et adorienda inspicit: ita mens bona speculatrix consiliorum suorum est: priusque examinat quod decorum atque honestum. Iniquitas vero ope cogitacionum antevenit. Pigra igitur et verecunda est penitencia quia premitur et revocatur penarum pudore. Solis enim intendit futuris: quorum spes sera tardior fructus: et ideo petitio ipsa tardior. Inter hec spei et virtutis molimina precurrit impudencia: et specie presencium penitencia excludit et tanquam exurit affectus eius et hoc aboletur initus: quoniam erit ea lex et non invenit. Combusta est enim fervore et fumo iniquitatis: et indignatio legis quodam monetur. Dicit moyses deuorandum fuisse penitencia in sanctorum: sacerdotes quasi segniores increpat: respondit aaron prudentem debere esse iudicium sacerdotale: nec facile male sane consciencie committendum id muneris: ne fiat error deterior priore. Vase enim fetido vel oleum vel vinum facile corrumpitur: ac deterioratur. Quomodo autem poterat ubi ignis alienus erat panem exuri: et hoc sub conspectu domini cui et occulta sunt cognita. Numquid potest placere domino: si quis cum adhuc versetur iniquitatibus et iniusticiam corde inclusam teneat dicit se agere penitenciam. Simile est ac si quis eger sanum se simulet magis egrotabit: quia nichil ei prodesse potest. Simulatio sanitatis cum verbo adumbretur: et nullo fulciat subsidio virtutis. Ignis utique alienus est libido: ignis alienus est omnis iniuste incendium cupiditatis: ignis est omnis ardor avaricie. Hoc igni nemo mundat: sed exuritur. Nam ubi iste ignis alienus est si quis in conspectu se offerat domini: ignis eum celestis absumit sicud abiud et nadab: quos exussit ignis ce-

celestis piteram cum hijs q̄ pro
pctõ sacris fuerant oblata al
taribus Cui g° vult mudare
patrem suum igne a se remoue
at alienum illi soli se igni offe
rat qui culpam nõ hoiez ex
uit Quis sit iste ignis audi
dicentem Ca ihs baptizauit
i spu sco et igni Hic est ignis
q sicauit emoroissam p xij
anos saguinez pfluentem hic
e q ptm zachei abstulit dicē
tis q dimidiū bonorū suorz
daret pauperibus et si cui qd
q abstulit reddet quadru
plum Hic e ignis q abstersit cul
pā latronis Ignis eū osumes
e q dixit ei hodie mecū i pa
diso eis Illos itaqz sanauit
i qbus simplicē et purā reppe
rit confessionē nichil malig
nichil fraudulentū Deiqz iu
das ad remediū puenie nõ
potuit cū dicēt peccaui q t
diderim sanguinez iustū qz alie
nū ignē voluebat i pectore
suo qui eū iflamauit ad
laqueū Indignus eni fuit reme
dio qa nõ itimo mentis cousso
igemuit et sedulo gessit pe
nitenciā Tante eni pietatis
e dns ihs vt et ipi donaret
veniā si xpi exspectasset
misericordiā Haut g° culpā
sacdotes nõ auferūt neqz
pctm eius q i dolo se offert
et adhuc i studio delinquēdi
est Non eni pnt epulari deo
qd plenum fraudis et serpētis

Iterum tractatus e Cibus eni
sacdotis e i remissione pctorū
Vn ait pnceps sacdotū Meus
[faciã] cibus e ut voluntatē patris mei
q i celis est Que e volūtas dei
nisi ea cū cousus igemueris
tūc eris saluus In illo g° sub
dolo nõ cibus e Deiqz nec ipe
epulādi suauitatē capit q
sincera et pura osciā nõ e Il
maticido eni fraudis epulādi
suauitatē obducit nec putat
mala osciā ut reficiat et pas
cat obnoxiū cum penā Ideo g°
talis sacrificiū tal peticio tal penā
nõ e vsui aut voluptati sacdo
tibus melior qz hircus ille q pro
pctõ oblatus e i holocaustū qz nõ
fuit sincera hostia exustus e qz
i eius sacrificio alieus ignis repts e
Non e itaqz cotemplatū et acceptū
sacrificiū deo Non e eni acceptū
n qd fuit i diuinis sinceritatis et
veritatis pbatum Ideo et alibi
legis duos hircos unū i quo sors
dni alterū trāsmissionis dicti
i desertū ut accipiat pctū iniq
tates vel alicuius pctoris Dicit
eni duo sunt i agro et vnus eorū
assumetur et alius delinquetur ita
sūt duo hirci vnus q ad sacrifi
ciū e vtilis alius q i desertum
dimitti Hic nullius usui neqz
edendus neqz epulandus sac
dotū filijs Dicitur eni ex hijs
q alimētorū sūt qd bonū e
editur qd i vtile a malū pro
icitur ita et bona opa epu
latoria dicimus que sunt esui vtilia [aliter usui]

Illū in quo sors dni offerri atqz
imolari p pctõ illud vero i quo
sors trāsmissionis

No placebit ergo dn̄o si mādu
cet sacdos sacrificiū i q° fraus sit
oblationis : nō sedule cōfessiōis
sinceritas Et ideo huius iste i
desertū dittendus ē : ubi erra
uerūt pr̄es nr̄i Errauerūt i
co : et nō potuerūt ad rsurrec
tionis t'ram puenire : sed īterijt
atra memoria eorū Denique
que sint epulatoria opa qui
di Et erūt vob sabbata t'ra
esce · Epulatoria eī et refectio
ria requies ī deo : que fit ai
trāquillitate Vn̄ et nos etiā
ī smone rōesmo Vale et nos
ut diligis dilige : q̄z nos te di
ligimus Contuli Ep̄la iiij.

A Mbrosius hireneo sa
lutem Moueri te sig
significasti in eo q̄ legeris
abhoīnanda apud egyptios
immolemus deo Sed habu
isti quo istud solues : q̄a ī ge
nesi sc̄ptū ē q̄ egypcij pastore
pecorū abhominabant : nō
utiq̄ ꝑpt' hoīez : sed ꝑpt' pecora
Illi eī t'rā aratro uertebāt Ab
rahā, et iacob postea moyses et
dauid pastores fuerūt : regi
lē quādā ī hoc munie discipli
nā inuētes Oderāt g° egyp
tij īmolata sacrificia : id ē est
pfc̄ā studia ꝟtutū et plena
disciplina Q° g° uiciosi o
derūt · hoc apud bonos sin
cerū ac piū est opus Virtu
tes detestat' luxuriosus :
helluo refugit egyptiū Ita

corpus q° illecebras diligit a
uersatur aīe ꝟtutes : abhomi
natur ipuī · refugit ꝟtutē dis
ciplinas : ⁊ oīa opa q̄ huiusmo
sūt Que g° egyptius refugit
egyptius ille et nō hō : hec
tu amplecte : qui hs huanita
tē sciencīā Illa aū declinat q̄
illi sequūtur atz eligūt : qm̄
duo ista sibi cōgrue nō possūt :
prudēcia et īsipiēcia Ita si
cut hijs que ī quodā sensu ꝓru
dencie atz ītemperāncie sūt
abdicant se prudēcia · abdicat
cōtinēcia : ita eorū exsors oīs
īsipiēs ē · atz īcontinēs : que in
bonis atq̄ ī hereditate sapiētis
uiri sūt et cōtinētis Denique
sc̄e ille t'ri cōiugio lia et rachel
una laboriosa altera aspirator
fortis refugiēs nō generis ne
cessitudine sed morū discrepā
ciā : cū uiri exercicij iacob smo
ne edocte essent q̄ uellet dis
cedere ut labā et filiorū eius
īuidiā declinaret atz igna
uiā : rn̄derūt Numquid est
nob porcio ul' hereditas in
domo pr̄is nr̄i : Num sicut
aliene estimamur ei : Ve
didit eni nos : et deuorauit
p̄ciū nr̄m Ecce p̄miū quia
ignauus et ineudus laborio
sam et discipline tenacē alie
nat a se ac refugit sese q̄
cupit alienare : qm̄ eas oīe
ternit esse sibi : et putat se

Curare egypcij pastores abhoīant Et de fuga iacob
a laban q̄ ꝑpt'

lucru fecisse q alienavit eas .i.
et h^o ee suu pcru iudicat: eu q
fruiti voluptatis sue Nulli audia-
mus quod que lz virtus no habe-
at ignavia Aufert ei Quos di-
vitie et gl'a qua tulit deus
pri nro: nob est et filijs nris
Merito deo arbitro dicit esse
sublatu qr ipe est auctor bonoru
.i. eius gra ignavi exuuntur:
qr decorem hereditatis divine
capere probi atq ifimi no querit
Succedit aut iniuntus: et spm
in se fortis hns Quis ait fortis
nisi solus deus .i. q oia creavit
et regit. His go debet here-
ditas dei Un et ysaias dicit
Est hereditas credentib9 i dno
Et pulchre ait: e hereditas ip-
sa eni sola hereditas e: alia no
est Neq eni cecus thesaurus
hereditas e: neq caduca oia
hereditatis sunt comodu. Sola
e illa hereditas: i quibus e por-
tio deus Un scs dni dicit Por-
tio mea dne Et alibi Heres
fcs sum testimoniorum tuorum Vi-
des q possideat iustus mada-
ta dei: oracula eius precepta
ei9 . In his dives e: hijs pas-
citur . i hijs delectatur q i oib9
divitijs Hec go possidentes
lya et Rachel patris opes
no requirebat . i quibus erat
pecunia adultea .i. irrationabi-
lis species: et spiritalis ex-
pers vigoris Deniq quasi di-
vites et libe: no eu divite

sed egente arbitrabat Ois eni
bonoru et liberaliu consors dis-
ciplinaru neine insipientiu divi-
te putat .i. sed io pem atq ege-
nte: abiectu quoq et si regia-
libus divitijs affluat: et su-
perbus auro sua iactet pote-
cia Fugienda igit et taliu so-
cietas: et si aliqua generis co-
pulet necessitudine Noxie st
eni consortia cu isipientibus: et
ifitiunt sobam mente ac deco-
lorat .i. quia sicut adheres sco
sco eris: ita cu pusie pusus
eris Frequet eni accidit . ut qs
contra ppositu suu itemperan-
te audies cu velit ipe contine-
te disciplina tene: fuco isipie-
tie coloret Merito q contrarie
sibi sut et repugnates: disci-
plina atq isolencia Un cu vir
exercitatus earu sententia que-
reret: voce ~~emitit~~ pbate ia emitti
diuturno exercicio virtutis Nu-
quid e nob porcio aut hereditas
i domo pris nri . Id e consu-
lis nos utru velimus ab eo
recedere .i. quasi vero nos cog-
noverit q nulla habeamus
cupiditatem ei9 societatis
neque nos dulcis pluribus
secularium divitiaru cupidi-
tas teneat aut leticia luxu-
rie . Hec sut que nos mise-
ra et aliena nobis duximus:
hec sut q plena iopie atq e-
gestate arbitramur Addicit
ere causam secessionis .i. q

verā gloriā et boni thesauri copias amisit laban : in quibus nascitur Rigor datus et mentis et bona moneta prmagis dei et similitudinis : quia spiritualis moneta Hec amisit : quia splendida magis seculi elegit quam vera et utilia vite sue : quorum decor expers diuinorum bonorum preterit : quia ille que putat pulchra in hijs se fallet ipsum et decipit Vnum audi eius verba et iudicia Secutus scimus iacob et filias suas ne forte apud eas suorum viciorum ~~furti~~ reperiret aliquid et in uocandi ad se haberet auctoritate coarguens iustum cum ratione esset redargutus et nichil respondere ac referre posset quod eum debet tenere : si annunciasses inquid michi ~~emisissem~~ misissem te In quo prodidit quod iustus fugerit ne eum prosequeretur ne deduceret : ne tali comitatu stipatus procedet Primum quod multorum dominorum mancipio se subicere non debuit ut ab eo tamquam seruulus dei nutriretur vel deinde quia vir exercicio intentus et querens veram viam ad virtutem prosequendam : non homines deductorem sed oracula quesiuit celestia Que me inquit hic preceperunt abire : et mittunt comitantem viatorem Sed quomodo me dimisisses vel an cum leticia tua que plena est mestitudinis cum timpanis scilicet atque organis in moderatis modulatibus et

sonis tibiarum suauibus in sua iua resultantibus sonis dissonis crepitibus discrepantibus vocibus mixtis simbalis animam ferentibus : Hijs me delectari posse credidisti vel hijs reuocari : Hec sunt que ego fugi : nec vere oris verborum tuorum iudicia fugi : ne me talia sequerentur : ne quod de tuis accipiens abirem Non enim talibus deductoribus ad ecclesiam christi perueniret ad quam tendebat iacob ut eo deduceret populorum copias vel ~~et~~ in ueheret nacionum diuicias posteritate infunderet fugiens umbras inanium rerum preferens insensibilibus simulacris virtutum spirante decore : plausibilibus ponens seria Vides enim quemadmodum conuiuia gentiles adornent festa annuncient : sed ea pijs mentibus in festiora sunt : quia hijs plerique decipiuntur dulcibus capiuntur epulis capiuntur saltancium choris vel dum ieiunia nostra fugiunt dum ea sibi aspera putant : dum corpori ea noxia et molesta arbitrantur :

An opinatus es quia aurum tuum desiderare : Sed non hijs aurum igni examinatum : quo iusti probantur An quia argentum cupere : Sed non hijs argentum : qui non hijs splendore alloquij celestis Sed fortassis speras quod adieceris michi ad obsequium seruulos tuos : ego vero liberos quero :

fugio seruos pcti Sed forte co
mites itineris et duces viaru
necessarij fuerut .. vtina seq
possent : ego illis mostrare
dni vias Sed q deu nesciunt
q vias eius quo nouistis .. Vi
as eius igrediunt dilecti dno
q no declinat eas intrant sed tn
nemo excludit Sequat qui
paratus e : igrediat via q du
cit mesopotamia .. vt q ea
petit p aquas transeat aqua
tygri atq eufrate fortitudis atq
iusticie : p lacrimas pnie bap
tismu gre In ea e vita exer
citus dei Omnes ei qui sut
i ecclesia : deo militant In
ea e grex ille insignis diuersa
ru virtutu : que iacob sibi
elegit Omis ei in signo data
docta et erudita est : dis
ciplinaru e nescia Que at
insignita : eadem diues opu
et graciaru opima Ad ea
q venit : iratu fratre reconci
liet pus Ad ea q venit sichima
pciosam illa et actuosam i
habitet virtutu officina : ubi
lese castitatis grauis vltio
Ad ea q venit luctet cu deo ..
vt ad imitacoez eius se ~~exerc~~
exerceat ad humilitate xi et
passiones eius cogrediat : tol
lat cruce sua et xpm sequat
gre Denique bonus cofessor no
emulat no iflatur : ymo
etia bn dicat cogrediente
sibi tali munere Sequimur

ergo scm iacob et vias eius :
vt puenamus ad eas passiones
ad eas cogressiones .. pueniam
mus ad muru . pueniamus
ad paciencia matre fideliu
et ad prez ysaac : id e iocun
ditatis ipatre leticie redu
dantem Ubi ia paciencia
ibi leticia : qr post tribulaco
nes paciencia .. paciencia at
pbatione opat i qua est
spes De qua no cofundimur
.. qm q no fuerit cofusus cora
xi : nc xps cofundet in eo
Vale fili .. et no erubescas
patre interrogare : q no eru
bescis i passionibus xi gloria
ri Contuli Epistola x

Ambrosius felici sa
lutem Et si habitu
corporis minus va
leam : tn ubi smone v nai
mi int pectoris tui legi no
mediocre suspsi ad cualescere
du gracia quasi quoda al
loquij tui poleio refotus .. puleio
sit qua celebrem vtrique
nrm anunciasti die affore
quo suscepisti summi gubna
cula sacerdocij : de quo cu
momentu cu fre nro bassia
no loquebar Ortus eni smo
de basilica qua condidit apos
tolorum noie dedicacione dedit
huic smoni viam Siqui
dem significabat : qr sedulo

f. Ad fr̄ [illegible]

tue q̄ret sanctitatis p̄sentiam
Cū ego mīs Fabius itexui
diem natalis tui qui foret i
exordio ipō kalendarū no
uembriū. eū q̄ si nō fallerer
appropinquasse et crastina
celebrādū die: vīn post h' nō
excusaturū. promisi/ ergo de
te: qm̄ et tibi id de me licet p
misi illi: exegit m͞r Presūp
tū eī habeo q̄ affuturus sis:
q̄ debes adesse Filō go te ma
gis meū pmissum tenebit
quā tuū institutū. quid i
aim̄ iduxeis: ut qđ oportz
facias Adutis itaz q̄a nō tā
pmisi audax: q̄ tu cōsors
sit spospondi Veni igit͞r ne
duos sacdos i dāgnaste q̄
nō affueis me q̄ tā facile p
miserim Natalem aūt tuum
pseqmur nr̄is oroibus: et tu
mī i tuis votis nō obliuiscā
ris Te nr̄ spūs comitabitur.
tu q̄que cū igredieris scdz ta
bnaculū qđ dicit scā scōrū:
facito nr̄o more ut nos cū te
tū inducas cū spū adoles au
reū illud tymiamateriū.
nos ne mī miseris Ipm̄ est
enī qđ in scdo tabnaculo ē:
de quo plena sapiā ē Ora
tio tua sicut icensū dirigit͞r
ad celestia Ibi archa testa
mēti undiq̄ auro tecta: id
ē doctrina vł doctrina sapiētie
dei: ibi doliū aureū hñs

mānā receptaculū saluret spi
ritualis alimonie et diuine prop
tiatiū cognitionis: ibi ūga aa
ron isigne sacdotiū gratie q̄
aruerat añ: sed i xp̄o reflorurit
Ibi cherubī sup tabulas testame
ti lectois cognito sacre. ibi p
piciatoriū sup qđ in excelsis
deus verbū est ymago inuisi
bilis dei: qđ tibi dicit loquar
tecū desup ppiciatoriū de me
dio duorū cherubin Dic eī
loqt͞r nobiscū ut nos eius s'
mone itelligamus. nā quia
nō mūdana sed quia itelligi
bilia loquit͞r sicut ait Aperiā
i pabolis os meū Ubi eī xp̄s
ibi oiā: ibi doctrina eius ibi
pctōrū rmissio ibi gratia: ibi
sepatio mortuorū ac uiuētiū
Et aaron quidem semel stetit
i medio eorū: obiciēs se ne
mors transiret ad uiuentiū
agmina a funeribus mor
tuorū Hic aūt quasi ubiq̄
semp stat in singulis quem
nos nō videmus intra nos
separās ratiōbiles ūtutes a
cadaueribus passionū leta
lium et pestilentiū cogita
tōnum Hic certat quasi q'
in huc mundū venerit ut
aculeū mortis abigēt ē de
uoratorū eius obstrueret ui
uentibus eternitatē grē daet.
defunctis resurrectionem cō
cederet Hunc tu militis bo

¶ De moribz sacdotis

nā militiā: huius depositi
custodis: huius pecuniā fene
ras scdm qd̄ sciptū est: Fenera
bis gentibus bonū sed spiritali
grē: qd̄ veniēs dn̄s cū usu
ris exiget. Et cū bene te dis
pensassem īueneit. dabit t̄
plura pro paucioribus: eit
q̄ mi fructus dulcissim9. q̄
meū ī te iudiciū cōpbabit:
ordinatio nō rprehēdit: q̄
accepisti p īpositionē manuū
mearū et bn̄dcōnē ī noīe do
mini ihū. Sic ergo bonū op9
ut ī illo die mercedē īueniab:
et ego ī te et tu ī me rqesca9
Multa messis x̄ sed pauci
operarij: et difficile reperiū
t qui annūciant. Verū hoc
vetus: sed potēs ē dn̄s qui
mittat operarios suos ī messē
suā. Certe in illo ordine cō
messiū iā plerisque reperiūt ce
dere magisterio tuo: et doc
trina tua verbū dei recepeiūt
Sed qui dedit credentes et co
uitores dabit: quo et r exeu
sandi auferat necessitas q̄
serius nos īuiseris: et int
crebior tue psentie rfunda
grā. Vale: et nos dilige ut
facis. Conticii. Epla sexta

Ambrosius hireneo
salutem. Pyta
goricū mādatū ī
aliquorū scriptis pdicari
īuenimus: q̄ ille discipulos

suos cōmunē atz usitatā plo
phibuerit ingredi viam. Deo
hoc vn̄ assūpserit. nō ē mag
nitū. Sicā cū ex pplo uideorū
ut plerisque arbitrant genus
duxerit: ex eius disciplina
deriuauit etiā magistery p
cepta. Meito q3 magnus apd
philosophos habitus: equalē
ut aut vix reppeit. Legerat
itaz ī exodo moysi diuino p
ceptū esse oraculo. solue cal
ciamētū pedū tuorū. id etiā
preceptū ihū naue. videlicet ut
delite et popularis uie depo
neret puluerē: qui viā dn̄i
ambulare desideraret. Lege
rat preceptū eiusdem moysi ut
mōtem cū sacdotibus ascende
ret: pplo at deorsū staret. De
pauit igi sacdotes a populo:
et postea ipm̄ moysen īra
nubem īroire precepit. Vides
diuisiones: nichil ī sacdotib9
plebeium requiri. nichil popu
lare nichil cōmune cū studio
atz usu et moribus īondite
mltitudis. Vobam a turbis
qūitatē seriā vitā. singulare
pondus: dignitas sibi ven
dicat sacdotalis. Quō enī
pt obsuari a populo: q̄ nich
il hz secretū a populo dispar
a mltitudine. Quid eī in te
miret si sua ī te rcognoscat
si nil ī te aspiciat qd̄ ultra se
īueniat: si que ī se erubescat

ite que reuerēdū arbitratur
offendat. Supgrediamur
igitur plebeias opiniones: et
strata quedā gregalis conuer
sacionis ac detrite vie orbitas
declinemus vulgaris semite. Que
solū currit ille cuius vita leuior
cursore: de quo dicitur Transi
uiet nō vidit Sed quamuis nob
viā trāsgressam sermonibus ī
solentiū .i. viam opibus ipe
ritorū: quā nullus maculo
sus deterat. maculosus igitur scilicet
nanie sue sordibus et fumo
iniquitatis oblitus tenebris
que et parietinis quibusdā anie
ruinosius: qui nullā virtutis sua
uitatem gustauerit aut cete
limis eā spectandā magis
quā directo affectu et apto si
nu mentis suscipiendā arbi
tratus sit Et quod plerique amāt
qui sibi faceti atque urbani vide
tur: pulchritudinem sapie ī dede
cus versutie transfigurātes
Verā nō intuēs gratiā tāquā
ī nocte positus nō credit ī die
viuentibus quia de numero
themanorū et sabaorū ē defi
cientiū et auertēciū se a verita
te: de quibus dicit Iob Videte
vias themanorū et semitas
sabaorū. quia confusione incidet:
qui in ciuitatibus et diuitiis
spem habēt Ita et vos incur
rexistis ī me sine misericordia:
vnū viso vulnēe meo timete Has
igitur deuias semitas declinā
cū et illū deficiētiū puluerē
qui propter suam appetētiā

ceciderūt sepe ī deserto delin
quamus Conitamur autem et
sequamur sapie viā. quā nō
calcauerūt filii glorificaciū
se et iactanciū. in inter eius ig
norat mors nescit: quia deus
direxit eā Abissus dicit non
ē ī me: mare dicit nō ē mecū
Sed si quis viā sapie et disci
pline. colere deū atque ei subditū
esse sapiā ē: abstinere autem a malo disci
plina est Audi igitur nobis
ē cū seculi istius via. in qua ē
teptatio. Ymmo ipā vita ho
minis tēptatio ē: et exilior quam
sermo fabularū habitare in
luteis domibus. dies et noc
tes in luteis pone et de luteis
semper cogitare et sicut mer
cenarios diurna mercede que
rere: atque ut cicadas cum
aura quadā pasci cupidita
tū Vere sicut cicadas: que de
die ī diem viuūt questu rū
puntur suo Quid enim aliud
sūt homines nullius pode
ris nullius discipline. nisi
ut videantur sicut cicade ad
mortem nati diurnā strepē
tes magis quā loquētes ra
tionē qui sub ardore feruē
cui cupiditatū se mulceāt
cantu sibi noxio statī que or
cidant nullū fructū ferētes
nichil habentes grate Ho
rū igitur vie noxie tortuo
sum serpentiū: qui vene
nato lapsu corporis sese
trahūt atque ī sperā nequi
cie sese colligūt erige nō q

unt ad celestia. Ingrediamur aut portas dni portas iusticie: quas iustus qui fuerit ingressus co fitetur dno. Sed hec paucorum ingressio. Vn dns ait Quia angusta porta e et arta via que ducit ad vitam: et pauci sut qui inueniut ea. lata aut porta et spaciosa via qua multi gradiut ad morte dirigit: et viatores suos eo ducit. Sit g° via nra angustior: virtus exuberancior. trames psslior. fides sublimior calces artior. vigor metis excudas. semita e recta: qa inflexibilia sut virtutu vestigia. Vn salomo O qui dereliquiut semitas rectas. Sit gressus ad supiora: qa melius est ascende qua descende. Denique sicut lectu e hodie: velhijs qui descendut in egiptu. No utique trasire in egiptu criminosum e: sed trasire mores egiptiorum trasire in eoru pfidia et crudelitate et luxurie deformitate. Qui eo trasit descendit. qui descendit cadit. Declinemus itaque egyptum hoiez: et no deu. Vitijs eni suus eciam ipse rex egyptiorum in ptatem datus est. suus copacione moyses deus estimatus e imperas regnis: subiciens sibi potestates. Vn ei dom legimus fa ... na te in deu regi pharaoni. Valete nos vt fratres qui filius diligere.

Contitu... Epla ... Ambrosius Simpliciano salutem

Proxime cu veteris amoris usu familiaris it nobis sermo cederet. delectari te mihi insinuasti cu aliquid de pauli apli scriptis cora populo ad disputandum assumere. Iaz eius pfundum in consilijs vix coprehendat. sublime in sentencijs audiente erigat disputatem accedat: tn quia in pleisque ita se ipse suis exponat sermonibus: vt hijs qui tractat nichil inueniat qd adiciat suum: ac si velit aliquid dice. gramatici magis qua disputatoris fungatur munere. In eo tn qm veteris affectum amicie et qd plus e patne gracie amore recognosco: na vetustas habz aliquid cu pluribus cosociabile. patnus amor no habz. tn quia ... me fecisse ia qd postulas arbitratus es parebo voluntati tue: ad monitus psertim et puocatus exeplo meo qd mihi no difficili mu: quia no magnu aliquem sed me ipsum imitabor. cu in meos no magnos aliquos vsus recitor: et de cosilijs quide tu bte vite ymago. atque effigies meo in sermone exprimeretur. putamus ea factu coplexione. vt pluribus fortasse alias tibi certe a matri mi no ... Licet difficilius sit tuo iudicio qui plurium no displicere. Sed iudicij ponderis affectu absolueas: eo quod

mi blandior. Hec aut epla qm te absente offendit de sententys pauli et apostoli: qui nos a servitute in libertate vocat dicens Precio empti estis nolite servi fieri hoim: oste des libertate maz in xpo esse sapiencie Que setencia mag a philosophis fluctuata atq iactata e disputacois molimine dicentibus quia ois sapiens liber: ois aut insipiens servuat Sed multo hoc prius dauid dixit: qui ait Stultus sicut luna mutat. Sapiens eni no metu frangit: no ptate mutat: no attollit prosperis: no tristibus mergit. Ubi eni sapientia ibi virtus animi: ibi constancia et fortitudo Sapiens ergo idem e aio: non minuitur no augetur rerum mutacoibus: nec ut puulus fluctuat ut circufferat oi vento doctrine: sed manet pfectus in xpo fundatus caritate radicatus fide Sapiens ergo defectus reru ignorat et varios ai motus nescit: sed fulgebit sicut sol iusticie q in regno pris sui fulget Unde hoc tn plenius hauserit philosophia: de qua patru disciplina et prudencia conside reg Nonne primus noe cum advertisset quia insipient filius suus cham riserat nudatum prez maledixit ei dicens maledictus cham servus domesticus erit fratribus suis: et posuit ei fratres e duos qui sapienter pris senectutem honorandam putavit Nonne eciam fons ille disciplinaru oim iacob ubertate disputacionis huius oim pectoribus infundit: q sapiencie merito platus e fratri seniori Deni q pr prius qui tn duos filios affectu cerneret patrio sed discreparet iudicio: affectus, et necessitudine fertur meritis tn iudicia format: cui diuidet alteri gratiam alteri misericordiam sapienti graciam insipienti misericordiam: q ad virtutem se ppriis viribus erigere no poterat nec sponteneum gressum attollere: bndixit eu ut serviret frt suo et esset ipsius servus: ostendens ita deteriore esse servitute insipiencia ut remedio ei servitus sit quia stultus se rege no pt: et nisi moderatorem habeat precipitat ppriis voluntatibus Diliges ergo pater et consulens servum fratris sui fecit: ut eius regeret consilio Ideo in consultis populis sapientes q adhibent rectores: qui plebeia insipiencia vigore pprio regant ut potencia sapiencie dnentur: quo ut invitos auctoritate prudentis subiciant ad obedienciam prudencioribus et obsequendu legibus Imposuit igit insipienti velut indomito iugum: et cum in gladio suo vivendum decerat libertate negavit ne temeritate labe

retur p̄fecit ei frēz: cuius auc
toritate et moderac̄oe subiec
tus p̄ficit ad cōuersionē Et q̄
seruitus lz discrecione · ē enī
necessitatis in timor voluntatis
fortior: quia pulchrius ē bonū
qd̄ nō ex necessitate fit sed ex vo
luntate. ideo ei p̄mo iugū in
posuit necessitatis: postea bene
dictionē et voluntarie subiec
tionis ip̄tiuit Nō igitur na
tura seruū facit sed insipien
cia: nec manumissio liberū
ꝑ disciplina Denuq; esau liber
natus ē: et seruus factus ē
Joseph vēditus ī seruitutē ē:
et electus ē ad p̄tatē vt suis
emptoribus iperaret Non
dedignabat᷑ tn̄ obsequium se
dulitatis. sed tenebat v̄tu
tis fastigiū: cōseruabat liber
tatē inocentie. integritatis auc
toritatem Vn̄ pulchre psal
ta ait In seruū venūdatus
ē ioseph humiliauerūt ī cōpe
dibus pedes eius In seruū
inquit venūdatus · nō seruus
factus: humiliauerūt pedes
eius nō aīam eius Quō enī
humiliata aīa. de qua dicit ·
ferrū ptrāsiuit aīam eius Nā
cū aliorū aīas penitꝰ trāseat
ferrū et penitꝰ ē qd̄ ē penetra
bile: ioseph sc̄ā aīā nō patuit
pctō vt magis penitꝰ ipā pe
netraret Denuq; nec herilis
illecebre flexus ē delinimē
to. nec incēdio flāmas nō
sensit libidīs: quia maiorē

diuinē flagrabat ardorē gra
tie Vn̄ et hoc pulchre de eo
dictū est: quia eloquium dn̄i vs
sit eū · quo restinxit ignitas
dyaboli sagittas Quō hic ser
uus qui erudiuit p̄ncipes
ppl̄i ī illa frumētaria dispē
satione. vt future īopie con
suleret et p̄uideret Quit quō
seruus. qui totā terrā acq̄
siuit et vniuersū populū
egyptiorū in seruitutē re
degit nō vt condicionē ser
uicij ignobilis irrogaret · s
sed vt t̄butū cōstitueret.
p̄ter possessionē tn̄ sacerdo
talem quā a t̄butis īmunē
reseruat᷑. vt apud egyptios
quoq; īuiolabilis haberet᷑
religio sacerdotalis. Non
fecit eū igit᷑ seruū vendi
tio Nam vtiz negociatori
bus erat venditus Verū
si p̄ciū spectes multos īuenī
es qui emerūt sibi puellas
forme elegancioris: quarū
amore capti turpi seruicio
sese dederūt Videbat᷑ ape
me cōcubina darij regis
sedēs ad dexterā eius aufe
rens de capite eius dyadema
et suo īponēs vertici: pal
mis facīe eius sinistra ma
nu verberans Quā rex
capto ore īntuebat᷑: gaudēs
si quādo arridēt ei mulier
Quod si ea īdignaret᷑ mi
ser~~um~~ se atz afflictū putaret

ut p(ro)nite submissa blandicies
obtexeret: et consiliari eam sibi
deprecaret. Sed quid ista
magno alligimus ambitu?
Num videmus plerumque in
p(ro)nite piratica ut inanium
barbarorum redactos pare
tes a filiis redimi? Numquid
petiuit leges potiores quam le
ges nature? Numquid in seru
tute atteritur pietas? Plerique
emptores leonum sunt et tamen non
dominantur leonibus, sed ita
subiciunt versa vice: ut si ex
asperatos eos excusse ceruu
ce toros viderit. Fugiant et
delitescunt. Nichil ergo prin
dicit pecunia: que plerumque
sibi dominos emit. Nichil tribu
le auctionales: quibus emp
tor frequenter adiudicatur
atque additur. Contractus non
mutat genus: nec sapientie liber
tatem adimit. Denique Paulo sa
pienti multi ut scriptum est ser
uiunt liberi: et est seruus intel
ligens qui regat dominos stul
tos. Quem ergo magis li
berum censes? Sola est sapientia
libera, que diuitibus pau
peres perfecit: et que seruos
proprios fenerare dominos facit. Fe
nerare non pecuniam sed intel
lectum. Fenerare talentum il
lud diuini eternique thesauri
qui numquam corrumpit: cuius
et usura preciosa est: Feneri
re illud intelligibile eloquiorum
argentum celestium. de quo lex
dicit Fenerabis gentibus:

tu autem non mutuabis. Quod
hebreus fenerauit gentibus
ipse autem non accepit a populo doc
trinam sed tradidit. Cui ape
ruit dominus thesaurum suum ut
gentes pluuia sermonis sui
faceret timescere et fieret prin
ceps gentium: ipse autem supra
se principem nullum haberet. Liber
est ergo qui sapiens est. Pretio
emptus oraculorum celestium
illo auro illo argento sermo
nis diuini. Pretio emptus
sanguinis. Pretio emptus gratie: qui
audiuit et intellexit. Nonne cum
num est emptorem agnoscere di
centem. Qui sititis ite ad
aquam: et quicumque non habetis
argentum ite emite et bibite
et manducate. Liber est ille qui
pgrediens in bellum si viderit
mulierem bonam aspectu et
depredatur hospes inimicorum [al(ite)r despoliat hospes inimicorum suorum]
suorum reptum illic concupierit
eam: demptis superfluis et
indumento captiuitatis detrac
to in uxorem sibi copulauerit
iam non seruam sed liberam. In
telligit enim famulatum pruden
ciam et disciplinam non subiacere
Precepit lex dicit Non venum
dabit pecunia. Omne enim
preciosum non est dignum. Et Iob
dicit. Attrahe sapientiam in intimis
ora. Non illi comparabitur ethyo
pie topazium quod auro habetur
argento quam preciosius. Sed
non ille solum liber qui dominum
lucitatorem non ptulit aut tol [al(ite)r licitatorem]
lentem digitum non vidit, sed

ille magis liber qui intra se liber est qui legibus nature liber est: legem sciens nature prescriptam esse moribus non conditionibus et mensura officiorum consentaneam non hominis arbitrio sed nature disciplinis Utrum igitur iste liber tibi tantummodo an quidem rector videtur et prefectus moribus unde ait scriptura quia pauperes divitum propositi erunt et privati utique ad ministratum? An tibi liber videtur qui pecunia suffragium sibi emit, qui plausum magis populi quam iudicium requirit prudentum? Ille ergo liber est qui popularibus auris movetur? vel ille qui reformidat sibilum vulgi? Sed non ista libertas quam manumissus accipit: et palma lictoris donatus acquirit Non enim munificentia sed virtute libertatem esse arbitror que non suffragiis defertur alienis: sed magnanimitate propria vendicatur ac possidetur Sapiens enim semper liber semper honoratus: semper hiis qui presit legibus Deinde iusto non est posita lex: sed iniusto Iustus enim ipse sibi lex est non habens necesse longius sibi arcessere formam virtutis quam corde inclusam gerat: scriptum habens opus legis in tabulis cordis sui cui dictum sit Bibe aquas de tuis vasis: et de puteorum tuorum fontibus Quid enim

nobis de tam proximum vel quod [illegible] Hoc est verbum in corde nostro et in ore nostro: quod non videmus et tenemus Sapiens ergo liber vel quoniam qui ea facit que vult liber est: sed non omnis bona voluntas sed sapientis est omnia que bona sunt velle. Odit enim malum: quia quod bonum est elegit Ergo si bonum est eligit arbiter electionis vel et eligens operis liber est: quia quod vult facit liber ergo sapiens Sapiens omnia que facit bene facit: quod autem omnia bene facit recte facit omnia: qui vero recte facit omnia utique non offense et irreprehensibiliter et sine dampno et commotione sui facit omnia Cui igitur hoc subest ut non offense faciat faciat irreprehensibiliter faciat sine commotione sui sine dampno vel nihil insipienter facit: sed sapienter omnia Cui autem sapienter facit nihil habet quod metuat Metus enim in peccato est Ubi autem nulla formido ibi libertas: ubi libertas ibi potestas faciendi quod vult Solus ergo sapiens liber est Etenim qui neque cogi potest neque prohiberi: is nequaquam est servus Sapientis autem est neque cogi neque prohiberi Non est igitur servus sapiens Prohibetur enim qui non fungitur hiis que desiderat Que autem desiderat sapiens vel nisi ea que virtutis et discipline sunt sine quibus

esse no pt. In ipo est sunt: nec
duellunt ab eo. Qd' si duel
lantur iam no sapiens q' sit sine
vtutis ~~et discipline~~ usu ac dis
ciplina: quibus ipe se fraun
det: si no sit voluntarius vir
tutis iter pres. Qd' si cogit':
manifestu est q' inuitus faciat
In oibus at factis aut a vtu
te correctiones sunt aut a ma
licia prolapsiones: aut media
aut indifferentia. Virtutis no
coactus sed voluntarius exsecu
tor e sapiens: qui oia que placet
agit maliciam effugiens: nec
sophium eius admittit. Differe
tibus ita no commouetur. vt in
nullis momentis sicut vulgus
hoim huc atq illuc inclinet':
sed tamqua i statera mens eius
equa lance pendeat: vt neq
ad voluptuaria propendere fat neq
omino ad ea q sunt adiusanda vel
leuit' studium iclinet suu: sed i
mobilis maneat affectu. Vn
liquet q nichil inuitus facit sed
sapiens nec cogit': q si seruus
esset cogeret'. Liber igit' est
sapiens. Apls quoq sic definit
dicens. No sum ego liber? No
sum ego apostolus? Sed adeo
liber: vt cu subintrassent q
da teptare libertate eius nec
ad hora vt ipe ait cederet
subiectioni: vt veritas euange
lij pdicaretur. Qui ergo no
cessit: volens pdicauit. Vbi
voluntas ibi merces volun
tatis: vbi necessitas ibi ob
sequium necessitatis. Me
lior ergo voluntas qua neces
sitas. Velle ergo sapientis e:
pati et seruire insipientis. Hec
etia apli diffinicio dicentis. Si
em volens hoc ago: mercedem
habeo. Si aut inuitus: dispe
satio m credita e. Sapienti igi'
merces defertur. Sapiens at
ex volutate facit. Liber itaq
scdm aplm sapiens. Vn et
ipse clamat. Vos em i libta
tem vocati estis: tantu ne
i libtatem i occasione carnis
detis. Sequestrata lege x'
anu ne inuitus videat' le
gi succumbere vocat i euage
liu: qd' volentes et pdicat
et opant'. iudeus sub lege.
xpianus p euangeliu. In le
ge seruitus: i euagelio lib'
tas: vbi cognitio sapie. Ois
igit' xpianus et liber et sapiens
Docuit me tn apls qd' vltra
ipaz libtatem sit: et vt sinere
~~tute~~ libertas sit. Cum liber
inquit essem oim me seruu
feci: vt plures lucri facere.
Quid e vltra libtatem: n
hre spm gracie habere cari
tatem. Libertas e liberu
facit hoibus: caritas amicu
deo. Vn ait xps. Vos dixi at
amicos. Bona caritas: de
qua dicitur. Per caritatem
spus seruite inuicem. Ser
uiuit et xps: vt oes libe
ros faceret. Manus eius
in cophino seruierunt. Qui
no rapina arbitratus est
esse se equale deo formam
Ois g° q' xpm recepit sapiens: q' at
sapiens liber

seruu accepit : et oīa oībus fcūs
est : ut oībus salutē afferret
Cuius imitator paulus et q̄si
sub lege erat et quasi sine le-
ge viuebat pro eorū utilita-
te quos cupiebat lucrari : et
īfirmis volens fiebat īfirmꝰ
ut eos cōfirmaret : et curre-
bat ut cōprehenderet : et cor-
pus suū castigabat ut ptā-
tes aereas ī xᵒ triūpharet
Est ergo sapienti et seruile
libertas Vn̄ colligitur q̄
stulto et īperare seruitus ē :
et qd' peius est cū princip-
ibus p̄sit pluribus dn̄is
et grauioribus seruit Ser-
uit eī ꝓpriis passionibus ser-
uit cupiditatibus suis : q̄-
rū dn̄atū nec nocte pt̄ fu-
gere nec die : quia intra
se dn̄os hz intra se seruitiū
patitur ītollerabile Gemīā
eī seruitus ē : alterā corporis
alterā aīe Dn̄i aūt corporis
quidē hoīes aīarū aūt ma-
licie et passiones : a quibꝰ
sola aūt lib̄tas sapientē ve-
dicit : ut seruitio eī liceat
exire Queramꝰ igit͛ illū
vere sapiētē vere liberū :
qui q̄uis sub plurimū ho-
minū dn̄atu degat libere
dicit Q's ē q̄ mecū iudicio
contēdat Tu solus ma-
nū tuā a me abstine : a
cuius cōspectu nō potero
me abscondere : et timor ~~tuus~~ tuus

(interlinear: appellat)
tuus nō me repellat Quē
secutus dauid rex ait Tibi
soli peccaui Regali eī sub-
nixus fastigio quasi legū
dn̄s legibus reus nō erat :
soli deo obnoxius tenebatur :
qui dn̄s ē p̄tatū Aliū audi
liberū Michi aūt ꝓ mīo est
ut a vobis diiudicer · aut ab
huāno die : sed neq; meipm̄
diiudico Nichil eī mi sū cō-
scius Qui aūt diiudicat me
dn̄s est Vera lib̄tas spiri-
talis hoīs q̄ diiudicat oīa
ipē aūt a nemine diiudicat͛
nec a quacūq; creatura pti-
cipe : sed soli deo subditū se
nouit : qui solus sīi p̄cio ē
De quo dicit iob Viuit dn̄s :
qui me sic iudicat Solus
eī ille pt̄ iudicare iustū cuiꝰ
ī cōspectu celū nō ē mūdū :
nec stellarū pura et cla-
ra lumina Quis ē qui sordi-
dea ī mediū ferat carnia
ditencia : incipit' m' pest
nullus aūt hoīm : Quāto
antiquior iob : quāto vetus-
tior dauid Agnoscant ergo
de nr̄is se hr̄e : quocūz pre-
stanciora locuti sūt Quis
igit͛ sapiēs nisi qui ad ip-
sa puenit diuinitatis secreta :
et manifestata sibi cognouit
occulta sapiē Solus igit͛
sapiens : qui duce deo vsqꝫ
ē ad cognoscenda veritatis
cubilia Et mortalī homo
īmortalis dei heres et sit

[...]e sue p grãz et quidã
condicionis p[ri]nceps: sicut scrip
tũ est Propterea unxit te de
us deus tuus oleo letitie: p[re]
consortibus tuis Si quis igi
tur prius ipã introspiciat re
rũ negotia cognoscet quãta
sapienti adiumẽta et quãta
ĩ ipsis insipienti refugia sint:
q[uod] huic adiumẽto libertatis il
li ĩpedimẽto servitutis sit In
surgit ei sapiens quasi vic
tor debellatis a se ac triumpha
tis libidini timori ignavie
mestitudini ceteris q[ue] viciis
donec ea de possessione sue
mẽtis eliminet: ut oĩbus
terminis finibus q[ue] suis expul
set atq[ue] ~~arceat~~ arceat: qm̃
dux cautior novit excursus
cavere latrocinãtiũ et quedã
furta belli q[ue] iniquissimi ca[...]
nr̃e adversarii ignitis semp[er]
temptat spiculis Est enĩ
nobis quedã et ĩ pace p[re]lia:
et ĩ ~~prelio~~ pax Vñ et ille bello
ait Foris pugne intus timo
res Sed ĩ hiis oĩbus supera
mus: p[ro]pter eũ qui dilexit
nos Dicit quia ne angustiis
neq[ue] p[er]secu ~~...~~ neq[ue] fa
me periculo morte terretur
Qui vero hec timet et q[ui] mor
tem informidat quo non ser
vus: Servit p[ro]fecto: et
miserã quidẽ servitutem:
Nichil ei sic atq[ue] ad oẽm s[er]
vitutem deicit: quõ formi

do mortis Quõ enĩ se eri
gat abiectus et vilis senso
atq[ue] ignobilis: demersus ĩ
omnẽ infimitatis voraginẽ
vite huius cupiditatem Vi
de q[uo]d servus Abscondã me ĩ
quit et ero gemens et tre
mens sup terrã: et erit oĩs
q[ui] invenerit me occidet me
Itaq[ue] quasi servus signũ ac
cepit: nec sic tñ necem po
tuit evadere Servit igit[ur]
peccator formidini: servit
etiã cupiditati servit ava
ricie servit libidini servit
malicie servit iracũdie
et videtur homo michi liber:
sed magis servit q[ua]m si sub
tyrãnis positus Illi aũt
liberi sũt: qui legibus vi
vũt Lex aũt vera sermo rec
tus lex vera nõ insculpta
tabulis nec ere ~~...~~ incisa
sed ĩpressa mẽtibus atq[ue] infixa
sensibus: qm̃ sapiẽs nõ
sub lege sed ipẽ sibi lex est
opus legis ĩ corde suo cõti
nens naturali sibi stilo et
quadã inscriptione forma
tũ Tantũ ne igit[ur] cecitatis
est ut nõ videamus manifes
tas rerũ expressiones et v[ir]
tutum ymagines et q[uo]d
indignum ut populi ĩtegre
obediant tyrãnis legibus
quo sint libertatis principes
sapiẽtes aũt verã legẽ na
ture expressam ad ymagi

nē dei veracꝫ racōne signi
fice feram libertatis negli
gant et derelinquāt: cum
in ea tanta libertas sit ut p
mili servire vicys nesciant
alieni ab ira · exsortes avari
cie ignari libidīs: Cum in
serium igit? ut qui nascim
ī libtate moriamur ī servitu
te Sed hoc fit levitate animi
atꝫ ī firmitate morū: qꝛ curas
ī anes volumꝰ: et optamur
supuacua Sapiēts aūt cor
actū qꝫ et opus radicatū esse
decꝫ atꝫ īmobile Hoc docuit
moyses qn̄ manꝰ eius gra
vores fiebant ita ut vix
sustinere eas ipse valet: ideo qꝫ
vincebat ipse qn̄ nō pfuit
toria gerebantur opa · sed
ple podeis atꝫ vtutis nō mu
tantis aūt nec titubantis af
fectus sed fundate mentis sta
bilitate Ergo sapiēs exten
dit manus suas: stultus aūt
contrahit sicut scptū ē Ma
stultus cōplexus ē manus
suas et vorat viscera sua: ca
nalia magis cogitans qꝫ spiri
tualia At nō filia iudea que
expādens manū clamat ad
deum: tu scis qꝛ falsū testi
monū adūsū me dixit Me
lius ē arbitrata nō peccare
et insidē ī calūpnias accusā
ciū: qꝫ peccū subire sub in
punitatis velame Ea ergo
contēptu mortis servavit

īnocentiā Sꝫ nec filia iepte
the que votū pris ~~alexandro~~
firmavit assensu Nō enī ego
de cōtēptu mortis libros phi
losophorū depromo aut
gymnosophistis indorū:
quorū p ceteris calani lau
dat responsū alexandro
cū eū iubet sequi Qua me
īquit laude dignū grecia
pete posses: si possū cogi
facē qd nolo Et vē plenꝰ
auctoritatis smo: sed magis
mēs libertatis Denicꝫ et
epistolā scpsit

Calanus alexandro. Amici
psuadēt tibi manus et neces
sitate īferre indorū philoso
pho: nec ī sompnis videntes nrā
opa Corpora eī transfers de
loco ad locū: aias nō coges
facē qd nolunt: nō magis
qꝫ saxa et ligna vocē emitte
Maximꝰ ignis viventibus
corpibus dolorem īcuit et gig
nit corruptionē: sup hūc nos
sumus Viventes eī exurimur
: nō est rex neqꝫ princeps
qui extorqueat nobis face
qd nō ppositumꝰ Nec similes
sumꝰ grecie philosophorū:
qui vba pro rebus meditati
sūt ad opinionis celebritatē
Nob res socie vbis et vba
rebus: res celeres et smo
nes breves. ī vtute nobis lib

tis beata est ¶ Preclara v̄ba
sed v̄ba: p̄clara constantia
sed viri: p̄clara ep̄la sed phi
losophi Apud nos aūt et puel
le de mortis appetentia sub
limes vsq ad celū erexere
v̄tutū gradus Quid tecla q̄
agnē qd pelagiā loquar:
que tāquā nobilia vitulaña
pullulātes vsq ad mortē āsi
ad īmortalitatē festināuerūt
Jnt leones v̄go exultat:
et rudētes bestias spectauit
ītrepida Et vt n̄ra cū indo
rū gymnosophistis cōferam
qd ille v̄bis gloriatus est. s̄ctus
laurēcius factis p̄bauit: vt
viuus exureretur: et flāmis
sup̄stes diceret Versa ma
dum haut degener abrami
darū et machabeorū pueor̄
quorū alij sup flāmas
tinebāt: alij cum exurerē
tur nō rogabāt vt p̄cerēt
sed īuehebāt vt amplius
p̄secutor īflāmaret Liber
igit sapiēs Quid aūt subli
mius s̄cā pelagia Que val
lata a p̄secutoribus p̄mus
quā tn̄ ī eorū cōspectū veī
ret aiebat Volens morior
Nemo me cōtingit manu
nemo oculo p̄tio violabit
~~manu~~ v̄ginē: meū feram
pudorē meū īvoluīnē ve
cūdiā Nullū p̄dones lucrū
sue capient īsolentie: pela
gia xp̄m sequetur Libertatē
nemo auferet nemo captiuā

videbit liberā fidē īsignē q̄
pudiciā et cū sapiā prudē
cie: qd seruū est hic mane
bit nullos ī vsus debitū Mag
na igit pie v̄ginitatis libertas:
que septa agminibus p̄se
cutorū īt maxi pícula īteg
gritatis et vite neq̄ īclina
ta ē At nō ille liber cui dn̄ā
ē ira Dubitat ei iugo pc̄ti
nō ~~igit~~ irācīdus: pcīn fo
dit Et aūt pc̄tm facit seruus
ē pc̄ti At nō ille liber: q̄ ser
uit auarīcie Nō p̄t eni possi
dere vas suū Nō ille liber
q̄ curuatur ambitu: seruit
eī alieno īp̄eio Sed ille liber
qui p̄t dicere oīa m̄ licent:
sed ego sub nullius redigar
p̄tate: esca vētri et vēter es
cis Jlle lib q̄ ait Cui ei libtas
n̄ra iudicat ab īfidele cōsciā
Libertas igit sapien̄ nō in
sipiēti cōuenit: qm̄ q̄ deli
gat lapidē ī fundibulo similis
ē ei q̄ dat īprudēti dignitatem:
seip̄m vulnerat sibiq p̄cig
dū itorquet iaculū affert
piculū Certe sicut tormē
to acerbatur et grauat in
aliū saxi ruina: sic īsipiē
tis in libtate ruina vehemē
tior est Recidenda igit in
sipienti p̄tas: nō adiueda
libtas ē Denitus eī ei cō
ueīt: ideoq addidit Spine
nascūt in manu ebriosi.
Non ille liber q̄ seruiens desi
derijs et voluptatibus vago fluc
tuat errore

alr̄ malū

ſeruitus ąt ī maū īprudētes :
quia ſicut ille ſuis vulnerat
poculis : ita īſipiēs ſuis factis
Ille bibendo ſe pcc̄o īnſerit :
iſte operando ſe culpe adiu
dicat : et factis ſuis trahit
ī ſeruitutē Videbat ſe paulus
ī captiuitatē trahi a lege pcc̄i
: et ideo ut liberaretur cōfu
git ad libertatis gratiā Non
ſūt igit liberi inſipiētes : q
bus dicitur Nolite fieri ſicut
equus et mulus : q̄b9 nō eſt
ītellectus In freno et chamo
maxillas eorū cōſtringe : q
nō appropīquāt tibi Mul
ta flagella pccōrū : q̄a mul
tis flagellis opus eſt : ~~eorū~~
vt eorū īprudētia vertatur
Diſciplina hoc exigit : non
īclemētia Deiq̧ q̄ parcit ba
culo ſuo odit filiū ſuū : ſic
qz vnuſquiſq̧ grauius ſuis
pcc̄is flagellatur Grauia
eī delictorū pōdera graua c
minū ōbera ſicut on9 gra
uat graue : et īfligūt aīe
cycatrices et putreſcūt fruc
mētis vltera Deponam9 igit
tā graue ſeruitutis ſarcinā
nam · remiciē 9 luxurijs
ac delitijs : que nos q̄buſ
dā aſtringūt nexibus cu
piditatū et vīcīt ligāt ſtulti
il eī proſūt ~~diuicie~~ delicie
ſtulto : et q̄cūq̧ a pueīcia
dederit ſe delitijs manebit
ī ſeruitute : vt viueſ mor

tuus ſit Recidat ergo luxu
ries : delicie reſecentur Et
ſi q̄ quis ſuit luxurioſus : vale
dicat ſupioribus Recīſa eī
vinea fructū affert : ſemi
putata frondeſcit : neglecta
luxuriat Ideoq̧ ſcriptum ē
Tamq̄ agricultura hō īpru
dens : et tāq̄uā vinea hō egēs
ſenſu Si reliqueris eū : deſer
tus erit Colam9 g° corpus hō
nrm̄ : caſtigem9 illud · redi
gamus ad ſeruitutē : nō illud
deſpiciamus Sūt eī mēbra
nrā arma iuſticie : ſūt et ā
ma pcc̄i Si eleuant āma
iuſticie ſūt : vt pcc̄m hijs nō
dnētur Si mortuū ſuit pcc̄o
nō regnabit ī eo culpa : et
erūt mēbra nrā pcc̄o libera
Non obediamus igit cupi
ditatibus eius : neq̧ exhi
beamus mēbra nrā arma
īiquitatis pcc̄o Si videris
mulierē ad cōcupiſcēdū eā :
mēbra tua arma pcc̄i ſūt
Si locutus es ad ſollicitādū
eā : lingua tua et os tuū mē
bra pcc̄i ſūt Si abſtuliſti t
minos a patribus poſitos :
mēbra tua āma pcc̄i ſūt
Si feſtinaſti velocioribus
pedibus ad effūdendū īno
centū ſāguinē : mēbra tua
āma īiq̄tatis ſūt Contra
Si vidiſti egenū et īduxi
iſti ī domū tuā : mēbra
tua arma iuſticie ſūt Si
eripuiſti īiuriā accipiētem

eum qui ducebat ad mortem: si scidisti cyrographum debitoris: membra tua arma iusticie sunt. Dicit confessus es xpisto anima eius intellectus labia sapientie: labia tua membra iusticie sunt. Qui potest dicere oculus eram cecorum pes claudorum pater infirmorum: membra eius membra iusticie sunt Ergo liberati a peccato quasi precio empti sanguine xpisti: non subiciamur servituti hominum vel passionum Non erubescamus peccati nostri fateri Vide quam liber qui poterit dicere non reveritus sum multitudinem populi: ut non annunciarem in conspectu omnium peccatum meum Qui ei confitetur domino: exuit a servitute Iustus enim accusator est sui in principio sermonis non solum liber: sed eciam iustus Sed iusticia in libertate est: et libertas in confessione Simul enim confessus qui fuerit absolvitur Denique dixi Pronunciabo adversum me iusticiam meam domino: et tu remisisti impietatem cordis mei Mora ergo absolucionis in confitendo est: confessionem sequitur peccatorum remissio Sapiens ergo qui confitetur: liber cui peccatum dimissum est nulla iam trahens aera peccati Vale et nos dilige ut facis: quia et ego te diligo Contici   Epistola nona

Ambrosius Faustino salutem ¶ consolacio lugentis defuncta.

Acerbo te doliturum dolore obitum germane tue non ignorabam: non tamen ut a nobis te ablegares sed ut nobis redderes Nam et si minus iocunda solatia merentibus: tamen non nunquam necessaria sunt Tu autem abisti in secreta moncium et inter ferarum diversaris speluncas omni humane conversacionis usui abditus: et quod gravius est iudicio tuo Tantum ne de te commeruit germana tua ut propter quam excellere apud te debuit condicio humana que tam egregiam feminam tulit propter eam apud te minoris precium esset Illa certe vita excedens hoc se mulcebat solatio quod te sibi superstitem derelinqueret ~~pariete~~ parentem nepotibus presulem provincie auxiliatorem destitutis: tu ita te et nepotibus et nobis abnegabis ut consolacionis illius fructum non sentiamus Illa te cara pignora vocant: non ad dolendum sed ad consolandum: ut cum te vident matrem sibi non credant obiisse in te eam recognoscant in te eius presenciam teneant: in te vitam eius sibi manere arbitrentur Sed doles quod dudum florentissima repente occiderit.

verũ ħo nob̄ cōe nō solũ cũ
hoībus: sed etiā cũ ciuitati
bus terris q̄ ipīs ē ſ[N]empe
de bononiēsi veniēs vrbe:
a tergo claternā ipsam
bononiā vtinā regiũ dere (al[ite]r mutinā)
linquebas [I]n dexterā erāt
brixillũ: a fronte cūrre
bat placentia: veterē nobi
litatē ipō ad[huc] noīe sonās ald
leuā apinnini īculta mise
ratus et florētissimorũ quon
dā populorũ castella cōsi
derabas: atq̄ affectu relega
bas dolenti [T]ot igit[ur] semi
rutarũ vrbiũ cadauera
terrarũq̄ sub eodē conspectu
exposita funera nō te admo
nēt vnius sc̄e licet et admi
rabilis femīe decessionē co
solabiliorē habendā: p̄serti
cũ illa īppetuũ prostrata ac
diruta sint· hec āt ad tēpus
q̄dē erepta nobis meliorē il
lic vitā exigit [I]taq̄ nō tā
deplorādā quā p̄sequēdā
orōībus reor: nec mestifi
candā lacrimis tuis sed ma
gis oblatōibus aīaq̄ eius deo
cōmēdādā arbitror [V]erũ
forte asseras securũ te de me
ritis eius ac fide: neq̄re tñ
ferre desideriũ q̄ eam iā
nō videas secūdũ carnē: id
q̄ t[ibi] sũmo dolori sit [N]ec il
lud te mouet apliū q̄d ait i
qt nemīnē nouim⁹ ex hoc
secundũ carnem et si cogno

uim⁹ sc̄dm carnē xpm̄ sed
nūc iā nō nouim⁹ [C]aro
eī nr̄a ꝑpetua āt diuturna
esse nō p̄t [N]ecesse est om
dat vt resurgat: nec ē vt
resoluatur vt īquiescat: vt
fiat quidā finis p̄cī [E]t ideo
nīllos cognoia⁹ scdm carnē:
sed nūc iā nō nouim⁹ [I]psū
dnm̄ ihm cognouim⁹ īquit
apl's scdm carnē: sed nūc
iam nō nouim⁹ [I]ā eī carnis
deposuerāt exuuias: iā spē
specie hoīs nō videbatur
iā ꝑ omnibus mortuus erāt
et oēs ī illo mortui: sed ut
p ipm̄ renouati et viuifi
cati spū iā nō sibi sed xpō
viuerēt [V]nū et alibi ait idē
apl's [V]iuo āt iā nō eḡ ego:
viuit āt ī me xpūs [M]erito q̄
qui añ cognouerat scdm
carnē xm̄ iā opationes ei⁹
inuisibilit[er] agnoscens· iā nō
carnē eius sed potentiā sau
tiens: q̄ añ p̄secutor disci
pulos hoīs et pedissequos
carnis īfestis odijs vrgebat
: postea doctor gentiũ fact⁹
veneratores maiestatis ei⁹
ad p̄dicatiōnē euāgelij īstru
ere atq̄ īformare ceperat
[E]t ideo addit [S]i q̄d ī xp̄o no
ua creatura [E]t q̄m [vero] q̄
ē ipsis est [D]enique ipē de⁹
ait [N]ō p̄manebit spūs
meus ī istis hoībus: qm̄ cā[rnes sunt]

+ co ē q̄ ipsis ī xp̄o noua creatura ē

[...]ales sunt Carnalis itaque non
est in xpo ; sed si quis in xpo est
noua creatura est : non na
ture nouitate formatus
sed gratie Vetera itaque que secundum
carnem erant transierunt : facta
sunt noua omnia Que illa nisi
que scriba doctus in regno celo
rum nouit ? filius illius patris fa
milias qui profert de thesauro
suo noua et vetera . Neque
vetera sine nouis : neque no
ua sine veteribus Ideo et ec
clesia dicit : quia noua et ve
tera seruaui tibi Sed transie
runt vetera id est legis misteria
abscondita in xpo : facta sunt omnia
noua Hec est noua creatura :
de qua ad galatas ait In xpo
enim ihesu neque circumcisio aliquid valet
neque preputium sed noua creatura
: per quam iam renouatur caro flo
ret et fructum inuenit gratie : que
ante inueterati flagicii spinas
habebat Quid est ergo quod
mereamur ? si iam ad quem dicitur
renouabit sicut aquile iu
uentus tua ? Quid est quod ingemis
camus per motus ? cum iam reconciliatos
filiatos mundi apud deum presentatum
factum sit per dominum ihesum ? Ergo
xpi beneficia tenemus tam
apud omnes tam ap apud te pro
xpo legatione fungimur ut
noueris irreuocabilia eius
esse dona . ut credas quod tu
credidisti ? nec nimis mero
re tuam in dubium adductus sen
tentiam : qui ideo peritus factus
est domino ihesu ut tollet peccata

tum mundi ? et essemus in illo
omnes iusticia dei iam non cul
pe obnoxii sed iusticie remu
neratorem secuti Vale et nos
dilige : qui nos te diligimus
Contuli Epistola x .

Ambrosius bellicio salutem Narrata
tum te grauiter egritu
dine significasti mihi : credi
disse in dominum ihesum et iam cepis
se reualescere ad salutem Igitur
ea infirmitas fuit plus utilis
quam periculi ferens : quia diu
promissum remordebas Hoc est
quod ait Veniam et sanabo
percussit infirmitate : sanauit
fide Vidit enim interiorem affec
tum tuum non vanum pie cupi
ditatis : sed exitu dilatio
nibus Et ideo admonere ma
luit ut salutem non lederet
deuocione excitaret Quod
enim saluti noceret ? qui solet di
cere ut legimus in euangelio .
ego veniam et curabo eum
? Ergo et tu a tuo inuitare
tur ut inviseret domum tuam :
sine dubio dixit Ego veniam
: et curabo eum Et si non au
disti eum : ille tamen quasi deus
insensibiliter locutus est Et
si non vidisti eum : ille tamen qui
te corporaliter inuiseret dubita
ri non potest Sed vidisti eum qui
qui credidisti ei ? vidisti eum
qui recepisti eum hospitio

Gratulatoria pro malefactis [...]

tue mentis: vidisti eum spiritu vidisti eum oculis interioribus. Tene ergo hospitem novum diu expectatum sed sero susceptum: in quo et vivimus et sumus et movemur. Gustasti igitur fidei prima exordia: non fiat verbum occultum in corde tuo. Hec omnis gratia est: hec omnis munus. Nemo enim penetralia domus sine ingressu estimat. Siquidem omnis fructus in interioribus est. Neque enim sapienti est a fenestra respicere in domum: et stultitia hominis audire postium. Alia sunt sacramentorum perfectiorum misteria que oculus non vidit nec auris audivit: que preparavit deus diligentibus se eum ut ait scriptura. Alia sunt illa que de gloria futura annuntiaverunt prophete quibus revelatum est et evangelizaverunt spiritu sancto dei misso de celo in quem concupiscunt et angeli videre: ut ait apostolus petrus. Alia sunt illa in quibus est mundi redemptio peccatorum remissio gratiarum divisio: sacramentorum participatio. Que cum acceperis tunc mirabere tantum donatum esse homini: ut illud manna quod miramur fluxisse de celo iudeis nec tamen operationis viderentur ad salutem fuisse. Illud enim quod acceperunt in deserto motum sunt: preter ihesum nave et chaleb. Hoc sacramentum qui cumque gustaverit: non morietur in eternum. Vanet te dominus ihesus. Vale.

Consulti epistola

Ambrosius simpliciano salutem. Videbamur pridem inter nos in disceptationes incidisse philosophie: cum de apostoli pauli epistola sumentes exordium tractaremus quod omnis sapiens sit liber. Verum postea cum petri apostoli epistolam legerem adverti quod omnis sapiens liber etiam dives: nec sexum excepit: quia feminas ornatum omnium non in preciosis monilibus sed in bonis moribus habere scripserit. Non enim extrinsecus capillorum implicatio aut auri circumpositio aut hominum vestimentorum ornamentum: sed ille absconditus cordis homo. Duo sunt igitur et esse hominem in homine et illum esse divitem: qui sibi nullarum divitiarum usum requirat. Pulchre autem cordis hominem dixit eo quod totus sapientie sit: absconditus sicut ipsa sapientia que non videtur sed intelligitur. Nemo ante petrum tali expressione usus est: ut diceret cordis hominem. Exterior enim homo plurima in se membra habet: interior autem cordis homo totus sapiens est: plenus gratie

plenius decoribus in corruptione
inquit quieti et modesti spiritus:
qui ē cōā deū dives Et vere
dives q̄ i conspectu dei pt̄
dives videri : i cuius cōspec
tu terra exigua · mūdus
ipē angustus est Sed solū il
lum deus divitē novit qui
sit dives eternitati : qui nō
opū sed virtutū fructus recō
dat Cuius aūt cōā deū di
ves ? n quietus et modes
tus spūs qui nūquā corrūpi
tur Nonne videt dives
? q̄ lz pace āimi trāquilli
tatē quietis vt nichil cōcu
piscat · nullis exagitet cu
piditatū procellis · nec vete
ra fastidiat et nova q̄rat
et semp desiderādo fiat i
sūmis divicijs inops En
ē pax vera dives q̄ superat
oēz mentē : dives pax di
ves modestia dives fides
fideli cui totius mūdus posses
sio est Dives simplicitas
Dūt cui et divicie simplici
tatis que nichil discutit nich
il cōtractū nichil suspectū
aut fraudulētū pētrat : sed
puro se fūdit affectu Dives
boītas ? quā si quis servave
rit : pascit in divicijs ce
lestis hereditatis Et vt ā
tiquioribus exemplis scrip
tū vtamur : beatus īquit
vir quē arguit dns Admo
nitionē aūt dei ne recusave

ris ? i fame libeābit te a
morte : i bello de manu fer
ri libeābit te et a flagello
lingue te abscondet ? fere bes
tie pacifice erūt t : et scies
q̄ i pace erit domus tua Mi
tigatis cū cunctis h9 passionib9
que militie ad usū aīaz solet
tabnacula tua sn̄ pturba
tōe erūt ? domus sn̄ offen
sione · semē sn̄ defectu · pos
teritas sicut odor agri plei :
sepultura sicut messis Di
quidē qn̄ alij sunt defectū
arbitrantur : tūc acrius tu
ci tu supmis matur9 inferetur
apothecis Merito iustus semp
fenerat · īiquus indiget ? ille
iusticias fenerat mandatū
dei pauperibus et egenis :
at vero insipiens et q̄d pu
tat se habere neq̄quā possi
det An putas illū possidere ?
qui thesauro suo die et noc
te incubans · avara et mise
ra torquetur sollicitudine Il
le vero eget · et si alijs dives
videtur paup sibi est q̄ nō vti
tur eo q̄d habet : qui ad alia
rapit alia desiderat Ubi cū
nullus cupiditati modus ? q̄s
fructus diviciarū Nemo
est dives · qui q̄d habet
secū hīc auferre non pt̄
Quod cū hic relinquitur ? nō
nrm̄ sed alienū est Dives
enoch qui q̄d habuit secū
transtulit : et oēz illū bo
nitatis sue censum celestib9

ītulit receptaculis Quid eo
raptus ē : ne cor ei9 mali
cia mutaret Diues helyas:
q̄ utitū suarū thesauros
curru igneo sublimis sedib9
ethereis īuexit Et tū iste nō
mediocres diuicias heredi
relinquet : quas ipē nō amit
tet Quos hunc pauperē ui
tūc dixeit cū uiuus cothidiani
indigens alimonia mittere
tur ad viduā vt pasceret ab
ea · qn̄ ad vocē ei9 celū clau
debat et apiebat : qn̄ ad
eius u̅m ydria farine et
vas olei nō deficiebat p ten
niū sed habūdabat · nec mi
nuebatur usu sed replebat
: Quis illū pauperē dixeit
: ad cuius volūtatē descēde
bat ignis · quē ī una flumā nō
concludebant ut sicco pplsa
trāsiret pede : Duos finiti
mos vetus historia descbit :
regē agab et pauperē na
buthain Quē horū paupe
riorē quē diciorē credim9
: Alter regali pulchritudie
diuiciarū pditus īexplebi
lis īsaciabilisq; opibus su
is exiguā paupēis vineam
desiderauit : alt̄ aspinēs aīo
~~bat eawnat iedd y y~~
~~x joyt oyee yeat~~ īpiales
q; gazas suo erat contētus
palmite Nōne videt hic
magis diues hic magis rex
qui sibi habūdabat suas re
gebat cupiditates · vt nich
sed ī suū fontem recurrebant

il alienū cōcupisceret : ille at
egentissim9 cui aurū suū
vile alienus palmes p̄cio
sissim9 estimabat : Dz qua
racione egentissimo cognos
cet : qz diuicie īiuste cōgrega
te euomūt : radix aut ius
torū manet et palma flo
ret An nō egencior paupi
bus : qui tanquā vmbra pre
terit : hodie ī pino exalta
tur : cras nō erit nec īue
nietur aliquis locus eius
Quid ē itaq; diuitē esse :
nisi habūdare : Nō at ha
bundat : q̄ sit aīo cōtractior :
: Quis at aīo cōtractior :
Utiq; āgustior Que igit in
angustiis habundancia :
Non g° diues : qui nō ha
bundat Vn̄ pulchre dauid
diuites inquit eguerūt et
esurierūt : qm̄ cum habe
rent scripturarū thesauros
celestiū eguerūt q̄ nō ītel
lexerūt : et esurierūt q̄ n̄m
spiritualis gracie gustauīt
cibum Nichil igit affectu
sapiētis dicius : nichil īsi
pientis egencius Rā cū rg9
dei pauperū sit · quid esse
locupletius pt : Et ideo p
clare apls o altitudo īquit
diuiciarū sapiēcie et scīe
cie dei Preclare eciā dauid :
q̄ ī via testimoniorū celes
tiū quasi ī oib9 diuitiis
delectabat Expresse moyses

qui ait Neptalim satietas
accipientium Neptalim habun
dancia significat latina in
expositione uel dilatatio Ibi er
go habundantia: ubi satietas
Ubi autem fames cupiditatum
ubi inexplebit appetentia: ibi
utique paupertas Sed quia uix ul
la rei pecuniarie uel mun
di huius cupiditas satietatem
habet: ideo addidit Et re
plebitur benedictione Unde in
her petrus apostolus diffini
uit non in auro et argento et
indumentis feriarum esse ornamen
tum: sed in occulto cordis ho
mine atque absondito Unde
nulla se exuat cultum pie
tatis ornatum gratie uite et
ne hereditate Vale et nos
dilige: quia nos te dilig
imus Constantio Epistola xvj

Ambrosius Ire
neo salutem In
ter legendum cum pau
lulum recessissem animo quia
lucubratione destiteram: ver
siculum illum meum cepi vol
uere quo vesperi in vigi
liis usi fueramus ωραιο
καλατιακα τους υιο
υς των ανθρωπων ω
ραιο υσειθαντ εα
ν αιεωνχτονκ Vere
nichil speciosius illo summo
bono. cuius etiam predicatio
speciosa est nimis et maxi
me perseuerantis sermonis

pressus. et quedam apliere p
dicationis vestigia Sed illa que
possunt? Omnibus donauit
deus non solum ut xpm an
nunciaret: sed etiam pro il
lo paterentur Nos quantum
possumus intendamus illo ani
mum? et in illo simus illud
animo teneamus. quod est pulchrum
decorum bonum: ut fiat in lu
mine eius et fulgore eius.
speciosa anima nostra. et mens
dilucida Nam si oculi mei cum
aliqua obducuntur caligine.
pascuntur agrorum viriditate.
et specie nemorum. ut colles
herbosi omnem inequalita
tem egrescentis obtutus
repellunt. et quadam salubri
specie pupille ipse atque or
bes colorari videntur. quanto
magis hic mentis oculus
cum illud summum intuetur bo
num. et in eo versatur. atque eo pas
citur. splendescit atque enitet.
ut fiat illud quod scriptum est.
tamquam adipe et pinguedine
repleatur anima mea. Denique
qui sciunt agnoscunt animas gre
gis sui: curam adhibent her
bis campestribus ut sint ei
pascua plurima Herbis enim
suauioribus et agni pin
guiores fiunt: et succus lac
tis salubrior Omnibus pas
cuis usi sunt diuites illi: qui
manducauerunt et ado

Exhortatoria ad summum bonum

dotaverit. Dat ei bona sci
dei pascua: in quibus collo
catur servus dei. Est ergo et fenum
quo aluntur greges ovium qui emit
tunt vellera sapiencie: et dant
amictum prudencie. Et fortasse
hoc est fenum montanum, in quod velud
descendit pluvia. sicut nix super
fenum: et quod diligenter colli
git sapiens. ut sint ei oves ad
vestitum spiritualis utique velaminis.
Habet ergo cibum suum et amic
tum anima que illi summo bono
adheret. quod est divinum: quod
apostolus petrus suadet querendum
ut per eius cognicionis acqui
sitionem divine simus consortes
nature. Huius cognitionem
aperit fratribus suis deus bonus:
et donat hoc de thesauro suo
bono. sicut testificatur lex sa
cra dicens: Quia iuravit
dominus patribus tuis daret tibi
et aperiet thesaurum suum bonum:
de quo thesauro celesti dat
pluviam terre sue benedicere
omnia opera manuum tuarum. Hec
est pluvia eloquium legis quod ir
rorat animam illam fecundam et fer
tilem bonorum operum: ut ha
beat humorem gracie. Huius
boni cognitionem querebat da
vid: sicut ipse significat di
cens: Unam petii a domino hanc
requiram: ut inhabitem in domo
domini omnibus diebus vite mee:
et videam delectaciones domini et
considerem templum eius. De

nique hoc esse summum bonum sub
texuit statim in eodem psalmo
Credo videre bona domini in terra
viventium. Hic enim queritur: illic
facie ad faciem plene videtur.
Hoc bonum in domo dei est:
in illo secreto, ac eius recessu.
Unde iterum ait: Replebimur
in bonis domus tue. Alibi
quoque hanc summam esse benedictio
nis expressit dicens: Be
nedicat te dominus ex syon: et
videas que bona sunt iherusalem.
Ideo beati qui illic habitant interim
in fidei hospicio et mentis de
vocionis habitaculo: consummate
virtutis. In illo igitur simus atque
in eo maneamus: de quo et ysa
ias dicit: Quam speciosi pe
des evangelizancium pacem: evan
gelizancium bona. Qui sunt
qui evangelizant? non petrus
non paulus non omnes apostoli qui
evangelizant nobis dominum ihesum.
Hic est pax nostra hic est bonum
illud summum: quia ipse bonus
ex bono. Ex arbore enim bona
bonus fructus legitur. Deus
et spiritus eius bonus qui ex
ipso accepit: et deducit dei
servulos in via recta. Quis
[illegible] spiritum dei in se neget
bonum? cum ipse dicat: An ocu
lus tuus nequam est quia ego bonus
sum? Hoc bonum veniat in
animam nostram in nostre mentis visce
ra: quod propicius deus dat
petentibus se. Hic est the
saurus noster hec est via nostra. hi

e sapiā nrā · iusticia nrā pas
tor nr̄ et pastor bonus: hic
est vita nostra Vides quā
ta bona in vno bono. Hec
bona p̄dicant nobis euāge
liste: hec bona requirens
dauid ait Quis ostendit no
bis bona? Et ostendit ipm̄
esse bona subdēs Signatū
est in nobis lumē vultus
tui Quis ait lumē vultus
tui? nisi splendor glorie
et ymago inuisibilis dei in
quo et videt et clarificatur
pat̄ sicut ipē clarificat filiū
suū. Ipē est ergo dn̄s ihs
sūmū bonū. qd̄ nob̄ anū
ciatū a prophetis p̄dicatū ab
angelis · pmissū a pr̄e · euā
gelizatum ē ab ~~āgelis~~ aplis ·
qui nob̄ tāquā matutinus
aduenit Nec solū tanquam
maturitas sed tāquā ma
turitas ī montibus adest.
vt nichil acerbū nichil īma
turū ī nr̄is consiliis sit.
nichil īmite nichil asperū
ī opeibus ac moribus Q
p̄mus euāgelizans bona
affuit. Unde et ait Ipse
qui loquebar assum. id ē
qui loq̄bar ī prophetis assū
in corpe qd̄ suscepi ex v
gine: assū interior yma
go dei caracter substātie
et assū vt hō Sed quis co
gnoscat me? Hominē
enī viderūt: sed opibus
supra hoiēs crediderūt
An nō vt homo cū ~~vapu~~
lazarū fleret. et rursus supra
hoiem cū eū resuscitaret. An
nō vt homo cū vapularet.

laret. Rursus sup̄ hoiēz
cū totius mūdi peccatū
tolleret. Ad illū igit ip̄e
remus ī quo sūmū est
bonū. quī ipē ē vocatio spē
pacientia isrl̄. qui ad peni
ciam te vocat. ne venias
in iudiciū: sed accipias
pctōꝝ remissionē Agite
inquit pniām Ipē ē de q̄o
clamat amos propheta
Exquirite bonum Ipē ē
sūmū bonū qui nullius
indiget: et habūdat oī
bus. Facile habūdat: de
cuius plenitudine omēs ac
cepimus et ī illo repleti
sumus dicit euāgelista
Hoc igit verū et sūmū
bonū sicut illo concupiscibi
li suo et delectabili aīa
gustauerit. et duabus hys
hauserit affectionibus ex
cludens dolore et formidi
nem. incredibiliter exestu
at. osculatū et verbū dei
modū nō capit: nec ex
pletur dicens Dulcis es
dn̄e: et ī bonitate tua
doce me iustificacōes tu
as Osculatū dei verbū
concupiscit sup̄ omnē deco
rem: diligit sup̄ omnē
~~iusticiam~~ leticiam. delectatur sup̄
oīa aromata. cupit
frequēter vidē. sepe in
tendere cupit: attrahit
vt sequi possit Ungētū

Facile abūdat in quo
plenitudo diuinitatis
habitat corpaliter.

igitur exinanitum est nomen tuum. Propterea te diligimus adolescentule. Propterea certamus: sed comprehendere te non possumus. Attrahe nos ut possimus currere: ut unguentorum tuorum odore accipiamus virtutem sequendi. Festinat etiam in tua misteria videre: ipsam requiem ubi ipsa bona illius summi hitracone et lucem eius et claritatem in illo sinu ac recessu patrio. Festinat audire sermones eius: et cum audierit et super omnes suavitatem accipit. Docet te propheta: qui gustavit et ait. Quam dulcia faucibus meis verba tua: super mel et favum ori meo. Quid est aliud desiderat anima que semel suavitatem verbi gustaverit? que semel claritatem eius viderit? Moyses in monte positus quadraginta diebus legem accipiens cibum corporis non requirebat. Helyas ad illam festinans requiem: rogabat ut acciperet a se animam suam. Petrus aspiciens et ipse in monte dominice resurrectionis gloriam: nolebat descendere dicens. Domine bonum est nos hic esse. Quanta igitur illa divine substantie gloria: quanta ubi bona in que concupiscunt et angeli prospicere. Anima igitur que illud videt corpus hoc non requirit:

minimeque sibi familiaritatem cum eo esse debere intelligit. Renunciat seculo abducit se a vinculis carnis: exuit omnibus voluptatibus istarum nexibus. Denique stephanus ihesum videbat et lapidari non formidabat: immo cum lapidaretur non pro se sed pro illis a quibus opprimebatur rogabat. Paulus quoque raptus usque ad tertium celum: an cum corpore esset an sine corpore nesciebat. Raptus inquam in paradysum usque proprii iam non senciebat corporis. Et audiens verba dei: quod ad corporis infirmitates descenderet erubescebat. Itaque sciens quod vidisset in padyso ut quod audisset: clamabat dicens. Quid adhuc velud viventes de hoc mundo decernitis? Ne tetigeritis ne attaminaveritis ne gustaveritis: que sunt omnia ad corruptelam ipso usu. Volebat enim nos in figura esse istius mundi non in possessione atque usu: ut ita utamur hoc mundo tamquam non utamur tamquam pretereuntes non tamquam residentes: abundantes tamquam in ymagine seculi non in cupiditate: ut velocissima disputatione ipsam ymaginem huius mundi transeamus. Denique ipse fide ambulans non specie peregrinabatur a corpore: ad-

erat deo: et cu esset iter
ris no interrenis sed i ce
lestibus conversabatur. Er
go aia mea que deo vult
appropinquare eleuet se a cor
pore ut semp illi summo adhereat
illi bono qd e diuinu qd est
semp et qd erat ab inicio et
qd erat apud deu: hoc e dei
verbum. Ipm est illud di
uinu: i quo viuimus et sumus
et mouemur. Ipm est: qd
erat i principio. Ipm e qd e
Dei eni Filius ihesus xpus i vo
bis manet est: in quo no fu
it e et non, sed est i illo Fuit
Ipse dixit moysi ut diceret Qui
est misit me. Cu hoc igitur
aia nra sit: et sit si fieri pt
semp ut et nrm possit quis
dicere Aia mea i manibus
tuis semp. Erit aut si no in
carne sit sed i spu: erit si se
terrenis no misceat. Cu eni
ad carnalia reflectitur. tunc ei
illecebra obrepit corporis vel
tunc et indignacone excestuat
tunc mesticia affic itur tunc su
pinatur p arrogancia: tunc
dolore affligitur. He sunt
egritudines aie graues
quibus plerumq ad morte
cogitur. Cu oculi eius ceru
tur. ut no videant de lu
me glorie et diuicias eterne
hereditatis. Et si aia semp
ad deu intendat. accipiet
a xpo fulgore sapiencie ut
illuiatum in agnicione
dei habeat obtutu: ut vi
deat illa spe nre vocacois.
aspiciat illud qd e bonu z
placitu et pfectu. Qd eni bo
nu coplacitu pri vel qd copla
citu pfectu: sicut habes i
euangelio ubi dicit dns Di
ligite inimicos vros etc: ut imi
temini patre qui pluit sup
iniustos et iustos. Qd est
utiq bonitatis. Et postea con
cludit dicens Estote pfecti:
sicut pr vr qui i celis est pfec
tus e. Caritas eni pfecta est. De
niq plenitudo legis est. Qd
aut tam bonu quam mitas:
q malu no cogitat. Et io
terras fugito in quibus iu
dia est: ubi ambicio ubi conte
cio. Non ergo illius capace
se aia tua pbeat. ut sup nu
bes volet: sicut aquila reno
uetur. Sicut aquila penas
emittit vel ut renouato ala
ru remigiis alta pete no re
formidet: hac habitacone re
linquat terrenu eni habita
culu grauat aiaz. Exuat
vetera. abiciat erroris de
sideria vel abluat oculos suos
ut videat illu fonte de sapi
encie. illu fonte vite eterne:
q affluit atq exundat omibus
nullius indigens. Cuius eni
dedit illi z cum ex ipo et p
ipm et i ipso oia sunt. Vi
te igitur fons et summu il
lud bonu: ex quo viuendi
substancia ministratur omibus
Ipm aut in se hz vitam mane
tem vel a nullo quasi topos

accipit: largitur bona aliis nō
aliunde assumit sibi Neqȝ
enī nūi indiget Vnde et ait
ex psona homis: qm̄ bono
meor rum pro indiges Quid ergo
pulchrius quā ei appropi
quare et ei adherere Que ma
ior voluptas est q̄ eis qui vi
derit et de fonte aque vite
gratis gusta gustauerit.
pt Quid aliud desiderare q̄
regna. quas ptates. quā pe
cunia. cū aduertat q̄ mise
re etiam hic regū condicio
nes sint. quā mutabiles i
perij status q̄ exigua vite
huius spatia. quanta i ipo
imperio seruitia. cū ad alio
rum nō ad suū viuāt ar
alr petulalit bitrium. Quis aūt petu
lātius ad vitium etiam
transit. nisi vtutū fulg
periculos. Quod receptū omī
bus solis diuitibus ipossibi
le pnūciat. Non igit hys
vti beatū est: sed illud vi
dere quo ista despicias et
vana vere refellas atqȝ ina
nia et cassa iudices. illā
nude veritatis pulchritudi
nem diligas: que has se
culi fucosissimas vanitates
redarguat Erige igitur
oculos cūā tuos illos ocu
los: de quibus verbum
dei dicit Corde nos ce
pisti soror mea sponsa cor
de nos cepisti vno ab ocu
lis tuis: ascende ī palmā
vince seculum vt teneas

vbi altitudine. ymaginē
istam mūdi foris relinque.
Foris malitiā introduc
āt mētis bonitatem quasi ḡ
tiam in ligno vite si laue
rit stolā suam: et ingre
diatur in ciuitatē que ve
ra est patria sanctorū in
q̄ est dnī tabnaculū. tra
qd' scribe dnī ptendit et
vbi nō dies aut sol aut
luna aut lumē ministrāt:
sed ipse dns lumē est toti
illam ciuitatē illuminās
Est enī lux mūdi. non vtiqȝ
lux visibilis sed clariū qm
hoc mūdo sūt itelligibilis
claritudo: quibus se splendē
ti lumē ratiōbilis īfūdit
prudentiē Predicit in eu
angelio incorpee vtutis in
flamās vaporē secreta me
tiū: actionēqȝ penetralia Si
quis igit incola esse cupit
illius ciuitatis supne. inco
la videlicet conuersacōe ac
moribus. nō discedat ab
ea. nō exeat. nō reflectat
vestigiū. nō corpis dico sed
mentis vestigium. nō re
uertatur retro Retro lux
uria: retro ipuritas est
Denique ascendens ad mō
tem loth: retro reliquit
sodomitana flagitia Que
aūt respexit retro: nō po
tuit ad superiora euadere
Nō ergo pedes tui retro:
sed mores nō reuitantur:
nō fiant manus tue remis
se et deuotiōe tue ac fidei

genua dissoluta. nō fiat vo
luntatis tue residua infinita.
nō vlius intrursus criminū
Sed ingressus es mane
venisti consiste. saluabo sal
ua aīaz tuā: ascendes ~~dir~~
directū attolle gradū. Nul
lus inde tuo redit. hinc
via inde ruina ē: hinc
ascensus inde precipiciū.
ascendendi quidē labor: sed
descendendi periculū. Sed po
tens ē dn̄s qui te fundatū
illic custodiat: septū prophe
ticis muris et apostolicis
turribus. Ideo et dicit dn̄s
Intrate ciuitate: quia assis
tit vindemia. Intus nō fo
ris simus. Et in euāgelio
dei filius dicit Qui ē in
tecto: nō descendat vasa
sua tollere. Non vtiz de ho
tecto dicit: sed de illo Ex
tendit celū sicut camerā
Intus ergo esto intra ihrlz.
intra aīaz tuā pacificā mi
tem atq; trāquillā: nō ex
eas de ea neq; descendas.
vas tuū istud aut hono
ribus aut diuitijs aut ar
rogātia attollē. Intus esto
vt p te alienigene nō trā
seant. vane opatoēs et
cogitatoēs vanes nō trāsi
bunt. Si aūt sanctificā
neris bellū p deuotioēs
et fidei certamine p ve
ritatis studio aduersus
passionū illecebras et
suspeccis arma dei adiusū

pro aīam tuā nō transeat:

spitales nequitias et astutiā
dyaboli qui ptemptat sen
sus nostros fraude ac dolo
quē mansuetus bellator
facile pterit qui nō ferit iur
gia sed sicut decz seruū dn̄i
cū modestia fidem doceat
et eos qui aduersant̄ redar
guere: de hoc dicit scriptura
Qui mansuetꝰ ē bellator
exurgat et infirmus dicit
Oīa possū in eo q̄ me confor
tat. Hac fide fretus ecia q̄
infirmus ē preualebit: et erit
scā aīa eius Et stillabūt
ei mōtes prophetici vel apo
stolici dulcedinē et colles
fluent lac: qualis ille coll
qui lactis potū corinthijs
dabat et fluēt ei aque
de suis vasis et puteorū
suorū fontibus vel de vētre
eius aque viue spitales
videlicet: quas fidelibus
suis spūs scūs ministrat Et
etiā aīaz tuā dignet̄ ri
gare: vt habundet in te fons
aque salientis i vitā eternā
Vale et nos vt filius dili
ge: quia nos te vt parētes
diligimus Contili xm

Exhortatio ad virtutes

Ambrosius y
reneo salutem
Ubi superiorem
absolui episto
lam et pferendā tibi tra
didi: venit i mētē illud
q dn̄s i manu aggei p

phete locutus ē dicens Si
tempus vobis ē: ut habi
tetis in domibus celatis
Quid ergo istud ē nisi in
superioribus habitandū? nō
vallestribus et subterrane
is habitaculis? Qui eñ infra
terrā habitat nō pōt edifi
care templū dei: et dicit
Non venit tempus ut e
dificetur domus dñi: sit
quia luxuriosorū ē hypogea
querere captanciū frigus es
tivū. eo quod resoluti deliciis
estus aliter ferre ac tolle
rare nō queant. et ideo nō
requirant umbrosa pene
tralia: vel quod desidiosi ig
navia sub terris agant o
cia?. deinde quod tenebrosa
illos et opaca delectent ma
gis quibus operi flagicia
sua credant: secundū il
lud Tenebre circundant
me et paries?. quē veredr
Sed frustra hoc sperant:
cū profunda abyssi et ab
scondita deus cernat: et
oīa deprehendat anqūā fiat
At nō helyas in ypogeis
nō heyseus hitant Deniq
alter mortuū vidue filiū
tulit ad superiora in quib9
cōsueverat sedere et ibi
eū resuscitavit: alter quo
sunamitis illa magna
mulier ut scriptura testi
ficat in superioribus hos
piciū parat ? et ibi coti
piende sobolis quia nō habe
bat meruit progenituā: e
iusdemque resuscitati pig
noris vidit miracula Quid
de petro dicam? qui ad
horā nonā ascendens ī
superiora baptizandarū
genciū cognovit misteria
? At vero parricida abesso absalō
lon in valle sibi rhogie
tytulū statuit: et ī fossā
proiectus ē cū esset peremptus
Ergo sancti ascendūt ad
dñm: flagiciosi ad vicia des
cendūt Sancti ī mōtibus:
criminosi ī vallibus Deus
eñ mōciū ē et nō deus val
liū Qui igō illic idē in
domibus hitabāt valles
tribus in quibus nō ha
bitabat deus domū dei
in se hrē nō poterāt Hāc
eñ dñs querebat ab illis
domū ut semetipsos e
dificarent: atq intra se
dei templū unius fidei
lapidib9 attolerent Nec
eñ terrenorū parietum
constructiones et silves
triū ligna culminū de
siderabat que cū fuisset
manus diruerat hostil:
sed illud templū querebat
quod ī hoīm cōderet meti
bus?. quibus dicendū fo
ret vos estis templū dei

in quo habitaret dominus ihesus et
unde ad redemptionem univer-
sorum procederet ut in utero vir-
ginis sacram requireret aulam
in qua rex habitaret ce-
lestium et corpus humanum
fieret dei templum: quod etiam
cum solutum esset in triduo re-
suscitaret. Sed hanc domum
luxuriosi edificant: qui cela-
tis inhabitant domos et ce-
lato argento delectantur. Hor-
ret illis enim purum argentum:
ita et istis sordet simplex
habitationis locus. Dum autem
spatia domorum et aditum
do aditum coniungentes do-
mum ad domum et villam ad
villam: effodiunt terram ut e-
lementum quorum eorum cedat
habitaculum: et quasi terre fi-
lii intra eius recondant
uterum et abscondant. Alio
Isti plane sunt: de quibus di-
cit ihemias O qui edificant
domum suam non cum iustitia
Qui enim cum iustitia edifi-
cat: non in terrenis edificat
sed in celestibus. Edificasti
tibi inquit domum: metire
superiora eius per flatilia ~~dis-
tincta~~ distincta fenestris
et coniugnata cedro et il-
lita minio. Metitur autem
superiora: qui contemplatus
iudicium dei iudicat iudi-
cium huius et iudicium pau-

peris. Qui autem in avaritiam in-
tendit et in sanguinem inno-
centis edificat superiora cum iu-
dicio nec mensuram tenet.
quia non licet eum nec aspira-
re sibi divinum flatus ex-
plorat gratie nec pleni-
luminis splendorem requirit:
nec illita minio licet cena-
cula cum non potest dici. Sicut
vesticula coccinea labia
tua. Non sepelietur inquit
huiusmodi. Qui enim vivum se sub em
terram infodit et tamquam in
sepulchro sepelivit: eripu-
it sibi mortuo requiem se-
pulture. Depositus itaque
in valle corporalium delecta-
tionum: non inveniet sepulchrum
de quo possit resurgere. Huius-
modi ergo vir nec templum
deo edificat: quia non no-
vit tempus correctionis
sue. Quomodo enim possunt homines
illi templum edificare: qui
quasi fere et bestie in spele-
a ferarum et bestiarum lati-
bula sese receptant atque in
foveas se serpentium more de-
mergunt et consuetudine
fraudulente vulpis infodi-
unt. Sed nec sepulchrum sibi
condit: qui ante tempus
moritur. Vivens enim mor-
tuus est. Nec audit vocem
aggei idem epulantis ut in
prophetia declarat: quia non
ingreditur tabernaculum

dei i voce exultacois et cofes
sionis sonus epulantis Quo
ei voce dei audit ? qui opa
eius no videt ? Nam si vi
det audiret verbu qd in
eius manu factu e delecta
tu eius actibus quibus pul
sauit et aptu est ei : et des
cendit in eius aiam ut e
pulet in eo sinceritatis et ve
ritatis cibus Ergo qr no au
dit : fit iteru i manu aggei
v[er]bu et dicit Surgite de ce
latis et de p[re]ssis malicia do
mibus et ascendite i mote
scripturaru celestiu et cedite
ligu sapiencie ligni vite lig
nu cognicois et dirigite
vias vras ordinate actus
vros : ut habeat ordine su
u debitu q necessari9 et util
e ad edificanda dni do[mum] Na
si no feceritis nec celu dabit
roze suu ide sermo celes
tis qui sicut ros descendit
sup fenu no teperabit fer
uidos corporaliu mot9 pas
sionu nec ignita restinguet
dulsaru spicula cupidita
tu nec terra ei9 ide aia
Fructus dabit eo q arescit :
nisi repleat irriguo ubi dei
et pfundat a roze celes
tis spiritali ubertate gracie
Et qr sciebat desides esse
hitantes i hypogaeis et
voluptatu gurgustijs i
excitabo iquit illos spm

zorobabel et de tribu iuda
et ihm iosedech sacdotem
magnu : ut iciteti ad edifi
cacione diuine domus Ni
si ei dominus edificauerit si
bi domu : uanu labora
uerut q edificat ea Ipse e
zorobabel magis redunda
cia : ut pote fons vite et v[er]bum
dei : p qd oia et ex quo oia
et oia in ipso Hec dicit re
dudacia Si quis sitit ve
niat ad me et bibat hoc
e pfluuiu i deficientis mea
tus pfluuiu quoz noiatur
nu legimus q e qd e za
bulon id e pphetiau Sed
ia et ipm huius flueti ifu
sione resplenduit p qd
euanuit illud pfluuiu
vanitatis i iezabel q iimi
ca veritati et adusaria p
phetarum eloquijs ita di
laterata e tantu morsib9
ut nullu eius superesset ves
tigiu : sed toto corpe suo
cu oibus posteritatis sue
i sanguinibus extingueretur
Ipe igit zorobabel e et
bu iuda : ipe ihs magnus
sacerdos et tribu designa
tus et noie Duo designat
videt et unus exprimit
q qa ide quasi potens na
tus ex potete quasi re
deptor ortus ex vgine : i
vtriusq ide nature dulsi

tate diuidue vnig Fily dei
veritate gygnis salutaris i-
pleuit Excitatur9 itaq3 a
mortuis zorobabel scdm aut
Adhuc ego semel mouebo
celū et terrā et maria et
desertū Moueat at hec cū
de egypto liberaret popu-
lū suū qn̄ i celo columpna e-
rat ignis i terra iter Fluc-
tus murus i mari via aq̄
i deserto messis cotidiana
frugū celestiū multiplica-
batur petra soluebat in
fōtes aquarū Sed mouit
et postea i passione dn̄i
ihū quādo celū tenebris
obductū sol refugit petre
fisse tumuli apti mortui
resuscitati draco victus i Fluc-
tibus suis vidit piscatores
hoim̄ nō solū nauigātes
i mari sed et ābulātes
sine periculo Desertū quoq3
motū qn̄ i Fructuosus na-
tionū ipse messe cepit de-
uotionis et fidei Flauesce-
rere Et eousq3 deserti et
gencū cōmotio Facta ē
ut apostolorū quos direxit
ad gentes vocandas tan-
ta esset et tā vehemēs p̄-
dicatio vt i omnē terrā
exiret sonus eorū Tan-
ta mq̄ cōmotio deserti
vt plures Fily fierēt deser-
te q̄ eius q̄ habebat vi-
rū et Floreret desertū
vt liliū introirēt electa

gētiū ad residuos populi q̄o
reliquie salue fierent p elec-
tione grē Et replebo mā
domum hāc argento meo
et auro eloquiys celestibus
q̄ sūt sicut argētū igni ex-
aminatū et vel claritate
lumīs sicut auro spiritali i sac-
torū occultis mentibus re-
fulgēte Has diuicias cōfert
ecclesie sue qbus itelligibi-
les thesauri replēt et
gloria auget domus sup
priorē gloriā quā ipse hūc
electus Pax eī et trāquil-
litas aīe sup omnē domo
gloriā ē quia pax supe-
rat oēs sensu Hec ē pax
sup pacem que dabit post
triam cōmotionē celi ma-
ris terre deserti qū des-
truet oēs ptates et pinci-
patus Celū eī et terra
trāsibūt et oīs istius mū-
di figura et vnusquisq3
i triūphea i surget ad fra-
trem suū id ē verbo pene-
trāte medullas aīe vt des-
truat quid-quid ē cōtrarium
currus ex effrem et equus
ex ihr̄lm Et zacharias dixit
Et sic erit pax p oīa nulli
obsistentibus corporis pas-
sionibus aut i credule mē-
tis ipedimētis Fiet i oīb9
x9 subdita patri exhibēs
corda vniusorū Vn̄ et ad

ipsum solum mistice dicit. Assu-
mam te zorobabel et ponam te
sicut signaculum: quia te elegi.
Etenim cum fuerit anima nostra pa-
cificata ut dicitur ei convertere
convertere sunamitis quod paca-
ficata significat et ut tuo no-
mine utar renitentem. tunc
accipiet in se sicut sigillum
xpm id est ymaginem dei ut
sit ad ymaginem eius qui illius
celestis flores et celestes Et
oportet nos portare yma-
ginem celestis id est pacem Atque
ut sciamus verum esse habes in cantico in ultimo iam
perfecte anime dici: quod et est di-
cit dominus ihesus Pone me ut
signaculum in brachium tuum
et ut luceat pax in corde tuo
et in operibus tuis xpus et
formetur in te sapientia et ius-
titia et redemptio Vale fi-
li et nos dilige: quia nos
te diligimus. Consilium xiiij

¶ ... magis placet deo ... in iuventute

Ambrosius ire-
neo salutem Dif-
ferentia trini-
tatis utrum sit
aliqua apud deum eorum ex
qui a pueritia credide-
runt et eorum qui iuventutis
aut posterioris etatis pres-
fuit: prudet requirendum pu-
tasti Nam hoc quod scriptura di-
vina non pretermisit: neque

tractum reliquit Siquidem dominus
deus noster ad iohel prophetam non
otiose ait Lamentare ad me
super sponsam precinctam sacco in
virum eius virginalem. dolens
synagogam que antea virgini-
tate sua desponsata dei verbo
foret: ut quam certe quam de
bonis meritis decidisset ita
offendiculum incidisse pecca-
torum flagitiis. ut odia contin-
gere et inquinamento impieta-
tis ac perfidie absoleta sor- (obsoleta)
dibus miserabili esset des-
pectui longe mutata ab il-
lius sponse gratia: que ante
meruerat audire Sponsa-
bo te michi in fide et iusti-
tia et misericordia Nec in-
merito lamentabile pronuntiat
que tantorum munerum ami-
serit precium et virtutum dotem
lum tam grave subierat dis-
pendium: ut ei virginalis
sponsus eriperet. Nostris enim
meritis verbum dei nobis
aut vivit aut moritur. Nam
si bona studia atque opera
nostra sint: vivit atque operatur
in nobis dei verbum. Si tenebro-
se cogitationes operationesque
nostre sint: occidit nobis sol
iustitie Et ideo lamentationem
precepit pro ea anima Nam sicut
illis gratulandum et epulan-
dum est in quibus sponsus est
ita illi anime lugendum cui spon-
sus fuerit ereptus: sicut

ex apostoli scriptum est in euange-
lio: Cum tunc auferetur ab hiis
sponsus: tunc ieiunabunt in
illis diebus. Ergo et hec anima
habebat ante leticiam et exul-
tacionem cum haberet partheni-
conlogon et ideo non ieiunabat.
Hec dies erant epularum et
refectionis cum adesset spon-
sus in quibus aderat
ubertatis affluencia celestis
alimenti copijs vini rigatus:
quo corda hominum letificantur.
Sed postea quam sponsum facta
amisit suus iubetur in luctu
agere penitenciam peccatorum
suorum et deflere semetipsam
quia mortuus est et crucifixus
pro ea christus qui est parthenicos
logos si a prima etate conue-
nit: nec alterius anima hec
videtur excepta copulam. Sed a
principio virginale fidei sue
florem christo dimittit: atque
ipsi primus federata pietatis
misterijs sacros iuuenilia
cultus recepit. Ipsa est isra-
helitica anima veteris psalmi pie
ex gente patriarcharum: que
si in offensam fidei seruasset
tirocinium. magni meriti
foret: sponsa verbi virgina-
lis tamquam illa que apprehen-
dit iusticiam et obuiabit il-
li quasi mater honorificata
et quasi mulier a virgini-
tate suscipiet illam. Altera
quoque est assumpta ex gentibus

et utraque sponsa unius
verbi: quod est magnum myst-
erium: id quod demonstratur
in libro regnorum. Siquidem
dauid duas uxores habu-
it: achinaam israheliten et
abigail assumpta sibi post-
tea nullam rigidiorem istam
misericordie plenam et gratie
hospitalem ac liberalem
animam: que reuelata facie
patris vidit speculata eius
gloriam: que suscepit diui-
nam illam vocem patris gra-
cie: ut scilicet nominis interpretacio.
Cum autem vos vestri prius nisi
dei domini: quod humore fidei
atque iusticie infundit corda
vniuersorum. Pulchre igitur
huic anime verus dixit dauid:
quod illi abigail dictum est
Benedictus dominus deus israhel
qui misit te hodie huic ob-
uiam michi: et benedicti
mores tui. Et iterum dixit
ei Ascende in pace domum
tuam. Vide audiui vocem
tuam: et reueritus sum faciem
tuam. Denique etiam in canticis
hec verba sunt sponsi ad
sponsam. Ostende michi
faciem tuam: et insinua sit
vox tua. Et tunc quidem di-
missa est quam alterum habe-
bat virum qui dicebatur he-
braice nabal latine insipi-
encia. Dives in hospitium

ī huānus ingratus: q offitia
nesciret referre Sed postea
q' defunctus ē vir eius
solutā a lege viri accepit
eā sibi in vxorem ꝓpheta
dauid Per tuus copulam
ecclesie credituře ex gētib9
significāt' misteria: que
amisso viro cui ātē iuncta
fuerat trāsiuit ad xp̄m̄ cen
su pio diues humilitatis et
fidei: misericordie quoꝫ do
tata patrimonio Sed hoc
loco nō ista deploratur
sed illa athinaā q fuit ma
le fortis q̈ fratrē: et ideo
illis fuit factus ē ī cōmo
tionē Vn̄ ex psona eoꝝ
dictū est Posuisti nos ī
pabolā gentibus ꝛ cōmo
tionē capitis popul̄i Cuiā
nutantem inueniēs dya
bolus sicut leo diruit et
iocūditatē eius abstulit:
vineā eius et ficū eiecit
sub quibus solebat ante
requiescere et arescē fecit
fructus ei9: quos arī
dos miseritās atꝫ albete
sicitate nimia dicit ad
ꝓphetā deus Lamētare
ad me sup sponsā ꝑcīctā
cilicio et sup viꝝ eius v
ginale : id ē sup cūc ħ'mo'
vł synagogē viꝝ mortuū
In loco alio expostulās
dicit eo q oblita ꝓpositi

sui oblita ciuitatis ī memo
griē deiua disciplinē su
periorem vxoris affectū a
miserat Merito q sinus eā
ī nominis redarguit me
moriās et retexens eius
dem blandicias et pietā
tis vocabula Nō sicut do
mesticū me vocabas et
patrē et īniciatorē vgini
tatis tue Ergo tunc ante
cū ꝑ intemperātiā eius
mortuū dei vbū est et il
le parthenicologos dī
dit luctū indicat. intercesso
rem adhibet: vt vocet
ad penitenciā quo possit
mereri misericordiam
Illi aūt que bona ītellectu
et decora ī aspectu valde
sicut abigea͡il accersita sibi
edat ī filio deuitt adusaŋs
et mortuo viro q vallato
neq̄aŋs spiritualibus repug
nabat ac resistebat ne
sibi speciosa vxor adu
niretur quasi victor et
diligens sponsus iocun
ditatē confert et graciā:
ꝰ emūdans eā ab omni
bus pulchritudinis eius
īpedimēt͡ et exuens vel
timētis captiuitatis: vt
depositis omnibus ca
pitis sui capillis id ē pec
catorū criniculis q asi

superfluum nostro in corpore videtur.
quam si vir comam nutriat igno-
minia est illi. In unitate fidei in
virum perfectum in mensuram etatis ple-
nitudinis Christi studeat occur-
rere; ut omnem deponat animi perturba-
tionem et caritate fundatus con-
gregetur in domino Jhesu: et univer-
so afficiatur incremento corporis.
Hec est anima illa quam lex de-
monstrat tibi in specie mulieris
bone; quam si videris in preda
et concupieris accipe in uxorem
tibi: introduces inquit eam in domum
tuam ut tota ei committas interi-
ora domus tue omnium tuorum
viscerum possessionem auferas
eius superflua tondeas lap-
sus et novacula non satis a-
cuta; ne faciat dolorem tua-
rum eximas passionum: atque
inanes sensus recidas. Ideo
ait rades eius caput quo
nulla obstacula patiatur
oculi sapientis: qui sunt in capite
eius. Et sedebit m[ense] triginta
diebus in domo tua patrem de-
plorans proprie nativitatis
et commenti nequissimi patris
dyaboli qui vult congregare eam
quam non generavit: ut hinc
iusticia numeri perfectione
mundata coniugii claves
adipiscatur. Et pulchre ait
postea intrabis ad eam; ut
totus ingrediaris in animam tuam
atque intra ipsam te colligas
et in ea habites: apud eam
commorare in ipsa tibi sit omnis con-
versatio ut sis non in carne sed
in spiritu. et proponas adiungere
eam tibi ad consortium vite:
sciens quod contribuit tecum de bo-
nis et perfectionis eius gratia dicas:
Puer autem eram ingeniosus
et sortitus sum animam bonam: et
illa tibi respondeat Assumam
te et inducam te in domum ma-
tris mee: et in secretum eius
que concepit me. Ad bona ma-
ter animarum Jherusalem illa que in celo
est. Erit ergo uxor tua: et
invenies te osculabitur te. Et
si postea displicuerit tibi
eo quod castigat corpus suum
et servitutem redigat: non
patieris eam servire volupta-
tibus corporis nec subicies
eam carni sed liberam eam pri-
me patieris; nec alienabis
eam hoc est enim vendere: nec con-
temnes eam sed permittes ser-
vire eam deo suo in castitate
fidei et bonorum operum sobri-
etate. Vale et nos dilige: quia
nos te diligimus. Contuli pro

Ambrosius Ireneo salutem. Supe-
riore epistola
scripsimus liberan-
dam ab adversariis animam
nostram: et cum ea indissociabit[er]
vite subeundum consortium. Et qua-
si non iste nobis de Deutrono-
mio exemplum assumpsit asser-

cionis sue quo loco subiectum
est de viro qui duas uxores
habuit unam odibilem alte-
ram amabilem non prefatorie
motus videris . ne forte divi-
nas istum sibi ascivisse aliquis
intelligat : quod fieri nequaquam potest
Verum ipse non ignoras quia
divina scriptura cum allegoriam
dicit . alia ad speciem synago-
ge . alia ad ecclesie refert . alia
ad animam . alia ad ubi misterium
et alia ad diversas species et
qualitates animarum : que discer-
nit quod prejudicat spiritus . Unde se-
quenti [illegible] legis non duas a-
nimas : sed diversas qualitates
unius anime [illegible]
Est enim amabilis anime species
que concupiscit voluptuariam et
que laborem fugit . compunctiones
declinat : iudicium dei neg-
ligit . Ideo amabilis quia
dulcis et suavis ad tempus
videtur : que mentem non affi-
ciat sed oblectet . At illa al-
tera tristior . que zelo dei
conficiatur sicut uxor severa
scortum comparem suum nolit . non
paciatur . non sinat . nichil in-
dulgeat corpori nichil volup-
tati et delectationi relaxet
abdicet occulta devotionis et du-
ra laborum sequatur genera
periculorum . Si igitur pepere-
rint ei ambe . non poterit
[illegible] primitivum filium a-

mabilis in hereditatis institu-
tione preponere primitivo filio
odibilis cum sciat odibilis
filium primitivum esse . In quo
non tamen prelationem simpliciter
significari puto quasi inter
primitivos duos : quia exposi-
tione solum odibilis filium pri-
mitivum habere prerogativam
Primitivus enim primogenitus
est . Sancti autem primogeniti sunt :
quia omnis masculus adaperi-
ens vulvam sanctus domino voca-
bitur . Non tamen omnis primogeni-
tus sanctus . Non enim sanctus esau : quamvis
utique primogenitus . Sancti
autem primogeniti sunt . Deinde
habes in numeris . Ecce tuli
levitas de medio filiorum israel pro
omni primogenito qui aperit vul-
vam a filiis israel . Ergo levi-
tas pro primogenitis accepit quasi
sanctos . Sanctos enim primo-
genitos esse cognoscimus
ex epistola ad hebreos
scripta : in qua habemus . Sed
accessistis ad syon montem et
civitatem ierusalem : et decem
milibus angelorum et ecclesie
primitivorum . Ergo sicut pri-
mogeniti ecclesie sancti . sic et
levite : quia ipsi quoque primo-
geniti . Non enim nascendi or-
dine sancti : sed sanctificationis
munere Levi enim tercius filius
fuit lye : non primus utique . Et

+ Mihi enim in quo die percussi omne primitivum
egipti sanctificavi omne primogenitum israel

at sanctificatus: ipse aperit
vulvam. Quam vulvam?
Audi dicentem: Errave-
runt peccatores ab utero. Vera
intellexisti primogenitum qui
aperit vulvam: intellige
uterum bone matris a quo non
errant sancti sed peccatores
tamen qui auferunt de me-
dio isti: qui nichil habent com-
cum populo. Cuius primogeni-
ta secularia destruunt. Pri-
mogenita enim seculi: alte-
rius maioris sunt. A cuius utero
segregatus paulus est: cum
ad gratiam vocaretur dei. Et
ideo de medio populi se-
gregatus verbum recepit: quod
est medium in corde nostro. Unde
et illud dictum est. Medius
autem vestrum stat: quem vos non
videtis. Non ociosus itaque
nobis a lege in legem excur-
sus fuit, et ut primogenitum non
esse amabit illius id est invi-
sioris et voluptatis filium do-
cebimus: quamvis appositi ca-
pituli verba hoc exprimant, di-
cente scriptura: Non poterit fi-
lium amabilis primitivum ponere:
et cum sciat filium odibilis pri-
mitivum esse. Ille est de primiti-
vus qui sancte matris sancte est pectoris:
sicut illa vera mater a cuius
utero non erraverunt veri filii sed
peccatores. Ergo ille non vere

matris filius, non primitivus verus
vel sed quasi primitivus vivat,
sumptu ne egeat: non ut di-
ves sit honoratus. Hic autem
dupla ex omnibus accepit ut
habundet: sicut etiam in genesi
hos patriarchas a fratre suo
ioseph gemine singulos
stole donatos munere cum re-
mitteret ad patrem: ut sig-
nificaret fratrem regnum io-
seph quem defunctum esse cre-
diderat pater. Primogenitus
itaque hereditatis accepit pro-
gativam: dicente scriptura: Hic est
initium filiorum eius: et huic
debentur primogenitalia. A
primogenito igitur dei filio, primo-
genita sunt: et ab illo initio
quia ipse initium et finis. Ini-
tium sanctis nuncupatur, vel initii filius
cui debetur primitiarum pro-
gativa: secundum illud ad abra-
ham dictum: Eice ancillam et fi-
lium eius. Non enim heres erit filius
ancille cum filio meo ysaac.
Quod magis ad hereditatem
virtutum quam pecunie spectare
divino oraculo docetur: dicen-
te deo: Omnia que dixerit tibi sa-
ray audi vocem eius: quia in
ysaac vocabitur tibi semen. Que
erat alia in ysaac nisi sancti-
tatis hereditas, vel que nobili-
taret patrem? Et filium que

cunctis super nationes preferret quasi simpla conferens patrimonii. filio autem sacre dupla dedit: cum non solum temporalis sed etiam signa et potentia collata sint. Vale et nos dilige: quia nos te diligimus. Contuli epistola xv

De viris non vestiendis veste mulierum epistola xvi

AMbrosius yreneo salutem. Pertulisti ad me quasi filius quesiuisse aliquos de te. quid sibi uelit quod tam seuere lex immundos eos dixerit qui alieni sexus uterentur vestibus ut viros scilicet ut mulieres. Sic enim scriptum est. Non enim erit res viri super mulierem neque induetur vir stolam muliebrem: quia immundus est domino omnis qui fecerit hoc. Et si de distinctionis incongruum est quod ipsa abhorret natura. Cur enim homo non vis videri esse quod natus es. Cur alienam tibi assumis speciem. Cur mentiris feminam vel tu femina virum. Induit vnumquemque sexum indumentis natura. Denique diuersus usus diuersus color motus incessus: diuerse vires cum omni subiectione. Docere autem mulieri non permitto: neque dominari in virum. Quam deforme autem virum facere opera muliebria. Ergo et pariant: ergo parturiant qui crispant comam sicut femine. Et tamen ille velantur: isti belligerantur. Verum habeant excusationem quod patrios usus sequuntur sed tamen barbaros: ut perse ut gothi ut armenii. Maior quidem est natura: quam patria. Quid de aliis dicimus quod hora ad luxuriam diruuandum putant et ut calamistratos et torquatos habeant in ministerio ipsi premissa barba illos remissa coma. Merito illic non seruatur castimonia ubi non se tenetur sexus distinctio: in quo euidentia nature magistra sunt dicente apostolo. Decet mulierem non velatam orare deum. Nec ipsa natura docet vos. quod vir quidem si comam habeat ignominia est illi. et mulier vero si capillos habeat gloria est illi: quoniam quidem capilli pro velamine ei dati sunt. Hec sunt que referas requirentibus. Vale et nos ut filius dilige: quia nos te ut parentes diligimus. Contuli xvi

AMbrosius yreneo salutem. Poposcisti ut summa epistole que ad ephesios scripta est paul-

Expositio epistole pauli ad ephesios.

caremus est .i. que obscurior
videretur nisi eius distinc-
tiones colligas: quibus per-
suadendum putavit apostolus
de dei regno nobis non
desperandum. Posuit itaque
primum quod bonis maximum
solet esse ad studia virtutis
incitamentum · premiorum spem
et promissorum celestium he-
reditatem · que in passione
christi et resurrectione comp-
pinquaverit: deinde sub-
iecit non solum in paradisum re-
ditum nobis reformatum esse per christum
.i. sed etiam celestis solii hono-
rem per consortium christi corporis
carnis huic esse impetratum ut
de ascendendi possibilitate
iam non dubites: qui consortia
tua in carne christi regno celes-
ti adherere cognoscimus per sangui-
nem eius reconciliationem
factam omnium que vel in terra vel
in celo sunt. Eum ideo deserens-
dit ut impleret omnia per eius
apostolos prophetas sacerdotes
confirmationem universorum et
congregationem gentium. Finem
autem esse spei nostre carita-
tem ipsius · ut augeamur
in ipso per omnia .i. qui ipse est ca-
put universorum ad quem omnes
secundum mensuram operationis
in unum corpus edificationis
caritatis assurgimus. Non
ergo desperandum quod ca-
piti suo membra adhe-
reant: presertim cum in ad-

optionem filiorum dei ab initio si-
mus predestinati per ihesum christum
in ipso. Quam predestinationem
probavit asserens illud quod ab in-
itio pronunciatum est quia relinquet
homo patrem et matrem et ad-
herebit uxori sue et erunt
ambo in carne una. sacramen-
tum esse christi et ecclesie. Dei ergo
ade et eve copula sacramentum
magnum est in christo et in eccle-
sia .i. certum est quod sicut eva
os de ossibus viri fuit et caro
de carne eius · et nos membra
sumus corporis christi os de ossi-
bus et caro de carne eius.
Nulla autem epistola tanti benedic-
tionis increpuit in plebem dei
quantum ista · in qua non solum
benedictos a deo sed in omni bene-
dictione benedictos et spiritali
et in celestibus significavit
divine locuples gratia etatis
et predestinatos nos in adop-
tionem filiorum: in filio quoque
dei nos cumulatos gratia ha-
bundasse ea ad cognoscen-
dum misterium eterne volun-
tatis .i. cum preterea in plenitu-
dine temporum cum pacificaretur
omnia in christo et que in terra sunt
et que in celo sunt nos in
ipso constitutos ut que lex
legis sunt impleret in nobis
et que gratie: cum etiam secundum
legem electi videremur in
iuventutis etate que est vita

ĩmaculata nichil habẽtes las
ciuie pueritis et senilis ĩfirmi
tatis. Docti quoq plurĩ nõ so
lũ aduersũ carnẽ et sãguinẽ
sed etiã aduersũ oẽs miliciã
spiritalis nequicie que est ĩ
celestibus. pugnãdis gerere
virtutibus. Itaq sicut illis
sortito obtigit capturũ ex
hoste terrarũ possessio. ita
nobis cecidit sors gratie.
vt simus possessio dei quã re
nes possidet nr̃os: id ẽ se
minarũ castitatis et tẽ
perãtie. Quis hãc sortẽ
cognoscere? Recordare il
lam que cecidit sup matha
thiam. vt ĩ duodecimum
aplõr numerũ subroga
retur. Sed etiã ppha dauid
ait. Si dormiatis ĩter me
dias inter medias sortes.
eo q is qui medius ĩter ve
teris sortem et noui testamẽ
ti ẽ recũbens: in vtroq ad
regni celestis trãquillita
tem suscitatur. Hãc sortẽ fi
lie selphe petebant hedi
tatis patrie: et earũ pe
ticio diuino iudicio pba
ta ẽ. Sed ille petebãt in
vmbra. Selpha ẽi vmbr
oris significatur. Vmbra
ergo sermonis petebãt:
hereditatis patrie loquebã
tur qd nõ reuelabatur. Pa
terne itaq hereditatis peti

cio zelphe filiabus ĩ vmbra s
monis erat: nob aũt est ĩ eu
ãgelij splendore et ĩ reuelacõẽ
grẽ. Simus itaq nos posses
sio dei et ille nob portio: ĩ quo
sũt diuicie glẽ et hereditatis
eius. Quis enĩ diues nisi
solus deus qui oĩa creauit?
Sed multo magis diues mi
sericordia q oẽs redemit:
et nos xp̃i carnis natura
ire filios et cõmotioni ob
noxios mutauit quasi
auctor nature: vt simus
filij pacis et caritatis. Eo
ẽi mutare naturã pt. q
q creauit naturã. Itaq
suscitauit mortuos et viui
ficatos ĩ xp̃o sedere fecit ĩ
celestibus. ĩ ipõ dñõ ihũ:
nõ quo quis q homĩ pro
gatiuã sedendi meruit
ĩ illa sede dei de q pater so
li filio dixit sede a dextris
meis. sed q ĩ illa carne
xp̃i p cõsortiũ eiusdẽ na
ture caro oĩs humani generis
honorata ẽ. Nã sicut ille
ĩ nr̃a carne subditus legi
p humilitatem carnis et obe
dientiã corporis ĩ quo fuit obe
diens vsq ad mortẽ: sic
et nos ĩ illius carne cõse
dimus ĩ celestibus. Non
go sedimus: sed ĩ xp̃o sedimus.
q solus sedet ad dexteram
dei filius hoĩs: sicut ipse
dixit Amodo videbitis

filiu(m) ho(min)is sedente(m) ad dextera(m)
dei. In eo e(ni)m habitauit gra(tia)
eius et bo(n)itas sup(er) nos i(n) x(rist)o
ih(es)u : ut opibus mortuos p(er)
fide(m) redemptos saluatos gra(tu)i
tate donaret libe(r)alitatis
mune(r)e. i(n) quo velud resur
rectura etia(m) ip(s)a natura no
ue sensit creature gra(tia)z :
ut i(n) bonis opibus ambule(mus)
creati i(n) x(rist)o q(uo)d an(te) obnoxie he
reditatis vicio degenera
ui(mus). Etenim sublatis i(n)imi
cicijs que erant an(te) i(n) carne
pax facta vniu(er)sitatis e(st) i(n) celo
. ut essent ho(min)es sicut a(n)geli
in t(er)ra. ut essent ge(n)tes vnu(m)
atq(ue) israhelite. ut i(n) ho(m)i(n)e vno
et nouus homo et vetus sub
lato pariete macerie qui ~~vtr~~
utru(m)q(ue) disidioso obice diui
debat i(n)ter se co(n)uenirent. Na(m)
cu(m) hui(us) natura carnis ira(m)
et discordias ac dissensione(s)
excitauisset lex nos da(m)p
natoru(m) necauisset vinculis.
x(ristu)s ih(esu)s i(n)solentia(m) atq(ue) i(n)tempe
rancia(m) carnis mortificatio(n)e
co(m)pressit lege(m) ma(n)datoru(m)
i(n) decretis euacuauit : in
quibus ostendit no(n) s(ecun)d(u)m
littera(m) i(n)terpretanda legis
spiritalis dogmata. cu(m) et
sabbati ignaua ocia et
corp(or)al(is) sup(er)flua destrueret
circu(m)cisio(n)is : atq(ue) o(mn)ibus acces
sum ad patre(m) i(n) vno reseraret

sp(irit)u. Quod e(ni)m p(ro)p(ter) discordia
esse. ubi vna vocatio vnu(m)
corpus et vnus sp(iritu)s e(st).
Quid e(ni)m aliud descendens
op(er)atus e(st) d(omi)n(u)s ih(esu)s nisi ut
de captiuitate nos i(n) liber
tatem vendicaret. et illa(m) cap
tiuitatem vincta(m) p(er)fidie
vinculis sibi captiua(m) face
ret alligata(m) sapie(n)tie co(m)pedi
bus. mittente quoq(ue) vno p(er)u vnoquoq(ue)
dere pedes suos i(n) co(m)pedes
eius sicut sc(ri)ptu(m) est. et cu(m)
descenderet ascendit ut i(n)ple
ret o(mn)ia et nos o(mn)es de ple
nitudine ei(us) accipem(us).
Ideoq(ue) p(ri)mu(m) repletos sp(irit)u
s(an)c(t)o posuit i(n) eccl(esi)a apostolos
p(ro)phetas alios. alios eua(n)ge
listas. alios aut(em) pastores
et doctores. ut eoru(m) adhor
tacionibus co(n)su(m)maretur
p(er)fectius credentiu(m) : et mi(ni)s
terij fidelis opus cresceret
edificat(i)o. vniuscuiusq(ue) edi
ficatio(n)e (con)stituti i(n) mensura(m) e
tatis i(n)terioris : que mensura
p(er)fectior vite i(n)maculate id
est p(er)fecti viri accipie(n)s de
plenitudine x(rist)i recepit gra
tie plenitudine(m). Quis aut(em)
vir p(er)f(ec)t(u)s e(st) nisi ille q(ui) abso
lutus i(n)fancia puerilis i(n)genij
atq(ue) adolescentie i(n)certo ac
lubrico et i(n)moderato i(n) uite

tutis calore in viri perfecti simili-
tem succresserit atque ad illam
morum maturitatem adole-
verit · ut non facile deviis dis-
putatoris alloquio flectatur
et quasi quadam doctrine ir-
rationabilis turbidiore in sco-
pulos iactetur procella ad er-
roris remedia se conferens.
et qui veritatem non solum
in sermone sed etiam in operibus
sequatur suis et edificatorum
caritatis in se suscipiat ut in
unitate fidei et agnitionis
occurrat et quasi membrum non
desit capiti suo id est christo qui est
caput omnium ex quo totum corpo-
fidelium et sapientium per armo-
niam rationabilem urbi : Hoc
est enim CYNAPMOΛOΓOY
MENON KAI APMONIAΓOY
ΛOΓOY ΔEΔEMENON · idest
armonia urbi compaginatum et
compactum atque connexum per omnem
iuncturam victuram ministrationis in mensuram
uniuscuiusque partis augmen-
tum corporis facit in edificationem
sui in caritate ∴ ut assurgat
unum templum dei in omnibus :
et unum domicilium celestis
habitaculum in spiritu unius sororum
In quo non solum sanctorum hominum
sed omnium credentium omnium etiam
superiorum rationabilium virtutum
ac potestatum connexione fidei ·
spiritus quae accipiendam arbitror.

ut per armoniam quandam virtutum
ac misteriorum corpus unum
ex omnibus rationabilibus na-
ture spiritibus adhereat capi-
ti suo christo ita edificationis compa-
gine connexa : ut ne tactu qui-
dem iunctura singulorum ad-
herentium discrepare videatur
Hoc est enim quod apostolus dixit.
grecis THEXOPHIAE KAT
ENEPΓIAN CHTUET quia
non difficile erit tanto archi-
tecto secundum mensuram uniuscu-
iusque meritorum ac fidei
convenientem sibi connectere : cum
edificatio civitatis rimam
offensionis excludat atque
obstruat. Non est ergo dubi-
tandum celestium potestatum ad-
hesura ad hoc templum edifi-
candum consortia. Integrum
quippe intelligitur quia ita assur-
gat humane civitatis edifi-
catio in templum dei ut fiat
in nobis habitatio dei in spiritu :
non sit autem in celestibus potes-
tatibus. Cuius rei gratia ut
maturius in nobis hoc more e-
dificatio procedat hortatur nos
apostolus aperire oculos cordis
elevare ad superiora agni-
tione dei impense querere
veritatem discutere abscon-
dere in corde mandata dei
deponere erroris desideria
de decoris occulta renovari
per gratiam sacramentorum temperie

iracundiam · commotionem animi oc
casum solis relaxare . Caue ne
superiora tua occupet aduersa
rius spiritus ille hostis potestatis · qui
se immersit in cor unde et com
minuit animum eius ianuas ne
possit resistere · Fure excludere
mendacem autem · exurgere a mor
tuis · sobrietatem assumere : uxo
rem uiro ut ecclesiam xpo debere
esse subditam · uirum pro uxore
animam suam offerre sicut semper
ecclesiam tradidit xps Postremo
quasi bonum bellatorem sumere
arma dei ac pretendere semper
non solum aduersus carnem et san
guinem · sed etiam aduersum spirituales
nequitias : ne a suis emolliri
ab extraneis capi possit Igitur
bene completa ut potius perstiteris
Vale fili et nos dilige : quia
nos te diligimus Contuli

Ambrosius ticiano
Venit tibi in ores
victoria : ut sine
uocis amaritudine porcio
victorie securitate Rufino
enim ex magistro officiorum
facto est in consulatu prefectus pre
torii Ac per hoc plus posse
cepit : sed tibi iam nichil ob
esse Est enim aliarum prefectus
preturum Congaudeo ut illi
ut amico · quia honore auctus ·
tu dira leuatus es : ut tibi ut
filio quia liberatus es ab eo
quem tibi grauiorem iudicem arbitra
baris ut si de negotio defi

nieris cum tua nepte : pieta
tis tue sit non formidimus Ideo
quia propitior esto decisioni :
tum et spes potior et fructus
est Spes quia pro nepotis tue causa
quod de illo senciat sibi plurimum
blandiebatur : iam quod de eo spe
ret non habet Ille enim alia
curat · preterita negligit : uel
cum illo quod tunc gerebat de
posuit officio Iste negocij
sui meritum non sentencie patro
num considerat Et fructus
iocundior est ut tibi referatur
decisionis gratia : qui poteris
iam spernere et non sperneris ·
pietatem spectamus necessi
tudinis non stimulum offensio
nis Vale et nos dilige ut
filius : quia nos te ut paren
tes diligimus Contuli

Ambrosius attico
Prisco meo de
disti literas et pris
cus meus mihi reddidit :
et ego prisco Tu priscum
ut soles dilige : et plus
etiam quam soles Quod eo
ergo audeo : quia et ipse pris
cum meum plurimi facio Est
enim erga eum priscus hic
noster amor : qui a pueri
cia iam inde nobiscum eta
te adoleuit simul Sed
eum multo post uidi tempore
ut uere mihi non solum nomine:

sed etiā tanti ītuallo tpis pres
tus aduenerit Vale et amā
tes tui dilige: quia nos te
diligimus Contiñ .xx.

¶ Exhortato ad standū ī bñplaito

Ambrosius clericis
suis Plerumq hu
manus obrepit .d.
mētibus vt aliq leui pstric
ti offensione si nō īm cedāt
p studio volūtaria officio
desistāt: qd ī alio gne hoim
tollerabile: ī hijs vo qui rei
diuine ītēdūt plerumq doloris
Dūt eī aliq ī clericorū mūnie (al' nūero)
qb9 īnimicus obrepe studet
si alias eos nō potuerit cir
uenire: vt lesus h9i inserat
cogitacōes Quid mi pdest
ī clero manere subire īiurias
laboēs pti qui nō possit
me ager meus pascere: q
si ager desit qui aliū exercere
sūptū nō queā: Itaq h9i cogi
tacōibus etiā boni moes ab
officio rtrahūt Quasi vo ho
solū sit ī clerico vt sūptū ex
pediat sui et nō vt diui
nū sibi post morte potius sub
sidiū locet: quāq ille post
morte habūdet q hic tutus
potuerit declīre aduśū tot ī
imicorū īsidias Vn eccles
ait Optimi duo sup vnū:
qbus ē merces bo ī labore ip
sorū: q si ceciderit vnus eri
git sociū suū Vbi sūt op
timi duo sup vnū n vbi xs
ē et is q cū xs tuet: q si
ceciderit q cū dno ē ihū erigit
eū ihs: Et q voe dixt ī labore
ipsorū: Ergo et xs laborat
Vnde q ait Laboraui cla
mās laborat: sed nō ī nris
Deniq ad puteū Fatigat9
sedebat Sz quō laboret:
docuit nos aplś minore ex
emplo dicēs Qs īfirmat:
et ego nō īfirmor: Et Do
cuit et ipē dns sua voce
Eger erā: et nō visitastis
me Nudus erā: et nō o
peruistis me Laborat: vt
me iacēte erigat Vn ī he
breo figurā dni pressereat: (pressit)
q piecit se vt mortuū eriget
Vn q symbolū ē q nr xs
comortuus sit: vt nr rsur
get Piecit itaq se vsq ad
nrā xs fragilitatē: vt
nos eriget Proiecit se: nō
cecidit sed erexit cōsortem
Ipē eī nos cōsortes sibi fecit:
vt scptū ē Vnxit te deus
oleo iusticie p cōsortib9 suis
Vn pulchre ait eccles Vo
nūq ceciderit erigit sociū
suū: nō ipē erigit Xps
eī nō alteri9 auxilio atq o
pere erect9 ē: sed ipē se
rsuscitat Deniq soluite te (inqt)
plū ho: et ī tduo id rsuscitabo
Hoc aūt dixt de teplo corpis

sui. Nec immerito non erectus
ab alio: quia non tendit. Vna et
et ille qui secundo erigitur tendit. Et
qui tendit: indiget auxilio vt
erigatur. Nos et subiectam edo
cet: dicente scriptura. Ve illi vni
quoniam tenderit et non est secundus qui eum
erigat: quia si dormiant duo est
calor illis. Condormiui sumus
xpo: et ideo conuiuimus xpo
nos commortui sumus vt nos ca
lefaceret: qui ait Ignem veni
mittere in terram. Mortuus eram
sed quia in baptismate commor
tuus xpo sum: accepi vite lumen
a xpo. Et qui in xpo moritur: per xpm
calefactus vite et resurrectionis
vaporem accipit. Frigidus
erat puer quem calefecit eum he
lizeus spiritu suo: dedit ei vite
calorem. Condormiuit ei: vt
eum calor artus eius qui in sym
bolo consepultus ei fuerat ex
citaret. Frigidus itaque est: qui
non moritur in xpo. Calefieri non
potest: cum igneus ardens non ap
propinquat. Inualescere non potest
alteri: qui seruum non habet xpm. Et
vt cognoscamus secundum misterium
dictum non enim numerum quia
optimi duo quam vnus: sub
iecit misticum. Et spartum
triplex non corrumpitur. Tria enim
que non sunt composita: non
rumpuntur. Trinitas itaque
incomposite nature rumpi non
potest quia deus vnum et simplex

et incompositum est quod quod est. Quod autem
est permanet: non subiacet. Homo
est itaque adherere alteri et inserere
collum in torques eius et sub
icere humerum et portare illum
nec tediare ad vincula: quia de
domo alligatorum exiuit qui
regnet puer ille qui super regem
seniorem et stultum est. Ideoque
qui eum sequuntur: alligati vin
culis sunt. Denique paulus
vinctus ihesu xpi. Vnde et ipse ihesus
captiuam duxit captiuitatem.
Non satis visum est ei soluere cap
tiuitatem quam dyabolus impo
suerat ne iterum liberos vagantes
inuaderet sed perfecta abso
lutio estimata est sub xpo
degere et inuicem pedes in compe
des sapientie: ipsius captiuum
esse vt sis liber ab aduersario.
Recte puer: quoniam puer na
tus est nobis. Et vere optimus
puer: cum donum est a patre deo.
Magnum enim est vocari puerum
meum. Sapiens quoque vt
euangelium docet: quia proficie
bat etate et sapientia. Conueniens
est etiam pauper: quia cum di
ues esset pauper factus est:
vt nos sua inopia ditaret.
Et ideo non fastidit in regno
suo pauperem sed exaudit
eum: et liberat ex omnibus an
gustiis et molestiis. Sub
hoc ergo viuamus: vt rex
ille senior et stultus preterite

sup nos nullā habeat Q
dū vult regnare quasi vo
lūtatis sue dn̄s· nō sub vin
culū esse dn̄i ihū· i ueteratū
i p̄mis stultitie icidit defor
mitatē Quid eī stultius
q̄ relictis celestibus ad terrē
itendisse· et posthabitis p
petuis elegisse ea q̄ caduca
sūt et fragilia· Nemo er
go dicat ı nō ē nobis por
tio i iacob· neq̄ hereditas i
isrl· Nemo dicat nō sū m
clero· quia sc̄ptū ē Date
leui cleros eius Et iterū
dauid ait Quia is q̄ īter
cleros duos medius r̄quies
cit· ipē ad supna alis euo
lat sp̄italibus Nō dicas
de deo tuo grauis m̄ ē nec
de loco tuo inutil m̄ ē· q̄a sc̄p
tū est Locū tuū noli relin
q̄re Vult eī auferre eū ad
uersari9· vult te abducere·
q̄r inudet spei tue inudet mū
neri Sed tu q̄nīz es ī clero
dn̄i porcio eius ꝛ possessio e9·
noli recede de dn̄i possessiōe·
ut dicas dn̄o Possedisti rene
meos· suscepisti me ex utero
matris mee· et ille t̄ quasi bo
no seruo dicat Transi Re
cumbe Valete filij et viuite
dn̄o· q̄r bon9 dn̄s Contuli

Explicit liber quartus Inci
pit liber quintus

Ambrosius Ezechiano Prophete quidem cōgregacioꝫ gencium atꝫ ecclie annunciauerunt edificatorum futurā· Sed tn̄ q̄a ī eam nō solū fortiū animarū iugis p
fectus verū eciā īfirmarū
lapsus et rursus cōuersio ē·
ideo possum9 ex p̄pheticis
libris colligere quemadmodū
p̄clara illa et fortis aīa sn̄
ulla gradiat offensiōe a
īfirmior labat aut lapsa re
paret ac r̄formet gradū
Itaq̄ sicut ī canticis cāticō
rū bre illius aīe cōtinuos
p̄gressus legimus· ita in
michea de quo p̄pha nobi
sermo exortus est· cōside
remus lapse cōuersione Nō
eī ociose te mouit Et tu
bethleem domus ephrata
Nō dn̄ ē ab h9 p̄pheta·
Quō eī pt domus furoris
esse· ubi xp̄s natus ē·
Hec eī exprimit locorū vo
cabula· sed illustrat opa
cionū misteria Ac p̄mū
cōsidem9· q̄d ī p̄pretacōis
in latino habeat micheas
Significat q̄s adeo· vt vt a

nos invenimus: quod iste mora
tur filius idem heredis. Eo
autem heres est ut filius dei qui
ait: omnia mihi tradita sunt a
patre. Et cum ipse esset heres:
nos esse voluit coheredes.
Merito quod iste non est propter
unus: sed electus ad graciam
dei in quo loquitur sanctus spiritus. Cuius
prophetie cepit in diebus Ioa
than et achaz et ezechie re
gum. Quo ordine significatur
visionis perfectus. A malis enim
regibus ad boni regis perve
nit tempora. Et ideo quando anima af
flicta sub malis ante laborabat
regibus: quod pressius consilio
nis sue habeat considerandum
videtur. Destructa erat quasi in
ferior et omnis munitio eius
facta erat quasi via transeuntium et
tantus passionum luxurie
resolute: ac delicijs corrupta
erat ac relegata a facie domini.
Turris eius squalida erat:
que posita est ut in ysaie can
tico legimus in medio florentis
vinee. Squalet enim turris
quando vitis arescit: et omnes
sua errat. Regredientis autem vir
tus viriditate vel omne splen
det. Nichil enim squalidius ini
quitate: nichil splendidius
iusticia. Ad hanc turrim reno
vatur omnis: quando anima renovatur
a lapsu. Et illa omnis reno
vata Christi regnum redit quod est

iusticium et finis iusticium salutis. Quia ipse est inicium
Sed tamen prius corripitur eo
quod tam graviter erraverit: et
dicitur ei. Ut quid cognovis
ti mala? Numquid rex non
erat tibi? Hoc est habebas
regem qui te regeret et tueretur
ut declinare a iusticie tramite
te non debuisses nec relinquere vi
as domini: quia rationabiles
sensus impleverit. Ubi erant cogi
tationes tue? Ubi consilia quibus
providere iusticiam et repulsare
iniquitates merito vel vigore po
tuisti? Cur comprehenderunt
te dolores parturientis: ut par
turires iniquitates et pares in
iusticias? Nullius enim maior
est dolor quam eius qui pectoris mucro
ne vulneratur conscientie: nec
ullum gravius est onus quam
peccatorum sarcina et pondus fla
giciorum. Deprimit animam cur
vat usque ad terram: ne se erigere
possit. Gravia filii gravia
nimis delictorum pondus. De
nique illa in evangelio mulier
que curvata erat speciem pre
tendens anime laborantis: a Christo
solo potuit erigi. Huic igitur
anime dicitur: viriliter age et
appropinqua filia syon: ut par
turias dolores et parturientes
tribulationes operantur tribulatio

paciẽcia· paciẽcia ꝓbacõnẽ
ꝓba° spem: spes aũt nõ cõfũ
dit ĩcẽtiuũ Simul egeritur
atꝫ excluditur oẽ qđ aduũsũ
ẽ bonis moribus ⁊ ne rsidẽa
eius frutescãt semina: atꝫ
ĩ nouos iterũ gminẽt ꝑtus
Nec ociose dãtur ei cornua
et vngule: vt cõterẽt oẽs ma
nipulos aree sicut vitulus
lybani Nisi eĩ manipuli cõ
triti fuerit. palee vẽtilate:
fructus appar̃e ĩteriores et
absolui nõ queũt Cõminuit
igit᷑ atꝫ excutit prius aĩa ꝑ
fitiẽs passionũ supflua· vt
fructus suos demõstrar̃e pos
sit ĩ ipã segete: quanta ad
ũsa sũt q̄ ꝑtus ĩpediãt bo
nos Hec prius exstirpãda
sũt: ne hys fructifera ĩt
necentur aĩe sata Tũ etiã
illud ꝑspiciat prudẽs aĩe
consultor· ne collaudet eã
ĩ voluptatibus suis: atꝫ
ĩtcludat eius cupiditatibus ne
ĩ hys delectetur Vtiles eĩ
sũt cõrruptores parẽtibus qui
nõ ꝑcit: vt obediẽtẽ ꝑcep
tis salutaribus prestet aĩaꝫ
filij sui Virga eĩ visitat:
sicut legimus Visitabo ĩ
ṽga ĩiq̄tates eorũ Itaqꝫ qui
ṽga ꝑcutit maxillã israhe

litice aĩe: erudit eã ad di
sciplinã paciẽcie dñm cor
reptõe Nemo eĩ desperar̃e
dꝫ: qñqꝫ corripit᷑ atꝫ arguit᷑
Cui eĩ diligit filiũ corripit
Nemo de r̃me° diffidat
Sicut ubi domus furorem
videntis erat ibi domus pa
nis ẽ: vbi crudelitas ibi
pietas ⁊ vbi pene ĩnocẽtiũ
ibi vniusorũ redẽptio: sicut
sc̃ptũ est Et tu bethlehẽ
domus ephrata: nõ es mi
nima ĩt᷑ principes iuda Ex
te eĩ exibit princeps ĩ isrl̃
Bethleem domꝰ panis
est: ephrata domus furo
rẽ videntis Hoc hꝫ ĩtptacio
historiũ nouum In bethlẽe
natus ẽ de maria xp̄s
Eadẽ aũt bethlehẽ que effra
ta In domo igit᷑ furoris
generatus ẽ xp̄s ⁊ et ideo
iã nõ domus furoris sed
domus panis: q̄ panẽ
recepit eũ q̄ descendit de
celo Domus aũt furorẽ
videntis effrata q̄ illic he
rodes dñm xp̄m requirit per
imi statuit ĩfantulos: vñ
vox ĩ rama audita ẽ ra
chel plorãtis filios suos
Sꝫ iã nemo timeat ⁊ q̄
requies illa quã q̄rebat do

audita ē ī effrata: ĩ ciuitate ē
ī campis silue Tũc adhuc fil
ua erat tacõnũ cognitio:
sed postea qꝫ ī xpm credidit
fructuosa fcã ē: qꝛ bñdicti
uentris fructũ recepit Mor
tua ē ergo rachel pturiens
que iam tũc qꝛ patriarche ux
or furore herodis uidebat
q nec minusculo etati pep
cit Simul qꝛ ī effrata pepit
pat beniamĩ specie supiorē
misterio posteriorē paulũ scꝫ
q anq̃ nasceret nõ mini
mos dolores matri prestitit:
cuius filios psequebatur Et
illic mortua cõsepulta ē: ut
nos cõmortui et cõsepulti
cũ xpo ī eam resurgamus
Unde et alia interpretatione ul
fecundata ul repleta fruc
tibus effrata significat
hic tn id ē ī libro ꝓphetico
inuenimus ΟΛΙΓΟCΤΟCΕΙ
id ē ī paucioribus es In
matheo aũt Et tu bethleē
domus iude nõ es ī pau
cioribus Ibi domus iudee:
hic domus effrata In quo
ṽborũ discrepantia ē: nõ
sensuũ Nã et iudea ītei
or uidit furorē: et exte
rior ptulit Et ī paucior
ibus est: qꝛ pauci sũt qui
intrant domũ panis p

angustam uiã Et nõ ē ī pau
cioribus id ē de principibus:
que xpm nõ agnouit Nec
minima ē q domus ē bñdic
nis et diuine grẽ recepta
culũ: et ī eo minima cui is
q aliqd cõfert xpo uidetur de
ferre: et q appetit ecclesiã
xpm appetit In quibus minimo
et xpc q ledit q honorat: scꝫ
qd ipē ait Quod enim uni ho
rũ minimorũ fecistis: michi fe
cistis Ipam aũt effratã esse
q̃ ē bethleem: docet lectio
genesis ubi ait Mortua ē
aũt rachel et sepulta ī uia
effrata: ipā ē bethleē In
uia sepultura ē scē rachel
qꝛ tipus fuit ecclē: ut trã
seuntes dicant bñdco dñi sup
uos: et uenientes ueniant ī
exultatione Quis itaque aiã q
recipit panē illũ de scē de
tem e celo. domus panis
ē hec ē panis xi: que hita
tis ī se panis celestis firma
mento alitur et corde cõfirma
tur unũ et paulus ait Multi
enim unus panis sumus Quis a
nimã fidelē bethleē est: sicut
ihrlm dicitur que pacē et
tranquillitatem hꝫ superio
ris ihrlm que ī celo ē Ve
rus panis ē: q cõfractus

et cōmunitus faciant unu
fos. Cīuitā autē fēdito hoc lꝫ:
domus panis. Beth domus
ē: leem panis dicitur. De a
liorū tradicionibus ꝑt ꝑfi
diā iudaicā ne ipī se redar
guerēt: uł ab ipīs ꝑteitū pu
tamus uł sublatū ab alijs.
De iuda quoꝫ tribu esse be
bethleem docet lectio ī iudicū
libro .q. vir ille leuita acce
pit sibi cōcubinā de bethleē
iuda et īata ē ei cōcubina
eius et redijt ī domū pris
sui ī bethleem iuda. Egres
sus itaqꝫ xᵒˢ a diebus seculi
Tūc eī nob incipit seculū:
qū dies salutis. Et egressus
ad currendā viā dedit israhel
vsꝫ ad tempus parientis .i.
cu aduenit xᵒˢ aduenit secūdi
tas aduenit ꝑtus .i. sicut ad
uenit ecclesie que pepit plu
res qꝫ que filios habebat .i.
et pepit septē: id ē legitimos
tranquillos pacificos. Incipit
ergo cōcipe aīā et formari in
ea xᵒˢ .i. que recepit aduentū
eius et pascitur ī diuicijs eius
vt nichil ei desit: vt videbꝫ
eā etiā alie aīe reuitantur
ad viā salutis. Et erit ei pax:
sed nō pt ꝑbari nisi teptatō
nibus. Tūc eī pax eius es

timabitur et trāquillitas
tū excluserit vanas cogita
cōēs uł cōpresserit: tū ino
tus oēs edomuerit passionū
īsurgenciū. tū īcrebuerit
angustie ꝑsecucio fames pi
culū gladius. Tūc erit īquit
pax qꝛ ī hijs oībus supea
mus ꝑt eū q̄ nos dilexit:
qm̄ cōfidimus ī eo. quia nec
mors nec quidāus teptacō
nū nos ab eius diuellat cari
tate et separet. Tūc ergo da
bit teptacōēs: vt iusti ꝓ
bentur. Et dn̄s quidē dat
teptacōēs ea volūtate vt
neminē decipi velit: sed
qꝛ pleꝫ vincūtur ī fini tep
tacōibus q̄ forte nō ꝓbat.
Tūc illis erit ros a dn̄o tūc
requies: tūc erit aīa iusti
sicut catulus leonis ī om
libus. Sed euāgeliū exē
plo ad xᵐ referre nō du
bitauerim: qꝛ ipē dixit
Tūc iusti fulgebūt sicut
sol ī regno pris sui. Cōp
mentur eī quadrige eius
irracōabilis saliꝫ īpetus:
et motus istius corpis se
dabitur. Neqꝫquā tūc foris
pugne ītus timores: sed
vbiꝫ idē intus et foris trā
quillitas erit. Et nō erit q̄
respondeat et resistat bo

ne volūtati: qr obediētia
cārnis sublato pariete ma
cerie cū fuerīt utraq̄ unū
oēs abolebit discordias. Di
qua aūt aīa ī fīna sicut ille
sēdz carnē isrl' titubauerit
et ab illa xᵖⁱ ciuitate psecu
tiōibus turbata se aliquā
tulū separauerit q' corripitur
atq̄ arguitur q̄i infida q̄i
īgrata q̄i īcredula q̄ libe
rata a uanitatibus sc̄li in
eas respiciendo recidit: a
qua nō munera nō tauroꝝ
sacrificia . s̄ tātūmō ut bonū
cognosceret . iusticiā faceret pos
tulatū ē Renūciatū ē tᵉ
tibi homo q̄d sit bonū Aut
q̄d dn̄s req̄rit a te nisi ut
facias iudiciū et iusticiā
et diligas miāq̄ ', et paratus
sis ire cū dn̄o tuo. Sed qr
nō seruauit hec illa īfirm
or aīa: ideo dn̄s ait Heu
me qr factus sū sicut q̄ col
ligit stipulā ī messe et si
cut racemū ī uindemia
Audiēs ergo hec pphā in
quo loq̄bat' deus: ait ad
illā aīaq̄ Heu me aīa qr nō
ē plenus timoris a tēra:
ul' sicut ipē dn̄s dicit Mi
seratus fueras p pctīs ultio
nis: atq̄ pro nostris erro
ribus īgemiscens Audiēs

hic aīa qr sēm sūorū fructꝰ
nō colliget nullū messe a
missa fīmamētū īueniet
sui q' pmet oliuā et unctio
nē leticie nō habebit . nec
bibet uinū iocūditatis: cog
noscēs etiā ī opibus c̄nis
oīa plena sāguīs plena
ēcū sēpcōis . fraudiū falla
cie . ficta officia pietatis cō
positas simulacōēs ' et ī
imicos sibi oēs q̄ ī domo sr̄
ideoq̄ pximi sibi corpis mo
tus timendos q̄ sūt gra
ues aīe nr̄e adūsarij cōu
tit' et de deo sperare īcipit
et ītelligēs uē iimicū sibi
carnē existere: ait ad eā
Noli sup gaude in iimica
mea qr cecidi . sed resurgā
qr si sedeo ī tenebris dn̄s
illuīabit ~~te~~ me Considerās
etiā insultaē sibi aliquā
ptātē que resistebat sibi
ne meliorē seq̄ret' uiā et
ī q̄etūe cp ēōita esset ī inter
tū carnis ut diuī attere
retur mat' ī que uł a dn̄o
ppt' pctōrū solutionē de
cerneret': ul' ab īiquo ppt'
īndiq̄ cōuersionis ut ad
se reuocaret afflictū di
cit Ad huc irā dn̄i sustine
bo q' que ul' lapsā castigat:
ul' t ptātē affligēdi dedit

cia peccatum Sustinebo tibi:
donec iustificet causam meam
Nisi ei confessa fueo et exsol
neo pena iniquitatum mearum:
no poteo iustificari Cum
autem fueo iustificata solues
duplicia peccatum ? educet in
dicium meum deponens indigna
tionem q: satis factum sententie e:
et educet me ad lumen ut
videam iustitiam eius et aspi
tiam delectationem eius Videbit
hoc lumen reconciliationis mee
inimica mea id est dyaboli ne
quitia ? et operietur confu
sione: quia nunc dicit Ubi
est deus tuus? Videbit in
me misericordiam eius: videbit
pietatem eius Et id non au
diamus eum quando in aliquibus se
culi sumus adversis cum aut
dolor corporis est aut filiorum
amissio vel ceterarum ne
cessitudinum ? non audiamus
iniquam dicentem: ubi est deus
tuus Cum enim temptationes
mundi sunt cum gravis
urget dolor: tunc animam e
gram ante studet Ergo
anima que illum non audierit in
sidiantem sibi videbit postea
mirabilia dei que in celo. Dya
bolum autem sicut colubrum rep
tantem in terrestribus: gra

tulabitur dicens Quis deus
sicut tu auferens peccata et trans
ferens iniquitates qui non firmi
memor indignationis tue et
sicut in mari misisti iniquitates
nostras sicut egyptum plurimum ?
et redisti ad misericordiam voluntatis
quam gemitus contulisti mu
nere dittens peccata atque abscon
dens. secundum quod scriptum est:
Beati quorum remisse sunt
iniquitates: et quorum tecta sunt
peccata Alia ei sanguine filii tui
abluis ? alia donans nobis:
ut bonis operibus et confessio
nibus errores nostros tegamus
Et ergo ait auferens peccata ad
remissionem pertinet quia pec
catus ea tollit ita ut non sit:
quorum memor non est Et
vero ait transferens iniquitates
eo quod confitentibus nobis
lapsus nostros et obumbrantibus
eos bone operationis fructu
referantur in auctorem cul
pe et peccati incentorem Quod
est aliud agit quod culpam fa
tetur: nisi adversantis nequi
tie spiritualis et dolose et
malicia traductum probat
In eo itaque gratias agit
anima ista: quia et aufert
dominus peccatum et transfert ini
quitates et demergit in profun
dum maris Quod post et

ad baptismū ꝛ̃ferri. egͤ e-
gyptius mergitur hebreꝰ
resurgit: et quo altitudīe
et sapiā et bonorū oꝑm
habūdātia tegͥtur ptī
supiora ꝑ diuicias mūe
dei nrī Tu memor ꝑpissio
nis sue quā dederat abͥhe:
heredē eius aīaꝫ nō ē pas
sus perire Et illa quidē aīa
hoc reuertitur modo Tu
autē fili qͥ pͥmo flore pue
ritie adheres ecclesie que
te suscepit et tenet ꝰ pse
uerato ī ꝓposito memor
grē dei et muneris qd̾ ꝑ ipo
sitionē suscepisti manuū
mearū: ut et ī hoc gradu
sicut ī misterio sacro fidem
tuā demōstres atqꝫ īdustriā
et expectes remuneratorē do
minu ihū Vale et nos ut fi
lius dilige: quia nos te di
ligimus Contuli xv

AMbrosius orō
tiano Superio
re epla de ea
aīa sinonē cōtulimus q̄
itineris siu deuios aliquos
habuerit anfractus ut ue
tus isrl' scdm carnē fluctu
ans quē et ipse liberabit ꝑ
dnm ihm gratiā cū trāme
it plenitudo gentiū: licꝫ ista
leuiore errore cōfusione se
se reformauerit Hac uero epla

de eterne filia nob' simo sit: qͣ
dnūs ihesus quemadmodū
pͥmo susceperit erudierit cō
summauerit ī suo euāgelio
cōsideremus Suscepit itaqꝫ
pͦ eā tuendā ī cōfusione po
sitā Exul erat padysi ubi n̄
ī cōfusione degeret aīa uniꝰ
cuiusqꝫ hoīs. Deduxit eā
in bethleem Jam profec
tus etatē suscepte significat
qꝛ ascendit ad domū panis:
ī qua famē fidei et sterilita
tem nesciat De naturā aīa
rū gratie et ordine loquor q̄
bus nos uiuimꝰ et moue
mur: nō de aliq̄ specialit'
Non eī de apetitte et spē aīe
: sed de genere ut dixi aīa
rum disputandū putamꝰ
Descendit ī egyptū xp̄s: pa
trocinium et ductū aīe nrē
ferens Inde rediit ī iudeā
Fuit in deserto. fuit caphar
naū. fuit iux fines zabulō
cū maritima. trāsiuit ꝑ sa
ta: fuit ī bethphage. fuit
effrem ī bethania ꝛ inde
trāsiuit ī paradisū ubi se
capiendū dedit: passus
ē ī golgatha Omnes isti
pressus nrē aīe sūt: ꝑ quos
exercitata gratiā pie in
stitutionis inuenit Nā postea
qͣ exclusa de padyso cōdicio

De pgressu aīe spūal

humana ĩ adã et euã ĩ castel
lũ relegata ẽ: vagã recip
hinc atq; illuc errabũda circũ
ferens vestigia sine ullo di
latu tpe cõplacito sibi Exi
naniuit se dñs ihs ut exu
lem ĩ se suscipiat: et veteri
(reperet)
ĩformaret gratie Itaq; ĩ ue
tum recursus anfractu er
roris reuocauit ad padysũ:
ut euãgelice docet lectioĩs
assertio p satã eã duxit:
ut ieiuniam pastret pᵐ in
deserto deĩn in caphãnaũ
agri nõ urbis incolatu De
inde iuxta fines zabulon
circa pflumina nocturna
id ẽ pphetarũ obscuriora
enigmata ut disceret ptẽn
dere ad fines genaũ qᵒ
oẽs cõuenirẽt nec time
ret fluctus vite huiꝰ et
pcellas quia lz xᵉˢ naue
tharsis ĩtelligibiles scilicz
que pcurrant mare: et
ad templi cõstructionẽ pi
as merces aduehãt In
hiꝰ nauibus nauigat xp̃s
et ĩ puppe tãquã boniˢ
gub'nator trãquillo q̃escit
mari cõmoto excitatur:
et ĩcrepat ventos ut suis
trãquillitatẽ refundat
Transiens quoq; ad gẽtes

hãt atq; libeãt que legis
vinculis tenebatur ne trãs
iret ad nationũ cõsortia
veit ĩ bethaniã ĩ locũ obe
dicioĩs: ideo ibi mortuũ
suscitauit Cũ et ãĩa sub
dita fuẽt aĩe tũc iã nõ q̃i
mortua iacet ĩ sepulchro
suo cõditio humana: sed re
suscitatur p grãz xᵉ Ibi
etiã si pro dei noĩe pas
sione discit se offerre de
loco obedicoĩs ut ioẽs doq;
ĩ effrem ducitur: id ẽ ad
bonorũ fructũ fecundi
tatem Inde in bethaniã
reducitur: id ẽ obediẽciã
Semel ẽi que pie subiec
tionis fructũ gustauerit:
seruãt eã ĩ ea pbaĩ sepiꝰ
nequaquã recusat Vñ iã
pbata iherosolimã veit:
diq; que sit templũ dei ĩ
qua sp̃s sanctus ĩhabitet
Denique sedens sup pullũ
asine dñs ihs cũ gtulacoẽ
et gaudio ĩnocentis susci
pitur etatis: postea ĩ pa
dyso ũba vite etne docet
Vñ etiã dñs se pmisit
capi sicut ioẽs scribit euã
gelista: significãs atq; nos
tram ul' potius cõdicoẽ

hu̅ana̅ solutis erroris vincu̅l
eo vnde eiecta erat in ada̅
p xp̅m regressam Vn̅ et la
troni illi co̅fitenti dicitur
Ame̅ dico t': hodie meu̅ eris i
padyso Ille dixerat memen
to mei cu̅ veneris i regnu̅
tuu̅: xp̅s no̅ de regno res
pondit sed ad causam hodie
mecu̅ eris i padyso .i. de re̅
formandu̅ e̅ ante q̅d amissu̅
est postea co̅ferendu̅ id
q̅d augendu̅ e̅: ut p pady
su̅ ad regnu̅ pueniat no̅
p regnu̅ ad paradysu̅ Ser
uatur disciplina q̅d plus co̅
ferat' p laboribus: ideoq;
co̅solatu̅ p̅misit regnu̅ dis
tulit Itaq; is q̅ sub ictu mor
tis co̅uertitur et co̅fitetur
dn̅m ihm̅: meret' incolatu̅
padysi Qui vero multo an̅
se exercuit et xp̅o militauit
acq̅sivit populoru̅ ai̅as
p xp̅o se obtulit .i. habeat
paratu̅ stipendiis suis
dei regnu̅: cuius seremu
neratoe̅ donatu̅ gaudeat
Ideoq; petro dicitur Tibi
dabo claues regni celoru̅
Ex latrocinio co̅versus r'quie
h;: i aplatu̅ p̅batus acce
pit ptatem Hec e̅ eciam eua

gelica hec e̅ de gentibus
hec filia eccl̅e longe meliore
cursu q̅ illa ex iudea p̅cer
ta ad dn̅m ihm̅ et ad sup
riora se bonis co̅siliis et op̅i
bus attollens: qua̅ suscre
pit i golgatha xp̅s subiens
sepulchru̅ ut illu̅ mortuu̅
i sua cruce resuscitaret
Ubi g'o i ada̅ mors oi̅m:
ibi i xp̅o oi̅m resurrectio Va
le fili et nos dilige: q̅a nos
te diligimus Contuli xp̅m

Ambrosius oro
ciano salutem
Non ociose q̅
rendu̅ putasti que sit rei
diuine hereditas .i. aut cur
tanto estimetur noi̅e: ut
propt' ea̅ plerique eciam mor
tem sua̅ offerant Verum
si co̅sideres q̅ et i usu hu̅ano
hereditatis pecuniarie
gr̅a facit ut venerabilior
fiat iura pietatis .i. q̅ ho
quoq; plus defertur pare̅
tibus ne lesa pietas pu̅s
vlciscatur se exheredatoe̅
ut abdicatoe̅ co̅tumacis pig
noris: mirari p̅fecto desi
nes que sit tanta diuine
hereditatis appetencia Est au̅t

hereditas ꝑmissa xpianis oībꝫ
Hic ei dicit ysaias Est hedi
tas credentibus in dño Que spe
ratur ex ꝑmissione: nō ex le
ge Quod veteris testamenti ex
emplo ꝓbatur dicente sara
Eice ancillā: et filiū eius
Non enim heres erit filius ancille:
cū filio meo ysaac Filius sare
ysaac: sicut hysmael filius
ancille Hy ante legē sunt
Ergo antiquior ꝛpromissio q̄
lex Nos scdm ysaac filij ꝑ
repromissionē: iudei scdꝫ
carnē filij ancille Nos mater
libera que nō parturiebat
et postea ex repromissioē
effudit pepitque masculū:
illis mater agar generans in
seruitutē Liber est cui gratia
ꝑmittitur: seruus cui iugū
legis īponitur Prius ergo
nob ꝛpromissio quā illa lex:
et scdm naturā antiquior
libertas quā seruitus Liber
tas igitur ex ꝛpromissione:
ex lege seruitus Sed licet
repmissio ipā ante legem
sit vt diximus ex ꝛpromis
sione aūt libertas in libertate
caritas: scdm legē tm̄ ē cari
tas que maior libertate est

Nō ergo seruit Et quō ipa
est laudate serui dnm̄:
Quō ipē apls ait sed vt
serui xi facientes volūta
tem dei ex aīo cū bona vo
lūtate: Verū ē et seruitus
libera que ē volūtaria: de
qua apls ait Cum liber
vocatus ē: seruus ē xpī
Hec ē seruitus ex aīo: nō
ex necessitate Itaqꝫ nos ser
ui quidē sumus creatoris
nri: sed libertatē habemus
quā ꝑ grāz xi accepimus
generati ex ꝛpromissioē
scdm̄ fidē Vn̄ quasi ex li
bera geniti deferamus
libertatis sacrificiū: signati
in fronte sicut liberos de
cet: vt nō cōfundamur sed
gloriemur: signati spiritu
non carne Quibus recte
dicitur State et nolite
iterū iugo seruitutis conti
neri Non dixit nolite ser
uire; sed nolite iugo ser
uitutis cōtineri Est enim gra
uius iugū seruitutis: q̄
seruitus Deniqꝫ ysaac filio
suo esau petenti bndcōz
ait Ecce ab vbertate terre
erit benedictio et a rore celi a

nimo' et sup gladiū tuū
vives: et servies fratri tuo
Erit aūt cū deposueris et sol
veris iugū illius a collo tuo
Quō istud cōveīt ut ser
viat. cū solveīt iugū fris
sui a collo suo'. nisi distī
ciā intelligamus esse ser
vitutis. Que igitur sit
differēcia ipā nob exponat
lectio'. bonus psaat et bon9
nobis q' sedm ipm ī libta
tem nascimur: et bonus
pat' utriq filio Deniq cp utrū
que diligēt'. cīa alterū af
fectū probavit: cīa alterū
bñdcoē Demoru cī filio dixe
rat ut cibū deferret sibi et
acciperet bñdcōq'. sed dū illi
morā facit et cibū agrestē
et forensē rquirit: frater
iunior domesticū detulit
ex ovium grege Bonus
cibus oīm xᵒ ē: bonus ci
bus ē fides Bonus cib9
misericordia'. iocūdus cib9
grā: hos cibos epulatur
pplš ecce ecclie Bonus ci
bus spūs dei: bon9 cibus
pccōrū rmissio At uero
sodunus ille cibus: rigor
legis. terror q penarū Ā
grestius cibus obsuātia

lrē: potius quā grā ī dul
gētie Deniq ille ppls sub
maledicto: nos ī bñdcōne
Velox cibus fides Prope
enī ē vⁿ ī ore tuo: et in
corde tuo Tardior cibus le
gis Deniq dū lex expectat'
: populus errauit Contu
lit igit' bñdcōq pr ī pigro
filio et fideli'. Sed qr bon9
pr erat servat' et iuniori fi
lio bñdcōq. ut eū servū fa
cēt fris sui: nō quo famu
liū suū degeneri vellet ser
vitiū addicē'. sed qr is q'
regē se nō pt et gubnare
servire dq et et subditus
esse prudenciori ut eius re
gat' cōsilio: ne sua stul
ticia pcipitet' et labatur
temeritate Pro bñdcōe igi'
hᵘ cōfert' servitius De
niq int' bona adnūme
ratur int' collatū terre v
bertatē: et rorē celi a sū
mo Ideo quia dixerat
sup gladiū tuū vives:
ne ei fortitudīs aut ptātis
noceret psūpcio addidit
Servies frī tuo'. ut cāius
fructus uberes et diuine
rorē adipiscaris grē: et cū

sequaris qui te suo gubernaculo
regat Sed tunc istud erit cum
deposueris iugum eius a collo
tuo ut voluntarie servitutis
mercedem habeas: non iniuriam
subeas necessitatis In ho-
norata enim hominis servitus que ne-
cessitate cogitur: honorata autem
que pietate defertur Unde apostolus
Si volens hoc ago mercedem
habeo: si invitus dispensatio
michi credita est Melius utique
mercedis premium: quam dis-
pensationis obsequium est Nos
igitur non contineamur ser-
vitutis iugo sed caritate spiritus
serviamus: quia dicit apostolus
Per caritatem spiritus servite in-
vicem Timor legis est: ca-
ritas evangelii Denique ini-
tium sapientie timor domini Ple-
nitudo legis caritas Tamen
et ipsa lex dicit et in hoc
verbo omne mandatum instau-
ratur et in isto inquit
uno sermone ~~completur~~ im-
pletur: diliges proximum
tuum Hoc est igitur quod propo-
suimus quia et si ex lege
servitus: tamen secundum legem
libertas Caritas enim liber-
tatis: timor servitutis est

Est igitur et caritas legis
et servitus caritatis sed
lex caritatis principium est: ca-
ritas evangelii pie servitu-
tis arbitra est Non superflua
igitur lex: que tamquam pe-
dagogus prosequitur infir-
miores Infirmitate dico
morum: non corporum Infantes
enim sunt qui fari verbum dei nes-
ciunt: quia eius opera non rece-
perunt Nam si etas senectutis
vita inmaculata: utique etas
adolescentule est vita ma-
culosa Lex ergo pedago-
gus fuit donec fides ve-
niret et quia infirmi inquit
custodiebamur a lege: con-
clusi in eam fidem que reve-
landa foret Postquam autem
fides advenit: non dicit ex
evangelium de lege sed de fi-
de mera Est enim sola fides
que est in evangelio Nam licet
iustitia dei in eo revelatur
que est ex fide in fidem tamen
sic illa legis est fides: si ei
accedat fidei plenitudo Me-
rito ergo fides ista quia so-
la dicitur: quia illa sine hac
fides non est in hac confirmatur
Denique ubi hec fides venit

plenitudo aduenit filiorū ad
optio aduenit ꝰ cessauit inf
mitas. abijt infantia: in
virū pfectū assurgimus.
xᵐ induimus Cū nō igitᵘʳ
infans et paruulus esse pt ꝰ
in quo xpo ē dei virtus: Ergo
ad pfectionē venimꝰ: per
fectionis precepta accepimꝰ
Audisti hoc lectū Nō possū
ergo a me facere quidquā:
b .r. sicut audio et iudico. Au
disti lectū Si ego testimo
niū phibueo de meipso:
testimoniū meū nō ē ve
a .r. rū. Audisti lectū Ego nō
accuso vos. ego nō iudico
ego nō accuso: moyses vos
accusat in quē speratis //
Dicit quis iudex: quis
testis esse debeam Non
ē qui infans dicit ꝰ non
possum ego a me facere
quidquā: sed infans ē ille
qui sic intelligit Nichil quod ē
sui patre facit filius. qa cois
opatio et virtus ptātis ē:
sed hoc loco quasi iudex lo
quitur vt cognoscamus
hoīes in iudicando qꝫ non
ex volūtate nrā et ptā
te sed ex equitate debeaꝰ
formare sententiā. Con

stitue aliquē reū coargu
tū et conuictū criminis non
assuentem defensionis
genera sed deprecantē ac
voluentē se ad genua iu
dicis: respondit ei iudex
Non possū a me facere quid
quā: iusticia in iudicando
nō potentia ē in iudicando
Ego nō iudico sed facta
tua de te iudicant: ipsa
te accusant et ipsa condep
nāt. Leges te iudicant quas
iudex nō condito sed custo
dio ꝰ nichil ego ex me p
fero: sed ex te forma iu
dicij in te procedit. Deni
dū quod audio iudico non
scdm quod volo ꝰ et ideo iu
diciū meū verū ē: qꝛ nō
volūtati indulgeo sed equi
tati. Considere ꝯ itaqꝫ que
sit iudicandi religio: dns
celi atqꝫ terrarū iudex oīm
dicit Non possū a me fa
cere quidquā: sicut audio et
iudico. Et hō dicit dnō suo
Nescis quia ptātem habeo
dimittere te et ptātem ^ cru habeo
cifigere te? Cui ait dns nō
pt? Quia iudiciū ^ meū mgt
verū ē Non ē quero vo
luntatē meā sed ^ eius qui volūtatē

nusit me: idē nō volūtatem
hoīs quē videtis: nō arbitriū
hoīs quē vos hoīem tm̄mō
iudicatis .i. nō volūtatē car
nis quia spō promptius ca
ro aūt īfirma: sed volūtatem
diuinam que auctor legis
arbitra qꝫ iudicij est Simi
lis et testis verus ē: q̄ nō
sibi sed alijs fert testimoniū
Scriptū ē ei laudet te pxi9
mus: et nō os tuū Pul
chre aūt dicitur iudeis mi
tte. ego vos iudico nō .i.
id ē ego omniū oriū redēptio
ego pctōrū reīssio vos non
iudico qr me nō recepistis:
nō iudico qui libent indul
geo .i. ego nō iudico q̄ saguiē
meo redimo pctōres: ego
nō iudico q̄ deleo īiqtates
et memor nō eo Ego nō
iudico: qui malo vitā quā
mortē peccatoris Ego non
iudico: quia nō dapno sed
iustifico cōfitentes Moyses
vos accusat: ille vos āguit
ī quē speratis Ille accusat
vos qa iudicandi nō hꝫ
ptatē: que eius debetur
auctori Ille g° ī quē spera
tis accusat: iste ī quē sperāe

nolustis absoluit Magna
iudeorū īprudētia Merito
accusantur ī criminibus suis
qr accusatorē elegerūt:
et bonū iudicē refutarūt
Ideoqꝫ deest illi absolutio:
pena nō deē Recte ergo
Fili a lege recepisti .i. ī euan
gelio cōfirmatus es a fide
in fide: sicut scptū ē Ius
tus ex fide viuit Vale
et nos dilige: quia nos te
diligimus Conclu

H Ambrosius oro
ntiano Quesis
ti a me vtrū
quā celestis vi
dentur eē substātie Nō
eē aut sāguinē aut igne
aut neruorū armoniam
aūz putas vt vulgus phi
losophorū īceptatur aut
vt illa patria q̄dam eorum
pclapia platōis disputat
q° ipsū se mouet et nō
mouetur ab alio ipā tibi
aīā videtur .i. vel certe vt
aristotiles acri īgenio quī
tū quendam q°dam elemēti
genus induxit pbatu:
id est ētelechiam ex quo
cōponeres et velut finges
aīē substātiā De quo tibi

Cū sit aīa et q° dī Dcā sacrā [illegible]

desidere librum legendum suadeo, qui et illas philosophorum nugas despexerit: et abditiore prudentia quam collegerat ex revelatione perstrinxerit eas substantie esse superiores Apostolo quorum et si non expresse tamen intelligendum nobis reliquit qui bonus ingenii et spiritalis agricola occultis doctrine seminibus exercitatis discipulorum ingenia. quod animae potioris creature sunt: et quedam prestantissime nature Cum enim dicit quod vanitati creatura subiecta est non sponte sed propter eum qui subiecit in spe quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem glorie filiorum dei. ostendit non mediocrem animarum esse essentiam: quarum vigore et virtute in adoptionem filiorum dei assurgit humanum genus: habens in se quod ad similitudinem et ymaginem dei tributum est sibi Que enim nec tactu aliquo comprehenduntur nec visu corporeo videntur Et ideo preferunt illius incorporee et invisibilis nature similitudinem: et supergrediuntur substantia

sua corporea et sensibilem qualitatem Que enim videntur temporalia sunt temporalia significat: temporalibus adglutinantur Ille autem que non videntur eterno illi et summo adherent bono. atque in ipso vivunt et sunt et moventur: nec ab eo sibi boni consulunt se patiuntur separari ac dividi Unaqueque ergo anima videns se corporeo isto clausam ergastulo quoniam tamen tene ne huius habitationis consortio non degeneraverit ingemiscit gravata corporis huius coniunctione. quia corruptibile corpus gravat animam et inclinat terrenum habitaculum mentem multa cogitantem : simulque cognoscens quod per fidem ambulat non per speciem peregrinari vult a corpore et adesse ad dominum Advertimus igitur quomodo vanitati creatura subiecta sit non ex voluntate sua sed ex divino arbitrio quo dispositum est animas corporibus coniungi oportere propter spem earum: ut deum sperant bona digne se prestent celesti remuneratore Omnes

al' bonitati

eum oportet nos adesse ad tribunal xpi:
ideo unusquisque animam pudeat
rependenda sibi merita condi-
cionis sue. Et pulchre ait ~~apostolus~~
apostolus corporis id est quod sanctus
suscepit regendum: ut si bene
rexit premium referat propter
quod in spe subiecta est: si ma-
le supplicium. quia non sperave-
runt in deum. nec ad illam adop-
tionem filiorum et ad vere liber-
tatem affectaverunt glorie. Do-
cuit igitur apostolus: quod humani
generis creatura subiecta
sit vanitati. Quando enim tamen homo
quam anima eius de consortibus
eius dicit? Cum simus in
corpore isto: ingemiscimus
gravati. Ideo et david dicit
Homo vanitati similis factus est:
et universa vanitas omnis ho-
mo vivens. Vita itaque hominis in
hoc seculo vanitas est: hinc
vanitati subiecta est anima. Itaque
sanctus cum facit que sunt cor-
poris non sponte facit non
volens: sed propter eum qui
subiecit in spe facit ut ei
pareat. Ab hoc igitur exem-
plo progrediamur ad cre-
aturas reliquas. Pone
tibi lunam solem et stellas
Que celi lumina et si

preclaro fulgent nitore sit
tamen creature et ad cotidia-
num ministerium vel surgunt
vel occidunt. Servientes dis-
positioni creatoris eterni
ministrantes splendorem
quo vestiuntur: atque die
nocteque emicant. Quotiens
sol iste nubibus obtexitur
quotiens obiectu aufertur
terre: cum est in regione eius luna
sui radius fuerit repercussus
oriuntur ipsius. Et ut ait
scriptura luna cognovit oc-
casus suos: novit quando ple-
no orbe suo luceat quando ex-
inanito. Stelle quoque ne-
bulis obducte vanescunt:
que sustinent ministerii huius
mundani usus non sponte
utique sed in spe: quia spe-
rant etiam huius laboris gra-
tiam ab eo qui subiecit eas
Ideoque propter eum sustinent
id est propter eius voluntatem
Nec mirum si patienter sus-
tinent: cum sciant dominum su-
um et creatorem omnium
sive que in celo sunt sive que
in terra. suscepisse corporis
nostri fragilitatem iure con-
dicionis servitutem. Cur ergo
illa servitutem corruptionis

ne nō patient' sustineant?
cum dn̄s oīm pro toto
mūdo se humiliauerit usq
ad mortem. serui formā
suscepit p̄ctm̄ mūdi ma
ledctm̄ eciā pro nob̄ fc̄s sit.
Illius g° imitāt' bonitatē
celestes creature licet īge
miscant q mūdi h9 uaī
tati subiecte sint: tn̄ so
lantur se q liberabūtur
a seruitute corrupcōis ī
libtatē glorie filioꝝ
dei adoptio ueneit q̄ est
uniūsoꝝ redeptio Cum
eni intrauerit pleītudo gē
tium: tūc oīs isrl' saluus
erit Cui eī nō ignosceret po
pulo? q̄ ignouit eciā illi
psecutori suo q̄ dixit cru
cifige crucifige sanguis
eius sup nos et sup filios
nostros. Sed q uanitati
eciā celestis creatura sub
iecta est. licet illud in spe:
eciā hoꝝ psidiā et emu
larōz uanitate mūdi h9 lap
sam ptin'e ad ueraz patie
tur ~~uanitatis~~ ueritatis pie
tas. et redeptio uniūsita
tis Ergo ut concludamus
et ille tantus ac tal' sol
et illa luna quā noctis
tenebre nō operiūt
et ille stelle q̄ sūt ornamēta
celi seruitutē corrupcōis
nūc sustinēt: q corrupti
bile oē corpus Siquidē
et celi pibūt: celū et t̄ra
et pteribunt Postea aūt sol
et luna et cetera stellarū
lumina resplēdebunt ī gloriā
filioꝝ dei qn̄ erit deus oīa
in oībus: q' et ī te et ī oībus
nob̄ sit p suā pleītudinē
et miāz An ipsos quoq
angelos qui ī istius mū
di laboribus diuisa susti
nēt misteriā sicut ī apoca
lipsi legimus iohīs non
īgemiscere credimus? cū
adhibentur penarū et ex
cidioꝝ ministri q' habēt
uitā btāz mallet eā utiq
ī illo supiori trāquillita
tis statu curre q̄ mīoꝝ
pctōꝝ penis ultricibus
ītpolarī. Etenī q̄ gaudet
unius pctōris redeptiōe:
utiq tātoꝝ pctōꝝ erup
tis īgemiscit Si igitur
eciā celestes creature et
ptātes seruitutē corrup
tiōis sustinēt. s̄ ī spe. ut
pro nob̄ postea. et nobis
cū letentur: et tā nos
passiones huius tpis sus

tineamus future spe et ex
spectatione glorie Vale fili
et nos dilige: quia nos te di
ligimus Conrtuli

Quid sit quod omnia creatura ingemiscat

Ambrosius oro
tiano Superior
epistola tue questio
ni rendit. hec
mee responsionis portio est:
que non solvat sed impleat
superiorem Nam dum ulterioa
retenseo: movit me fa
teor quod addidit Dicimus
enim quod omnis creatura ingemiscit.
cum in superiore capitulo sum adiectione
dixerit: quia creatura va
nitati subiecta est Non enim
omnem creaturam: sed crea
turam subiectam dixit Et
iterum ait Quoniam et ipsa cre
atura liberabitur a servitu
te corruptionis Tercio autem
addidit: quod omnis creatura
congemiscit Quid sibi igitur
vult ista adiectio. nisi quia
forte quod non omnis creatura
subiecta est vanitati. Et
quia non omnis subiecta est vani
tati: non omnis a servitute cor
ruptionis liberabitur Quid
enim liberetur. que vanita
tis et a servitute corruptionis
eius expers atque inmunis sit

. Omnis autem congemiscat non in suo
sed in nostro labore. et compati
atur illum fortasse spiritum sa
lutis spiritum iocunditatis ex
pectans adoptionem filiorum
dei: ut cum eis de redemptione
humani generis consequatur le
ticiam et exultationem Aut propter
trinitatem igitur suam omnis in
gemiscit nostrum laborem:
aut propter membrum sui cor
poris. cuius caput christus est
Sed sive ita ut diximus
sive simpliciter subiectam
creaturam omnem dixerit con
geiscere et compaturie: ut
voles intelliges Nunc
illud considere[?] quod adiecit
Non solum autem illa sed nos premicias
primicias spiritus habentes ipsi in
tra nos ingemiscimus adop
tionem filiorum exspectantes
redemptionem corporis nostri Quo
sit adoptio filiorum superior
pagina docet: et ideo ex
ponendi sensus gratia ad su
periorem recurrendum est
paginam Cum spiritum inquit
facta carnis mortificat vivet
Nec mirum si vivat cum filius
dei fiat quia hec spiritus dei:
adeo filius dei ut non acci
piat spiritum servitutis sed

spiritum adoptionis filiorum.
eo usque ut testimonium spiritui
nostro spiritus sanctus reddat: sed su-
mus filii dei. Testimonium
autem hoc est sancti spiritus. quod ipse
est qui clamat in cordibus
nostris abba pater: sicut ad
galathas scriptum est. Sed
et illud grande est testimo-
nium quod filii dei sumus. quia
sumus heredes dei: cohe-
redes autem Christi. Coheres autem
est Christi: qui conglorifica-
tur ei. Et hortetur nos ad
passionem adiungit. quia omnia
que patimur minora sunt
et indigna quorum pro labo-
ribus tanta rependatur
futurorum merces bonorum
: que reuelabitur in nobis
cum ad dei ymaginem reforma-
ti gloriam eius facie ad faciem
aspicere meruerimus. Et ut
magnitudinem reuelationis fu-
ture extolleret addidit quod et
creatura hanc reuelationem ex-
pectet filiorum dei. que non
uanitati subiecta est non spon-
te sed in spe. quia sperat de
Christo gratiam misterii sui: ut
quia et ipsa liberabitur a ser-
uitute corruptionis ut assu-
matur in libertatem glorie filio-
rum dei. ut sit una libertas
creature et filiorum dei: cum

Conglorificatur uero ille qui patien-
do pro ipso compatitur ei

reuelata fuerit eorum gloria
Uerum nunc dum reuelatio pro-
crastinatur congemiscit omnis
creatura expectans adoptionis
et redemptionis nostre gloriam: par-
turiens iam illum spiritum salutis
et uolens liberari a uanitatis
seruitio. Cum commiserit apostolus
etiam sanctorum gemitum: qui ha-
bent primitias spiritus. Nam et
ipsi ingemiscunt. Quamuis
enim de suo merito securi
sint: tamen quia futura est adhuc
redemptio totius corporis ecclesie
compatiuntur. Cum enim adhuc pa-
tiuntur membra corporis sui.
quomodo alia membra licet superiora
non compatiuntur membris unius
corporis laborantibus. Unde
puto dixisse apostolum. quia nunc
et ipse filius subiectus erit:
qui ei subiecit omnia. Cum enim ad-
huc laborant nondum ad sub-
iecti sunt: in quibus fortasse
adhuc sitit Christus adhuc esurit.
in quibus nudus est eo quod
non implent uerbum dei: non indu-
unt Christum qui est indumentum cre-
dentium amictus fidelium.
Sed et illi in quibus eger
est adhuc medicina indi-
gent: et ideo nondum sub-
diti. Subiectio enim ista omni

tis ē: nō īfirmitatis Deniq(ue)
in fortibus et facientibus
mandatā dei subiectus ē
dei filius Quī āt magis
in hijs laborat q(ua)m nō sub
ueniūt laborantibus: q(uam)
in illis qui sibi postulāt
subueniri Hec ē pia ītp(re)
tatio et vera subiectio do
mini ihū: qui ideo subiicie
tur ut sit deus oīa ī oībus
Sensum apostolicū p(er)cur
rimus q(ua)nt(um) cōsideremus
qui sūt p(ri)micias sp(irit)us habē
tes: et ideo legem ītroge(mus)
q(uo)d sit q(uo)d p(ri)mitiarū vl' initij
noīe declarauit Primicia(s) igit(ur)
aree tue et lacus tui nō
fraudabis Et infra Ini
tia p(ri)mitiarū tuarū infe
res in domū dnī dei tui
Alie sūt p(ri)mitie alie decime
: p(ri)mitie maioris grē sāc
tificacōis obseruātissime
Ideo placuit abel q(uia) nō ē
suū munus moratus: q(uo)d
de p(ri)mitiuis ouiū obtulit
Licet aliqui distīctiā velīt
esse īt(er) p(ri)micias et p(ri)moge
nita id ē que p(ri)mo nascū
tur q(ua)m eo q(uo)d collectis semīb(us)
quasi ex oībus vnu offerā
tur aree tamē de messe

q(uo)d p(ri)mū tollitur id offer
dnō Sed de hoc alias Sac
tificari aūt videtur p(ri)micia
rum munere tota aree mes
sis Sed ipse sanctiores p(ri)
mitie sūt Similiter sc(ilicet)ā
p(ri)mitie sūt dnī p(ro)prie a
pli Primū eī d(eu)s posuit
in ecclīa apostolos qui et
pleāz p(ro)phetauerūt et euāge
lizarūt dnm ihesum: q(ui)a
p(ri)mi receperūt eū Rece
pit eū simeon p(ro)pheta ~~ioēs~~
zacharias p(ro)pheta ioēs filius
eius q(ua)m nathanael in quo
dolus non erat et ideo
sub ficu recidebat: ioseph
qui dicebatur iustus q(ui)
sepeliuit eū Isti sūt p(ri)mi
tie fidei n(ost)re q(ua)m sed tn̄ eadē
ceterorū natiua semina
que p(ri)micarū: licet in
aliquibus minor grā Po
tens ē eī deus ex lapidi
bus excitare filios abra
he En tibi exemplū de
ipō dnō ihesu In resur
rexione mortuorum p(ri)mo
genitus ex mortuis di
citur Eunde ipē aplūs p(er)

mitias significauit dicens
In christo omnes viuificantur.
Unusquisque autem in ordine suo. pri-
mitie christus. deinde hii qui sunt
christi qui in aduentu eius cre-
diderunt. Eadem in illo corporis
veritas que in nobis. sed tamen
et primogenitus ex mortuis
dicitur quia primus resurrexit:
et primitie quia sanctior omnibus.
fructus quem etiam ceteros consor-
tes sui fructus sanctificauit.
Ipse etiam initium eorum qui ad
ymaginem dei ymago inuisibi-
lis dei. in quo secundum diuinita-
tem nichil corporeum nichil
temporale: quia splendor est eterne pa-
glorie et ymago substantie
eius. Produximus sermonem
explicare: dum volumus quod sit
primitie significare. Primitie
ergo nostre apostoli electi ex omnibus
primitiis salirent tunc temporis fructibus:
quibus dictum est. Et maiora
hiis facietis. Fudit enim se in
eos gratia dei. Isti inquam inge-
miscebant expectantes redemp-
tionem corporis totius et ad-
huc ingemiscunt: quia multorum est labor qui adhuc
fluctuant. Et si aliquis ad
superiora se litoris subsistat

et adhuc medio corpore fluctibus
reddatur: ingemiscit et
compatitur donec totus euadat.
Ingemiscit utique: qui adhuc
nobis dicit. Quis infirmatur
et ego non infirmor? Non
ergo nos moueat: quod ita scrip-
tum est. Et nos primitias spiritus
habentes ipsi intra nos inge-
miscimus adoptionem filiorum
expectantes redemptionem corporis
nostri. Dentius enim aptius est eo quod
primitias spiritus habentes ingemis-
cunt. adoptionem filiorum expec-
tantes. Que adoptio filiorum
redemptio totius corporis: quando
facie ad faciem qui dei filius
per adoptionem videbit illud di-
uinum et eternum bonum. Est enim
adoptio filiorum in ecclesia dum?
quando clamat spiritus abba pater:
sicut habes ad galathas. Uel
illa erit perfecta quando resurgent
omnes in incorruptione. honore.
et gloria: qui merebuntur
faciem dei videre. Tunc enim vere
redemptum se humana iudica-
bit condicio. Unde apostolus glo-
riatur dicens. Spe enim
salui facti sumus. Valuat
enim spes sicut et fides: de
qua dicitur. Fides tua sal-

nisi te fecit Ergo creatura que non
sponte sed in spe vanitati sub
iecta est spe saluatur. Sicut et
paulus cum sciret lucrum sibi
esse mori ut cum xpo esset solu
tus corpore: permanebat in car
ne propter eos quos acquireret. Spes
autem quid est nisi futurorum ex
pectatio. Unde ait Spes autem
que videtur non est spes. Non
enim que videntur sed que non
videntur eterna sunt. Nam quod
videt quis quid sperat. Vi
demus enim tenemus ea que videmus
Quo ergo que tenemus spe
ramus. Nichil igitur eorum
que sperantur videtur. Ocu
lus enim non vidit nec auris au
diuit: que preparauit deus di
ligentibus se Ergo si sperari
non potest quod videtur: non ha
buit aliquid Nam quod videt
quis quid sperat. Nisi for
te sic Nam quod videt quis
quid et sperat vel quid exper
tat. quid aliud verum est
quia id speramus quod non vide
mus. Et ideo quamuis ab
esse videatur a nobis: ex
pectamus illud per patientiam
Expectans expecta
ui dominum: et respexit me

Ideo ergo expectamus pa
tienter: quia bonus est dominus sus
tinentibus eum Et videtur
conueniens quia reddidit per
patientiam: expectamus que
speramus et non videmus
Multum enim facit qui sperat
eam et expectat quod non videns
propterea quod intendat mente
ad illud esse quod est sustinet
Pulchre autem dicitur spes que
videtur non est spes de presen
tibus istius seculi: de dig
nitatibus de diuitiis Vi
deo nescio que fastibus pre
minentem et turribus: nich
il habet spei in turribus que vi
dentur Nec in ipso celi e
lemento spes est: sed in
domino celi Nec chaldeus in
stellis spem habet quas obseruat
nec diues in possessionibus
nec auarus in usuris.
sed ille spem habet qui in eum
spem suam ponit quem non
videt id est in domino ihesu:
qui medius nostrum stat et non
videtur Denique oculus non
vidit nec auris audiuit
: que preparauit deus dili
gentibus se Contuli

postulat pro nob i

Ambrosius oron
tiano salutē Con
catenātur sibi e
pistole nrē: ut tāquā iī pre
sentes videamur simonē ce
dere Itaqz ego ex tua īter
gatōē tu qꝫ ex mea explā
natōē epistol scribendis
materiā damus Movei
enī te meditasti de quo spū
dīcū sit: quia postulat ꝓ
nobis gemitibus īenāra
bilibꝰ Superiora igit re
petam⁹: ut lectio maīfes
tet qd̄ q̄rimus Similit̄ ī
quit et spūs adiuuat īfirmi
tatem nrē orōnis Nōne
t videt spūs scūs q adiutor
nobis ē sicut ille cui dicit
Adiutor meus es tu ne
delinquas me: nec des
picias me salutaris meus
Quis eī alius spūs qui
possit docē paulū q̄d ora
ret Docet aūt spūs xp̄i
sicut et xp̄s orāe discipu
los suos Quis aūt post
xp̄m docet nisi spūs eius
quē ipē misit ut doceret
et dirigēt nrās orōnē
Oramus eī spū: oram
et mēte Ut bene mens

possit orāe p̄cedit spūs
et deducit eā in viā rctā
: ne obrepant carnalia
ne minora ne etiā ma
iora viribus Unicuiqz
eī datur maīfestatio spi
ritus ad utilitatē Deniqz
sc̄ptū ē Petite magna:
et parua adicientur vobis
Petite celestia: et terrē
adicientur Ergo vult
nos maiora petere: nō ī
terrenis morari Ille aūt
scit q̄d tribuat: diuidēs
singulꝫ pro ut vult Dicit
eī interdū sciens mensu
ram quā nos ignoram⁹
Nō potestis hc̄ mō capere
Peto imitari passionē marti
rii: spūs sanctus prompt⁹
ē: sed videns infirmitatis
mee ne dū maiora cupio
minora amittā dicit Nō
potes hc̄ mō capere Qua
les occasiones habui: et
de ipō pene fine reuocat⁹
sum Nouit enī bonus
medicus que esca cui ap
ta sit īfirmitati: et cui tē
pori ad profectū valitu
dinis Interdū oportunius
esse sanitatem reddit

Nō si ī oportune aliquis
accipiat aut nō cōueniēt':
īplicatur periculo Ergo qr
nos nescimus qd oremus
et quō oporteat: postulat
pro nobis sps sanctus Est
eī aduocatus nr: et pos
tulat gemitibus ineffabili
bus Dolet eī pro nobis
et xps: et deus pr dicit
Uentrē meū doleo Et
frequēt' indignatē eū le
gimus et dolentē Gemit
autē ut auferat pctm nrā
: ut doceat nos agē peni
tenciā Est eī plus gemi
tus et plenꝰ auctoritatis
: de quo dicit psalmista Et ge
mitus meus nō ē abscō
ditus a te Non eī late
bat ut adā sed dicebat
Ecce ego pastor ꝗ et grex
iste quid deliquit? Ego
peccaui: in me uidicta
Ex hoc igit' gemitu sps
dei: et ille psalmiste gemitus
Non ineffabit': quia celes
tis Ea eī q̄ in celo audit
paulus ineffabilia audit
: ut fari ea hoēs nō debe
ant Sed que occulta hoi
bus: deo nota sūt Non

uit eī oīa q̄ scrutator est
cordis: sed illa scrutat'
q̄ mūdauit sps Nouit g
deus qd postulet sps ꝗ: et
qui sps sapie sit qr īterpel
lat pro sanctis sicut hebr:
qr et sps interpellat pro
nobis Pro quibus eī xps
passus et quos sanguine
mūdauit suo: pro his
interpellat et sps Uale
et nos ut filius dilige
qr nos te diligiꝰ Cōtuli

Ambrosius mar
cello Apud
me decursus
est tui textus negocii
qd nō intulisti sed rece
pisti: quia erat et pie
tatis necessitatis et proba
de in pauperes liberalita
tis volūtas Cognouimus
enim satis formā preceptio
nis. Iquā me induit et
beatissimi apostoli auc
toritas: et tue doctrine
ac uite forma et disci
plina Nā cū ipse argu
erem quod adhuc inter vos
manēt veternosū iur
gium. cognoscendi indi

Placito sunt mi sufficientes ~

nccitate ptes īposuerūt:
erubui recusare fateor q
tū p̄sertim togati utriusq
ptes ĩurīe se lacesserent
dicentes ut meo sub exa
mine liqueret: cui pti
maiora iuris et iusti
cie suffragia forent. Quid
plura? Cum iā conclusi
esset dies et paucarū
horarū superesset spaciū
quibus tū alia audiret
p̄fectus negocia: petie
rūt cause patroni prorogari
ri paucorū dierū tpa
ut ego residerē cognitor:
tantus ardor xp̄ianis vi
ris ne p̄fectus de epī iu
dicaret negocio. Aiebant
ptera nescio que gesta
ī decore et pro suo quisq
studio iactabat: que e
piscopo potius iudice q
p̄fecto examinari oporte
ret. Hys confusus simul
admonitus aplice prep
tionis q arguit dicēs nō
ne de hys q intus sūt
vos iudicatis? et iterū.
secularia igitur iudicia
si habueritis contēptibiles

q sūt ī eccia illos constituite
ad iudicandū. ad verecūdiā
vrām dico sic nō ē int vos sa
piens quisquā qui possit iu
dicare int fratrē suū. sed frat
cū fr̄e iudicio contendit et
hoc apud īfideles. recepi
cognicionē: ita tamē ut
compositionis essem arbiter.
Videbā eī q si pro tuis
iudicarē ptibus: posset
ille nō acquiescere. Si pro illo
ferretur sententia: obedi
ret tua et sanctā sororis
defensio. Erat ergo iniq
decernendi condicio: pos
set etiā ille videri suspecti
necessitudinis sacerdotalis
gratia. qā eī virtus quē
ius aliū q se equiorem
putat. Et qd verū est e
rant vetusti iurgii intolle
rabilia utriusq pti dispen
dia: si finis eius aut
fructu careret aut libera
litatis solatio. Cū igitur
ante eps iudiciū ius contro
ūsum multiplices ab utr
pte actiones cernerem
invidie plenas suspicio
nes. rescriptorū quoq

obreptiones obtexeret : ad
uertere etiā ꝗn rōdicōne
illū si uicisset actiuū de
duplis fructibus et de sūp
tibus ānose litis ꝗ tuo aūt
offitio nō rōuenie ut ex
pensas iurgij posces . nec
rōpete ut quidquā de fruc
tibus possessor agēs qᵒ
prepisses : maliu iurgiū
rōposicōē tedere ꝙ ꝓnū
tiatoē acerbāe Alia enī
habebāt exercitiri iurgia
ꝗ tū qᵒ est ꝗiustissimū et
si iurgia sublata forent
erant tū odia mālura :
que apud bonos mores
dispendij sūt Int' hos es
tus positas cū me ꝑsona
sacerdotis fecie sexus . ui
due ꝗuitas . amica quoqꝫ
rōtemplatio trino quodā
nō ꝑfunctorio rōuenīet
noīe : illud sequēdū pu
taui : ut nemīne vinci
vellē et oēs uincere Nec
fefellit sentētia Viristis
eī oēs ꝗmanitati . uicistis
nature : uicistis scripture
diceti Quare nō magis
īiuriā accipitis ? Quare

nō magis fraudē patimi
ni ? Sed putas te ꝗuatiū iac
tura iurio : dāpno petiue
Meliora utiqꝫ sacerdotibus
dāpna : quā lucra sēti
sūt Beatius est enī dare
quā accipe Sed forte di
cas fraudē nō debui pa
ti ꝗ īiuriā nō debui ꝑpe
ti : dāpnū subire Sed q
Inferre velles ? Sed et
si tu nō inferres : ille se
passū diceret Itaqꝫ vide
qd dicit aplᵒs quare non
fraudē patimini : ut ꝑpe
videatur q nō patitur
fecisse Tolerāe eī debet
q fortior est Verū qd e
go ita tecū ago ꝗ quasi
hoc meū et nō tuū sit ?
Tu eī obtulisti qui arbiter
litis ut soror in die vite
sue possidet ꝑte pdij ꝑ
post obitū eius fratri re
deret oīs possessio : neqꝫ
quidquā rerū ul tuo ul
eiūe rōuenīet noīe . sed
sibi habet si ita mallet
nichil dispensaret eiue
Hoc cū ego ꝑdicarē et
ꝑferrē tantū aīo tuo in

fusa libẽalitatis grāz . rūdit g'manus tuus pla cere sibi oblatioz : si me tus deteriorande possessio nis decedet Quemadmo dū et feciā et q̄d est āplius vidua possessione reget sbutturiā . Quod sibi psituriū q̄ sibi iura pos sessiōis cederet . si minio ra ex incultu agri sub cūdeā sibi dāpna arbitra retur . Monebat h' ut usq ptis togatos . Itaq omn̄ conspirante assensu placuit ut letus frater agrū suscipet : et certū numerū frumēti vini olei sorori q̄t ānis dispē saret Ergo sancte g'mana ne tue nō ius sed solli citudo decessit . nō fruc tus sed cultūe labor : nō reditus sed incerti eueta q̄dā ut dicit vulgo alea Si tempestates vētorū q̄ues prouentū ipedie rint . sorori tamē tue sua vbtas manebit Si nimia siccitate arue rint locorū ggnēra . sorori tñ tue sate nō mi

nuet . Fecūditas : sibi as scribet letus cōditoz obla tois sue Si necessitates temporū et extra ordi naie tribuerit exactio nes : g'mana tua bn̄fic tio ut dispendio leti mi nimus erit Letus āt se appetitu locorū solubitur Diuisus ergo omnes le tus : q ius loci adeptus est Qui nō timeat soror : q annuus ponet fructib' iā sin lite sine iurgio Ne mo tñ plenus nemo glo riosus q̄ tu uicisti q' dū erga sororē cōfirmā uis libẽalitatem tuā . I utrūq eā fratrie cōsor tem necessitudis cōtulis ti Nā et fratri cōcessisti appetatē : et sorori usus fructū Nichil āt adimi tur eccē : q̄d pietati ac q̄ritur Caritas eī non dapnū : sed lucrū xi' est Denique cultus fructus spūs sancti ē Aplico igit' caractē cognito decursa est Dolebamus āte q̄

al. etiam

litem habes: profuit virgini ut formam induceres apostolice vite et preceptionis. Illud sacerdotio non conveniebat: hec transactio et apostolicam decet normam. Hec vero ne immunis sit atque exors etiam liberalitatis tue. Habet et illa fructus tuos: et quidem uberiores. Habet fructus doctrine tue. vel habet vite tue stipendium. hec fecunditate quam tuis institutis irrigasti. Hiis dives redditibus: non querit temporalia quia eterna possidet. Addidisti autem ei non solum apostolicos: sed etiam euangelicos fructus. Dominus enim dixit: facite vobis amicos de iniquo mammona. Fecisti et tu amicos et quod mirabile est ex dissidentibus fecisti unius germanitatis redire fratres. fecisti eos ac caritate hac gratia securos esse: qui suscipiantur in eterna tabernacula. Christo igitur auctore et duobus arbitris sacerdotibus te quia formam prebedisti me quia sententiam promp-

si facta pace non claudimus vel quando tanta fidei convenerunt suffragia: ut perfidia non possit esse sine pena. Ambit letus sorori tuam alienos labores messem letus sorori colliget in qua ante ferre non poterat alienas donationes. Deferet fructus ad sororis horrea et hoc letus faciet recepta iam etiam novo sui competite. Tu interim conformatus in apostolum christi assumens propheticam auctoritatem dicens ad dominum: Possedisti renes meos. Hec melius christo possessio decet. ut virtutes sacerdotis sui possideat. vel hos fructus capiat qui sunt integritatis et continentie: et quod est amplius caritatis et tranquillitatis. Vale et nos dilige: quia nos te diligimus. Contuli

Ambrosius theodosio imperatori. Silentium meum rupit sermo cleme-

Deploracio obitus valentiniani

ne tue. Nichil enim in tam tris
tibus rebus melius facere
animum induxeram: quam si fi
eri possit meipsum abdere.
Sed quia in secessu aliquo
delitescere et sacerdotio exire
non poteram: in silencio
intra me latebam. Doleo enim
fateor. dolore acerbo non so
lum quod immatura etate valen
tinianus augustus de
cessit sed etiam informatus
fide ac tuis institutis tan
tam devotionem erga deum
nostrum induceret, atque tanto in
me tribueret affectu: ut
quem ante persequebatur nunc di
ligeret. quem ante ut adversarium
repellebat nunc ut paren
tem putaret. Quod ego non
pro recordatione veteris iniu
rie expressi: sed pro tes
timonio conversionis. Illud
enim alienum hoc suum est. quod a
te infusum sibi ita tenuit
tenuit: ut matris persuasio
ne excluderet. Ille se a me
nutritum preferebat. ille
ut sedulum patrem desidera
bat. ille simulato a qui
busdam mei adventus
nuntio impatienter postula

batur. Quin etiam illis ipsis
publici doloris diebus cum
sanctos et summos sacerdo
tes domini intra gallias lateret,
ut a me tamen sacramen
tis baptismatis initiaretur
scribendum arbitratus est.
Quod et si non rationabiliter
amabiliter tamen erga me su
um studium testificatus est.
Hunc ergo non intimo alie
lem spiritu secretis atque
omni visceribus amplec
terer. Hunc michi mortuum
putem? Immo vero ma
gis mortuum. Quas ego
domino deferebam gratias quod ita
in me conversus esset:
quod ita emendatus qui senio
ris cuiusdam etatis mores
induisset. Quas clemencie
tue quod eum non solum regno
reddidisses: sed etiam quod
amplius instituisses
fidei et pietatis tue dis
ciplinis. Hunc ergo non do
doleam cum integrum ante al. eum
quia sacramentorum que de
siderabat adipisceretur gratiam
repentina obisse morte?
Refrigerasti animum: quod

eciam ipse dignus es ferre tes-
timonium meo dolori. Te im-
peratorem arbitrum teneo affec-
tus mei: te mee mentis in-
terpretem. Sed flendi tempo-
ra alias non deerunt. Nunc
de sepultura eius: quam scrip-
sit tua clemencia iam hic pro-
curandam. Si ex orbe recessit
baptismatis quod cognoverit
non repressi. Est hic porphi-
retici labrum pulcherrimum
: et in usus huius aptissimum.
Nam et maximianus dyocle-
tiani socius ita humatus est.
Sunt tabule porphiretice
preciosissime quibus vestiatur
operculum: quo regales exu-
vie claudantur. Hoc fue-
rat preparatum sed expecta-
batur rescriptum clemencie
tue: tamen preciose venere-
ate sunt sancte filie tue filii tui
valentiniani sorores que se
congiubus afficiunt modis
et amplius exagitabantur
quod diu nichil scriberetur
sibi: unum hiis non parum ac-
cessit solatii. Sed dum inhu-
mate sunt reliquie neque ip-
si putant: videtur eis sibi g

niani sui cotidianum fung-
tere. Et revera tum sine fle-
tu magno ac sine dolore
gravi numquam sint: tamquam
recentius eo attendunt exsang-
ues reficiuntur. Ex ipsis i-
gitur consuletur et carissimis
eximiis si acceleretur sepul-
tura ne estivo pectus sol-
vatur calore: vix enim sup-
eriorem estatem transegimus.
Mandatum tuum servo:
et commendo domino. Diligat
te dominus: quia tu domini servos
diligis. Consuli

Ambrosius
eusebio episcopo.
Apparitor
prefecture qui
xpisti operas portuenses of-
fensam contraxerat: iam
in portu navigat. Opor-
tune autem advenit. Nam
simul ut accepi litteras tuas:
vidi prefectum quem rogavi pro
eo: ignovit illico: iussit
retrahi epistolam quam de fa-
cultatibus eius publi-
candis dictaverat. Quod
si tardius venisset quod ne-
mo magis probasset. Inexplebile illud opus esse

portus e formandi quod iste qui
illic naufragium fecerat nisi
te habuisset gubernatorem: ut
aliter non posset inde in mundo
exire. Faustinus [illegible] tuus
si laborat ... ad sanctam sororem
tuam tamen venit: et venit spon-
te expertus ei est melius
sibi vetre tamen. Denique et
medicum putat expertum pran-
dium. Itaque hic bis ad diem
curatur: et repeat pulchre
valet. Sed dum eum nimio
amore abstinere gestiunt a
tussiens de ventre plus cepit
et laborare adhuc nisi ad
medicamenta suaviter [illegible]
Vale et nos dilige: quia nos
te diligimus. Contuli

Explicit liber quintus
Incipit liber Sextus

Ambrosius sabino episcopo.
Paulinum splendore generis in partibus
aquitanie nulli secun-
dum vendidis facul-
tatibus tam suis quam etiam
coniugalibus ... hos se
induisse cultus ad fidem
comperi: ut eas pauperes
conferat quas redegit in pe-
cuniam. et ipse pauper ex
divite factus tamquam deo
neratus grandi sarcina do-
mum patrie cognationique
valedicat: quo impensius
deo serviat. Elegisse autem
secretum affirmatur nola-
ne urbis: ubi tumultum
fugitans eium exigat.
Natio quoque utitur et stu-
dio eius proxima proxi-
me accedit: nec a propo-
sito viri discrepat. De-
nique transscriptis in aliorum
iura suis possessionibus virum se-
quitur: et exiguo illic co-
niugis contenta respite so-
labatur se religiosis et cari-
tatis divitiis. Soboles
eis nulla: et ideo meritorum

posteritas desideratur. Hoc
ubi audierint proceres
viri q̄ loq̄t ex illa fa-
milia illa prosapia illa
indole tanta preditū elo-
quentia migrasse a semi-
tu inceptam familie no-
bilis successione ferri ho-
non posse. Et turpi capi-
ti et superbia sua radat
si quando ysidis suscipiunt
sacra: si forte xpianus
vir attentior sacrosancte re-
ligionis vestem mutaue-
rit indignū fatuꝰ appel-
lant. Equidē doleo tantū
esse ī mēdacio obstinatiā
ī ueritate negligēciā ut
cōfundātur plerique attentiores
ad sacrosanctum religiōꝝ videri:
nō cōsiderātes vocē dicē-
tis. Qui me cōfessus fuerit
corā hominibus: nō cōfi-
dar et ego eū corā patre
meo q in celis est. Deo nō
cōfusus ē moyses: q cū
esset actitus ī domū re-
giam thesauris egiptio-
rū obprobriū xi pferē-
dū putauit. Nō cōfusꝰ
ē dd: qui ante archam
testimonij corā oī pplo
saltauit. Non confusus
ē ysaias: q nudus et dis

calciatus ibat p pplm
oracula diuinaō celestia
Quid utique tam defor-
me insibilis spectaculo
q̄ quā histrionicos si-
nuare gestus et femi-
neo vsu mollire mēbra
? Deliciarū comes et
luxurie ludibriū ē. Las-
ciua saltatio. Et illud
qd ipē cecinit dicens
oēs gētes plaudite ma-
nibus. Nēpe si corporalia
cōsideremus tāq mulie-
ribus intermixtū choreis
putamꝰ eū cōcrepare ma-
nibus et turpi sono plau-
dere. Nā et de ezechiele
dctm ē Plaude manu:
et percute pede. Sed hec que
corporeo aspectu fiunt turpia.
sacrosancte religionis cōteplaciō-
ne reuerenda sunt: ut q̄ ista
rephendunt ipi in laqueos
rephensionis aias suas idu-
cant. Denique rephendit
[mycol.] micho saltante dauid:
et ait ad eū Quid honori-
ficatus ē hodie rex isrl qui
denudatus ē hodie an
oculos puellarū suarū.
Et rndit dauid Coram
dnō ludam q elegit me

[illegible] ero nugas an oclos tuos

pro patre tuo et pro omni do-
mo eius: ut constitueret me
regem super populum domini
Israel. Et ludam coram domino et
denudabor: adhuc si te-
nero nugas an oclos suos
: et cum puellis quibus dixis-
ti me denudatum honori-
ficabor. Non erubuit igitur
david femineas opinio-
nes: nec obprobria apud
mulieres subire pro religio-
nis obsequio denudatus est.
Ludebat enim domino puer su-
us: et ideo amplius pla-
cuit quia ita se humiliavit
deo ut regale posthaberet
fastigium: et ultimum exhi-
beret deo quasi servulus mini-
sterium. Denique illa que salta-
torem hominem reprehendit steri-
litatis dampnata non dedit
sobolem ne superbos crearet
: et quod verum est nullam ac-
adepta est posteritatis sue
meritorum successionem. Quod
si quis adhuc dubitat: ac-
cipiat euangelicum testimoni-
um. Dicit enim dei filius: Can-
tavimus vobis: et non saltas-
tis. Delicti sunt itaque iudei
qui non saltaverunt: qui nesci-
erunt manibus suis plau-
dere. Vocate sunt gentes: que

spiritualem deo plausum dederunt.
Stultus enim complexus est ma-
nus suas et voravit visce-
ra sua, id est corporalibus se est
implicavit negotiis. et devo-
ravit viscera sua sicut more
prevalens: et ideo non inveniet
vitam eternam. Sapiens autem
attollens opera sua ut inveniret
coram patre suo quem intellexit
non absumpsit: sed elevavit
viscera sua usque ad resurrec-
tionis gloriam. Hec glosa sa-
pientis saltatio qua saltavit
david: et ideo usque ad sedem
xristi sublimitate spiritualis sal-
tationis ascendit ut videret
atque audiret dicentem dominum do-
mino suo: Sede a dextris
meis. Ergo si non absurde re-
didisse nobis hanc de saltatione
interpretationem iudicatis: non super-
sedeas adhuc lectionis labore
ut etiam de ystoria mecum recen-
seas, quod bene est cognitum est
illum non ludibriose sed glorio-
sissime denudatum esse in
conspectu populorum occursa-
tium: utpote qui oracula
divina ore Christo resultabat. Sed
forte aliquis dicat: Non
igitur erat turpe ut vir
nudus per omnia iret per po-
pulos? cum vel viri sexus

et mulieribus occurreret. Non
ipsa species offendebat oculos
omnium. et maxime mulierum
Non ipsi nos sepe nudos
plerumque veneremur. Deinde
operto[opiunt] vestimentis tegunt
genitalia hominum: ut defor-
mi visu obtutum aliorum perstri-
gant oculorum intuentium
Augustino et ego. Sed considerandum
que figura sit facti huius:
quid ve pretendat species hominis
Eo quod ita nudi ambulabunt
pueri iudeorum et virgines
in captivitate ducuntur; sic
puer meus inquit ysaias
vadit nudus et excalciatus
Potuit quidem hoc et sermone
exprimere sed exemplo declarare
maluit. ut species ipsa plus
incuteret horroris. et quod in
prophete corpore ausabantur
in se pertimescerent. In
quo igitur horror grauior tur-
pitudinis. in corpore prophete
an in perfidorum peccato quod tantam
meritis suis erumpnam incidit
captivitatis. Quid si in
prophetico corpore nichil obpro-
brii. Ille enim non corporali-
bus intendebat sed spiritali-
bus. Namque in excessu men-
tis non dicit audiam quod lo-
quar: sed quod loquitur in me

deus. Neque attendit utrum
nudus an vestitus sit.
Denique adam ante peccatum nudus
erat: sed nudum se nesciebat
quia erat indutus virtutibus
Postea quam vero peccatum commi-
sit: nudum se esse vidit et
texit. Noe nudatus erat
sed non erubescebat: quia
erat plenus iocunditatis et
spiritalis letitie. Denique qui
eum risit ut nudum: ipse man-
sit perpetue obnoxius ob-
probrio turpitudinis. At ve-
ro ioseph ne turpis vide-
retur: vestem reliquit et
nudus aufugit. Quis igi-
tur turpior. illa que ves-
tem alienam tenuit an
is qui suam exuit. Sed ut
plenius liqueat quia non se
neque ea que iuxta pedes sunt
prophete aspicit sed celestia.
lapidabatur stephanus
et videbat celos apertos et
ihesum ad dexteram dei stan-
tem: et ideo lapidum ictus
non sentiebat corporis
non considerabat vulnera
. sed ~~oculos~~ oculis erat christo
affixus illi adherebat. Er-
go et ysaias nudum se non
conspicabatur: sed divine
vocis organum se prebebat

ut promeret quod in eo deus loquebatur. Deo esto ut se videt. poterat non facere quod iubebatur poterat turpe arbitrari quod operabatur deus. Sed Sara quia risit: incredulitatis arguitur. Abraham laudatus quia in verbo dei non hesitavit et donatus remuneratione maxima: quia iubente deo pie posse fieri credidit etiam parricidium. Hic igitur quod verum dicere esset prophete. ubi aliud gerebatur et aliud figurabatur. Iudei autem propter flagitia sua destituti a domino deo repentant vinci ab adversariis suis. Conferre se volebant ad egyptios ut sibi essent presidio adversum assirios: qui redirent magis ad fidem si bonum consulerent debuissent. Iratus dominus significat vanam illos spem gerere qui offensam domini putarunt maiore pretio levandam. cum illi ipsi vincendi forent: in quorum auxiliis populus iudeorum confidebat. Hoc secundum historiam figura autem illa: quia in egipciis confidit qui luxuriis deditus et mancipatus lascivie. Nemo autem se luxurie committit nisi qui recedit a preceptis dei veri. Ubi autem ceperit quis luxuriari: incipit deviare a fide veraci. Ita quod duo maxima committit crimina. obprobria carnis: et mentis sacrilegia. Ergo qui non sequitur dominum deum suum: ingurgitat se luxurie ac libidini pestiferis corporis passionibus. Cum autem se ingurgitaverit atque inmiserit se volutabris: profundi laqueos incurrit. Dedit enim populus manducare et bibere: et fieri sibi deos poposcit. Unde doceret dominus quam qui duobus istis flagiciorum generibus dederit animam suam. exuitur indumento non vestis lanee sed vindicie iustitie: cuius amictus non operit sed eternus est. Vale et nos dilige: quia nos te diligimus. Contuli

Ambrosius chromatio. Quia non mentitur deus. Deo non mentitur: quia impossibile est mentiri deum. Impossibile quorum istud. Numquid virtutis infirmitatis est. Non utique quando omnia potest. si aliquid effici non potest. Quid ergo impossibile

Quod deus non mentitur et de prophetia balaam

Non quia arduum virtuti: sed
quia naturae eius contrarium. Impos-
sibile inquit est mentiri. Im-
possibile istud non infirmitatis
sed virtutis et maiestatis est quia
veritas non recipit mendacium:
nec dei virtus levitatis erro-
rem. Ideo quia sit deus verax:
omnis homo mendax. Verax itaque
semper in eo est fidem manet:
mutare se et negare non potest.
enim Si enim verum se negat mentitur.
Mentiri autem non virtutis: sed
infirmitatis est. Nec mutare
se potest: quia natura eius non
recipit infirmitatem. Hoc igitur
impossibile eius plenitudinis est
quia minuere se et augere non potest:
non infirmitatis quia in eo quia se
auget imbecilla est. Ex quo
colligitur impossibile dei pote-
tissimum esse. Quid enim pote-
tius est quam nescire quid quia
infirmitatis est. Est tamen et
aliud infirmum dei quod fortius
est hominibus: et stultum dei
quod sapientius est hominibus. Sed
hoc crucis: illud divinitatis.
Si ergo quod infirmum est po-
tentia est quod potentiae quomodo
infirmum est. Dicitur igitur
positum nobis quia non men-
titur deus: sed nec augu-
rator augurii in israel secundum

legem dei. Quomodo ergo balaam
prohibitum se oracula domini dicit
ut vadat dicit ad maledicen-
dum populo israel. et venit et oc-
currit ei angelus domini qui
eum prohibet pergere. et ita ut
obsisteret asine eius que ve-
hebat eum. Et nihilominus
et ipse dixit ad eum ut iret:
sed hoc diceret quod sibi infunde-
retur. Si augurator non
est in israel unde iste oraculum
dei quia futura manifestavit
qui augurator erat. Si
oraculum domini loquebatur unde
meritum divine aspirationis as-
sumpserat. Ideo non mireris
infusum augurii a domino quod
loqueretur qui infusum legis
in evangelio etiam principi
synagoge uni ex persequen-
tibus christum: quia oportet unum
hominem mori pro populo. In quo
non prophetie meritum sed as-
sertio veritatis est: ut adver-
sariorum testimonio mani-
festaret quo perfidia non
credentium vocibus suorum
augurium redargueretur.
Ideo abraham ille chalde-
us adscitur ad fidem: ut
chaldeorum superstitio conti-
cesceret. Non igitur confiten-
tis meritum: sed vocantis

oraculū ē reuelationis dei grā
tia. Quid igitur contraxit
offensionis? nisi quod aliud
loquebatur aliud machina
batur. Deus enim verus mun
dum requirit: nō inmundi
tia crinatū et sordibus. Tep
tabat igitur balaam nō
comprobatur: erat plenus fal
lacie ac doli. Deinde cum post
consuluisset utrum ad illum va
nitatis propter quem debet pergere
et prohibitus esset: excusa
uit. Postea missis legatis
honoratioribus et promissis u
berioribus muneribus ac
mulationibus illectus qui
renuntiare debuerat. iterum
consulendum putauit: quasi
deus aut precio aut mune
ribus inflecteretur. Respon
sum est ei quasi cui adhuc nō
qui quod verum quereret: ut il
luderet potius quam informa
ret. Cepit ire: occurrit
ei angelus in angusto?
demonstrauit se asine non
demonstrauit auguri: illi
se reuelauit istum obtu
uit. Tamen ut aliquando et
ipse cognosceret aperuit
oculos eius? vidit et
adhuc tunc nō credidit
euidenti oraculo: et qui

ut omnis crede debuisset in
uoluta et ambigua respon
dit. Cui indignatus dominus
per angelum dixit. Vade
sed quicquid tibi iniunxero
hec dices? id est nō que
uis sed quod cogeris loqui quasi
organum tantum: sonum meis
prebebis sermonibus. Ego
sum qui loquar: nō tu quem ea
que audieris resultabis et
quae nō intelliges. Nichil pro
ficies eundo qui sine mercede
remeabis pessime: et sine
profectu gratie. Deinde ea prima
uox eius est. Quo maledicam
? cui nō maledicit deus.
Ut ostenderet nō in sua
uoluntate esse benedicere he
brei populi: sed in dei gra
tia. De summis montibus
conspiciam eum ? qui nō o
culis comprehendere possum hunc
populum qui habitabit solus
Fines suos nō locorum pos
sessione disterminans sed u
tutis incolatu: et morum
singularium appetitu meret
na diffundens secula. Quo
eum adnumerabit ei de na
tionibus aliis? qui finiti
morum suorum excedit consor
tia iusticie sublimitate
. Quis consitutorum gnaro
mus illius colliget. Corpa

tabnacla alie

quidē uidēt seminibus hūa-
nis cōcreta et figurata ad-
uenimus: sed de superioribus
et inuisibilibus seminariis
aīe eorū pullularūt. Mo-
riatur aīa mea ī animis
eorū: moriatur hic corpat
uita ut ī aīs iustorū: illius
eterne uite adipiscatur grām.
In quo iā tūc sacramēti ligni
celestis et sacri baptisma-
tis reuelata ē magnificē-
tia. Per cuius operacōz moriūtur
hoēs culpe ueteri et ueterum
opēibus: ut nouitate ui-
te in cōsortia iustorū trās-
figurati in eorū mores re-
surgant. Et quid mirū
de hoībus cū moriātur prō
ut deo uiuant. Hec audiēs
balac indignatus ē dicēs. Ad
maledicēdū te adduxi.
et tu bñdicis. Respōdit
ille. Calūpniā pacior:
de eo qd' nescio. Ego enī
nichil meū loquor: sed qsi
simbalū tynniens sonū
reddo. Iterū alio atq3 alio
trāsductus cū uellet male-
dicē bñdicebat. Non ē
labor in iacob neq3 dolor:
deus illū protegit. Et ista
iubet parari aras septē
et sacrificia. Utiq3 debuit
discedē: sed per īfirmitatem
mētis et mutabilitatem

sententie putabat q̄ mutē
possit dei uolūtatē. Ipse
aūt per excessū mētis aliud
cupiebat: et aliud loquebatur.
Quā speciosa mās hūti-
cula tua iacob: o hebreoꝝ
militia. Tabnacula tua
sicut nemora obūbrātia
sicut paradisus sup flumina: et
sicut cedrus secus aquas.
Exiet hō ex iacob et obti-
nebit multas gentes. et
attolletur regnū eius ī altū
: in tris quoz extendit pri-
cipatū suū in egyptū.
Qui bñdixerit eū bñdice-
tur: et qui maledixerit ei
maledictus erit. Quē igit
nisi populū xi significat
. quē bñdicit deus in cunis
medullasq̄ dei descendit
usque ad diuisione aīe ar-
tuūq3 et medullarū. In quo
habuisset balaā grām dei:
si id ex sententia et affectu
suo proposito fecisset. Deo qʒ
reuūtur mala mens cōsi-
liis suis et occulta animi
prodit exitu: ideo sequē-
tibus insidiis animus eius
aperitur. Unū et dignū in-
tedem sue īuenit maliuo-
lentie. Nam cū aduētet q
nō posset ī excessu mētis
positus maledicē: dat co-

Illa sūt oracula q̄ de⁹ p̄cepit
filiū regi dicens. Accipe con-
siliū adversus oracula dei
Populus iste iustus ē: hz
p̄tectionē dei q̄z nō divina-
tōibus et auguriys sese de-
dit sed soli eterno deo. Ideo re-
ctis fidem p̄stat. Inēdū tñ
et fideles mentes corporis
labūtur illecebra et forme
lenocinio. Plūt ꝯ mulieres
plurime: et pleq̄ nō īdeco-
res pulchritudīe. Virilī autē
sexus nullo magis lubri-
cius q̄ muliebri decore. Cito
capit⁹? et maxime si ardor
incētū alloquiys īflāmet⁹
frequētibus et q̄i facibus in-
ardescat: si spem potiēdi
hauriat affectū differat
Iaciant igit⁹ mulieres tue
vocibus suis hamos: nec
difficiles p̄mos ꝯgressus
suos p̄beant sed et visu fa-
ciles et dictu affabiles cir-
cūcurrent. et toto se cōmitti-
dant exercitiū. atz arte
hos tractent viros ut cō-
cubitū non īdulgeant:
nisi amoris mutui fidem
consortio sacrilegij cōpro-
baverit. Dic enī poterūt
celesti protectione destitui:
si ipsi a dño deo suo sacrile-
gys demanserint. Nō igit⁹

iustus balaam ut pote cōsi-
liarius fornicatōis et sacri-
legy: sicut evident erā ī
apocalipsi scriptū iohis eva-
geliste est dicente dño ihū
ad angelū ecclie pgami. Ha-
bes illic tenētes doctrinam
balaam q̄ docebat balac
mitte scandalū corā filys
isrl: manducare īmolata
et fornicari. Ita hēs et tu
tenētes doctrinam nycolai-
tarū. quo apparet inde
manicheorū sacrilegia ma-
nasse: qui miscēt atz iūgūt
sacrilegiū turpitudini. Ergo
nec deus iniustus nec mu-
tabit eius sententia. Deprehe-
dit eī mente eius et occul-
ta cordis. Et ideo tēptavit
eū q̄i divinū: nō elegit
q̄i p̄phetam. Et utz ut tā-
torū oraculorū gr̄a et re-
velacionū sublimitate cō-
siti debuit⁹. Sed animus
neq̄cie plenus ubi a princip-
sit nō fidem detulit: cō-
silys ī fināe cupiēs qd̄ a-
nūciabat futurū. Et q̄z ora-
cula fraudare nō poterat
cōsilia fraudulēta sb̄ mīs-
trabat: quibus levis po-
pulus iudeorū tēptati
q̄dem sūt sed nō expug-
nati. Unius enī viri sac-

dotis iusticia solutum est omne fa-
cinorosi hominis consilium: multo
quam mirabilius per unum hominem
potuisse liberari exercitum pa-
trum quam potuisse decipi. Hoc
munusculum fraterne menti tue
transmisi: quia vis me aliquid
de veterum scriptorum interpretati-
bus paginae. Ego autem assump-
si epistolas familiari sermone
attexere: redolentes aliquid de
patrum moribus. Quas si
probaveris: post has huiusmodi mit-
tere non verebor. Malo enim
senilibus verbis de supernis
rebus allucinari tecum: quod
greci dicunt adolescentius ΛΕ
ʒ ΗΛΘΕΝΤΑ ΙΤΑ ΚΕΙ ΤΟ
ΜΑΙΔΙΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΗΤΑΙ
vetuste rebecta future etate
quod vides inscitia. Malo
inquam allucinari tecum verbis
senilibus ne videatur artem
dedisse: quam contemporibus de-
flare aliquid iam nec studiis
nostris aptum nec viribus. Va-
le et nos dilige: quia ego vehementer
diligo. Contuli.

alr desisse

[illegible]

Ambrosius Oro-
ntiano. Moveri
te insinuasti
in lecto exameron quod
ipse scripsi quare tantum divine
scripture scientie vel stilo sermonis
inter collatum adiutus homi-
ni quantum nulli in hac terra
animantium prius omnia uti
volatilia uti terrestria vel que
in aquis sunt preveniret terra
uti aqua quam homo propter quem
illa creata sunt generaretur.
Cuius causa ratione de-
me requirere quam et moy-
ses siluerit et ego non au-
sim attingere: et forte
ille oraculi interpres divini
consilio continuit ne celes-
tis dispositionis arbitrium se
et consiliarium prestare vide-
retur. Aliud est enim loqui quod
infundebatur a dei spiritu:
aliud voluntatem dei interpretari.
Nos autem non quasi interpretes
dei sed quasi ex usu humano
rationis seminaria colligen-
tes estimamus posse nos
ex eo quod humano usui in ce-
teris rebus ipse dominus ihesus
dedit opinari: quare decuit
hominem postremum creari. Etenim
qui convivium adordinat
ut ille evangelicus dives
ore enim divina divinis con-
feramus quo melius colli-
gere possimus utique omnia prius
preparavit, tauros et sa-
ginata occidit: et sic
amicos ad cenam invitat. Prius
ergo que leviora sunt parantur

tur rogatur honorarior
Unde et dñs ante homi
ni ãitati ceterorũ epulas:
tur ipm̃ quasi amicũ ad
suũ vocavit cõuiuiũ Et
vere amicũ qi caritatis di
uine pticipẽ: et herede in
glorie Denique ipsi dicit A
mice quõ huc venisti ad
nuptias? Precẽtia go mi
nisteria sunt: amicus qui
postremus rogat' Atque
alud Quid ẽ mũdus?
n' qdã agon plenus certami
nũ? Vñ i apocalipsi do
minus ait Vincenti dabo
coronã vite Et paulus
ait Certamine bonũ certa
ui Et alibi Nemo n'a legi
time certaverit coronat'
Huius agonis institutor
utique ops deus ẽ Et igit'
agone suscipit i hoc seclo:
nõne oia pparat q̃ agoni
sunt necessaria? Et tunc ad le
tus vocat paratis pmiorũ
insul certaturos ad coronã:
ne morã patiat' q̃ vicerit:
sed pmio donatus recedat
Pmia ergo hois certantĩ
fructus sunt et celi lumina
illa ad vite pntis usũ:
hec ad spem vite eterne
Quasi athleta igitur pos
tremus ingredit' in agone:
erigit ad celũ oculos videt
et qz celestis creatura vani
tati subiecta ẽ nõ sponte
sed ppt eũ q subiecit i spe:
videt qz oĩs creatura congemis
cit expectans redemptionem
videt qz oĩs manz labor:
erigit oculos videt coronas
luminũ lune et stellarũ
globos cõsiderat qm iusti
qui vicerit erũt sicut stel
le in celo. et castigat corpus
suũ ne sibi adũset' in certa
mĩe: ungit oleo misericor
die. exercet diurna dñu
tis palestra. pulue se obli
nit. studio currit nõ qsi i
incertũ ictus dirigit. later
tos excutit sed nõ inanũ:
petiit adũsariũ quẽ non
videt. qz illũ soli attendit
cui redunt oẽs etiã q nõ vi
dentur: i cuius noie ptã
tes aeree diuerberãt. Il
le ergo ictũ vibrat et xõs
petit: ille calcẽ leuat et
xps i vulnus dirigit Denique
et si nõ videbat paulus
quos cedet nõ qsi aera tñ
cedebat: qz i xi' pdicatiõe
oẽs spũales nequicias que
sibi adũsabantur cõuulne
rabat Non immerito ergo

postremus hō ingressus ē sta
diū cui parabat' corona
: vt eū p̄cedēt celū q̄i sin
p̄mū. Deo nō solū aduersꝯ
nequitie spiritalia que sᷦ
in celestibus. sed etiā ad
uersus carnē et sanguinē luc
ta nobis ē. lucta aduersus
sacietatē. lucta cū ipsis
frugibus t̄re. lucta cū vi
no. q° etiā iustus iebria
tus ē. q° etiā integer iudeo
rū exercitꝯ supplantatꝯ ē:
lucta cū feris bestiis. lucta
cū volatilibus celi q̄bus
caro sanguinata nō redigi'
i seruitutē ē. lucta cū peri
culis itinerū p̄icul' flu
minū vt ait paulus: luc
ta cū virgultis arborū q̄
bus cedebāt' apl'i. Vides
quāta certamina ! Terra ergo
exerciciū ē hoīs : celū corōa
Aut q̄i curru igit' p̄cedē
debuerūt misteria: aut
q̄i athletā p̄ima. Specta
aliud. In oībus rebus pr̄
tanciora sūt p̄ncipiū et
finis. Si domū cōsideres:
potiora oībus fūdamē
ta et culmiā. Si agrū i
satio et mess' plātacio et
vindemia. Quā iocun
da īstitu̅a arborū : quā
votiua fructus. Ita ergo et
celū p̄mo ē conditū : no
uissimus homo q̄i q̄dā
celestis i terris creatura
Nā et si corpe cū bestiis cō
fertur : aīō tn̄ celestibus ā
numeratur. Sicut ēī por
tauimꝯ ymaginē terreni:
ita portamus et ymagi
nē celestis. Quō nō celes
tis ē: qui ad ymaginē et
similitudīe; fcūs est dei. Rec
te ergo i constitutione mū
di p̄mū celū et nouissim
celum : in quo q̄d' vltra
celū ē deus celi ē. Deni;
de eo magis accipitur
Celū michi thronus. Non
ēī deus sup̄ elemētū se
det : sed i corde hoīs. Vn̄
et dn̄s ait. Veniemꝯ ad
eū et mā̄sionē apud eū
faciemus. Principiū ergo o
pris mūdani celū ē. finis
~~celū~~ homo : celū de mūdo
hō sup̄ mundū. Illud ēī
mūdi porcio : iste pady
si incola. xp̄i possessio. Cel
ū corruptibile putat' et p̄
terit : homo corruptibil'
habet' et icorruptionē
induit. Illius figura pe
rit : iste quasi imortal'
resurgit. Vtrū; tn̄ ma
nꝯ dn̄i fecerūt sc̄dm
scripture auctoritatē. Dic'
ēī de celis legimꝯ. et opa

manuum tuarum sunt celi: ita
et homo dicit manus tue
fecerunt me et plasmaue-
runt me Similiter quoque
celi enarrant gloriam dei Et
ut celum stellarum fulget
splendoribus ita et ho-
mines iustorum luminibus
micant: quorum opera coram
patre suo lucent qui est in celis
Firmamentum celi supernum illud
: hoc quoque non dissimile fir-
mamentum de quo dictum est
Super hanc petram edificabo
ecclesiam meam Illud fir-
mamentum elementum ele-
mentorum: hoc constitutum Nam
illud prestantius suxerunt
oleum de firma petra Petra
enim caro christi: que celum et totum
mundum redemit Quid il-
la adtexam et qui toto stu-
dio te urgeam? quod hominem deus
diuine fecit consortem nature
sicut in epistola petri legimus
Nam non immerito quidem ait Cuius
et genus sumus Dedit enim
nobis de cognatione sua ra-
cionabilem scilicet nature ut quia
illud diuinum quod non longe est
ab uno quoque nostrum: in quo
et sumus et uiuimus et mo-
uemur Cum itaque contulis-
set homini quod est contrariorum maxi-

mum quia carissimo et domestico
animanti? concessit ea que in hoc
mundo sunt omnia ut nullius in-
digeret quod esset necessarium
uel ad uitam uel ad bonam uitam
: quorum alia habundanter minis-
traret habundantiam copiarum
terrestrium ad uoluntatis
perfectionem? alia cognitio
secretorum celestium que mente
inflammaret hominis amore et
desiderio disciplinarum: per
quas ad sublime illud di-
uinorum penetralium possius
peruenire Utrumque igitur prestan-
tissimum? ut et subiectas
habet omnes mundi opes omnia
uolatilia terrestria etiam pis-
ces et usum maris tamquam rex
elementorum ac sine labore
sine indigentia ad imitationem
et similitudinem uenerandi
auctoris habundaret omnibus
atque in summa degeret omnia co-
pia: et uias sibi aperiret
gradus quos admonet per quos
ad celi ascendat regiam
Cuius difficilis itineris
uiatorem facile reperies
illum uirum qui ita sit animi
in dictione formatus ac uo-
luntate ut numquam sibi cum
corpore suo sit familiaritas?

neqʒ in vllū īgrediatur vitio-
rum cōtubernū nullis assen-
tanciū p̄uenietur frmoni-
bus neqʒ ī rotis sed ozū
tpm positus humiles festi-
diat mesta fugiat. sanc-
torū laudes excitiat i
q̄ nō eleuetur glorie ardo-
re aut pecūie p̄sumptes spei
oēʒ exuat cupiditate q̄.
cū aīm nō īflectat mes-
ticia non frangat iniuria
na sollicitet suspicio. li-
bido nō excitet nō expug-
net passiones corpois i
nō īq̄etet vanitatū appe-
tentia voluptatū gratia
Iam si adiūgas ei v̄tutes
testimonia sobrietatē ac
tēperanciā q̄. facile refre-
nare potens sit īmode-
ratos īpetus leuiū pas-
sionū mēsuraqʒ īponat
delectacioībus suis et cu-
piditatibus i equitate
ambigua distīguat trā-
quillitate mentis dubia
cōponat q̄. et velut cōpo-
sitis oībus corporis et
mentis iurgiis q̄i bonus
arbiter inoffensam te-
neat exterioris atqʒ īte-
rioris hoīs cōcordiam:
placidans eos ī semetipō
Ac si causa exigat nullo

eū malus cōsiliarius re-
uocet: meritis vera passio-
nis corona. Jo plane nō
solū q̄i amictus sedeat
q̄i filius assumetur a p̄re:
ut diuicias glie et hedi-
tatis eius adipiscatur. Me-
rito ergo postremus cōsi-
finis natie formatus
ad iusticiā īnt cetera a-
nimātia iusti arbiter
feliciter exemplū accesse-
re q̄. sicut īnt homines
finis legis xps ad iusticiā
omni credenti: et nos
tāquā iumēta cōtēpla-
cione dnī. Dicit ei ppha
ait/ [Greek letters] ...
iumētū estimatus sum
apud te Et que tamē
cōparacio q̄. cū ille peccato-
res redemeit ī ymo le-
gis ille seruos ad li-
bertate vocaueit nos libe-
ris arrogemus captiuita-
tem: Sed q̄d simul deo
Ꝑ Precessit tū postremus
creaturarū oīm hō spene
q̄lus mete subīmus
ut oīm esset creatuīe mi-
raculo: ī quo ad simi-
litudinē et ymagī dei Moyses
esset inuisibilis huā-
na specie amictus Dicit

ĩ noys aĩe vigor pn̄cipa
tum corporis et aĩe sibi
q̄i rector vendicauis". quē
etiam si nō videt ĩllia
cetera. tñ reformidant
sicut nos deū quē non
videmus timemus: et et
eo plus timemus qr nō
videmus Nāq3 ut ad
ymaginē eius et similitu
dinē sicut scriptū est ꝯsūma
mus dicē cū ille se fundat
maiestatis sue plenitudiē
ut videat oīa celū aerem
terras mare cōplectens vni
uersa et penetrans ꝑ singu
la ut eū nichil ꝑtereat
et nichil sit qđ nō ꝯsistat
ĩ eo atq3 ex ipō pendeat
et ipsius plenū sit sicut
ipse ait. celū et terrā ego
cōpleo dicit dn̄s". ita no
ys hoīs videt oīa et nō
videtur habens sui ĩui
sibilem substanciā disci
plinis ac consilijs ac sen
sibus cōprehendit late
na penetrat occulta ma
ris atq3 oīm diffusa ter
rarum latibula vbiq3
scrutator naturē ad simi
litudiē3 dei summi quem
imitatur et sequitur cuius
ymago pro exiguis por
cionibus ĩ singulis figu
ratur: eleuanseo quoz
se in aerem et eius ne
bulosa pretergrediens
ad celi alta se dirigit stu
dio cogitationis et ar
dore sapientie". vbi pau

lisper obstinne factus ad
miracione stellarū celestiū
et luminū delectatus cla
ritate cōspiciens desuper
mūdana ista ĩ cōferens
quoz se ad hesperū atq3
arcturum et ceteros illo
rum nanthi canthisati — ꝗ nanni oial cacri
Et videns qđ in sensus il
le sit error quē sine er
rore quos magis oīa ob
eūt ĩtexe atq3 oberrare
videantur maiore se cu
piditate attollit ad ipsū
gremiū patris ĩ quo ē
vnigenitus dei filius e
narrans secreta dei et fu
turē ad finem postea re
uelanda nūc tñ quibus
dignatur ex ꝑte demō
strata atq3 ĩ enigmate".
simul q3 de spū et vultu
suo splendore luminis mo
re torrentis effundit:
ut eo illuminatus dicat
Et erat ignis flāmigē
rans in ossibus meis et
dissolutus sum vndiq3:
et ferre nō possum Et
dauid ait De vultu tuo
iudiciū meū prodeat
Hoc igitur mētis vigore
ut reuertar unde digressus
sus sum. quo et externa
subigit et separat et dis
tancia videt et validio
ra viribus aīalia subi
cit tantū ceteris vene
racione sui ĩfundit: vt
certatim q̄i regi obediāt

voci eius obsecundent. et cu sint irracionabilia racionem agnoscant: et discipline eam imprimat qua natura no tribuit Denique videns sepe eius mansuetudine: eius imperio mansuescut Sepe suspenderut morsus suos: revocante sono vocis humane Videmus in ocio canem dente lepore sine vulnere capi: leones quoque ipsos si vox hominis resultaverit preda dimittere pardos atque ursos incitari ac revocari: vocari vocibus equos plausu hominum fremere silencio mollire currum Deinde sepe sine verbere pterent verberatos ita vehemencius illos incitat lingue flagellu Et ideo de minoribus loquar Nutrit aries vellera ut placeat homini atque in fluvio merseat ut nitorem augeat: oves quoque meliora pabula legunt ut suamore suo lactis fetu distendant ubera: subeunt partus dolores: ut homini sua munera ferant Tauri depressi sulcis per totu die aratro gemunt Cameli preter subeundi oneris obsequia

tondendos se exhibent ut arietes: quo velud regi diversa animalia tributa sua conferant pedat quasi vectigal annuu Equus tanto se iactans eque glomerat gressus superbos: atque ad dnm ascensu dorsa sinuatus herili terga substernit sedili Sed ne forte adhuc moveat quod novissimus homo factus sit. itidem equus nos doceat no ad contemptione referendu esse sed honorem Portat posteriorem suu nec despicit sed reformidat: et per diversa eu suo cu fert labore uno momento homo longinqua obit: cu erratur distancia tum equus singularibus tu quadrigis triumphalibus Et quasi triumphales memoravi quadrigis necesse est adtexam hys currus helye: quibus per aera vectus est Currus elephantoru quibus homo vehitur assistens: cu sit postremus porregit Sic quoque gubernator navis in puppi sedet: et totu nave gubernat Non puto illud no

ociosum ēē ī euāgelio: q̄
dn̄s ihesus ī puppe dor
miebat Deniꝫ excitatus
īperauit vento et mari
et sedauit tēpestatē: ostē
dens ideo se nouissimū
venisse: qꝛ gubernator dig
natus ē venire Vn̄ et a
postolus ait Factus ē p᷑
hō adā in aīāꝫ uiuētem
nouissimꝰ adā ī spm̄ vi
uificantē Sed nō prius
qd̓ spūale ē sed qd̓ aīāle
deīn qd̓ spūale Addidit
Primꝰ hō de terra terrenꝰ
scd̓s hō de celo celestis Rec
te ergo nouissimus q̄i tociꝰ
sūma opis q̄i causa mū
di ꝓpt̓ quem facta oīa
q̄i oīm hītator elemēto
rū int̓ feras viuit cū
piscibus natat sup aues
volat. cōuersatur cū āgel
terram īhītat. et celo mili
tat: sulcat mare aere
pascit. cultor soli. viator
ꝓfundi. piscator ī flucti
bus. ī aere aucepꝰ ī celo
heres. et cōheres Non
sed in industriā accipe et
q̄ sup̄ hoīs̄ substantiā
moyses ī imo ābulat
mari: ī sūmo apli Aba
cuc sine pēnis volauit
helyas ī terris viuit ī
celo triumphauit Vale

fili et nos dilige: q̄ nos
te diligimus Contili
Ambrosius oron
ciano Diuisione
egregie aduertis
ti ꝓpheticā vl̓ potius diui
nam Non eī sua moyses
sed infusa et reuelata si
bi scripsit: ea p̄cipue q̄ sūt
de cōstitucione mūdi Et
Ecue diuisio operatorē
atq̄ opa distinxit Nā cum
aliud īpassibile esset aliud
passionis receptibile: qd̓ erat
īpassibile ad deū opatorē
retulit qd̓ āt passibile sīn
aīā sīn motu ꝓprio motū
et aīāꝫ et figurā a creato
re accipiēs suo deputauit
huic mūdo: quē factū
nō oportuit sine gubna
tore et quodā patre indefē
sum relinqui Et ideo ī
uisibilem deū visibilis
huiꝰ mūdi rectorē esse:
et q̄i tutorem aptissime
describit Quod ergo īuisibile
sempiternū: qd̓ āt uide
tēporale Sex itaq̄ diebus
factū mūdū expmit:
nō qd̓ deus tpe indigue
rit ad cōstitucionē eius
cui intra momētū sup
petit facere que velit. dixit
eī et facta sūt: sed ea q̄
fiūt ordinē querunt Or

De ope vi dierū

do a͞it tempus et numerū
plerūque exigit Illud q͞d
propheta qm̄ nob ad operā
diū formā daturus nu-
merū dierū senauit et
tpa Nos eī tpe indigemꝰ
ut aliquid maturius aga-
mus ne precipitesꝰ cōsilia
atꝫ opa nr͞a ne ordinē
pretermittamus Cū eī deū
legimus ut scriptura os-
tendit cū sapiā et quodā
cōsilio et dispositiōe fecis-
se ordine ut primo celū
faceret qd ē pulcherrimū
ꝰ oz ut eo primū oculos
erigamus illo nobis cō
tendendū esse arbitre-
mur illā sedem terrenis
oībus pferendā putēꝰ
Sex Sex itaꝫ diebus mūdū
creauit septimo die re-
quieuit ab opeibus su-
is Nonus septimus
numerꝰ q͞ui quē nō pyta-
gorico et ceterorū phy-
losophorū more tractaꝰ
sed scd̄m formā et diui-
sionē grē spiritalis Sep-
tem enim ūtutes prin-
cipales sancti spiritus p-
pheta ysaias cōplexus
est hec ebdomas sicut
ipā prīs et filij et spūs
sancti venerabil trinitas
sine tpe sine ordine auc-

tor mūi nō sub nūi legib
deuincta Itaꝫ sicut ad
eius trinitatis grā̄ celū
terra maria formata
sicut sol luna et stelle ꝰ
ita etiā ad illū septena-
riū ūtutū spiritaliū c-
tinctū atꝫ orbem opa-
tionis diuine vigore
pstantē septenariū qd
dam misteriū plane-
tarium creatū ad ūtimꝰ
quo hic mūdus illuīa-
tur quarū concurre
fertur militia ad earū
numerū quas ī erratica cr̄a
biles ferūt planetas et
ut greci dicūt aplaneis
ye Septentrio quoꝫ ide
latine nō accepit q͞d sep-
tem in eo stellarū ful-
gor irradiet ꝰ in quē
maxiē gubnatores q͞i
ducē ferunt intendē
descendit hec de celo in
terras progatiua Nam
ut transeā septiformē
capitis nr͞i gratiā ī con-
lio duobus auribus et
naribus binis ore q͞d
p qd magnā suauita-
tem percipimꝰ ꝰ quā-
tū istud miraculū q͞d
septimo mense īplerisꝫ
origo legitima forma
et qui fuerit editus in

talis generationis circumci-
la sortitur Octauo autem
mense infra dicta natiuita-
li lege pariendi terminus
tpa Ac si forte letalis ne-
cessitas partus claustra
laxauerit : periculum pariter
generantis aperetur et
pignoris Sed tamen ille sep-
timanus et si bene nascitur
ad labores nascitur Et
autem octaua die regeneratio-
nis sortitur misteria con-
secratur per gratiam : et ad
hereditatem regni celes-
tis vocatur. Magis in vir-
tutibus spiritus sancti gratia
ebdomadis Caride tamen
ebdomaden sonat og-
doen consecrat In illa
sonus : in ista fructus est
Ideo octauo die solutos
paradyso reddidit spiritus gra-
cia : quos extorres sua
fecerat culpa Nouit og-
doen istum quam octauam
latine dicimus nos veteris
testamentum Dicit quidem
ait ecclesiastes Da partem
illis septem . et illis quidem
octo Ebdomas veteris
testamenti est octaua no-
ui quoniam christus resurrexit
et dies omnibus noue
salutis illuxit . ille di-
es : de quo propheta Hec
est dies quam fecit do-
minus : exultemus et le-
temur in ea Una die se
fulgor plene atque perfecte
circumcisionis humanis pec-
toribus infudit Propterea
et vetus testamentum
dedit partem octaue in cir-
cumcisionis solempnitate :
sed illa adhuc in umbra
latebat Venit sol iustitie
et consumacione passionis
sue reuelauit sui luminis
radios quo retexit orbis :
et vite claritatem aperuit
eterne Ista ergo sunt sep-
tem et octo de quibus
et osee dicit : quod eo numero
conduxerit sibi et acquisie-
rit fidei plenitudinem Dic-
tum habes Et abii et con-
duxi eam quindecim arge-
teis et choro ordei et
semichoro ordei et ephi ...
Conducendam autem ei me-
tricem dominus preceperat in
superioribus Itaque manifes-
tum est quod conduxit eam in
que etiam intendis quan-
titatem expressit Quin-
decim autem argentei ex sep-
tem et octo constant .
ebdomada itaque et octa-
ua significant Duorum
igitur testamentorum id
est plene fidei precio propheta
consumacione accepit fi-

dei ecclesia plenitudine Pro
enim testamento isrl acceptus
tus e populus: 2o natio
num et gentium Fide q ple
codnat meretrix ? ut ex
gentibus copulam sui querens
ut ex adulteo iudeorum po
pulo: qui dominum suum et auc
tore virginat Fidei deligat
coniunctus suos totius orb
spatio diffundens Quod aut
dixit i choro et i semicho
ro ~~dei~~ ordei ? i choro me
sure plenitudo est: i se
michoro semiplene mensura
Plenitudo i euangelio ? se
miplenitudo in lege: sicut le
gimus dicente domino Non
veni legem solvere sed imple
Et alibi habemus dicente
domino p mycheam pphetam
Quia tunc pax erit i terra
isrl cum venerit assyrius
i terra eius: et i surrexe
runt in eum septem pastores
et octo morsus hominum
Tunc enim plena pax erit fi
deli populo ab omnibus tep
tationibus et vanitatibus
absolutio: cum mundi hus
vanitatem exclusit de cor
dibus suis Pax et gratia
Pax veteris: gratia novi
testamenti Septem pasto
res precepta legis sunt: q
bus grex adhuc qui irra

cionabil i virga moysi
p desertum ductus et gu
bernatus e Octo morsus
hominum: mandata euange
lij et domini oris alloqua
Corde enim creditur ad iusti
tiam: ore confessio fit
ad salutem Homini mor
sus p quos vite eterne
munus gustaimus: pro
rum i emissione i xpi
corpe devorantes In ve
teri testamento amarus
morsus mortis Postea
dominus e devoravit mors
prevalens In novo tes
tamento suavis morsus
e vite: qui morte absor
buit Postea aplo aut de
vorata e mors i victo
ria sua Ubi e mors
victoria tua? Ubi est
mors aculeus tuus?
Ita ut apostolus uta
mur testimonijs ubi ho
mine fecit deus: requievit
ab omnibus operibus suis i
die septima Sed qr pplo
iudeorum p totum manna
sua totepsit mandatum dei
sui: ait dominus Si introibunt
i requiem meam Et in a
lia deus prefinivit diem
de q dicit Hodie si voce
meam audieritis Quos enim
comphendit dies septima

pualeos heri et hodie: de quibus
dicit: Imitamini fidem ihesu xpi:
heri et hodie ipse est et in secula
In superiori die promissio est:
in consequenti solutio. Sed quia
hesterna die nec moyses
nec ihesus naue populum
duxit in requiem hodierna
die xpus induxit: cum dixit
patri Ego hodie genui te
Per suam enim resurrectionem ihesus
suis populo requiem comparat
Requies enim in celo: non in
terra est. Requies mea dominus est
ihesus qui ait Hodie mecum
eris in paradiso. Sed igitur o
pus est ut explorem ortus
signorum atque obitus. Ortum
exortum duris in caritate vo
meribus fundatur no
uales ut ad ortum leta
messis recubat. Una
enim stella habundat pre
omnibus. stella splendida
et matutina: cuius ad ex
ortum seminata est non fru
gum sed martirum seges. quam
rachel plorauit filios
suos ut lachrimis ablutos
suis per xpum offerret infantu
los: cuius stelle obitus non
geminorum insensibilium sed
spirantium defunctorum tri
umphales manipulos de
tumuit resuscitauit Ce
lebratur itaque ebdomas eo

quia per septem etatum cursus vita
hominum usque ad senectu
tem transcurrit. Sicut
ypocrates medicine ma
gister scriptis explanat su
is. Prima etas infantia est
secunda puericia tertia adoles
centia quarta iuventus quinta
virilis etas: sexta enim ma
turitas. septima senectus
est. Ergo infans puer
adolescens iuvenis vir
veteranus senex. Solon
autem decem fecit etatum ordi
nes per annos septenos.
ita ut prima etas infantie
usque ad emissionem den
tium sit quibus confitiat cibum
sermonemque distinguat: ut
possit effabilis videri. Pue
ritia quoque ad annos puberta
tis procedit et genitalia
testamenta. adolescentia
usque ad barbe lanugi
nem: iuventus quoque usque
ad perfecte virtutis processum
Quinta etas viris est apta
copule coniugalibus pro
totam ebdomadem. Sexta quoque
ebdomas virili deputatur
etati: et ad prudentie pro
cessum abit et ad agendum
strenuue Septima quoque
ebdomas et octaua enim
maturum et sensum urgen
tem: et sermonem mitem

nō ī suauis alloquij gratia p̄-
ditum p̄dixit Nona ebdomas
reliquias adhuc lz aliquas
virium : molliora lingua ac sa-
pientia Decima uero ebdo-
mas mensuram īplet Ad quam
is qui puenire potuerit : nō ī-
maturo tp̄is cursu pulsabit
mortis fera vestibula Er-
go ypocrates et solon vel
septem etates vel decem eb-
domadas etatum norunt
ī illis se ebdomas p̄ferat :
octaua autem vnam et ppetuam
etatem includit. qua excres-
cimus ī virum pfectum ī agni-
tione dei fidei plenitudine :
ī qua legitime etatis men-
sura īpletur Est etiam in
visceribus nris ebdoma-
dis explorata gratia Fe-
runt enim septem quorum esse in
nobis genera interiora viscera :
Stomachum / cor / pulmonem /
lien / epar / renes duos .
septem quorum exteriora :
caput / posteriora / ventrem /
binas manus / et binos
pedes Prestantissima
hec : sed obnoxia dolori
Quis autem dubitet manus
esse octaue muneris quod to-
tum renouat hominem . vt iam
nichil possit dolere . Itaque
septima mundi etas con-
clusa est : octaua illuxit
gratia que fecit hominem iam

nō huius mundi esse sed sup-
mundanum Iam enim nō vitam nram
: sed xpi viuimus Nobis enim
viuere xps : et mori lucrum
a peccatis est fuga Itaque
iam nō ī carne sed ī fide vi-
uimus vt apostolus dicit Pu col-
ligimus : quia conclusus est
mundi dies Denique nouis-
sima hora venit dns ihs .
et pro nobis mortuus est : et
oēs in illo mortui sumus
vt viuamus deo Non ergo
nos qui eramus viuimus :
sed viuit xps in nobis Abijt
ergo ebdomas : venit oc-
taua Abijt heri venit hodie
illud hodie quod pmissum
est : quo admoniti sumus
ad vocem dni audiendam
et sequendam Abijt ergo
ille dies testamenti veteris
venit dies nouus quo
testamentum confirmatum est
nouum : de quo dicitur Ecce
dies veniunt dicit dns et
et confirmabo domum isrl
et domum iuda testamen-
tum nouum : nō scdm testamentum
quod feci patribus illorum
ī die qua apprehendi manus
ipsorum educere illos de terra
egypti Et qua ratione tm
mutatum sit addit Quoniam
ipsi nō manserunt inquit
ī testamento meo : et ego

neglexi eos dicit dñs Abie-
runt sacerdotes legis: legis tribu-
nalia. Attendamus ad sacerdo-
tē nouū ad sedē gr̄e visita-
torē nr̄arū mētiū. sacerdo-
tem nō sc̄dm legem man-
dati carnal' creatū: sed
sc̄dm v̄tute īextinguibilē e-
lectū. Non enī ipē sibi ho-
norē p̄ripuit. sed electꝰ
a p̄re ē sicut ipē p̄r ait
Tu es sacerdos ietnū: sc̄dm
ordinē melchisedech. No-
uus ḡo sacerdos videmus
qd obtulerit. Alij sacerdotes
p se offerebant et p p̄plo
suo. hic aūt nō hūit p̄ctm vt
p se offerret. p vniūso
mūdo se obtulit: et per
sanguinē suū intrauit ad in
scā. Hic ē ḡo sacerdos nouꝰ
et noua hostia: nō ex lege
sed sup legē. aduocatus
mūdi lux seculi: q dixit
ecce venio. et venit. Ad
quē attendamꝰ ī habun-
dantia fidei adorātes ob-
secrantes et sperantes ī
eū quē nō videmus o-
culis sed affctū tenemus:
cui ē oīs honor semp et
gl'a. Vale fili et nos di-
lige: q nos te diligi9. Cotuli

Ambrosius sa-
binō. Remisisti michi libellos

Petit corrigi scripta sua.

quos tuo iudicio p̄bariores
habeo. Ideo misi alios nō
iudicij fauore delectatus:
sed p̄missa a te et petita
a me veritate illectus. Ma-
lo enī tuo corrigatur iudicio
si quid mouet p̄rius q̄ fo-
ras prodeat vñ iā reuo-
candi nulla facultas sit: q̄
laudari a te qd ab alijs re-
prehendatur. Itaqz arbitrū
te eorū que postulas ro-
gauī. Rex enī legi a te me-
a q̄ nō nūquā tribuo in
vulgus: sed ī tue calculū
venire sentēcie desideraui.
Nō erit longi subsellij ista
iudicatio et mora vt dictū
ē antiquitus: facile ē tibi
de meis iudicare. Ergo ē
te hic inuitatū meo pdeū
dū putaui. tuū ē lucido
decnere et scrutari discu-
tere q̄ corrigas: ne tibi
vicio vertant ea q̄ nos
potuerūt obrepe. Nescio
quo enī modo p̄t ipa au-
dientie caligine q̄ me cir-
cūfundit vnūquēqz fallūnt
sua scripta et aurē p̄tere-
unt. atqz vt filij etiā de-
formes delectant: sic et
scriptorem indecores sermo-
nes sui palpant. Inueni

tius Plerumque aliquid premit-
titur aliquid accipitur male
volentibus aliquid exit ambigu-
um. tamen quia alieno examinanda
iudicio non pro nostra debemus
magis quam pro aliena truti-
nare opinione: et discu-
te omnes scrupulos malivolen-
tie Assume igitur benivolen-
ti animo aurem versutie et
pertracta omnia sermones vel-
licata. Si in hiis non forenses
blanditie et suasoria verba
sed fidei sinceritas est et con-
fessionis sobrietas: noxam
appone ad verum dubii pon-
deris et fallacis statere.
ne quod pro se esse adversarius
interpretetur: esto ut recusa-
re congredi reperit male
se habere liber: quia suum assertore
non defendit. Ipse igitur pro
se loquatur: quia suum interprete
procedit. Noster hic tamen non
egredietur a nobis: nisi a
te acceperit auctoritatem. Itaque
cum eum fide tua presidente iusse-
ris: committetur sibi. Tamen
quoniam non in sermone est regnum
dei sed in virtute: verbum
si offenderit: virtute professio-
nis interrogato. Professio autem
fidei sententia est quam adver-
sum arrianos et sabellia-
nos ita a maioribus tra-
ditam tenemus. ut patrem deum
et filium eius unigenitum
et spiritum sanctum veneremur
: hanc trinitatem unius esse
substancie maiestatis di-
vinitatis et in hoc nomine pa-
tris et filii et spiritus sancti
baptisare nos quemadmodum
scriptum est: filium itaque dei in fine
patri suscepisse carnem natum
de spiritu sancto et virgine ma-
ria. equalem patri secundum di-
vinitatem in dei forma
id est in omni plenitudine divi-
nitatis que in illo habitat ut
dixit apostolus corporaliter.
qui in persona hominis formam
servi accepit: et se humi-
liavit usque ad mortem Ergo
et adversus fotinum hec
nobis sententia est Adversus
appolinarem autem legitima
institutio: ut confiteamur
sicut in dei forma nichil
ei defuit divine nature et
plenitudinis. sic in illa for-
ma hominis nichil ei defuisse
quo imperfectus homo indicaretur
: quia ideo venit ut totum hominem
salvum faceret Nec ei dee-
bat ut quod perfectum opus con-
summaverat in aliis: hoc in-
perfectum in se esse pateretur
Si ei aliquid ei defuit: non

toti redemit. Si non totum redemit: fefellit igitur qui dixit ideo se venisse ut totum hominem salvum faceret. Sed quia impossibile est mentiri deum: non fefellit. Ergo quia ita venit ut totum redimeret et salvum faceret: totum utique suscepit quod erat humane perfectionis. Haec tua sententia, hoc est ut meministi si verba alicui moveant non perturbant fidei etenim sermonem dubium mens non dubia obumbrat et defendit a lapsu. Haec tenui plurimis que in libros nostrorum epistolarum referam si placet atque in numerum reponam ut tuo commendentur nomine et tuis ad nos et meis ad nos litteris augeatur mutuus amor per dominum: ut ita legas aut audires et quod moveat scribas ad me. Amor enim vero constantia probatur. Placet igitur praesentibus usu familiari et cotidiano et familiari sermone epistolas texere: et si quid de scripturis ~~divinis~~ divinis obviam inciderit attexere. Vale frater et dilige amantem tui: quia plurimum te diligo.

Contuli

Commendatio solitudinis

Ambrosius Sabino. Quoniam et tibi complacuit usus nostrarum epistolarum in quibus quidam inter absentes praesentium sermo est: pergam frequentius tecum meis scriptis et tu solus sum alloqui. Numquam enim minus solus sum quam cum solus esse videor: nec minus otiosus quam cum otiosus. Certe pro arbitrio accerso quos volo atque adiungo mihi quos magis diligo: aut quos aptiores arbitror. Nemo interpellat: nemo interpolat. Tunc ergo te magis teneo et de scripturis confero: et prolixiorem sermonem simul caedimus. Sola erat Maria: et loquebatur cum angelo. Sola erat quando supervenit in eam spiritus sanctus: et virtus altissimi obumbravit eam. Sola erat et operata est mundi salutem: et concepit redemptionem universorum. Solus erat Petrus: et totius per orbem consecrandarum gentium cognovit misteria. Solus erat Adam et non est praevaricatus: quia mens eius adherebat deo. Postquam vero mulier ei adiuncta est: non potuit inherere

mãdatis celestibus et ideo
se abscondebat qñ deus
deambulabat ĩ padyso Et
nũc deãbulabat ĩ padyso ds
qñ diuinas scipturas plé
go Padysus est genesis lib:
in quo ũtutes pullulãt pa
triarcharũ Padysus deu
tronomiũ: in quo gminãt
legis ꝑcepta Padysus
euãgeliũ quo arbor vite
bonos fructꝰ facit: et etne
spei mãdata diffũdit p
vniuisos populos Audiẽs
itaq diligite inimicos· au
diens dimitte oĩa tua et
seque me· audiẽs q te p
cusserit ĩ maxillam ꝑbe
ei et alteram: et hec nõ
facies· et vix diligens eũ q
me diligat· nõ dimittẽs
que hẽo· iniuriã acceptam
vlcisci volens et sublatã
int torquẽ· cũ scriptura di
cat etiam aliud. id ẽ plus
quã petitũ aut ereptũ
ẽ concedendũ·: video
me cõtra mandata dei
facere· et aperiẽs loctos cõscien
cie· deambulaȓe int deũ
presentem recognosco·
cupio me abdẽ cupio me
velare: sed nudus sum
deo apud quẽ nuda et
aperta sũt oĩa Erubescẽs

itaq tegẽ pudẽda sornodẽ
desideo quasi mẽbra mei
corporis·: sed q deus oĩa vi
det· q folijs obumbratus
latebris tectꝰ appareo: pu
to me abscondi q corpe
amictus sum Ipa ẽ tunica
pellicea tũ qua adam de
padyso eiectus ẽ: nec a
frigore tutus nec tectus ab
obprobrio sed et iniurie et
culpe patens Liquet igr
ex hijs q soli cũ sumus
tũc nos offerimꝰ deo·: tũc
mẽtem ei nrãq aperimꝰ:
tũc amictũ fraudis exui
mꝰ Solus erat adam:
qñ ĩ padyso cõstitutus ẽ
Solus erat et qñ ad yma
ginẽ dei factus ẽ: sed nõ
erat solus qñ de padyso
eiectus ẽ Solus erat do
minꝰ ihs qñ mũdũ re
demit Non ei legatus
nec nũcius sed ipẽ dñs
ihs solus saluũ fecit po
pulum suũ: et si nũq
solus ẽ ille ĩ quo pater
semp ẽ Vñ et nos soli
simus: vt dñs nobiscũ
sit Vale et nos dilige:
q nos te diligimꝰ Contuli

Ambrosius sa
bino Lecto
examerõ vtriu

De padyso ꝛ lapsu adẽ

padysum subtexuerim reque-
rendum putasti . et quam
de eo haberem sententiam
significandum : eo que velle te
studiose cognoscere Ego autem
iam dudum de eo scripsi non-
dum ueteranis sacerdos
Sententias autem de eo adun-
sas esse plurimorum comperi.
Nam iosephus ut hystorio-
graphus locum dicit arboribus
virgultis que plurimis refer-
tum : irrigari etiam flumine
quod diuidatur in quatuor fluuios
Collecta enim et in unum cogita-
tione aquarum non se penitus
exinaniuit terra et frau-
dauit irriguis suis . sed
hodie que in fontes principiit
et deducit meatibus flumi-
num : quibus pignora sua
quasi pia mater plenis lac-
tat uberibus Alii alias :
omnes tamen cognoscunt In pady-
so et lignum vite radicatum :
et lignum scientie que discernat
bonum et malum Cetera quoque
ligna plena vigoris ple-
na viuificationis : spiraculi
et racionabilia Ex quibus col-
ligitur padysum ipsum non
terrenum videri posse : non in
solo aliquo sed in nostro princi-
pali quod animatur et viuificatur
arie virtutibus et infusione
spiritus dei Denique salomon in

spiritu padysum in homine esse e-
uidenter declarauit Et que
mysteria exprimit ut aiunt et
Ebr. ut xpus et ecclesie : ideo ait
de virgine ecclesia ut ecclesiam quam
volebat ut virginem castam
assignare xpo Paradysus
clausus soror mea sponsa
padysus clausus fons signatus
Paradysus grece latine
ortus dicitur Denique susanna
in padyso erat et sic legitur
latine : et adam in padyso
erat et sic legimus Ergo non
te moueat quod alii codices
latini ortum habent : alii
padysum Ubi igitur est cas-
ta uxor ubi virgo . licet vir-
go excepta habeat claustra
et signacula sua : hec ultra (alias utraque)
que in padyso : ut ad cuius
estus corporis et carnis fra-
grancia refrigeretur otii-
tium umbraculis Ergo
padysus in nostro principali
est silua crescens plurima-
rum opinionum plantariis
in quo principaliter lignum
vite constituit deus : idem
pietatis radicem Ea est
enim vite nostre substancia :
si domino et deo nostro debitos
cultus deferamus Con-
stituit etiam scientie boni
et mali seminarium No-

mo ei solus i ceteris fremus a
nimantibus lz sciencia boi
et mali Alia quoz illic pla
taria diuersa : quorum fructus
ututes sut Dz q sciencie ympx
hois affectus cognitus e deo .
qdans ad astuciam sua icli
naretur q ad sumu prude
cie neq ei iudicem qui fines
certos i aia nra costituit . su
opis qualitas late poterat
i eliminare voluit astuciam
de padyso quasi prouidus
auctor nre salutis : et vite
studiu et disciplina pieta
tis infundere Preceptu precipit
hoi ab oi ligno qd est i pa
dyso gustandu : de ligno aut
sciencie boni et mali no esse
gustandu Sed q creatura
ois passioni obnoxia e ideo
delectacio sicut serpetino
illapsu hois irrepsit affcu :
ita no imerito scs moyses
delectacione serpentis fi
guravit similitudini Ser
na ei e i ventre sicut spens
no pedibus icedens aut ullis
eleuata cruribus : sed si
nuoso flexu tocius velud
corpis sui lubrica e : cui
fra cibus e sicut serpeti
qui escam nescit celeste
Corporalibus eni pascitur

atq i varias mutat spe
cupiditatu et tortuos a
guillatur anfractibus : ve
nenu i dentibus habz : q
bus vniuersis se euisce
rat luxuriosus helluo in
necat : abliguritor pe
rimit Quantos ruperut
vina . dissoluit ebrietas :
distendit cruditas Nunc
intelligo qua causa do
minus deus insufflauit i
facie hois Ibi eni sensus
omes . ibi sedes atq illece
bra delectacionis i oculis
auribus naribus atq in
ore : ut sensus nros ad
uersus delectacione for
ciores faceret Hec ergo
nob sicut serpens astu
ciam infudit Non eni
delectacio sed labor et
diuturna meditacio cu
dei gra dat pfecta pru
dencia Tame q serpe
tibus fraudibus inolu
ta est huani gnus he
reditas in eo astuciam
serpentis sequamur ut
caput nrm no prodamus
i pricula : sed pre ceteris
integru custodiamus
Capud aut viri xps est :
hoc maneat incolume
ut serpentis venena

nobis nō possint nocere. Bo
na ē ei sapiētia cū hēdi
tate id ē cū fide: qm̄ ē he
reditas credentibus ī do
mino. Cū si primus ille
homo qui cū deo loq̄bat
positus ī padyso labi tam
facile potuit ex terra cre
atus virgine que ad v̄bū
dei formata et creata re
centi fuerat exortu. nōdum
eam principali ceterorū qz
contrecta sanguinē flagicijs
et dedecore polluta. non
dū carne nrā dāpnata.
maledicto obnoxie hēdita
tis. quāto facilius postea
lubrica ad peccandū via
magis adduxerit huāno
gñi. papiciū cū deterior
tolerabilior p vices gnā
cionis fuit successerit. Ete
nī si magnetis lapis tan
tā vim nature hz ut fer
rū attrahat. et transfun
dat se in illius speciem.
ita ut pleriqz experiri vo
lentibus cū plures anulos
ferreos ~~ad eū~~ ad eū lapi
dem admouerit. oēs pari
teneat modo: deinde si ei
anulo cui adheserit lapis
aliū admoueas anulū et
rursus singulos p ordinem
alios substituas. licet in
omnes penetret p ordinē
ex illo lapide vis nature:

tn̄ priores nexu vehemencio
ri constringit posteriores
remissiore. quātomagis
huāni generis condicio atqz
natura ex puriore statu
ī deteriorem lapsa ē q̄do
nequiorē attingit. Nam
si p etas species minuitur
natura q nō sūt culpe capa
ces. quātomagis p actos
atqz actus labe pollutos
scelerū v̄tus eius hebeta
tur. Unū qr extrenuerat al
pa. abolita īnocencia fue
rat. nō erat q faceret boni
tatem nō erat usque ad
unū. venit dñs q refor
maret nature gratiam. p
mo augeret: ut ubi ha
bundauit peccm̄ supha
bundaret gra. Ergo liquet
qr auctor hoīs deus. et q
deus unus nō multi dij:
sed unus q mūdū opatus
est. et unū nō multos
mūndos ut dicunt phylo
sophi. Primū igit mūdū
creauit. deinde hitato
rem mundi: cui totus
mūdus patria foret. Nā
si hodie quocūqz accesserit
sapiens ubiqz ciuis ē ubiqz
sua intelligit nusquā se

peregrinum nusquam hospitem
invidit? quanto magis ille
primus homo totius erat mun-
di incola et ut quidam dixit co-
lator iocundissime opus dei re-
cens confabulator assiduus
tuus sanctorum complantatus
virtutibus praepositus omnibus
terrenis animantibus marinis
volatilibus totum mundum
suam possessionem putabat
quem dominus fiebat ut opus
suum neque ut bonus parens
atque auctor deserebat. Denique
consequenter creatum formavit ut ab-
dicatum redimeret eliminatum
reciperet mortuum passio-
ne filii sui unigeniti re-
suscitaret. Est ergo homo
auctor deus et diligit o-
pus suum operator bonus:
nec delinquit bonus pas-
tor quem etiam sicut divites
patresfamilias census proprie he-
reditatis reddiderunt. Cavea-
mus ergo ne hominem istum
id est nostrum mulier illa
id est passio sensuum nostrorum
delectatione et ipsa decep-
ta atque illusa effeminet et
circumscriptum in lege sua sed
sententiam trahat. Fugia-
mus delectationem sicut ser-
pentem: multas artes
habet et maxime in homine. Nam
alia animantia sibi cau-

dicitate capiuntur? homo quanto
plures sensus odorum au-
riumque habet: tanto maiora
pericula. Vale et nos dili-
ge ut facis: quia nos te di-
ligimus. Contuli

Ambrosius Si-
sinnio. Quod filio
nostro remisisti
meo rogatu: quia te incon-
sulto uxorem acceperat:
pietati magis tribuo quam
meo amori. Plus est enim
pietatem ipsam de te
impetravisse: quam cuiusque
petitione. Certe sacerdos
tuus magis impetrat: cum
virtus praevalet. Sacerdotis enim
petitio: doctrina pietatis
est. Impetravit igitur na-
tura: impetravit filius.
eo plenius quia postulati
contemplatio temporalis solet
esse: virtutis autem diutur-
nus habitus et iugis animo-
rum conductio. Pulchre itaque
gessisti ut te prius recog-
nosceres: simul quia iusta
indignatio fuit. Malo enim
culpam fateri ut plus lau-
detur paterna indulgen-
tia. sed et ipsa paterna
offensio fuit: quam vetu-
ram in locum filie tuo debu-

Reconsiliat patrem filium suum qui desponsaverat

isti elige͛ iudicio tu heres
p͛ri Namq͛ aut natura filio͛
suscipimꝰ: aut electione. In
natura casus ē: in electione
iudiciū Magis q͛ offendis
in adoptatis q͛͛ i genitalibꝰ
filijs? q͛ genitales filios esse
degeneres ad naturā refer
tur: ascitos uͦ adopcōe iā
copula deteriores esse | mō
errori ascribitur Fiunt ergo
q͛ furentes filio͛? sed fiunt
etiā q͛ remittes q͛ sibi uxo
rem elegit: accisisti filiā
sine electiōe periculo? si bo
nam duxit tibi accĭsisti uit
gratiam: si errauit recipien
do meliores facies refu
tando deteriores Maritus
ac quidē consilio puella
filio a patre traditur? p͛
maiore obsequij Apposito a
filio ad p͛rē ducitur: et
a uiro lecta ingreditur so
cer domū? q͛ dū metuit
et filius displice͛ iudiciū su
um: et minus misteriū
Illam patrie electionis p͛
rogatiua attollit atq͛ erigit:
istum offensiōis humiliat
metus | inclinat uerecūdia
Non habebit filius quod i
uxorem referat q͛ī exors
culpe si quid fortasse offē
sum sit quod hīs uitiis: ymi
mo amplius elaborauit
ut in utroq͛ suū possit p͛
bari et i uxore iudiciū et
in se obsequiū Fecisti igit͛
quod boni parentis ut tito ig
nosceres: sed obsecratus
Nam antequā rogareris: nō
erat ignoscere sed suū p͛
bare Deinde diutius dif
ferre ueniā: et tibi acer
bum et illis inutile Nec
et patria uiscera diutius
tollerare possent Dūme de
uocatōis Apposito abraham
filiū suū sed in oraculum
dei offerebat i holocaus
tum: et q͛ī exors naturę
exerebat gladiū ne mo
ra | sacrificiorum decolaret
Tamē ubi abstine͛ a filio
iussus ē: gladiū libenter
recondit Et qui i immola͛
unigenitū fidei intencōe
properabat: maiore pieta
tis studio festinauit oūē
subrogare sacrificio Jo
seph quoq͛ ut frēs lumo
rem tenet simulabat ira
cundiā fratribus: et cō
positam furti fraudē in
dignatiꝰ Tamen cum
aduolue͛t genibus eiꝰ
unus ex fratribus iudas
flerent alij? fratris uic
tus et cōpassius affectu
diutius tene͛ nō potuit
simulationē seueritatis:
remotis q͛ arbitris ape

ruit fratribus qui germani sui es
sent · et ipse esset ioseph quem
vendidissent · ne se memo
rem sue esse iniurie · et frat
ne vendicionis acerbitatem
fratrine excitare : atque id quod
posset argutie ad altiores
causas referre eo quod ita opor
tuisset fieri procurante deo
ut transiret in egiptum qui
gentem suam fruges extinc
egentem pasceret : ut steri
litatis tempore alendis patri
et filiis subsidio foret Quid
autem de sancto dauid loquar
qui degenerem filium
et fratris oblitum sanguinem
ad unius mulieris peticionem
paternis uisceribus merens
emollitus domo recepit
Ipse ille euangelicus pater ado
lescenciorem filium qui prode
gerat omnem substanciam a
patre acceptam uiuendo lux
uriose · regredientem tamen unius
sermonis complexus humilita
te qua in patrem se peccasse fate
batur occursu pio fonit
super collum eius cecidit pri
mam illi stolam anulum
et calciamenta deferri
iussit : atque honoratum os
culo donatum munere ad
mirabili suscepit conuiuio

Noru te imitatorem probi
istius pietate parata : qua pro
xime ad deum accedimus Et
ideo ego pro parte adhor
tatus sum filium nostrum ut
etiam hye mali tempore uel la
borem exciperet. commodius
hibernatura non solum in hos
picio sed etiam in affinium pa
trio cui iam successerit indig
nacionis gracia quamquidem
ut plene te ad similitudi
nem atque imitaciones sanctorum
referres eos accusauisti :
quod composuis mendacijs cum
tuum ad usum filios excitan
dum arbitrati sunt Vale et
nos dilige : quia nos te di
ligimus Contuli

Explicit liber sextus
Incipit liber septimus

...nune nouoz platoz ad ...

A

Mbro
sius con
stātio
Suscepisti mu
nus sac
dotij : et
in puppe ecclesie sedens na
uem adu̾sus fluctꝰ gub̾nas
Tene clauū fidei : ut te
ḡues hꝰ seculi turbare nō
possint procelle Mare q̄
dem magnū et spaciosū
sed noli vereri ꝗ qꝛ ipse
sup maria fundauit eam
: et sup flūia p̄parauit eā Itaz
nō imerito int̾ tot mūdi
freta / ecclesia dn̄i tāq̄ supra
~~tāq̄ā~~ supra apostolicam
edificata petrā : īmobil
manz et īconcussa aduer
sus impetꝰ seuientis sali
p̾seuerat fūdamīe : alluit̾
undib. non quatit̾ Et lic
frequent̾ elemēta mūdi
huiꝰ magno illisa resul
tent fragore : hꝫ tn̄ quo
laborantes excipiat tu
tissimū portū salutis Dꝫ
tn̄ et si ī mari fluctuat
currat : currit ī flumini
bus Et vide ne in illis
fluminibꝰ magis : de
q̄ibus dictum est Ele

uauerūt flumina uocem
suam Sunt enī flumi
na q̄ de ventre eius flu
ent : qui potū a xº acce
pit et de spū dei suscepit
Hec ergo flumīa cū redū
dant spūali g̾ra eleuāt
uocem suam Est et flu
uius qui decurrit in scōs
suos sicut torrens : est
et fluuiꝰ īpetus q̄ leti
ficat aīaz pacificā atz trā
q̄uillam Ex huiꝰ flumi
nis plenitudīe q̄uīz acce
pit sicut iohānes euāge
lista sicut petrꝰ paulus :
eleuat uocem suam Et
sicut apl̄i euāgelistē p̄di
cācioīs uocem usqꝫ ī totos
fines orbis t̾rarū cano
ro diffuderūt p̄comio :
ita et iste incipit euāge
lizare dnm̄ ihm̄ Accipe
ergo a xº diuīa : ut et tuꝰ
sonus exeat Mare ē scrip
tura diuīa hn̄s ī se sensꝰ
p̾fundos altitudīez p̄phe
ticorū enigmatū : in q̄d
mare plurima īt̾ierūt
flūmīa Sunt ergo et flu
uij dulces atz p̾spicui :
sunt et fontes niuei qui

saliat in vitā etnā Diu et
sermones boni sicut favi
mellis ? et grate sententie q
mos audienciū spūali q°
dam potu irrigent : et p
ceptorū moraliū suauita
te mulceant Diuisa igitur
scripturarū diuinarū fluēta
habes ? qd primo bibas habes
qd secdm : habes qd postre
mū Collige aquā xi illā
que laudat dnm : collige
aquā de pluribus locis q
effundit nubes, prophetice
Qui enim colligit de mon
tibus aquā atq ad se trahit
ut haurit e fontibus : et
ipse rorat sicut nubes Im
ple ergo gremiū mentis tue ?
ut tra tua humescat : et
domesticis irriget fonti
bus Ergo q multa legit et
intelligit : impletur Qui
fuerit impletus : alios ri
gat Ideoq scriptura dicit Si
replete fuerint nubes : pluui
am in terram effundent Sit
go sermones tui profluui sit
puri et dilucidi : ut mo
rali disputacōe suauitate
infundas populorū auri
bus ? et gratia uborū tuo
rum plebem demulceas.

ut volens quo ducas sequatur
Quod si aliqua ut in populo
ut in aliquibus cōtumacia
ut culpe sint : sermones
tui sint huius modi ut au
dientē stimulet cōpungat
male cōsciū Sermones
enim sapientiū q stimuli si
mulat Et dns ihs saulo
cū esset persecutor q salu
taris fuerit stimulus conside
ra : qui ex persecutore aplm
fecit dicendo Durū ē tibi :
ut aduersus stimulū calci
tres Sint etiā sermones
sicut lac : quos infudit
paulus corinthijs Qui
enim fortiore cibū epulari
nō queunt : sensu lactis inge
nij sui exercent infantiā
Alloquia tua plena sint
intellectu Vnde et salomō
ait Arma intellectus la
bia sapientis Et alibi la
bia tua alligata sint
sensui ? idē fulgeat ser
monū tuorū manifesta
tio intellectus coruscet.
et alloquiū tuū atq trac
tatus aliena nō indige
at assertione : sed sermo
tuus velud armis suis

se ipē tueat̄ ⁊ ne ullū ubi
tiū ī uanū exeat : et sine
sensu prodeat Est ei alli
gatiā que cōstringe solz aīo [al' cōstringe]
aū uulnera ⁊ quā si quis
reiecit : despatū sui prodit
salutē Et iō circa eos q̄ g̃
in ulcere vexantur utere
oleo sermonis quo foueas
mētis duriciā ⁊ appone ma
lagma · adiūge alligatiaz
salutaris p̄cepti : ut uagos
et fluctuans circa fidem ł
erga discipline obseruātiā
neq̄quā soluto aīo et enius
so uigore paciaris perire pe
rire Admone igit᷑ plebē
dn̄i atq̄ obsecra ut habundet
in opeřibus bonis ⁊ renū
net flagicijs nō accēdat
flamarū incendia : non
dico in sabato sed ī oī tpe
Nec cōbureat corpus su
um fornicario ⁊ et īmū
dicia nō sit in dei seruul :
qr īmandato serui᷒ dei fi
lio Noueit unusquisq̄ se
et uas possidē suū ⁊ ut sb
acto quodā corpoīs sui solo
fructus expectet debitos :
nec spinas et tribulos ei tra
sua g̃minet sed dicat Et
ipā terra dedit fructus su
os Atq̄ ī hac dumosa quon
dam ~~corporis sui solo fruc~~

passionū fragilitate īstitua
ūtutū efflorescant Decore eciā
atq̄ īstitue : ut faciat q̄d bo
nū est Et unusquisq̄ non
īmittat opus probabile si
ue a pluribus uideat᷑ siue ‸ sine
arbitro sit Habūdat ei sibi
locuples testis cōsciēcia Au
fugiat eciā mala et obp
bria : eciā si credat ‸se nō posse
cōuinci Nam et si clausus
parietibus sit et optus tene
bris sine teste sine cōscio ⁊
lz tn̄ facti arbitrū quem
nichil fallat : ad quē facta
clamāt oīā Denique clama
uit et uox sanguinis ∣ seipm̄
unusq̄sq̄ cum suū seuerū
sui iudicem inultorē scele
rum et uindicē crimīs h᷑
Denique tremēs et timēs ob
errabat cayn parricidalis
facinoris luēs penas et
ei remedio sua mors fue
rat : q̄ uagū et exulem for
midato p oīā momēta tro
re mortis p morte exiūt
Nemo igit᷑ ut solus ut cū
altero aliquid turpe aut
improbū faciet Et si quis
solus ē seipm̄ p̄ceteris eru
bescat quē maxīe d; uere
ri ⁊ ne cōcupiscat plurima
qr pauca ei plurima sunt

paupertas et opes inopie et sa
cietatis vocabula sunt: nec di
ues est qui indiget aliquo nec
paup qui non indiget Nec quis
quam viduam spoliat circumscri
bat pupillum: Fraudet proximum
suum Ve ei illi qui in dolo cong
gregat lz substanciam: et in
sanguine edificat ciuitatem id
est animam suam Hec est enim
que edificatur sicut ciuitas
Hanc ciuitatem non edificat
auaricia sed destruit: non edi
ficat libido sed exurit atque
incendit Vis bene edificare
ciuitatem? Melius est exi
guum cum dei timore: quam the
sauri magni sine timore Di
uicie enim hominis ad redempcionem
anime debent proficere non ad
destructionem: et thesaurus
redempcio est si quis eo bene v
tatur Et iterum laqueus est:
si quis vti nesciat Quid
enim homini pecunia sua nisi quo
dam viaticum est? Multa
oneri moderata vsui: via
tores sumus vite huius: mul
ti ambulant: sed opus est
ut quis bene transeat Cum
illo enim dominus ihesus qui bene transit
Ideo legis Si transeas per
aquam tecum sum: Flu
mina te non concludent nec
ignis non exurit vestimenta
tua si transeas Qui autem
alligat ignem in corpore suo
ignem libidinis ignem inmodi
ce cupiditatis: non transit sed
exurit inuolucrum istud anime
sue Preclarior est hominis exis
timacio quam pecunia: et
super omnes argenti aceruos
bona est gracia Fides ipsa si
bi habundat: satis superque
sensu suo diues Sapienti
quoque nichil alienum: nisi
quod virtuti incongruum Quo
cumque accesserit sua omnia totus
mundus possessio est: qui
toto eo quasi suo vtitur
Quid igitur circumscribit fratrem
? Quid fraudat mercen
narius? Non magna
inquit lucra de mercede
meretricis id est lubrice istius
fragilitatis Meretrix ista
non specialis sed publica
est: non vnius mulier sed
vaga omnis cupiditas me
trix est omnis perfidia omnis fal
lacia quoniam meretrix non illa so
la que corpus prostituit suum:
sed omnis anima que spem suam
vendit que deformes ques
tus et degenere stipem
querit Et nos mercenarij
sumus qui ad mercedem

laboramus: et huius operis nostri merce
dem speramus a domino nostro et deo. Di
quis cognoscere vult quod mercenarii
sumus: audiat dicentem Quanti mercenarii patris mei
bundant et ego autem hic fame pereo?
Et infra: Fac me sicut unum
mercenariorum tuorum. Omnes
mercenarii: omnes operarii
Cum tamen fructum exspectat
laboris. considerat quod is qui
alium mercedem fraudaue
rit debita et ipse frauda
bitur sua. Feneratum istud
offendet: et postea cumu
latione mercedem suam exsoluet. Er
go qui non vult amittere quod
est pretium: non eripiat alii
quod temporale est. Nemo etiam in
dolo loquitur ad proximum
suum. Laqueus est in labiis nos
tris: et sepe unusquisque
sermonibus suis non expli
catur sed involuitur. Fovea
alta est os malivoli: gratia
de innocentie precipitatur: sub
manus malivolentie. Innocens
dum credit facile ca
sum labitur: sed tamen iste elap
sus resurgit. Maledicus
autem suis artibus precipi
tatur: unde numquam exiliat
atque evadat. Pondet ergo
unusquisque sermones suos

non cum fraude et do
lo. Statera fallax
improbabit apud
deum. Non illam sta
teram dico que mer
cem appendit alie
nam: et in vilibus qui
dem rebus caro constat fal
lacia. Sed stateram verborum
ipsam apud deum est execrabi
lis que pretendit pondus gra
uitatis sobrie: et subuer
tit versutias fraudulentie
Hoc maxime condempnat deus
si decipiat aliquis proximum
suum promissorum benigni
tate et subdola iniquitate defeneratum
opprimat: nichil sibi profi
ciunt versutie sue artibus
Quid enim prodest homi
ni si totius mundi capiat
opes. animam autem suam de
fraudet vite eterne stipen
dio. Alia pius mentibus
consideranda statera qua sin
gulorum facta trutinantur
in qua plerumque ad iudicium
peccatum appendunt: que bene
gesta peccatis preponde
rant. Ve michi si preponderant
flagitia et ad mortis pen
dium letali vergant pon
dere: tolerabilius si sub

sequitur Omnia tamen maiestati domini et amplius iudicium nec bona putant late: ut ea que plena sunt offensionis abscondi Clamat beatus qui vitiorum radicem resecare potuerit avariciam: is profecto statuam hanc non reformidabit Avaritia enim plerumque se suis ebetat humanos et pervertit opiniones ut questum pietatem putet: et pecuniam quam mercedem prudentie Merces autem magna pietatis est: et questus sobrietatis habere quod usui est satis Clamat enim in hoc mundo prosunt divitiarum superflua que cum nobis et nulla adiumenta nascendi sunt ut impedimenta moriendi Nam et si sine tegumento in hoc mundo nascimur et sine viatico discedimus: sine hereditate sepelimur Pendet per singulos morum statera meritorum atque exiguus ut boni operis ut degeneris flagitii momentis hunc atque illuc sese inclinat: si mala gravant heu me si bona presto est venia Nemo enim a pravo iminimis Sed ubi impediunt

bona elevant? premunt obumbrantur tegitur Ergo in die iudicii aut iram nobis opitulabuntur opera: aut ipsa nos in profundum tamquam molari depresso lapide demergunt Gravis est enim ut pote talento plumbeo suffulta iniquitas: intolerabilis avaricia atque omnis superbia terra fraudulentia Et ideo hortatur plebem domini sperare magis in domino habundare domibus simplicitatis: in quibus ambulet sine laqueo sine impedimento Bona est enim in moribus sinceritas et locuples apud deum est si in laqueos ambulent: tamen que alii nesciunt insidias aut vincula intexere non alligat Illud quoque precipuum si persuadeas ut noverint humiliari. sciant verum humilitatis colorem: naturam noverint Multi enim habent humilitatis speciem: virtutem non habent Multi eam foris pretendunt: et intus impugnant Ad fictum pervenit adversitate abiurant: ad gratiam negant Est enim q[illegible]

necat humiliat se et interiora eius plē doli sunt: et ē qui nimium se summittit a nīsta humilitate Non ē ergo humilitas: nisi sit suco sine fraude Ipsa ē vera que lz puram mentis sinceritatē/ Magna virtus eius Deniq per inobedientiam vnius hoīs mors introiuit: et p obedientiā vnius dnī ihū xρi Facta est multorū redemptio Didicit humiliari sanctus ioseph: qui cū esset a fratribus in seruitutē venditus vl a negociatoribus redemptus: humiliatus in compedibus vt scriptum dicit in seruitutē repudiauit Itaq empti regypti ptibus a suo regio coquorū pposito nō ptapie nobilitatis scientia qui gemen abrahamidarū dedignatus obsequia vernacula fastidiuit degenerē condicionē sed magis gnauū se et fidelē, eius imperio pbuit: alto intendens consilio nichil interesse in quo statu quis probabilem se pstaret ? sed illū finem esse bonorū vt in quocūq statu probaretur: illud qz preceptū si magis mores

virtute humilitatis didicit

commendaret status qz status mores Etenim quo status inferior: eo virtus eminentior Talem itaq se exhibebat tam sedulū: vt ei dnūs suus totā domū suā crederet ipsi oīa committeret Vnū et vxor eius oculos iecit in eū: capta forme venustate Nichil est ad nos: si petulantibus oculis an etas expetit an pulchritudo Ars defit nulla ē cīne decoris: illecebra fatessat offensa ē species et forme gratia Ita qz attenta atq animi furens impellat pro iuuenem: et cogente libidine victa passionū stimulis crimen fatetur Verū ille abnuit flagiciū dicens nec moribus hebreorū conuenire nec legibus vt alienum violet thorū: quibus cure est tuendi pudoris vt integri nuptiarū integras iungerent virginibus ? nec ulli conueniant feīe que legitimi vsus thori nesciant religio nec sibi esse: ne ebrius turpis ī Nō

tēperātie īgratus erilis in
dulgētie. cui obsequū debēt
et grauē īferret cōtumeliā
Nuquid erubescebat vilem
illū: dnm̄ tū dicē et se suū
fateri? Cūm etiā cū abie
ambiet mulier obsecraret
etiā metu prodicōis vel a
moris sui lacrimas funderet
ad extorquēdi veritatē? nec
mināā flexus ad flagicij cō
sensum nec metu coactus
et pāribus restitit nec mi
nis cessit: p̄ponēs p̄missis
periculosam honestatē. q̄
turpē imunitatē castō pu
doris. Iterū quoꝫ mulier
maioribus adorsa tēpta
metis. cū īflexibilē aduteret
etiā ꝯ uice īmobilē. pas
siōē efferā et īpudētia vires
mīstrātē. iuuenē aggredi
: veste cōphensa ad cubi
le trahens cōplexū offerēs
Et pene repeat nisi exuis
set ioseph vestē q̄ tenebat:
ne exuēt amictū humilita
tis et indumētū pudoris Dē
uit igit humilia: q̄ humilia
tus ē usque ad carcerē Et
cū sustinet caluphniā:
maluit enim falsū subire
q̄ verū referre Humiliauit

humiliai. quē humiliabat po
tute: humiliabat in typo
eius q̄ se erat humiliaturus
usque ad mortē mortem
aūt crucis? q̄ vetiturus erat
ut vitā hāc de sopno re
suscitaret et sopnū esse
huīc viuendi usū doceret:
ī quo diuise cōmutacioꝫ vi
ces tāquā ebriū et nich
il solidū nichil firmū cū
tāquā dormientes sopni
ūm videntes nō videmus
et audiētes nō audimus et
mādūcātes nō saciamur
ꝯtulantes nō ꝯtulam cur
rentes nō puenimus Va
ne spes hoīm ī hoc sclo:
qui ea q̄ nō sūt tāquā q̄
sūt sequēda arbitrentur
Ista inanes et varie re
rū spes tāquā ī sopnio
venerūt abierūt astite
runt euanuerūt cōfusi
se et disperse sūt: tene
ri videntur et nō tenētur
Deniꝫ ubi quis audiuit
dicētem surge q̄ dormis
et de sclī istius sopnis
exurrexit: falsa hec ī
tellexit oīa euigilauit
et fugit sopnum fugit
ptās. abiit cura patmo

nij. forme venustas hono
rum studium. Vt et ei sompnia
sunt quibus non monetur qui
vigilant corde: sed dormien
tes exagitant. Vadat huic
sermone meum sanctus ioseph non
esse perpetua nec diutur
na que sunt huius seculi.
qui ab initio nobilis gene
censu dives. subito igno
bilis servus est: et quod
ipsam servitii vilitatem
acerbat degeneris domini
ere emptum mancipium. Fi
unis ei vile putatur ser
ire libero. Geminat autem
servitus: ubi sunt domina
tibus. Vertimus igitur ex
genere preclaro. pauper ex pa
tre divite vel de amore ad
odium de gratia ad supplici
um rursus de carcere
ad aulam. de reatu ad
iudicium traductus: nec ad
versis fractus est nec eleva
tus secundis. Astipulatur
etiam momentaneas esse
vices rerum. Etiam sancti
david frequens variatus sta
tus qui despectus patri pre
ciosus deo. triumpho nobilis
invidia vilis adscitus ad
ministerium regium. electus
ad affinitatem vel postmodum fra
trem et ora mutatus. ex
ul regni fugitivus homi (ali' paradys)
cidii nunc sua offendicula
deplorabat et rursus aliena
removebat: consiliatus he
rede nobilior quam decolo
rato. Expertus igitur omnia
pulchre dixit bonum michi
quod humiliatus sum: quam
quam hoc et ad eum possit re
ferri qui cum esset in dei for
ma famulus in lince celos.
descendit hic et formam sui
accipiens viros potarunt
infirmitates qui prudens
suos suos non quam rapinam
sibi prius honorem assumere
sed subire se equalibus:
et alios sibi anferre dicit
Bonum michi est quod humiliatus
sum: bonum michi est quod me
subieci ut subiecta michi
sint omnia et sit deus omnia
et in omnibus. Hanc igitur
de humilitatem singulorum
mentibus: et seipsum for
mam prebe omnibus dicens
Imitatores mei estote:
sicut et ego christi. Distant
bonorum opum divitias
querere: et morum esse locu
pletes. Pulchritudo divi

ciarũ nō ĩ sacculi diuitiũ sed
ĩ alimẽtis pauperũ ẽ: ĩ illis
ĩfirmis et egenis melius o
pes latent Vt distrat itaqȝ
peccaminosi nō sua sed ea que
sũt xpi querẽ· vt illos et
xpc requirat vt illi sua
largiant' impẽdit p illis
sanguinẽ suũ effũdit illis
spm suũ: offert illis regnũ
suũ Quid aplus dabit q
q seipm obtulit? Aut qd
ẽ qd nō sit datur' pat'?
q pro nob vnicũ filiũ mor
ti tradidit? Admone igr'
illos fiue dnō ĩ sobrietate et
gratia et tota mentis se
dulitate erige oculos ad ce
lestia: nichil pone ĩ lucro
nisi qd vite etne sit Na
iste omnis huius questus
seculi auarũ dispendiũ
est Deniqȝ oim detrimentũ
passus ẽ: q volebat xpm
lucrari Quod et si mirabilit
dixit: minus tñ expressit
eũ q accepeat Vir tñ de alie
nis locut' ẽ: xps autẽ
dixit Qui vult post
me venire abneget semet
ipsũ sibi vt ipe suũ det
mentũ sit: q° fiat lucrũ

xpi Caduca hec oia: sine
dampno sine lucro Illud
solũ ẽ lucrũ vbi fructus
pciosus vbi etna merces
quietis Commendo tibi
fili ecclesiam que ẽ ad fo
rũ cornelij quo eã de pxi
mo intuisas frequentius:
donec ei ordinet' epũs
plus Occupatus diebus ĩ
gruentib' qdragesime:
tñ longe nō possum ex
curre Habes illic illiricos
de mala doctrina arriano
rum Caue ergo zizania
nō appropinquet fidelib':
nō serpat adulterina se
mina Adulterat qd xpc sua
pdicaiũ accidere sibi: qestãt.
aut verã fidẽ sequatr' Dif
ficile qdem imbuti aĩmi
ĩfidelitatis venenis ab
olẽ prũt impietatis singlu
tinũ: si tñ ĩ hijs virus
in fausũ toleuerit Hec
facile huius credendũ pu
tes Neruu eni sũt et q
dam artus sapiẽ nō te
mẽ crede maxime in
causa fidei: que raro p
fecta ẽ ĩ omnibus Ta
men si quis ẽ qui licet

susceptę sit infirmitatis et minantis affectus et purgare
habitum de se opinionem
velit permittere ut satisfaciat
se se putet: indulge aliquantulum. Cuius ei excludit satisfactio: avertit animum. Placeat
etiam medendi ~~peritis~~ peritia
cum videt notas egritudines. ut ipsi appellant. medicinam quidem non adhibent. sed tamen tempus medicine exspectant: nec deserunt invalidum. sed lenioribus verbis aut quibus possunt
palpant deliniments ne
aut intermissa egritudo desperatione animi quiescat
aut crudior medicinam respuat eo quod ad maturitatem
pervenire nequeat: si indigeste insolens rerum huiusmodi
medicus adhibeat manus.
Siquidem et pomum cum immaturum exagitatur: cito
decidit. Et quia de agro exemplum sumpsimus: precipe
illis involatam confinii servare iura. paternos custodire terminos: quos lex
tuetur. Depositum fraternam caritatem frequenter est via
in gratia. Ille eum sepe longe
sit in primo est: vite omnibus testitorum sanctorum arbiter. Delectet
eum per finitima spatia laxare liberum pectus: et in herba
viridi percipere secura captare otia. Servos quoque dominus ille servitii subditos habeat pro moderamine
cohertionis: quasi autem consortes. Paterfamilias ei dicitur
ut quasi filios regat. quoniam
et ipse dei servus est: et
patrem appellat dominum celi moderatorem omnium paratum
Vale et nos dilige ut facis: quia nos te diligimus

Contuli

De eo quod manu propria dictata scripserit

Ambrosius Sabino. Transmisi petitum codicem scriptum aptius atque enodatius quam ea scripta est
quam dudum direxi: ut legendi facilitate nullum in
dictio tuo afferat impedimentum. Iam exemplaris lib non ad speciem: sed
ad necessitatem scriptus
est. Non enim dictamus omnia:
et maxime noctibus quibus
nolumus aliis graves esse
ac molesti. Cum qua eorum

dictant impetu quodam pro
runt: et profluo cursu feru
tur. Nobis autem quibus cure
est sermonem sermonis familiaris
ad unguem distinguere et lecto
quodam figere gradu aptius
videtur nos propriam manum nos
tro affigere stilo: ut non tam de
flare aliquid videamur quam
abscondere. Nec alterum scri
bentem erubescamus: sed
ipsi nobis conscij sine ullo
arbitrio non solum omnibus
sed etiam omnia ea ponderemus
que scribimus. Velocior est
enim lingua quam manus: dicen
te scriptura lingua mea cala
mus scribe velociter scriben
tis. Sed forte dicas: quia
velocitatem ad scribentem
retulit. Non te fallit tamen
id significari: quod scribe ve
lociter scribentis celeritas
sola possit lingue prophetice
excipere sermones. Apostolus
quorum paulus sua scribebat
manu: sicut ipse ait mea
manu scripsi vobis. Ille propter
honorificentiam: nos propter
verecundiam. Tamen dum
adhuc habes de libris
iudicium includamus epistolis
quarum huiusmodi usus est:
ut distincti locorum intervall

affectu adhereamus. In
quibus inter absentes yma
go refulgeat presencie: et
colloquio scripta separatos co
pulat. In quibus etiam cum
amico miscemus animum: et
mentem ei nostram infundimus.
Jam si ut hortaris aliquid
et de veteribus scriptis re
doleat in epistolis. non solum
animi conglutinari vide
tur per vim doctrine profectum
sed etiam plenioris colloquij
species et forma exprimitur.
ut inter querendi et respon
dendi mutuas vices ac
suscepta concertatio in unum con
ducere et coram amicos vi
deatur locare: qui tali se la
cessunt et complectuntur
munere. Quando autem maiorum
morum exempla proferam
et qui epistolis suis fide
infuderunt plurimorum menti
bus atque integros et confer
tos scripserunt (al. libros) populos et
presentes se esse cum absentes
scriberent significarunt
dicente sancto apostolo. quod absens
erat corpore sed presens spiritu non
solum cum scriberet sed etiam cum
mitteret. Denique absens
per epistolam condempnabat

et ideo absoluebat per epistolam
Epistola enim pauli quedam ef
figies erat eius presencie: et
forma operis Non enim ut alio
rum epistole graues inquit et
fortes: presencia autem corporis in
firma et sermo contemptibilis Ta
lis et apostoli · sed talis huius epistola
ut talis esset et forma p
tepti qualis esset operacionis
substancia: quia quales sumus
inquit verbo per epistolas
absentes tales et presentes
sumus in opere? et ymaginem
presencie sue in epistolis ex
pressit: fructum et testimo
nium in opere significauit
Vale et nos dilige ut fa
cis Consuli

Ambrosius eu
sebio Faustinus
uterque tibi reddi
tus est: nobis utrumque am
brosium pignus recedit Ip
se habes quod primum in precio
et quod iocundissimum est in filio
iuniore: quia et virtutis api
cem tenes et humilitatis
exhibes graciam Nos quod
medium inter precium et iunio
rem filium Tecum summa totius
domus: et preciati uocu
buli uigus successio Apud
nos precia mediocritatis: que

De [illegible] et moribus filiorum Eusebij

et de fumo pendeat et in pos
teriores subsistit Tecum igitur
requies utriusque nostrum? qui
cum iuvenem nobis refundit:
omnem autem abstergit sollicitu
dinem Tecum is qui et moribus
et operibus suis et sobole ta
li invenit graciam apud deum
nostrum Tecum is qui inter mundi huius
procellas spiritualem mittit co
lumbam: que ei fructus af
ferat pacis uncta oliuo in
tegritatis Tecum is qui edifica
uit aram deo: quem benedixit
deus et filios dicens cres
cite et multiplicamini? cum
quo testamentum pacis sta
tuet sue: ut sit ei et filiis
eius in progeniem ~~sempi~~eternam
Habes igitur heredem diuine
benedictionis: consortem gracie
participem iusticie Sed uide
queso ne iste noe noster
agricola bonus plantator
feracis uinee cum fecit a
moris et gracie tue inebria
tus poculo tanquam crapu
latus a uino diuicius quie
ti indulgeat: ac si forte
indormierit excitet eum sem
per desiderium Est et tibi
iapheth iunior qui pietatis
reuerencia precium ~~induerat~~

induat. quē pr̄ et dormiēs
videat: nec umquā de pec
tore removeat suo. quē sem
p oculis et cōplexu teneat:
atq eius glans intelligit q̄
ei fecit filius suus iunior
q̄ latitudo latinē dicit': eo q
in labiis eius diffusa gr̄a
sit et ī moribus. Ut quod
benedixit eū dn̄s: q2 ipē
tāquā bono aīo retrorsū
rediens p̄rēq texit pio cu
tatis velamīe 7 et detulit
pietati honorē: de q° et pr̄
ait Letificet deus iapheth
in domibus sem Vn̄ et
ī eniacioē gn̄acionū pr̄t
seniori fratri. in bn̄dcōne
substituit' Preferturq̄ ipe
honorē nōis: ē substitu
it' propt' p̄rogatiuā senio
ris etatis et honorificētiā
natiuē debitam Dein ait
dicit' latinē nomē Et bene
hic nr̄ ambrosius bonū
nomē 7 in tuis domibus
dilatet' iapheth: q2 poci9
ē nomē bonū sup multas
diuitiarū copias Dic ēgo
et iste bn̄dict9 et gr̄a ei9
sup aurū et argētū 7 sicut
ī porcione eius semen
abrahe. sit benedictio oīs

ī posteritate et oī familia uis
ti viri: sit maledict9 ne
mo. bn̄dicti omnes Be
nedict9 eī sare ferucius Sa
lutat te ambrosius. salu
tat te parthenius dulcissi
7 salutat valentinianus pa
tris ad humilitatē qd' hebrai
ce chanaan dicit' quasi pu
er fratris sui: cui et nomē suo
cessit Et is tāquā ~~m~~ nem
roth geminigigās nōis ve
nator egregi9 sup terram:
de quo dictū ē Tanquam
nemroth gigās venator
an dnm Namq ingenio
subtilitatis viribus vali
dus quos ingenio equare
nō pt viribus superat:
ut comacinas rupes ges
tare sciū et faciē tauro
priorem vultū videatur
exprime Post hunc se
indignatius. et patrio exu
tum vocabulo. metropo
litanū virū bononiensi
subditum. quia infan
cie nescit blanditias: et
de nutricis gremio se
multus excussit Vale
et nos dilige: q2 nos te di
ligim9 | Contuli

apollinaristas

Ambrosius Sabino
Quem scripsisti ma
ledica seminatore
sermonis lesissimus e: qm
veneni sui mercede parit. Di
quidem responsum e ei pub
lice? et qd privati senerat
palam messuit. Ego aut
vanu ante et inisore tritu
habebam. At ubi iste simo
ad aures puenit meas. Sta
tim respondi q eu erroris
infecerit apollinaris? q
no pt audire q dns nr ihs
p nobis servitutem suscepe
rit in istius corporis suscep
tione: cu apostolus clamet
q forma servi accepit.
Hoc munimentu: hec spes
pes e fidei nre. Cum hac
destruit destruet ipe: sic
scriptu est. Qui destrue
tem sepem mordebit eu
serpens. Equidem primo le
nit mandaui ei. Cur ra
cione bona rem malo aio
facis? Ego eu bufido ad
moneo si quis mea leges
scripta dicat in qd videat
moueri? primu q et i hijs
q scio falli possum: multa
ptereunt aurem. multa q
busdam aliter sonat. Pul

chru e si fieri pt cuncte oia z
deinde q no debeo moles
te ferre. si cu de apostoli
cis et ipsis euangelicis do
minicis q verbis plerique
multas questiones serat si
etiam in meis scriptis re
periat: de quo disputan
du putent. Plerique eu stu
dio indulgent suo ut iste
qui propterea orbem circu
iuit ut quereret que rep
henderet: no que sibi imi
tandu arbitraretur. Hic
igitur ut aprodet aliquid de
meis scriptis eam sibi am
plam reppit? qm eo loco
ubi dixit dns ihesus. con
fiteor t pr dne celi et tre
diximus ideo dictu ut nos
intelligamus prez filij esse
et dnm creature: quaqua
in psalmo euident dnm
dixerit prez filius. vide
runt me et mouerut ca
pita sua adiuua me do
mine deus meus. Etenim
scdm forma servi locutus
dnm vocauit que prez
nouerat: equal in dei
forma. servu scdm car
nis substantia se pdicabat
Servitus eu carnis: do

dnatus est diminutatis e Ad
illis igitur primu parta ad
mirabili prudentia ea q i eu
angelio dicitur. ad euange
ly tempus referri: quo do
minus ihs inter homines hu
mana specie conuersabat Nunc
eum secundum hoiez iam no nouimus
xpm: sit: ita vitiis et cog
nitus veteribus Jam ve
tera transierunt: et oia no
ua facta sunt Oia tamen ex deo:
q nos sibi per xpm reconcilia
uit Erauus eum mortuu: et
ideo unus pro omnibus mor
tuus e unus pro omnibus
seruus factus est Quid di
cam seruus? Peccatum
obprobrium maledictum factus
e Dixit eum apostolus qa
pro nobis peccatum factus e. qa
maledictum factus e dns ihs:
dixit. qr cum sibi subiecerit
omnia. tunc et ipse subiec
tus erit Dixit et petrus
in nomine ihu nazareni surr
ge et ambula i actibus a
postolorum Dixit ibi qa
glorificauit puerum suum ihm:
et nec calumpniatur de tempore
In apocalipsi autem et
agnus dictus est a iohan
ne: dictus e i psalmo ver
mis et non homo Hec oia
factus e ut morte obtunderet
mortis aculeum. iram siu
tutem tolleret: maledic
tu peccata obprobria de
leret Hec et alia que co
sulenti eundem te et mul
ta plura scripsisti relata
cum scriptura diuina habe
at? quemadmodum quisq
dubitabit dicere que pre
scripta sunt quin ad gloriam
vel spectant non ad dimi
nutione? Nam cum de
dono eius hoc e mana
dictum sit. qr et q minus col
legit non diminuit et q
plurimum non ampliauit?
vel
num potuit ipse minui
uel augeri? Quid eum i eo
diminutum e quod nostrum siu
tutem nostras infirmitates
suscepeat? Erat humilia
tus erat in forma: sed ide
in gloria dei patris Erat
vulnus i cruce: sed ide di
mittebat peccata etiam persecu
torum suorum Erat obprobrium
sed ide maiestas dni: si
cut scriptum e Et videbitur
maiestas dni: et videbit
ois caro salutare dei Quid
amisit? cui nichil minus

e. Nō habebat q̃dem speciē
nec decorem : sed habebat
plenitudinē diuinitatis In
finitus estimabatur : sed nō
desiterat esse dei v̄tus Vi
debat̃ ut homo : sed fulge
bat in tris maiestas di
uina et gloria pr̄is Unde
pulchre apostolus eiusdē
ubi repetitionē vsus est :
dicens de dnō ihū Qui
cū in forma dei esset nō
rapinā arbitratus ē esse se
equalem deo . sed semet
ipm̄ exinaniuit formā
serui accipiens Quid ē
in dei forma n̄ ī plenitu
dine diuinitatis ? ī illa
pfectionis diuine expssio
ne ? Ergo cū esset ī pleni
tudine diuinitatis exi
naniuit se : et accepit
plenitudinē natue et p
fectionis huāne Sicut deo
nichil deerat . ita nec ho
minis cōsumacioni : ut
esset pfectus in ~~utroque~~ utra
qꝫ forma Unde et dauid
dicit Speciosus forma
p filijs hoīm Concludit
appollinarista ? nec quo
se vertat habet : suis
claudit retibus Ipse ei

dixerat . Formā sui accepeat
nō seruus lectus ē Iterū
ergo interrogo quid ē in for
ma dei : rn̄det in natura
dei Sicut ei ait apostolus
q̄ nō sunt natura dij Que
ro quid sit formā serui ac
cipiens ? sine dubio pfectio
ne natue et cōdicionis ut
dixi huāne : ut esset ī ho
minū similitudinē Et pul
chre nō carnis sed hoīm
dixit similitudinē qa ī carne
eadem : sed qꝫ sine ~~pctō~~ pec
cato erat solus . oīs autē hō
in peccato ꝓ in specie ho
minis videbatur Unde et
apl̄s ait Homo ē et quis
cognoscit eū ? Homo se
cundū carnē : sed ultra
hoīez sed in diuinā opa
tione Deniq̄ cū leprosū
tangeret homo videbat̃ :
sed ult̃ hoīez cū eū emū
daret Et cū lazarū fle
ret mortuū q̄i homo fle
bat : sed sup hoīez erat cū
mortuū iuberet vinctis
pedibus exire Homo vi
debatur cum penderet ī
cruce : sed sup hoīez cum

reseratis tumulis mortuos
resuscitaret Nec sibi blan
diat᷑ virus apollinoris: q̄
ita legitur et specie īuctus
ut homo Non eī negatus
ē homo ihs̄: sed cōforma
tus ē Id eī est vsus et mo
ris scripture: sic significare
sicut et ī euāgelio legimꝰ
Et vidimꝰ gloriā eius:
gloriam q̄i unigeniti pr̄e
Dicit ḡo q̄i unigenitus di
citur et nō abnuit᷑ unige
nitus dei filius? ita ut hō
dicitur: et pfectio fuisse
in eo hoīs non negatur
Cum esset igit᷑ in forma sui
humiliatus vsque ad mortē:
erāt tamē ī gloria dei Quid
ei igit᷑ obfuit seruitus?
Seruus aūt factꝰ legitur:
q̄ legit᷑ factus ex virgīe
et creatus in carne Oīs
eī creatura seruit: dicēte
ppheta Cuncta vniu̇sa ser
uiūt tibi Nū et deus p̄r
ait Inueni dauid filium
meum: in oleo sancto meo
vnxi eū Ipse īuocauit
me p̄r meus es tu deus
salutis mee: et ego primo
genitū ponā eum Et ī
alio psalmo Custodi aīaz
tū alibi ipē paulꝰ de eo dicat. Me
diator dei et hoīm homo xp̄s ihs̄

meā qm̄ scūs sum: saluū
fac seruū tuū Et infra
in eodē psalmo Da ptā
tem puero tuo: et saluū
fac filiū ancille tue Et ali
bi Congessi eī pr̄is et fi
lij voces: ut ei nō argume
ta huāna. sed diuīa respō
derent oracula Alibi in
quit In manꝰ tuas cō
mēdo spm̄ meū Statu
isti in loco spacioso pedes
meos Sup omnes īmi
cos meos factꝰ sū obpro
brium Et in eodē psalmo
Illustra faciē tuā super
seruum tuū Per ysaiam
quoq̄ dicit ipse filiꝰ dei Ex
utero matris vocauit me dn̄s
nomē meū Et posuit
os meū ut gladiū acutū
Et sub tegumēto manꝰ
sue protexit me: posuit
me sicut sagittam electā
Et pharetra sua texit me
et dixit mihi Seruus me
us es tu isrl̄ Dici᷑ eī dei
filius et isrl̄ sicut alibi
Jacob puer meus: isrl̄
dilectꝰ meus Dolus eī
deū p̄rēz vere nō solum
vidit: sed etiā enarrauit
Et sequit᷑ In te glorifica

bor. Et ego dixi: In vacuum laboravi et in nichilum dedi vires meas; ideo iudicium meum apud dominum et dolor meus apud deum meum. Et nunc sic dicit dominus qui finxit me ex utero servum sibi ad congregandum iacob et israel. Christus congregavit dei populum in christo. Christus glorificatus est apud dominum. Christus est dei virtus, cui dixit pater: magnum tibi est vocari te puerum meum. Et tunc dicit: ecce posui te in testamentum generis mei in lucem gentium ut sis in salutem usque ad extremum terre. De quo etiam per os ezechiel locutus est dicens: Suscitabo super eos pastorem unum et reget eos servus meus david et erit eorum pastor. Et ego dominus ero illis in deum et david in medio eorum princeps. David utique rex iam defunctus erat, et ideo verus david, verus humilis, verus mansuetus, verus manufortis dei filius hoc annunciatur nomine. Christus etiam in zacharie prophete libro significatur dicente deo patre: Ecce ego mittam servum meum, oriens est

nomen eius. Quia quod qualiter habebat vestimenta sordida, ideo fulgore divinitatis sue sol iusticie non habebat. Et quid plura? An infimus putamus esse servitium quam peccatum quam maledictum quam obprobrium, quam infirmitates quas pro nobis suscepit ut a nobis averterent. Facta est ei hec omnia ut universa variaret. Sed hic ideo non recipiunt quod servus obprobrium peccatum maledictum factus sit, quod verbum et carnem unius asserunt esse substancie. Et dicunt: Ergo christus nos redemit, servus dictus est et peccatum debuit dici. Hic advertunt quod hec christi gloria sit quod servitutem suscepit in corpore suo ut libertatem omnibus redderet; peccata nostra portavit ut mundi peccatum tolleret. Servus peccatum maledictum factus est ut tu peccati servus esse desisteres, te quod divine sententie maledicto absolveret. Ille ergo maledictum suscepit tuum. Ma

ledictus est omnis qui pendit in ligno Ille maledictum in cruce factus est: ut tu benedictus esses in dei regno. Ille dehonestatus et depravatus est: nec aliquid estimatus. Ille dicebat in vacuum laboravi: per quem meruit paulus dicere non in vacuum laboravi: ut boni operis fructum et euangelice predicationis gloriam simul conferret servulis: per quam universi sarcina laboris absolverent. Ihesus igitur auditus derelictus est in dimidio dierum suorum perdix quae clamavit ut congregaret que non peperit: et oppressus est voce domini ihesu. Deinde adoravit fugam. Vale et nos dilige: quia nos te diligimus

Consilii

Ambrosius hyreneo

Clamavit perdix: congregavit que non peperit. Licet enim ut de superioris fine epistole sequentis initiare exordium. Celeberrima questio: et ideo ut possimus eam absolvere quod de natura avis istius habeat historia consideremus. Nam et hoc considerare: non mediocris prudentie est. Siquidem et salomon naturas cognovisset animalium: et locutus est de pecoribus et volatilibus et de reptilibus et de piscibus. Dicitur itaque avis ista plena esse doli fraudis fallacie: que decipiendi venatoris vias calleat atque artes noverit. ut eum a pullis avertat suis: omnia quia temptamenta in se sine non permittere: quo possit venatorem abducere a nido et cubilibus suis. Certe si insistere adverterit: tunc prius illudit. quam dum sobolis fugiendi signum tribuat et potestatem. Quam ubi evasisse senserit tum se et ipam subtrahit: et lubrica arte deceptum insidiantem relinquit. Fertur etiam promiscue esse permixtionis: ut in feminas tumultuosa certamine mares irruant: vaga quia taliscat libidine. Unum impurum et malivolum et fraudulentum avem adversario

et aucti scriptori genus huma-
ni fallacissimo q3 et ipius ini-
tatis auctori conferēdum
putatur. Clamauit itaq3
pdix: quia pdendo nomē
accepit. Sathanas ille
q latinē cōtrarius dicit. cla
mauit in eua primū. cla
mauit in chayn. clama
uit in pharao. dathan
abiron chore. clamauit
in iudeis q̄ū petierūt si
bi fieri deos cū moyses
legem acciperet. clamat
iterū q̄ū de saluatore dixe
runt crucifigatur crucifi
gatur. sanguis eius super
nos et sup filios nrōs.
clamauit q̄ū sibi regem
fieri postulauerūt ut re
cederent a dn̄o deo re
ge: clamauit i oī va
no et pfido. His vocibus
cōgregauit sibi populos
quos nō creauerat. Deus
enī hominē ad ymaginē
suam fecit: et dyabolus
sibi homines vocis sue fr
fraude sociauerat. Con
gregauit sibi nationū
populos: faciens diuicias
nō cū iudicio. Vn̄ ip
ibis ē de diuite auaro

Clamat pdix iste cōgregat
diuicias nō cū iudicio
At vero meus ihūs q̄ iudex
bonus cū iudicio oīa a
git: cui cōuenit sicut scrip
tum est dicens Ego lo
quor iusticiā et iudiciū
saluris. Ea igitur gr̄a de
pdatus ē pdicem illum
dyabolū. Abstulit ei
male cōgregatas diuicias
multitudinis. reuocauit
ab errore cunctos gētiū mē
tes q̄ nationū demerauit.
Et q̄ dyaboli voce decep
tos sciebat. et ipse ut vi
cula nexus q̄ veteris er
roris solueret. clamauit
primū in abel cuius cla
mauit vox sanguinis:
clamauit in moyse cui
dixit. Quid clamas ad
me. Clamauit i ihū
naue: clamauit in da
uid qui ait. Clamaui
ad te salua me. Clamat
in omnibus pphetis. Vn̄
et ad ysaiam dicit. Cla
ma. Et ille. Quid cla
mabo. Clamauit i salo
mone: cōuocans cū altis
sima pdicacione sapiencie
Venite edite de panibus
meis

et bibite vinū qd̄ miscui
nobis Clamauit etiā ī cor
pore suo: sicut scarabeꝰ
in ligno Clamauit ut
insidiatorem falleret: et
inuenietur dicens Deus
deus meus ꝗ̄ quare me
dereliquisti: Clamauit
ut despoliaret: respondēs
latroni Amē amē dico ti
bi: hodie mecū eris ī pa
radyso Itaqꝫ ubi aut clama
uit ihesus: cōtinuo perdix
ille a cōgregatis in dimi
dio dierū suorū delictus
ē Vnde et quidam naturę
perdicis etiam istud aptan
dum putarunt eo ꝙ aliē
oua diripiat et foueat
suo corpore: atqꝫ sibi hac
sua fraude pullos alienos
studeat acquirere Ideo ꝙ
aiunt cornicis oculū ha
bent enī et volatilia suas
artes ꝗ̄ ubi istud aduenerit
tuꝰ aut singula oua di
repta aut sterilis fuerit ī
uasum aut sollicitata
soboles erroris similitu
dine speciei simulatione de
cepta: et si ī fimioꝛ viribꝰ
induit se atqꝫ armat ver
sucia Et tū laboꝛ omnis
impensus nutrimētorū

educationem exhauserit atqꝫ
invaluerit pulli reperit ꝑ
tūc vocem emittit et qua
dam pietatis tuba plem
aduocat ꝗ̄ ꝗ naturali quo
dam auditu excitata ag
noscat parentem et simu
lante deserit Ita cū vult
congregare que nō pepe
rit: amittit quos nutri
endos putauit Nō su
perfluo igitur et ihesus
clamauit ꝗ̄ ut ꝗ totius
mundi populꝰ voce perdi
cis blanditus artis spe
cie deceptus ab auctore
pro deuiauerat lubri
cus artes secutus veri
parentis voce reuocatꝰ
fallacem relinquet atqꝫ
in dimidio dierū eius
fraudulentū deseret: id
ē ante huiꝰ finē seculi
tū nos eripuit dn̄s
ihs et ad vitā etnā vo
cauit Itaqꝫ nūc in mētu
mundo vimꝰ deo Cum
igitur perdix iste penitꝰ
a falsis filijs delictus
fuerit ꝗ tūc ille stultꝰ
ille que elegit deus et
sapientē confudit: quo
niam ꝗ stulta sūt mū
di elegit deus Ideo ꝙ

si quis videtur sapiens esse
in hoc seculo: stultus
fiat ut sit sapiens Vale
fili et nos dilige ut fratres:
quia nos te diligimus
Contuli
Ambrosius Soegario
et delphino
episcopo Poli-
bius filius noster cum de af-
fricanis regressus parti-
bus in quibus pro consula-
rem iurisdictionem egre-
gie repultavit aliquantu-
los nobiscum exegisset di-
es: summa gratia se me-
is visceribus infudit De-
inde cum abire hinc et
deinde vellet: poposcit
ut utrique vestrum scriberem
Promisi futurum Itaque
dictam epistolam: ex
utriusque conscriptam nomine
Postulavit alteram Dixi
ad utrumque vestrum datam mo-
re usu quam nostro: eo quod scri-
mens vera non epistola-
rum in uno sed coniunc-
tione nominum delectaret:
nec peti possit ut fieret
vocabulorum separatio quo-
rum affectus conveniet:
idque prescriptum nostro muneri

ut uteremur caritatis com-
pendio Quid plura Exe-
git alteram dedi ut nec
illi negarem quod posceret:
nec nunc imitarer quod in usum
venerat Ita et ille habet
quod utrique reddat: quia id
solum pretendit ne cum alte-
ri reddidisset: alteri va-
cuus foret Et ego vobis
individue gratie munus sine
ullo dependam offensionis
periculo et divisionis scru-
pulo cum presertim etiam hec
forma scriptionis apostolice
sit: ut et unus ad plu-
res ut paulus ad gala-
thas. et duo ad unum pos-
sint scribere sicut est scriptum
Paulus vinctus ihesu christi et
thymotheus: fratri phi-
lemoni salutem Vos
dico Diligite nos et ora-
te pro nobis: quia ego vos
diligo Contuli
Ambrosius Sir-
tio Prisco amico
et equali meo
dedisti advenienti litteras:
ego quoque revertenti reddidi:
quas et pro officio et pro
amore debui Utrumque

igit^r nrm suo officia rerum
incentiuo est: q et int tuas
et meas tibi restitui. Ideo
officijs pau incremeto debet
adipisci gtie Vale et nos
fr dilige: q nos te diligi9
Contuli

Ambrosi9 Felici
Misisti int tu
bera et quidem
mire magnitudis ut stu
pore forent Ea tam gra
dia nolui i sinu ut aut
abscondere: sed alijs quoz
demostrare malui ~~...~~
Itaz ptem direxi amicis
pte int reservaui suaue
muneris no tu ita ppotes:
ut copmet querelam me
am iale excitatum q nos
tam diu amates tu ne
quaqua reuisas Et caue
post hac ne maiora ine
mias doloris tibea Na
h9 nois duisa racio Etei
gtu i munie: ita i corpe
atz in affectu molesta st
De te impetra q9 minus
te abesse dolea: na causa
comonicois mee desideriu tui
est Tu id effice si potes:
ut minus gratus sis Re
expositu9 causam pba
ui: intorquenda e amen
tata illa sententia Ire

// no manipularis

tiusti certe: sed vide qm
moueat ut delectet iocal
Postea tu ne excusaueris
Etenim quamuis tua hec ver
tigalis int sit excusacio:
male de te iudicat nec de
me melius: si aut tu ab
senciam muneribus compe
sandam aut me muneri
bus redimendu putes Va
le et nos amates tu dilige
q nos te diligi9 Contuli

Ambrosius ro
mulo Cum
sis i agro in
roz qua racioe de me que
rendu putaueris cur
dixerit deus: ponam celu
aereu et terram ferrea
Na species ipa agri et
pius fertilitas docere nos
pt quanta clemencia sit
aeris et celi indulgencia:
qu dignat^r deus uber
tatem dare Quando aut
sterilitas: quemadmodu clau
sa oia spissus aer ut in
se rigorem eris solidat9
putetur Vn alibi habes
Quia in diebus helye
clausum e celum annis
tribus et mensibus sex
Dignificat^r igit^r clausu

celū aereū esse: usū sin
tis negare. Terra quoq;
ferrea ē cū prouectus ab
nuit. et iacta sibi semi
na tāquā hostili duri
cia genitali excludit
aruo: q̄ gremio solet blā
de mris fouē. Quādo
eī ferrū fructificat.
Cū eos ymbres relax
at. Hys igit' miserādā
famē minat' impijs. ut
q̄ pietatē filiorū cōmi
nuit dño et pri exhibē
nescuit: careant nutrimē
to patne indulgētie. Est
illis celū ereū: cōcreto ā
aere et solidato metalli
rigorem. Est illi terra
ferrea ꝑtus suos nescī
ens: ut q̄ plerūq; ipia
habet discordias ferēs
rapto eī utit' q̄ uictu ī
digent ut alienis dispē
dys famē suā ablenet.
iam stet offensa ihabitā
tiū huiusmoi sit: ut di
uina cōmonicōē hys isse
rant' prelia. Vere tīa
ē ferrea telorū segetib9
thozeus et suis nuda
fructibus: fecūda ad pe
nam. sterilis ad alimo
niam. Ubi āt habūdācia.

Ecce ego pluo uobis pa
nes dicit dñs. Uale et
nos dilige: qr nos te di
ligimus. Constuli
Ambrosius Syri
cio. Gratū est
mi' cū lrās ac
cipios tuas. At cū de sin
cio mō aliquos dirigis
ut frēs mūn et cōpresbi
terū Syriūm tuus eos ꝑse
cutus lrīs. geminat' le
ticia: sed utinā fructus
iste fuisset diuturnior.
Nam statim ut uenit:
recurrendū putauit. Quō
quidē ad desideriū meū
plurimū minuit: ad sin
gr̄ā mitti addidit. Nā
ego diligo eos ut presbi
teros ut dyaconos: q̄ cū
aliquo processerint ne
quaquā se patiūt' a suo
diutius abesse mune. Dicit
eī ꝓpheta. Non laboraui
sequēs post te. Qm̄s āt
p't laborāe sequēs ihm cū
ipē dicat. Uenite ad me
omnes q̄ laboratis et ho
onerati estis et ego refi
ciam uos. Sequamur
ergo ihm semper: nec
desinamus. Quod si semp

sequamur: nunquam defitiamus
Dat enim vires sequentibus se.
Iam quo propior virtuti fu-
eris: eo fortior eris. Plerumque
cum sequimur: dicitur nobis ab
adversariis. Ubi est deus vester
? Veniat. Sed nos non fatige-
mur sequendo: non adversarii
subdole interrogationis impedi-
mento. Dicebatur hoc prophete
cum mitteretur in carcerem:
cum demergeretur in voraginem
luti. Ubi est deus tuus? Veniat.
Sed ille intrepidus magis secutus
est: et ideo ad bravium perve-
nit. Ideo accepit coronam:
quia non laboravit qui sequebatur
ihesum. Non enim est labor in Ia-
cob nec dolor videbitur in Is-
rahel. Vale et nos dilige:
quia et nos amamus nostrum et
parentem diligimus. Consili

De vitulo moysi et aar.

Ambrosius romu-
lo. Epistolarium
genus propterea
repertum ut quamdam
nobis cum absentibus sermo
sit in dubium non venit. Sed
fit hoc usu exemplo quia pul-
chrius si inter parentem ac
filios crebra et iocunda allo-
quia cedant: ut vel inter
disiunctos corpore quedam re-
feratur ymago presentie.
Hiis enim adolescat offi-
ciis amor: si autem tuis ad
me aut meis ad te augeatur
litteris. Sed hoc multo locuple-
tius proximus tue dilectionis
experimentum cepit affatibus:
quibus me consulendum
putasti quid sibi vellet quod
aaron aurum detraxerit po-
pulo poscenti fieri sibi deos
et quod eo auro figuratum sit
vituli caput. Et quod moy-
ses tam dure indignatus
sit: ut iuberet proximum
quemque insurgere gladiis in
necem proximi sui. Magnum
est enim nullum pati absen-
tibus dampnum / irrepe / non
solum suavitatis sed etiam
collationis et liberalis sen-
tentie. Aliud igitur de consen-
~~tentia~~ quam expositis: con-
ferendi magis quam ex-
ponendi studio loquar.
Cum moyses in monte
syna legem acciperet: po-
pulus erat cum aaron sa-
cerdote. Et quamvis fre-
quenter ad culpam lubricus:
tamen quamdiu lex daba-
tur sacrilegio errasse non
proditur. Verum ubi divi-
num conticuit oraculum pec-
catum irrepsit: ut peteret

sibi fieri deos Coactus a
aron perijt anulos eorū:
et in aures mulierum
Que cōdita in ignem
misit: et p̄cōflatū ē vi
tuli caput Frez excusarē
tanti sac̄dotem possum͛:
nec cōdempnare audemus
Nō impudētes tamē:
qui ānulos iudeis et in
aures abstulit Etenī q̄
sacrilegiū moliebantur:
nec fidei signaculū ha
bere poterant nec orna
mēta auriū Deniqz et
patriarcha iacob abscon
dit in aures cū simula
chris gentiū: quē in ter
ebintus abscondit ut nō
audiret supsticiones gēti
liū Pulchre aūt dixit
Deponite ~~aures~~ in anu
los et in aures aureas
q̄ sūt in aurēs mulierū
: nō quo virorū ī aurēs
relinqueret: sed quod viros
nō habē manifestaret·
Congrue quoqz in aurēs
auferūt mulieribus:
ne iterū eua vocem ser
pentis audiret Et ideo
q̄ sacrilegiū audierant:
cōflatis in aurū ī auri
bus: cōflata ē ymago
sacrilegij Cum eū male

audit: cōflarē sacrilegiū
solet Cur aūt caput vi
tuli exierit sequentia docēt:
q̄ significabat futurū
q̄ ieroboam tp̄e posteiore
hoc genus sacrilegij indu
ceret: ut populus hebreorū
adoraret vitulas aureas
Dinc q̄ oīs pfidia similis
ī inanitatis atqz ī sipiencie
bestialis sit Cuius rei in
dignitate patris fregit
tabulas moyses et com
minuit vituli caput· atqz
ī puluerem redegit: ut
oīa ī pietatis absolueret ves
tigia Fracte eī sūt p̄me
tabule ut repareret scdē:
quibus p euāgelij p̄dica
cionē pfidia cōminuta
euanuit Dic moyses
typhū illū dissipauit e
gyptū: et altitudinē ex
tollentē se cōpressit et ne
legis autoritate Vn̄ et
dauid ait Et confringet
dn̄s cedros libani: et cō
minuet eos tamquā ~~tam~~
~~quā~~ vitulū lybani Itaqz
absorbuit populus oēs
pfidiā ac supbiam: ne
eū absorberet ī pietas et
arrogancia Melius est

cũ ut unusquisq̃ ꝑualeat
carni et viciis eius? ne di
cat de eo q̃ devoravit eum
eũ mors ꝑvalens: sed dicat
magis devorata ẽ in victo
ria sua ubi ẽ mors victoriã
tua? ubi mors aculeus tu
us? Et de dñõ dictũ ẽ De
torrente ĩ via bibet: q̃a acc
tũ accepit. ut absorberet
univ'sorũ tẽptacõẽs Quod
aũt occidi fecit a proximis
ꝓximos. filios a parẽtibus
a fr̃ibus fr̃es: ꝓpter eũ
deus? quia ꝑferenda est re
ligio necessitudini: pietas
ꝓpinquitati Ea ẽ eñ vera pie
tas: que ꝑponit divina hu
manis. ꝑpetua tẽpalibus
Vñ et ipẽ moyses ad filios
levi dixit Siquis ꝑatus ẽ ad
dñm: veniat ad me Et dix
it illis Hec dicit dñs deus
isrl' Imponite unusquisq̃
gladium suũ in femore suo
et ꝑtransite: ut cõtẽpla
cione atq̃ amore reveren
cie pimeret oĩs affectus
necessitudĩs Et occisa q̃dã
scribũtur tria milia hoĩm
Nec numeri ĩvidia mo
veamur? q̃ melius ẽ pau
corũ supplicio universos eruĩ
quã in oẽs vindicari Nec ve
ro aliquid durũ videtur:
pro vindicta ĩiurie celestis

Denique sanctiora ceteris ad ho
minis eliguntur ministeriã
levitarum: quorũ porcio
deus Deserunt et suis par
cere. qui nichil suũ norunt:
q̃ eorũ pars deus ẽ Est
etiã illa levita verus ul
tor et vindex. qui carnẽ
interimit ut servet spm:
qualis erat ille qui ait Cas
tigo corpus meũ: et ĩ ser
vitutẽ redigo Quid aũt tã
ꝓximũ? quã caro aĩe?
Quid tã ꝓximum q̃ q̃ sunt
passiones corporis? Has
in se levita bonus interimit
spirituali gladio: qui ẽ v'bũ
dei bis acutũ et validũ
Est et gladius spũs q̃ per
transit aiãz: sicut ad ma
riam dictũ est Tuã ipsius
aiãz ꝑtransibit gladius:
ut revelentur multorũ cor
diũ cogitacioẽs Nõne
caro aĩe fraterno quodam
copulatur cõsorcio? Nõ
ne etiã menti iure affi
nis et ꝓpinquius sermo ẽ?
Cũ igitur cõprimimus ser
monem ne multiloquio
peccatũ incidamus: nos g
manitatis abrũpimus
et fraterne vinculũ ꝓpin
quitatis dissolvimus: ir
racionabile quoq̃ suũ cuã
tamquã cognatũ racionabi

li vigore dissociat. Hic ergo
moyses domuit populum
insurgere in proximos suos per
quos fides renovaretur et
virtus impediret in nobis
quidquid a virtute devium
foret: confusum erroribus:
viam iniexum hac institu-
tione populi meruit. Ut
non solum deliniret indigna-
tionem divinam atque offen-
sam averteret: verum
etiam conciliaret graciam.
Pro captu itaque nostro quod
senserimus quomodo commoni-
ti expressimus. Ipse si quod
melius habes nobiscum
participatos: ut ex te et ex
nobis dicamus quid po-
tius eligendum et sequen-
dum sit. Vale et ut filios
nos dilige: quia et nos
te diligimus. Contuli
Ambrosius stu-
dio. Rex ergo
nostro puro af-
fectum mentis et
fidei studium et domini nostri
ihesu christi timorem. De quo
etiam ego vererer respon-
sum referre constrictus altero
quod est commissum vobis propter
custodiam legum. Al-
tero autem propter miseri-
cordiam et graciam. Nisi

Cum ergo agendum est pro tractanti primo sit
et utique possint contrare

apostolum de hoc habes auc-
toritatem: quia non sine causa
gladium portat qui iudicat
dei et vindex est: in eos
qui male agunt. Sed tamen
et si cognitum tibi foret: non
otiose sciscitandum putasti.
Nam sunt extra ecclesiam tamen
qui eos in communionem
non vocet sacramentorum celes-
tium: qui in aliquos capi-
talem sententiam ferendam
estimaverunt. Plerique et
sponte se abstinent: et
laudantur quidem. Nec ipsi
eos possumus non probare
qui auctoritatem apostoli ea-
tenus observamus: ut hiis
communionem non audeamus
negare. Vides igitur quod
auctoritas tribuat quod sua-
deat misericordia: excusationem
habebis si feceris. Laudem
si non feceris. Sed si non po-
tueris facere nec tamen in noctem tetros
atterere squalore carceris et
absolvere: plus quam sacerdos
approbabo. Potest enim fieri ut causa
sua cognita recipiatur ad se-
tenciam reus: qui postea
et indulgenciam sibi petit.
Aut certe sine gravi severi-
tate quod quidam aut ha-
bitet in carcere. Pro tamen

plerosque gentilium gloriari
solitos: quod incruentam de
administratione provinciali
securi revexerint. Si hoc
gentiles: quid christiani facere
debent? Ad omnia tamen attende re
sponsum salvatoris. Nam
cum adulteram repperissent
iudei. obtulerunt eam salva
tori temptantes. ut si absol
veret eam: videretur legem
solvere qui dixerat. Non ve
ni legem solvere sed implere.
Si dampnaret: videretur
adversus finem venisse
propositum suum. Hoc igitur provi
dens dominus ihesus: inclinato
capite scribebat in terra.
Quid scribebat? nisi il
lud: terra terra scribe hos
viros abdicatos. Quod
de iechonia dictum est in
ieremia propheta. Cum iudei
interpellant in terra scribuntur
nomina iudeorum. cum d ~~adest~~
adeunt ~~ferit~~ christiani alii non nos: scribun
tur non in terra fidelium no
mina sed in celo. Iudei
autem scribuntur abdicati a pa
tre proprio qui patrem temptant:
et contumelias irrogant
auctori salutis. Cum inter
pellant iudei: inclinat
caput ihesus. Et quia non habet
ubi reclinet caput suum:

iterum erigit quod dicitur sen
tentiam: et ait. Cuius si
ne peccato est: prior lapidet
eam. Et iterum inclinato
capite: scribebat in terra.
Audientes illi exire cepe
runt singuli incipientes
a senioribus: ut quia ipsi
plura haberent crimina
qui diu vixerant: vel quia
priores tamen intellexerunt
sententie quasi ponderosiores
et reperunt sua magis pecca
ta flere: qui alieni criminis
venerant accusatores. Rece
dentibus ergo illis rema
sit solus ihesus: et elevans
caput ad mulierem ait:
Ubi sunt qui te accusabant?
Nemo te lapidavit? Et
illa respondit. Nemo domine.
Dicit ei ihesus. Nec ego te con
dempnabo. Vade et amplius
ne pecces. Non dampnat
quia redemptio: corrigit quia
vita: quia fons abluit. Et
quia cum se inclinat ihesus
ideo se inclinat ut iacentes
elevet: ideo ait remissio
peccatorum. Nec ego te dap
nabo. Habes quod sequa
ris. Potest enim fieri ut ille
criminosus possit habere
spem correctionis: si bonum sine
~~per~~ baptismo est ut possit

tempe īmissione: si bap
tizatus ut penitencia ge
rat: et corpus suū p xpo
offerat Quate sunt ad
salutem vie Et io maio
res ~~nat~~ maluerūt idul
gentiores esse circa iu
dices: ut gladius dnī eorū
timetur repmeret sce
lerū furor: nō mauteret
Et si negaret comu
nio: videretur crimino
sorū vindicata pena
Maluerūt igit pores
nri: ut eē ī voluntate
magis abstinētie qp in
necessitate sit legis Va
le et nos dilige: qr nos
quoq te diligimus

Contuli

Ambrosius
anatholio mu
nerio senero
philippo ma
cedonio amiano theo
dosio eutropio claro eu
sebio et thimotheo dnī
sacdotibus et omni cle
ro et plebi thessaloni
censiū dilectis salutem

Dum semp affixū te
ne saīo desidero sciī vi
rum atq oēs actus eius
qi in specula positus ex
ploro: hausi nimia in

(De trāsitu scī Anatholij epī thessalonicēn)

dagine sollicitudis ac nai
tieciunem nūcij celerioris:
et qd adhuc mallem nes
cire: cognouī in celestibg
iam requiescere virū que
in terris requirebamus Cune
ritis quis hoc annūcia
uerit: cū vrē sanctitatis
nondū venissent lre Nō
teneo auctorem nūcij
Et vsu quidem venit
ut nō libent tene audiamus
nūciū mestitudis: sed
tū clauso iā tpīs mari
occupatis terrarum bar
barica infestacione re
gionibus cū de esset qui
adueniē potueit nō de
fuit qui nūciaret: ut int
videat ipē se scīs nūciasse
nobis eo qp iam pmio
laboris sui potiretur sti
pendio: et solutis vin
culis corporis int ange
lorū misteria xpo adhe
ret cupiens amātis sui
errorem absoluere: ne il
li longeuitatem vite hg
depcaremur: cū vite
eterne iam pmia desere
bant Abyt ergo non
obyt et emigrauit a
nobis veteranus xpi
thesu celo terre iustius

solū mutātēs et plaudens
alijs atq; remigijs spiritalib9
dicit Ecce elongaui fugiēs
Cupiebat eī apostolico spū
iā dudū terras relinquēs:
sed tenebat votis diuiso-
rum sicut de apostolo pe-
tro legim9: quia remora-
ri eum in carne diutius
ecclesie erat necessariū Vi-
uebat eī nō sibi sed omni-
bus: et populi erat vite
eterne minister: ut prius eius
fructū etiā in alijs quā in
cognicōe in se adipisceret.
Est igit iam superiorū
incola possessor ciuitatis
eterne illius ierusalem que in ce-
lo est Videt illic urbēs
eius mēsuram imēsam:
purū aurū · lapidē precio-
sum · lunē sine sole spe-
ciū Et hec oīa iam dudū
quidem sibi cognita: sed nūc
frē ad faciē manifesta vi-
dens dicit Sicut audiui-
mus: ita et vidimus in ciui-
tate dei nrī Ubi ergo posi-
tus appellat templum dei di-
cens O israel quā magna domus
dei · et quā ingens locus
possessionis eius: magnus
et nō habens finē Sed quid
hoc est: Dum merita viri
considero · et quasi discedē-
tem spū sequor: et sctōrū
choris deducentibus iter
misceo: nō merito sed affec-
tu illo / pene oblitus sum mei
istā ne ergo raptus est nobis
murus fidei gracie et scitati-
tis: quē totiens ingruentib9
gothorū catheruis nequā-
quam potuerūt libra pene-
trare tela · expugnare mi-
litarū gēcium bellicus furor:
Denique in ceteris popula-
tores locis illic pacē roga-
bant: mirātibus quid
sibi sine milite obsisteret · pru-
dencioribus estimabat hely-
zei intus imitatorē degere.
etate suppare nō imparem
spū: caueret ne exemplo
syriaci agminis sibi quod ceci-
tas effunderet Et tunc cir-
culos suos diuisa dona xpi
fuit Helyzeus qn̄ in sama-
riam captiuas acies in-
duxit syrorū Hoc aūt ~~ma~~
acholius pro patribus suis fecit:
ut de patribus macedonie
victores fugaret Nonne z
hoc intelligimus meritis su-
perioris fuisse: ut ubi
miles nō adeat · illic pel-
leret sine milite: Nonne z
hoc caritatis ē · ut fugeret
quos nō urgebat: Sed
urgebat sanctus acholius
et preliabat nō gladijs
sed oracionibus nō telis sed
meritis: An incognitum
nobiscum ē diuinitus sctōs eciā
cū ferirent: Nonne ocio

suo erat helyzeus orōsꝰ sꝫ
corpe sed vibrabat spū et
orōībꝰ pliabatur qū ī cast
tris ~~...~~ syrie vox curruū
et vox ꝯtutis magne au
diebatur . adeo ut puta
rent syri aliorū regum
adūsus se venie exercitꝰ
q̇ populo isrl̄ adiumēto
forent viꝰ pculsi magno
fugerēt pauore . ita ut le
prosi quatuor q̇ mortis
egressi fuerāt desiderio cast
tra hostiū depdarent .
Pōne ī macedoniā similia
dūs p orōes sci acholij fe
cit mira aut ꝓpe maiora .
Nō eī tanī metū nec su
pflua suspicōē : sed feruē
ente luce et ardēti pestilē
cia pturbati gothi ac ter
riti sunt Deniꝫ tūc fuge
runt ut euaderent : regē
si postea pacē rogarūt ut
viuerent Vidimꝰ itaqꝫ
ī tanti viri meritis supio
ra scā et opa ꝓphetarū
que legebamꝰ aspeximꝰ .
qī helyzeus int̄ arma et
acies dū vixit versatus ē
meritis suis ꝯponēs plia
Deniꝫ ubi securitas cohā
bitantibus reddita ē qd̄
ipō fuit durꝰ bello sanē
exaltaūt spm̄ . qī helyas
usqꝫ ad celū eleuatꝰ ē : nō

curru qdē igneo nec equis
igneis Nisi forte illa nō
vidimꝰ nī ī cōmotiōē ae
ris sed ī voluntate et pla
cidītate dei nrī et scorū
angelorū leticia : q̇ ad
se tantū virū trāsisse ꝯ
tulabant Certe dubita
re illa neqqūā possumꝰ :
qūquidem reliq̄ cognue
rūt Siquidē eodē momē
to quo ille adhuc eleuaba
tur uelut quodā melodias
sue dimisso amictu . sciā a
nimū dyliū suū induit
et sui vestiūt infulis sa
cerdocij . cuiꝰ meritū et
grām nō nī pmū audio
nec ī viis eptis didici :
sed ī viuis lris recognō
sci Nā qī plinus futurē
suū sibi . et successis te
gebat . tū indiciis desig
nabat : cum eius vixit
de cura labore officio me
morās ut iā declarare co
fortem videret . q̇ nō
qī nouꝰ ad sūmū sacer
dociū veniret : sed qī vetꝰ
sacerdocij executor accedet
Cui pulchre ꝯuenit illd
dictū euāgeliū Euge
bone serue et fidel . qa
sup pauca fidel fuisti :
sup multa te ꝯstituā Hec

al̄r. adūtū se ē curā

sunt de sancto archiepiscopo vobiscum
communia: illud tamen speciale quo de-
votius sub brevi memorie vestre
commendabunt nunc ut eum non ignora-
rem. Nam cum eo veniente ad y-
taliam egritudine confectus tene-
rer ut non possem occurrere: ip-
se ad me venit et visitavit.
Quo studio quo affectu ipse
in me et ego in eum irrui-
mus: quo gemitu mala istius
seculi et ea que iam accideret deplo-
ravimus. ita ut lacrimarum
profluvio vestem infunderemus.
Dum salutationem exoptatissimam
mutuo desiderio et experi-
to diu fruimur: adheremus
amplexu. Itaque quod voti mei
erat illius beneficio fuit: quia po-
tui illum videre. Nam et si ma-
ior portio et plenior cogni-
tio sit in spiritu: quos diligimus
tamen etiam in figura corporis videre
consideramus. Hic aliquando re-
ges terre querebant faciem Salo-
monis videre: et audire eius
sapientiam. Discessit igitur a
nobis: et nos reliquit in
hoc salo. Deus quod illi utile-
ipso ius intus, barbarico furore
est gravius: quia illum iste de-
pellebat. Huius nobis quis po-
terit reputare? Reputat do-
minus et se ipsum in discipulo
reputat, qui reputat iudicia
vestra: quibus dominus est. Date

leiu manifestos eius: et veri-
tatem suam vidisti. Dedisti
manifestum eius ut posset eos
institutione fundatum: dedisti
imitatorem viri eius qui dixit
patri suo et matri sue non vidi
te: et fratres suos non saint et
filios non recognoverunt. custodiunt
eloquium domini et testamentum eius
observavit. Narrabunt populi
iustitiam eius. Huius viri vita
tua hereditas est: tua consola-
tio tua successio. Ille se
monasteriis puer dedit et
mit achaiam augusto clau-
sus tugurio gratia tamen
militarum tuarum pagrat
divortia. ad summum sacerdo-
tium a macedoniciis obsecra-
tus populi electus a sacerdo-
tibus: ut ubi ante fides per sa-
cerdotem claudebatur ibi
postea per sacerdotem mira-
lia fundamenta fidei confir-
marentur. Nonalias etiam
eius discipulus imitatione quod
et ipse dixit patri suo et ma-
tri sue non videte: non vidit
eum studio. non vidit affectu
et fratres suos non sciunt quia
dominum domini desiderant. et
hi recognoverunt eloquium domini et custo-
diunt testamentum eius: et in
ponet honorem in ara eius
semper. Audite domini fidem
eius: sanctitate sedulitate

Benedictio tua veniat sup
caput eius: et sup verticē
ipsius Dic honorificentiam iter
fr̄es suos Dic ī eo tauri spe
cies ut ventilet corda inimi
corū et sacrorū mentes demu
mulgeat: et inditiū sac
dotū tuorū ī eo sicut liliū
floreat Valete fr̄es et di
ligite me: q̄ ego vos diligo
Contili

Ambrosius ep̄s
Amisio frī Iam
dudū te teneo
et si nūc p̄o le
go: meritis q̄ cōptū habeo
quē antē nō videram Do
leo q̄dē illud accidisse sed
hoc successisse gaudeo: q̄
licet superstite me nō opta
verī illud cōtingere: spera
vi tū post illius sc̄i viri
exitū hoc solū posse merito
succedere Tenemus q̄ te sc̄e
memorie acholij dudum
discipulū: ut successore he
dem q̄ eius ut honoris ut
gr̄e magnū meritū Frat
gaudeo tibi: ne uno q̄dē
momento de successione tanti
dubitatū viri Et magn
onus frat tanti nois pon
dus subiisse: tante libre
tamē q̄ examinis Crevit
in te acholius et sicut
erat ī affectū tuo ita ī officijs

De cessu acholij ad anisiū eius succ̄ ep̄s p̄ eo electum.

desideratur illius virtutis illius
discipline effigies: illius
fortitudo animi ī tā senili
corpore Vidi fateor virū:
nā et hoc meritis illius q̄ se
sine ī corpe sine extra corpo
nesciens se raptū ad paradisū
videt Ita eū peragrabat o
mnia excursu frequenti co
stantinopoli achaiā epy
ros ytaliā ut iuniores
eū nō possent cōsequi Ce
debant fortiores corpe q̄
eū sine impedimento esse cor
poris noverant: ut eo tā
tū p velamine uteret nō
p officio: certe ad sinum
nō ad subsidiū Ita eū af
fecerat corpus suū: ut ī eo
mundū crucifiget: et mū
do semetipsum Audierat do
minus et audierat adolescē
cia eius: quā exegit ī tab
naculo dei iacob positus ī
monasterijs In quibus cū
quereret a parentibus ut
proximis dicebat Qui sūt
fr̄es mei: aut q̄ sr mat
mea: Nō novi patrem
ut matrē ut fr̄es meos:
sed q̄ audiunt verbū dei et
faciunt Audierat pressus
etiā iuventutis ipsius ī
qua ad summū electus ē sacdo

debeo q̄ illū viderim: vidi ita illū ee in corpe ut extra corpus putarē: vidi ymaginē illius

tuum: mactus iam probatus virtutum stipendio. Veniet enim
tamquam david ad pacem
populi reformandam. Veniet tamquam
illa navis aurum sensum
intelligibile vehens et ligna
cedrina et lapides preciosos
et illas columbe pennas de
argentatas: quibus inter medias
sortes sompno pacis et tran
quillitatis sopore dormivit.
Est enim sanctorum etiam sompnus o
perarius: secundum quod scriptum
est Ego dormio et cor meum
vigilat. Et secundum quod iacob
dormiens divina videbat
misteria que vigilans non nove
rat: de celo ad terras aerem
pervium sanctis respiciente domino
et pollicente terre eius posses
sionem. Itaque unum sompno dor
miens impetravit: quam magno
labore postea acceperunt
hereditatem eius. Est enim sompnus
sanctorum feriatus ab omnibus cor
poribus voluptatibus ab
omni animi perturbatione et tran
quillitatem mentis invehens
placiditatem anime: ut tamquam
soluto nexu corporis se ab
leuet et xpo adhereat. Hic
est sompnus vita sanctorum: quam
invidebat sanctus acholius. Ea
benedicta eius senectus. Ipsa est

vere senectus illa venerabilis:
que non canis sed meritis al
bescit. Ea est enim reverenda
canities: que est canities anime
in canis cogitationibus et o
peribus effulgens. Que est
enim vere etas senectutis nisi
vita immaculata que non die
bus aut mensibus sed seculis pro
pagatur? cuius sine fine est
diuturnitas sine debilita
te longevitas. Quo enim
diuturnior eo fortior: et
quo diutius eam vitam vixe
rit in virum perfectum excres
cit. Hunc igitur successorem
te dominus non solum honore sed
etiam moribus prebet et sum
ma fundare dignetur gratia:
ut ad te quoque populi con
currant: de quibus dicas
Qui sunt isti qui sicut nebu
le volant et sicut columbe
cum pullis suis. Veniant
quoque sicut naves tharsis
que accipiant frumentum quod
salomon vere impetravit vi
ginti mensuras tritici: acci
piant oleum et sapientiam sa
lomonis. Et sit pax inter
te et populum: et testa
mentum pacis custodias.
Vale frater et dilige nos:
quia nos te diligimus. Contuli

Ambrosius can
didiano fr̄i Sūi
mus q̄de splē
dor ī s͛mone ē
tio: sed magis ī affectu e
lucet michi Nā ī epistol
metis tue aspicio fulgorē
dilectissime frat͛ ac beatis
sime: Dn̄s te bn̄dicat et
det tibi suā gr̄ām Nā et ipē
ī epistolis tuis nota magis
quā mea merita recognos
co Que eī merita mea tā
tis tuis equēt͛ s͛monib9:
Dilige nos frater: q͛ ego
te diligo

Ambrosius hy
reneo Que
ris a me cur
dn̄s deus mā
na pluerit populo prim͛
et nūc nō pluat At si cog
noscas pluit: et cotidie plu
it de celo māna sinc͛tibus
sibi Et corporeū quidem
māna illud pleisq̄ ī locis
inuenit͛: sed nūc nō ē tā
ti res miraculi: q͛ venit
qd̄ pfēm ē Pfectū autem
panis de celo corpus ex
v͛gine: de quo satis te do
cet euāgeliū: Cum p͛stātio
ra hec superioribus Illud
eī māna hoc ē panē illū
q̄ mādūcauerūt mortui
sunt Hūc at panē q̄ mā

ducaūit viuet ī et͛nū: sed
ē sp̄itale māna hoc ē plu
uia sp̄italis sapiētia q̄
ingeniosis et q͛rentib9 de
celo infundit͛: et irrorat
mētes pioꝝ et obdulcat
fauces eoꝝ Cum igit͛ in
tellexerit īfusionē diuine
sapiētie delectat͛: nec a
liū cibū requirit Nec ī so
lo pane viuit hō: sed ī oī
v͛bo dei Cum curiosior fu
erit quesierit quid sit istud
qd̄ melle dulci9 sit: respō
dit illi minister dei Hic est
panis: quē dedit tibi de9
mādūcare Cuius sit iste pa
nis audi: s͛mo inquit quē
ordinauit deus Hec ergo
ordinatio dei hec alimo
nia alit aīāz sapientis et il
luminat atq̄ obdulcat: resplē
dens deitatis choruscō et
mulcens tāquā fauo q̄dā
ita diuisarū v͛tutū suauita
te et s͛mone sapiētie Fauu
eī melli s͛mones sūt bo
ni: sicut sc̄ptū ē ī ꝓuerbijs
Cur aūt minutū sit cau
sam accipe: q͛ et granū
sinapis minutū ē qd̄ cōpa
tur regno celoꝝ: et fides
que sicut granū ē sina
pis pt̄ montes tollē et iac
tare in mare: et fineto

simile ē regnū celorū : qđ
abscondit mlr ī farina
mensuris tribus donec fer
mētet totū Et moyses
caput vituli aurei comi
nuit sicut puluerē : et
misit ī aquā et dedit po
pulo bibere Incrassatū
ē eāt cor eorū pfide ī
manitate : vt emollere
tur et fidei sumēt subti
litatem Deniq illa mlr
que bn̄ emolueit assu
met : ea at̄ que male mo
lueit derelinqūet Emo
le ergo et tu fidē tuā · vt
sis sicut illa aiā q̄ xp̄ ī se
caritatem excitat quam
mirat ascendētē ītuites
celorū qp sui offensiōe ascē
dat ex hoc mūdo : ascen
dat cū leticia et exultaciōe
sicut virts apago et sicut
fumus se ad supna subeu
gat flagrans odorem
resurrectiōis pie suauitatē
fidei : sicut habes scriptum
Que ē hr que ascendit a
deserto sicut virts apa
go fumo incensa odori
ferata mirra et thure ab
omnib9 pulueribus vng
uenti Pulchre subtili
tatem eius expssit pul
ueis cōparaciōe et vnguēti

in memoraciōe q̄ ꝗ ī exodo
subtile legimꝯ et ex mltis
cōpositū thymiama illud
esse icensū aphetarū qđ
ē scōrū oracio vt dirigat
ī conspectu dnī : sicut et
dauid dicit Dirigat orō
mea sicut icensū ī ispcu
tuo Deniq grecȝ Kat
θyεyhθht iw uhti
pores yxhazoy wc
θyeΛ m θεh wt noh
ycoy Dixit ī apocalipsi 2
iohānes legimꝯ qꝫ āgelꝯ
stetit añ altarē hns thu
ribulū aureū : et data
sut illi thymiamata mlt
ta de oraōib9 scōrū om
Et ascendit inquit fumꝯ
thymiamatū de oraōib9
scōrū de manu angeli
ī cōspectu dei Et vmbi
licus aiē ac vēter subtil
est illꝯ que ascendit ad
xpm ꝯ deoꝫ laudatur vo
ce sponsi dicentis tis Vm
bilicꝯ tuus crater torna
tilis : nō deficiens mixto
Vēter tuus aceruus tritici
minutis mrl' lilia Est ēi
ī oī doctrina tornatꝯ : et po
tus spūalis nō deficiens
plenitudie et celestiū se
cretorium cognicione

Dicter quoz aie misticu sicut
umbilicus ? quo uetere no so
lu forcem abu sumit quo
corda firmat : sed et suave
ac floculentu quo delectat
Et fortasse hoc docuit moyses
mitis ocoibus et pijs illud
mitigantou sacrilegu f iuli
beo quoz regnorum cu se
dns sco reuelaret helye ·
uox aure tenuis pressit et
tantum se ei dns reuelaint ;
ut cognoscamus ea q corpea
sut crassa esse et pigua :
ea que spitualia mollia et
subtilia ut no possit cop
hendi oculis Deniq et sps
sapiencie subtilis et mobil
legit i libro sapiencie q ea
e in illa sps intelligencie ·
sco unicq multiplex subtilis
mobil : q sermones suos mo
lat prius ne qd offendat
nt in sensu ut i alloquio
Deniq illi babiloni cu des
trueret diret Et uox mo
le no audiet i te amplius
Hoc igit mana subtile
erat · et ad die colligebat
i diem alteru no suabat . eo
q iuncta sapiencie tpa sint g
ciora · nec tam miranda que
spacio temporis repeiunt q
illa que pritis fundunt in
genij uiuacitate q sine qz
futura reuelant misteria
eo q suatu mana usque
ad solis exortu esui iam
esse no pt : id e usque ad x'
aduentu habere graciam
Oriete at sole iusticie et
splendidioribus x' corporis et
sanguis sacramentis refulgen
tibus cessaret inferiora : il
la pfru simuenda pplo fo
rent Vale et nos dilige :
qr nos quoz te diligimus
Contuli

Ambrosius iusto — ex tempe ... scripserunt
Negut pleiq
nros scdm ar
tem scripsisse :
nec nos obnitimur Nō
eī 2m arte scripserut · sed 2m
graciam que sup oez artem
est : scripserut eī que sps hijs
loqui dabat ? sed tn hij qui
de arte scripserut : de eoru
qz scriptis inuenerut et cōdi
derut cōmenta artis et mis
teria Deniq i arte requirut
papne ut sit ΑΠΙΟΝ ΥΛ — Apion yle apotelesma
Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ Cum
igr legamus scm ysaac pri
dire · ecce ignis et hij ligna
ubi hostia ? quid horum
deest ? Nā q querit dubitat :
qui respondit quereti p
nuntiat et dubitacione ab
soluit Ecce ignis id e api
on et ligna id est yle : qd
latine materia dicit Teratu
q sup est ii apotelesma qd
filius quesiuit pat reti

lit dicetur ubi hostia · deus ipse
prouidebit in sacrificium filii Dif
feramus paulisper misterium
Ostendit deus pendentem arietem
cornibus Aries autem est uerbum ple
num tranquillitatis et modera
tionis atque patientie quo osten
ditur bonum sacrificium esse sapien
tiam : et prudenter emerendi
ac comparandi rationem cognos
cere Unde et propheta ait Sacri
ficate sacrificium iustitie Itaque
iustitie ita ut sapientie sacri
ficium sit Ecce ergo mens can
da et feruens ut ignis que
operatur Ecce et intelligibilia
id est materia: ubi est intelli
gere Ecce color: ubi est uidere
Ecce sensibilia: ubi est sentire
Materia et non ab omnibus uidetur:
ideoque deus dat munus intel
ligendi et sentiendi et uidendi
Verbum ergo dei apotelesma
id est definitio et consummatio
disputationis : quod infunditur
prudentioribus et dubia confir
mat Pulchre autem etiam qui in
aduentum christi non crediderunt
seipsos reuincunt : ut confiteantur
quod negandum putant Di
xerunt enim arietem uerbum dei: et non cre
dunt passionis misterium cum illud
misterium uerbi dei sit : in quo imple
tum est sacrificium Ergo primum
attendamus in nobis ignem
mentis ut operetur in nobis
queramus subiectionis mate
riem quid sit quod nutriat animam :

tamquam in tenebris requiramus
eam Nec enim ut predixi sciebant
quid esset manna Inuenerunt
inquit manna dicentes ipsum
esse sermonem et uerbum dei : unde
omnes discipline fonte ir
rigat ac perpetuo fluunt ac di
riuantur Hec est enim celes
tis Significatur autem ex propheta
dicentis : ecce ego pluam
uobis panes de celo Ap
ert ergo eo quod operatur deus
quod irrigat mentes uere sapien
tie : ysaac quia uidentes autem et
gustantes delectantur et re
quirunt illud splendidius lu
ce dulcius melle respondet
eis scriptura dicens Hic est pa
nis quem dedit uobis dominus
manducare et hoc est uerbum
dei quod disposuit deus uel
ordinauit quod pascit
animas prudentium et delectatur :
quod est candidum et suaue ue
ritatis splendore illuminans
et uirtutum suauitate demul
cens animas audientium Iuste
et dicitur propheta : quid
esset consummande rei documentum
Nam cum mittere ad popu
lum dei liberandum a rege
egypti ait Quis sum ego
ut uadam et dicam educam
populum a regionis potestate Respondit
dominus Ego ero tecum Interro
gat iterum moyses Quid
dicam illis Si requirant quo

ẽdns q̄ misit te et qd ẽ nõ
illi ? Dixit dns Ego sũ qui
sum : dices qui ẽ misit me
Hoc ẽ verũ nõ dei semper
vnũ et apl's de xº Dei ẽt filius
ihs xs qui ĩ vobis ẽ qui p
nos p̃dicatus ẽ p me et silua-
nũ et thymotheum : non
fuit inquit ĩ illo ẽ et nõ sed
est in illo fuit Rñdit moy-
ses Si nõ crediderit michi
nec obedierit voci mee dicẽ-
tes : quia nõ apparuit tibi
deus ? quid dicam illis De-
dit illi sig̃ facere : vt credet'
quia a dnõ missus ẽ Tercio
ait moyses Non sũ dignus
et g̃cili voce sum et tar-
diore lingua : quõ me au-
diet pharao ? Responsũ ẽ
ei Vade et ego aperiã os
tuũ : et instruã te qd de-
beas loqui Interrogatiões
g° ille ĩ medio et respõ-
siones hñt sapiẽ senciã et
theoriam g̃tum : tñ apote-
lesma ẽ qui ait Ego ero
tecum Et quãuis dedit
ei signa facere : tñ dubi-
tanti iterũ - vt scias sig̃ ee
nõ credentibus Promissum
aũt credentibus : rñdit ad
ĩfirmitatem vl' meriti vl'
voti Ego aperiam os tu-
um : et instruã te qd de-
beas loqui Primũ g° apo-
telesma seruatũ est Ha-

bes hoc et ĩ euãgelio Peti-
te et dabit' vobis Quei-
te et inuenietis Pulsate et
aperietur vobis Petera apotoy artoy
notoy aitoy id ẽ ab auc-
tore queres Habes plen
intelligibilia quibus q̃ras
Pulsate et apit tibi deus
ĩm Querere petit mẽs ẽ q̃
opatur sicut ignis · ĩtel-
ligibilia mẽtis ardor opat'
sicut ignis ĩ lignis apit
ĩm tibi deus qd est apo-
telesma Habemus et ali-
bi ĩ euãgelio dicente dnõ
Cũ aũt tradent vos : nolite
cogitare quõ aũt quid loq̃-
mini Dabit eñ vobis in
illa hora quid loquamini
Nõ eñ vos estis q̃ loqmĩ :
sed sps pris vri q̃ loqt' in
vobis Habes hoc et in
genesi : dicẽte ysaac Quõ
ẽ ꝙ tã cito ĩuenisti fili ?
Cum dixit Vol' dns deus
tradidit ĩ manus meas
Apotelesma dnõ ẽ Cum
p dnm q̃rit ĩuenit Laba-
deuz a p dnm nõ q̃suuit :
q̃ querebat ydola nõ in-
uenit Pulchre aũt ꝙ di-
cit oros seruauit Primus
ẽ oros Vade affer mi de
venacione tua vt mãdu-
cem Exeuntem atz adolet

velut igni quodam exhortationis (ad) sue mentem eius ut operet et querat Dicis oros
qd e q tam cito inuenisti Hic
in interrogatione e: tercius oros in
responsione qd tradidit do
minus deus tuus in manus
tuas Apotelesma deus e
q concludit et consumat oia:
de quo dubitandum no est

de spontaneis

Est et ille oros Si no semina
ueritis no metetis Nam
et si cultura pmoueret semina:
tn natura spontaneo quo
dam ut surgat in hijs o
pat ingenio Vnde apostolus
Ego plantaui inquit apol
lo rigauit sed deus incre
mentum dedit itaque neque q plan
tat e aliquid neque q rigat
sed q dat incrementum Dat
deus in spu: et in corde tuo
signat dns Age ergo ut
inspiciet: et semina ut metas
Si no seminaueris no metes
Quasi admoneris ut semi
nes: no seminasti no me
tes sententia e Principio fructus
coueit Principium semen e:
Finis messis Disce inquit
ex me natura adiuuat
discentem: deus auctor
nature est Dei quoque ut
bndicamus: q lrs nature
e pdiscre Duri eu corde no
discunt incrementa p naturam:
que diuine lz gratiam mu
neris Consummationem et p
fectionem deus dat: id est
illa prestantissima et diui
na trinitatis natura et sub
stancia Vale et nos dili
ge ut facis Contuli

Ambrosius Sya
grio Prospi
ciendum esse ne
de nro oblo
quantur iudicio carissimi
nri veronenses plurimus tex
tum litteris: no arbitror
fore Certe no solent Et
si obloquantur de quo ob
loqui soleant haut du
bie liquet cum exasperati
huc venerunt pacifici ad te
reuertantur: presertim cum
hoc iudicium nrm confratri
bus et consacerdotibus nris
preiudicatum pressit. tu at
sine alicuius fris consilio hoc
iudicium t solus vendican
dum putauis? in quo tn an iu
dicium preiudicium feceris: ut
puellam zenonis sancte
memorie iudicio pbatam
eius q benedictione sanctificatam
post tot annos sine auc
tore criminationis sine ac
cusatore sine pfessore de
lationis in periculum reatus

Reprehendit q virginem inspectione pbauit.

ałr arbitreris

conced̄a arbitrae? cū iu
dicaret a uanus ab hectas
ut ipsi uolūt a temporibus p
sonis cōflata p scelus p a
uaritiā p intemperantiā quē
tibus ꝓprum libertate flagi
cii · ab hys postremo q̄ do
mo eius electi atq eliminā
ti forent; qui discolora opa
subtexerent quā prima frō
te seu pfessionis ptenderat
Huiusmoi accusatores hꝰ oi
testes in tuo cōstituebas
iudicio: q̄ nec accusare au
debant nec delationis se nex
nexu obligare; atq ita i
spectioni ad iudicandā cōsti
tuebas cōgnitē; quā nullꝰ
argueret nō deferret Ubi
hec cogniciois solepnitas?
ubi tāl iudicādi formula
Di leges publicas interoges:
accusatorem exigūt Di ec
clesie: duobus inquit et
tribus testibꝰ stat oē u̇bū;
sed ill̄ testibus q̄ cum hesti
nū et in dilustiꝰ nō fue
runt inimici · nec irati no
cē cupiat: ne lesi ulcisci
se uelint Inoffensius igr̄
affectꝰ testiū q̄rit: ita tn̄
ut accusator primus i meꝰ
procedat Ipsi illi presbiteri
iudeorū manꝰ suas pꝰus
sup̄ caput iposuerūt su

sanne · et accusatorē pfessi
sūt: et pitꝰ addiderūt tes
timonij auctoritatem · quā
cōprenderet ꝓplus sub errore
positꝰ acceperat · sed diui
no iudicio p ꝓphetā re
texit et redarguit opꝰ deꝰ;
ut liqret oībus eos uelle
Iudiciā pseminare aduersus
inocentes periculū; q̄ defi
cerent accusacionis argumē
to et firmamēto pbacionis
cōminētes uidelicet Ecce si
poccupatis uulgi auribꝰ
iudicia mētē icesset; pius
dictū examinade ueritā
tis īferret Etenī cū audi
ta puenīnt · aurē obstru
ūnt aiū occupāt; ne p
batio desideret: ut rumor
p cōuicto teneatur crimē
Nos igr̄ accusatorē exegꝰ
exactorē totius scene maxī
purgendū arbitrati suꝰ
Verū ille accusatoēz quā
studio informaueat ubo de
tuleat · deseruit pfessionē;
et tn̄ affcū urgebat · q̄re
exequebatr̄: sed refugie
bat noīe q̄d deficeret pba
tioni Deniqꝫ spersis ru
moribꝰ sed etl epl̄is cōpo
sitis et destinatiō q̄sunt
acerbare iudiciam delatio

nis : sed nequaquam opprimi po-
tuit integritas et continen-
ci Nam si habuisset probatio-
nes : nunquam inspectatione
tua sentencia flagitauisset
Quid igitur sibi velit et quo
spectet quod obstetricem adhi-
bendam credideris : non possum
aduertere Ita ne ergo liberum
erit accusatoribus et approbatione
destiterit · patebit
ut genitalium secretorum pe-
tunt inspectionem ? et addi-
cent semper scire virgines ad
huiusmodi ludibria que et vi-
su et auditu horrori et
pudori sunt . Decet non mi-
nima eciam in tuis litteris tempta-
te expressionis verecundia est
Tunc ergo sine dampno pudo-
ris in aliennis auribus re-
sonare non queunt ? ea pos-
sunt in virgine sine eius temp-
tari verecundia ? Inueisti
tibi vile mancipium / preter
virginitatem cur non abutaris
pudibundo misterio et ex-
ponas eius modestiam ? cum
preferri nichil sanctius in vir-
gine sit quam verecundia . Non
enim satis virgo ut corpore tamen
modo integra sit queritur ? et
non ut in omnibus eius in offen-
sus maneat pudor Virgo
dum sinus est nexa silicis
ad sui probationem nec alie-

nis dotibus eget ut se virginem
probet ? et nec abditorum oc-
cultorum eius inspectio : sed ob-
uia omnibus modis assti-
pulatur integritati Non
placet deo : quam non suorum
continentia morum probat No
probatur domino quod vnius obste-
tricis indiget testimonio :
quod plerumque corrumpitur precio Er-
go tu locuples videtur ad
fidem que et redimi et falli potest
ut excuset ream et crimen
tegat aut nesciat et non
possit flagicium deprehendere
? Nec vero illud iustum ar-
bitror quod tuis comprehendisti
litteris : quia nisi inspecta fue-
rit integritas perditur et
in ea sui fluctuet Ergo omnes
que inspecte non sunt periculum
subierunt pudoris Ergo
et que nupture sunt prius
inspiciantur : ut nubant
probaciores Ergo et que ve-
lande sunt : prius subiciende
sunt huiusmodi attrectacioni Non
enim visitantur sed attrectantur
Et rectius eum tua sentencia
inspicitur non probari quam con-
secrata Quid quod eciam
ipsi archiatri dicunt non
satis liquido comprehendi inspec-
tionis fidem ? et ipsis ip-
sis peritis medicine doc-
toribus id sentencie fuis-
se . Nos quoque usu hoc cog-

novimus sepe inter obstetrices
obortam varietatem et questionem
excitatam: ut plus dubita-
tum sit de ea que inspiciendam se
prebuerit quam de ea que non fuerit
perspecta Siquidem et proxi-
mo id compertum exempla
Nam quedam condicionis servi-
lis altum inspecta et refuta-
ta: postea mediolani non
meo quidem iussu sed nitenti
ex tribuno et notario domini et
patroni sui voluntate vi-
sitata est a peritissima et
locupleti femina huius artis Et
cum simul ista suppeteret
ut neque paupertas obstetricis
suspectam faceret fidem neque
sodalitas imperitiam: tamen ad-
manet questio Quid profuit
igitur eam inspici quod cum damna-
tio maneat? Nam ut quis
voluerit ad imperitiam me-
dicam ad redemptam asse-
ret Ista sunt affectu ullo
iniuria inspectionis est Quid
deinde fiet? Quod necesse
emerserit quod non credat: co-
ciens virgo obtrectabitur Nam
si unquam se visitandam
abnuerit secundum assertionem
tuam de crimine confitebitur
et facilius est ut refutet quod
nunquam fecerit: quam quod fe-
cerit Vacabunt igitur obste-
trices: ne suspecte aliquid
repetitur tertie Erit itaque

me plures quam quam paucorum e-
tiam in magnis urbibus
hic usus medendi et est
ingna vel malivola vel im-
perita quam pudoris claus-
tra preterierint: et per imperi-
tiam integro nota affigant
pudori Vides in quod precipitium
inductus virginale professionem
dum obstetricem adhibendam
putas ut iam non solum virgini
die sue dispendio: sed etiam
obstetricis incerto periclitetur
Quid consideremus quod obste-
tricis officium sit Legimus
etiam in veteri testamento ob-
stetrices: sed inspectrices non
Denique ad parturientes ingredie-
bantur non ad virgines ut partus
susciperent: non ut pudorem
examinarent Unde et obste-
trices dicte eo quod obsistant
dolori vel certe pignori:
ne laxatis uteri genitalibus
claustris in terram deflu-
at Denique et tertio loco in
scripturis invenimus obste-
trices adhibitas: sed ubique
partui nunquam inspectioni:
primo ubi rachel parturit dei-
de ubi thamar parit tertio ubi
necando mares pharao
mandat hebreorum obstetri-
cibus: que responderunt
ille non eo more hebreas
feminas parere quo pariunt

ex egiptie: sed hebreas pro
parere quam introeant obstet
rices ad eas. Et locus ut su
prior utilis ad hebreorum sa
lutem? item reliquis confrago
sus ad obstetricum fidem: que
didicerunt mentiri pro salute
et fallere pro excusatione. Cur
igitur suspecta et dubia emp
tamus cum maiora sint a
lia examinande veritatis do
cumenta et testimonia? in
quibus expressiora insignia
vel temerati pudoris sint?
Cur non et est quod magis publi
cum sit quam offensa pudoris
et defloratio virginitatis
Nichil perfecto quod magis se
prodat: quam castitatis dispen
dium. Tumescit alvus et
crescente fetus sui onera gra
vat? ut pretermittamus alia
quibus se vel tacita prodit conscia
entia ac forte sterilitatis ob
tentu abscondi in aliquibus
possit flagicium. Vir deo cum
editus partus et expositus ut ne
catus dum invidie magis
quam probationi consulitur dis
sipatus sit: per canes omnium
forum strangulata est libitus
calumpniarum si pepit. Ne
pe verone fuit: visebatur
frequenter a virginibus et mu
lieribus. In honore eius erat

semper: visebatur et a sacerdo
tibus propter pudicicie reve
rentiam et continentis spe
culum. Cur non igitur potuit oc
culere crimen: quod semel spe
ciem sue proderet? Cur non tex
it uterum? Cur non refu
git aspectum mulierum? o
culos salutancium? Cur non
parturiens vocem repressit?
Sed hoc non patitur dolor.
Deinde scriptura hos ingen
tes dicat dolores: quasi sunt
parturientis. Hic enim con
quirit Dies domini subito
veniet: et improvisus aderit
ut dolor partus qui intercludit
omnia effugia delites
cendi. Nec verior docu
mentorum fides: quam eru
bescit et mulieres. Deni
que elizabeth occultabat
se mensibus quinque: eo quod
sterilis conceperat in senectu
te. Nisi signum et ipsa ma
rie virginitas apud ignaros
vos misteriy probri sus
pectabatur. Unde et ioseph
cui virgo desponsata erat
virgo suspectum habebat
uterum: dum adhuc nesciret
divine incarnationis sacramen
tum. Cur non quos inexpugnabilis
spirituales virgines? In
terim quod nusquam legeri
mus non astruo ut verum ar
bitror. sed quod plerique ad

specīe facim⁹ nō ad v̄itatē
et erroris gr̄a cōplura fre
quēt p̄tendim⁹: sūt eī qui
nesciant recte facē ni metu
pene? reliquim⁹ h⁹ illis
quas nō v̄ecūdia ↄtinerit
a lapsu sed solius īiurie de
tēret metus: apud quas nā
cura pudoris et castitatis
gr̄a sed pene timor ē. Re
linquam⁹ virgunculas: q̄b⁹ for
mido ē dep̄hendi magis
q̄ peccauisse. Absit a v̄gīe
sacra ut obstetricem noverit.
p̄tius putet et remediū do
loris ducat nō examē pu
doris. Reliquas etiā illis
si que grauib⁹ appetite ca
lūpniis. oppresse testimo
niis. strangulate ignomi
nis ad id cōfugiat ut se of
ferant inspectioni quo īt
corporis p̄bent custodia:
si tn̄ dep̄hēdi p̄t ī q̄bus mu
tat pudoris gratia et dis
ciplina ītegritatis. Male
tn̄ se h̄z causa: ubi potior
ē carnis q̄ mentis p̄oba
tio. Malo morū signa
culo: q̄ corporis claustro
v̄ginitatē exp̄mi. Iā illud
p̄clarū q̄d sc̄psisti ī summa
tn̄ tibi a q̄busdā q̄ neq̄
quā tibi cōmunicauerint:
si eā tn̄ visitacōe suscipi
endā credes. Ergo iudicā
di a te p̄scripti formulā: q̄le

illi q̄ voluit p̄scribē sacerdotib⁹
q̄d seq̄ debeam⁹. Liberam⁹
itaq̄ te a cognitiōis huius
sime necessitate: ne neces
se habeas formulā manda
tā exeq̄. Quid nob futu
rū est q̄ eorū studiis nō
obtemperam⁹? Sed tn̄ scio
illic plerosq̄ esse q̄ timeat
dnm̄. Nā et h̄ vidim⁹ du
dū et illic esse cōperim⁹ q̄
cōpositā hāc q̄rūt calūp
niā: quos aiūt offensos
fuisse maxime q̄ ista v̄
go nō circuibat domos ut
eorū matronas salutet
atq̄ ambiat. Quid igit̄ fiet?
quō eā tāto exuerim⁹ crimē?
Quō p̄suadebim⁹ ut cultū
assuāt nouos? suos exu
at? Graue flagitiū v̄gi
nē intra secreta dom⁹ de
gere? claudi penetralib⁹
suis? Sic certe lc̄o doq̄
mariā domi reptam:
cū ad eā gabriel archāge
l⁹ venisset. Susāna fugiēs
turbarū induat̄. Deniq̄
cū lauaret: paradysū clau
di iubebat. Quid aūt p̄sta
tius p̄sertim ī v̄gīe? cui⁹
p̄pium opus v̄ecūdia. q̄
secreto ē tutior. secreto ad
oēs actus et expeditior?
Mūnia eī pudoris īduit
nō cōuersaciōis. Sed de a

lius videtur: tue michi inter res-
pondendum epistole est. Te mi-
ror frater quod tanto opere defendas
maximum non fuisse accusa-
torem. sed parentis dolore
doluisse iniuriam ipsius rumo-
ris. cum ille se inimicum et ad-
versarium litigatorem professo
iam virginis negare non po-
tuerit. adversus sacram virginem
iudicia attemptavisse: mi-
rorque incerto discretionis eius
uxoris sue ac virginis diversam
germanitatis inter sorores sancti-
tatem aliaque quibus doleret
cum virgo in agro affinitatis sue
refugisset consortium. Cum ergo
non accusator quod affectum ac-
cusatoris iam dudum exercu-
erit. qui sermone suo accusatio-
nem suam detulit. aures tuas
implevit. clamore testes au-
ditionis deduxit cognitionem
proposcit. Qualibus argu-
mentis negare non potuis-
ti quod ad iudicium scripseris quem
maximus seu impulsu aliorum
seu dolore proprio ~~crimen~~ crimen
grave detulerit: sola hec
epistola satis est ad accusa-
tionis testimonium. Preterea cete-
ro ego tuis ad me datis litteris
respondendum putavi. Sed his
lectis quas ad virginem dederas
adverti diversum esse quod ad me
scripseras. et tamen epistole tue
sibi non convenirent: consu-

Iudicia

lendum te non arguendum puta-
vi. Quid igitur sibi vult illa
argumentatio. quod illud decu-
lerit quod ad me scripseris de-
latam videlicet eam in turpi crimi-
ne ut editum et obitum pro-
dita asserat. Quasi vero
istud ad Iudicam non ad me
scripseris. Illa ubi audivit
litteris tuis subduci maximi
accusationis: litteras tuas pro-
tulit quibus eum crimina dela-
torem probavit: ad me da-
tis non legerat nec quod ha-
beret sciebat. Ego autem exhor-
tor a primo calumpniam quam
advertebam non crimen intendi sed
iniuriam virginis desideravi: cum
inspectio et visitatio postu-
labatur. non aliquod flagicium
deferebatur. Cum ergo ea
principio fraude compositum
nequaquam sibi cohibere et
convenire non arbitraretur:
concurrisse mulieres viles
ad monasterium iactasse pro-
tinus virginis et necem pignoris
de monasterio rumo-
rem per populos ipsius eius
affluxisse in aures novi af-
finis maximi: ab ipso ap-
pellatum episcopum dimissas eas
que dixisse ferebantur atque
in fugam coactas ut apud
nos pateret eos quod audisse
se dicerent ad ecclesiam
vocatos perdidisse renatum
et leonatum duos illos inquit

istud

tatis viros quos apposuit
iezabel redarguit daniel.
subornavit indecorum preslis ut
auctorem vite sue falso appe-
terent testimonio. Cum tamen cum
simul composuissent flagiciu(m)
simul ingressi essent viam
et ne quid preterea adiunctum
maximo comitantibus ut
dixit leoncius huius qui illum cu-
morem presserant. tamen ubi
in meo astiterunt iudicio. cum
primo de origine cause quere-
rem: diuisa et distincta
perpsere. non locorum sepa-
ti sed meditacionum diuorcio
Cum igitur sibi non conveniret
mercurium vel alteram vi-
lissime condicionis et detes-
tabilioris nequicie personas
(al. emendauissent) emendauissent aufugisse
se theudule non ignarum ob-
iciendi sibi facinoris quod
ante lectum renati sola cu-
bitauisset ancilla presto es-
set alia que stupro eius-
dem renati se diceret co-
inquinatam. Die ipso quo
dictus erat cognicionis sub-
traxerunt se episcoporum co-
uentui. licet esset pridie
subito profectus eidem re-
natus clamaverit. Dum
ego iudicio per presepsi diem quoque
et tamen nullo accusante nul-
lis testimoniis purgen-
tibus in sinuaui sancte sorori:

quod petens coram ipsam inspici
et visitari memoratam virginem
At illa sancte inspeccionem recu-
savit quidem sed testimonium
non declinavit dicens michi-
il se in indicia comprehendisse ni-
si quod esset virginalis pudoris et
sanctitatis quod habitasse eam rome in
domo nostra nobis absenti-
bus nulli eam se vicio-
rum familiaritati dedisse: optare
autem ea sibi a domino ihesu parte
restituam in regno dei Pat-
nam quoque filiam meam contro-
gaui: quod ab ea numquam so-
leat discedere: cuius cunctis
vite huius testimonium est
Itaque et si quod iuratam diceret
fidei sacramento conferendum
foret. Sub obtestacione tamen
professa est aliud nimis quod
appetebatur: nec quicquam
in ea scire se bone vacuum co-
usacionis Nutricem quoque li-
bere condicionis in cognitus
cui et status haud quam
in degeneri seruicio obnoxius
libertatem vera fatendi daret
et fides atque etas ad veri-
tatem astipularetur: et of-
ficium nutricis ad cognicionem
secreti Ea quoque nichil se
(vidisse) indecorum: nichil sibi cum
parenti commissum a virgine
aliquid dignum reprehensione
Hijs motus indicijs in offen-
si virginis munerib(us) primum

clarius: maximum autem et
renatum et leonatum ita involu-
it sententia. ut maximo
si errorem emendaret spes re-
ditus servaretur. renatus autem (re)
et leonatus ceteri manerent:
nisi forte probata sui penite-
ntia et huius facti diuturna de-
ploratione dignos se praeberent
misericordia. Vale frater et nos
dilige: quia nos te diligimus

Contuli

De gravi iniuria [illegible]

Ambrosius Sya-
grio. Que sit
in vestro iudicio
decursa scripta
retinebis. ideoque et nunc quia eam
portionem convenio meae:
habens apud te pro castitatis
contumelia filiarem et do-
lentum querelam. Ita ne oppetunt
ignoratam atque inauditam virgi-
nitatis causam adiudicaret
ut non possit absolvi. et hoc
est nisi sua iniuria non ab ho-
nesto pudore traducatur
ad inderorem sui corporis
oblatione grande videlicet
relativa sui testimonium
ut exponatur ludibrio et
praecatatis notetur. Nunc
igitur prorogativam detulisti
integritati et huius honori-
ficentiam qua se lacessiri
aut mutari gaudent. que
hoc minus recipiendum
putant ut amittant lib-

alias lacessiti a [illegible]

tatem omnis assertionis nec
se nec tueantur. vel sine legis
vel publico ut non accusato-
rem exigat. non aggressorem
urgeat sed impudentiam solam
induat ac sese piaat ad
iniuriam. Non ita maiores
nostri despicabilem habe-
bant castimoniam. quam tan-
tum deferebant reverentie: ut
bellum adversum temerato-
res pudicitie suscipiendum
putarent. Denique tantum fu-
it ultionis studium ut omnes
tribules de beniamin tri-
bu extinguerent: nisi qui
gentos quos bello reliquum forent
nativa [illegible] loci defen-
disset. Hic cum lectionibus di-
vine serie expressum tenetur:
cuius tenorem recensere co-
gunt. Levites vir cum maio-
re quam moribus habitabat in parti-
bus montis effrem. Ea
quippe tribus sortito obti-
gerat locus in possessionem
terre datus pro funiculo he-
reditatis. Is sibi accepit iu-
galem de iuda bethleem.
Et ut se habent prima co-
pularum exordia adhebat
muliercula incondita animi
cupiditate: simul quia simi-
libus eius non fungebatur
exardescebat magis pos-
sessio atque in mane quantum

alias [illegible] | alias [illegible]

exestuabat Vnde quia nichil
referebatur ex parte adolescen-
tule ut leuitate amoris
vel vi doloris quod haut quaquam
incedens pari secum decer-
net, cum eadem expostulabat
hinc frequens iurgium Cumque
nullis offensa clauens remi-
sit: domum rediit. At ille
amore victus quod quid spera-
ret non habebat aliud. cum
quartum iam mensem fluere
cerneret eo contendit: fre-
tus quod consilio parentum
emolliretur animus ado-
lescentule Occurrit pro
foribus socer generum
introduxit filiam recon-
siliauit. et ut leniores di-
mitteret triduo tenuit quam
repararet nuptias: ac vo-
lenti abire quartum quoque
diem comperhendinauit pre-
tenta humanitatis specie
moras innectendo Quin
non etiam quintum diem vel-
let adiungere superioribus et
iam noue deessent cause
morandi. patrio tamen affec-
tui retinende filie deside-
rium non deforet promissam
profectionis coeptam distu-
lit in meridiem: ut cibo
curati adorirentur. Post
epulas quoque volens dila-
tionem attexere eo quod ipsa iam
vesper appropinquaret: ge-
neri parabus egre licet tamen ac-
quieuit Ille iter suum prexit:
letus, cum quod dilectam sibi re-
cuperasset iusset Cum vno
comitanti seruulo: cum iam
declinaret dies. Festino viam
celebrabant gradu Mulier
vehebatur iumento: viro
non sensus laboris quod fruc-
tu desiderij simul et va-
rio mulieris et oraculi
sermone viam leuauerint De-
nique vbi iherosolimam ap-
propinquarunt quod triginta sta-
dijs aberat quam tunc temporis
iebusei tenebant. sugges-
sit puer deflectendum in ci-
uitatem quod sub nocte sus-
pecta essent etiam illa que
tuciora sunt: cauenda quod
tenebrarum ambigua. maxi-
me quod locorum incole non es-
sent de filijs israel: et ideo
peruertendum nequiuit adu-
sa studia gerentes insidia-
rum inferrent obscuro
noctis dolum querentibus
ad perpetrandum facinus
satis opportuno Sed domino
eius haut quaquam senten-
tia placuit ut inter alie-
nigenas hospicio succede-
rent: cum gabaa et rama
non longe abessent ciuita-
tes benyamyn Itaque pura

lenis sententia posthabuit servuli suggestionem que ex con-ditione consilium estimaretur: et non consilio quamvis infima condicio ablevaret. Et iam sol in occasu erat Denique vix occurrit cum iam urgeret vespera in civitatem succedere Gabaonite incolebant locum inhospitales immites intolerabiles omnium tum tollerabiliora [vel ores]: quam si aliquem hospicio recepissent Denique commodius hunc vis levite cesserat: si in gabaa hospitium non repperisset Verum ne quid deesset offensionis: primo ingressus diversorium non repperit Et cum in publico situs alienam misericordiam imploraret offendit advenientem ex agro senem: quem vesper ex opere agresti compulit nocti decedere Et cum esset ei conspicuus rogatus quo iret et unde advenisset respondit de bethleem iuda revertor contendo ad montem effrem et ibi est meum: sed ecce hic diu ti et nemo est qui hospicio recipiat et requiescendi usum ministret quod non quo tibi aut potius sibi aut pecori pabulorum esset indigentia sed tecti hospicio prohiberetur: presto esse illa et modum tecti hospitium desiderari Ad ea senior benigne satis et

placide pax inquit tibi: et succede hospes pater et civis tua et nunc origo de montis effrem partibus et hic hospitalis habitacio: sed tempore diuturno incolatus sedes fundavi Itaque receptos domicilio ministerio suo et subsidijs hospitalibus iuxta fovit hortabatur ad leticiam senior et frequencioribus provocabat poculis ut vino adoleret curarum oblivia Cum subito circumsistunt eos gabaonite iuvenes ad omnem precipiti libidinem nichil pensum ac moderatum habentes: quos forma mulieris illexerat et in omnem amenciam precipitabat Capti enim eius decore et per senectutem hospitis ac infirmitate subsidij accepta spe potiundi: poscunt mulierem et pulsant ianuam Itaque egressus senior rogabat eos ne hospitales mensas turpi flagicio fedarent et reverendum illis eciam indomitis barbararum gencium nacionibus violandum arbitrarentur: contribulem illum israhelitam virum legitimi thori submixum copula non sine indignacione celestis arbitrij tanta affici contumelia Quod ubi parum procedere advertit

esse sibi filiam virginem adiecit: illam se offerre maiore parentis dolore sed minore gratie hospitalitatis dispendio publicum flagitium privato decore tolerabilius haberi. At illi exagitati estu furoris et inflammati incentivo libidinis eo amplius ardebant formam iuvencule quo magis negabatur et iusticie exortes ridebant verba castitatis: filiam senis quam minore invidia sceleris offerebat despectui habentes. Itaque cum pie nichil proficeret preces et seniles frustra hospes manus tenderet. desperato presidio rapitur mulier: et per totam noctem iniurie impletur. Ast ubi lux finem intemperancie dedit. ianuam hospitalem repetit. non quo viri conspectum exposceret quem magis declinandum putaret totumque pudore miserabilis: sed affectum viro referret que castitatem amiserat et contumelie sue functa lamentabile specie. ante ianuam hospitalem exponeret. Egressus itaque levita cum iacentem invenisset. arbitratus quod verecundia vultum nequaquam attollere auderet: consolari cepit: que non voluntate sed vi tante iniurie succubuisset. hortari assurgere et secum repetere domum. Sed ubi nullum responsum referebatur: quam quiescentem maiore voce e sompno excitare cepit. Verum ubi mortis supreme patuit fides impositas iumento reliquias domum pertulit: et divisos artus mulieris in partes duodecim misit per singulas tribus israel. Quo commotus universus populus convenit in masephat: atque ibi querela per levitam cognita omnes in bellum exarsere. statuentes neminem virorum suis esse in tabernaculum succedere: prius quam de tanti sceleris auctoribus ulcio capesseret. Animis quidem ruebant in prelium: sed consilium prudenciorum pervertit sententiam non temere confligendum bello cum civibus. sed prius verbis experiendum de flagicio et decernendum condicionibus pro delictis. neque iniustum videri ut paucorum sceleris precium ad omnes perveniet. et privata adolescencium petulantia statum salutis publice labefactarent. Itaque mise-

rint viros q̄ denūtiaret ga-
baonitis · ut tanti reos fla-
gicij offerrent ... singuté : cog-
nosceret nō minoris esse c̄
minis tantū facinus defen-
disse quā exercuisse Verū
illis supba referentibus cō-
silia pacis bello minuta ... alr mutata
ne ȝ pmo aut scdo cōflictu
cū plurimi a paucis afflicta
rentur cedendū israhelite
adūsus plus estimauerūt :
q̄dringenta et milia virorū
bellanciū adūsū uiginti quīq̄
milia benyamyn tribus .
et septingentos gabaonitas
exptos belli iuuenes decer-
tabant Et cū sinistra sor-
te duo iam sibi cecidissent
plia cū tū pmptius haut q̄
quā deposuit isrl' uincen-
di fiduciam et ulciscendi p̄
sumptam spem Sed cum causa
numero cum p̄stanciores īferio
res pugne euentu pedem
retulerant : diuinā offen-
sam rati ieiunio et fletū
maximo recōciliacioēȝ gr̄e
celestis affectauere Itaȝ ora-
ta diu pace acriores ī bel-
lum renituntur : ut pote
quib9 oraculū aiōs dederat
spem accumulaueat ... et
simulato a fronte qd' cede-
ret ac dispositis p nocte
insidijs a tergo urbis ī q̄

locata erat manus hostiū.
dū hij cedūt et illi īsectā-
tur : inuadendi urbē ua-
cuam facta copia · statim
q ̄ admoto incendio flā-
marū fragor atq; estus fu-
rens capte urbis speciem
manifestauit : quo et fum-
fracti aīmus et erecti hostiū
Nam et benyamyn uiri
clausos se atq; circūuentos
rati · priusquā a tgo īua-
derent disperge sese atq;
in desertū fugere cepe-
runt : econtra isrl' gemi-
no agmine urgē eos ac
palantes psequi Cesi itaq;
uiginti quīq; milia id est
omnes fere de uiris ben-
iamyn p̄ter sexcentos ...
q̄ arrepto scrupee rupis
munīmēto partim loci īge-
nio et subsidijo nature :
ptim desperacioē uictorib9
tirori fuere Nam scde res
taucoris admonet ī adu-
sis : ulcio p uictoria ha-
beret Nec ferarū nume-
rus tanti discriminis ex-
ors fuit : sed oē tribus isrl'
in muliebri sexu cū pue-
ris et puellis omniq; e-
tate gladio aut igne ex-
tinctum ... additū q; sacra-
mētum ne quis tribȝ illi9

viro filiam suã ī uxorem
daret: quo reparãdi nõīg
omīs aboleret. Successio Abel
li simul simul atq ire fracti:
et furor ī penitenciã vtit-
Arimo q positis in vnū
conuenerunt viri isrl flere
runt fletū magnū et cele
brarunt ieiunium ? dolētes
vnã tribum perisse ex fra
tribus: atq extinctum po
puli validã manū Que
qdem pro delicti pcio bel
latum aduersus ppugnatores
flagiciorū ? sed nunc ī po
pulum suum conuersum vis
cera et bello ciuili vtrumq
afflictum & lacrimarum ef
fusio monet passionē aū:
et affectum ppulit Seuicie
racio successit Missis le
gati ad sexcentos illos be
niamyn viros qui p quatuor
menses edito se prupta
rū tuebant rupium aut
deserti ingētia q multitu
dini obsidencium piculosa
foret: deplorauerūt cōmu
nē illã esse erūpnã q
illi contribules isti cog
natos et socios amisisset:
sed tū nō penitg ītercepta
pande tribus successionē
consulē se ī mediū quo
et sacramēti fides sibi cō
stet: si tribus vna neq
quã corpe auulsa intidat

Altari itaq posito vel celigno
nis et panis oblatū sacri
ficiū Et q iabis galaad po
pulg erat pene et male
dicto obnoxius: obstrīxe
rat eī se oīs isrl sacramen
to magno ut si quis nō as
cendisset cū eo ad puniē
dū flagiciū morte more
retur ? Duodecī milia bel
latorū directa sūt ut et vi
ri omnes et mulieres fer
ro extinguerent: solas vi
rilis thori exortes resua
rent adolescentulas Inter
fectis itaq omnibus iabis
galaad sole virgines cccc ex
icio ceterorū supfuerūt:
quas accipiēs isrl statuit
viros beniamyn belli me
tū depone et ī coniugū
sibi sumē integras eiū
iuxta ac pudoris puellas
? qbus et causa esset apud
viros integra q nemo suo
rū aduersus eos bellū sus
cepat: et ciuitatis gratia q
apt eos supmo suplicio e
repte forent Hoc igit mō
qdringentis iuuenibus
qsita copularū cōsortia sūt
Deo q ducenti numero su
perant qbus iugales de
erāt: hys quoq sine frau
de sacramētorū cōsultū
accepimus Dies festus in
sylo ī quot ānis celebrabat

ibi exultare solute virgines et cho-
reas ducere in honorem religio-
nis: aliter pariter inritibus et to-
tum iter agminum viantium replei:
Dixit unus e senioribus. Pre-
ducenti illi tribus benia-
myn viri intra vineas
siti excubias tenderent. do-
nec se omnis feminea turba
effunderet: et surgentes ex
vineis unusquisque quam oc-
cursus dederat uxorem sibi
vendicaret. Fraudi id ne-
quaquam futurum populum
etenim fame repandere tribus
successioni apparet, sacramentum
preterire non posse filiarum sua-
rum societatem: neque tamen
quod sacramentum videri si prohi-
bendum non putaret: quia sacra-
mento neque cogendi neque
prohibendi necessitas impo-
sita videretur illos sibi sine
met— u consulere opor-
tere: sane si puellarum
parentes vindictam effla-
gitarent. partim prece. partim
retorquendo etiam ~~retorquendo~~ in ipsos
sint vice culpam custodie
sese revocaturos: quia tum
scirent beniamyn viros
exortes esse iugalium cum
filiabus pretulerint dig-
nam sane tribuum iam non
satis dure pena sed misericordia se-
vitum in eos et debella-
tum corporis sui parte inmodica.

cuius exarsisse plebem. ut
successionem domesticam extin-
gueret. atque ex sinu negaret:
placere deo non ~~pene~~ perire
ex populo tribum neque pro
una muliere tam acerbe
consuli. Probaverunt consi-
lium israhelite: exsecuti sunt
viri beniamyn: et dispo-
siti in vineis loco oppor-
tuno et tempore plenas femi-
neis agminibus vias occupaverunt.
Prebuit illis festum nuptia-
rum religionis sollempnitas.
Avulse de complexu patrum
filie tamquam in magnum ab
ipsis parentibus tradebantur:
et velut pacta egregie nu-
ptiis non abduci sed prole
arbitrareris. Ita tribus
beniamyn pene interep-
ta atque extincta brevi flo-
ruit: documentum exhibens
quam magno exitio sit insolen-
tibus vindicta pudicicie
et lese castitatis ultio. Nec
hoc solo loco: sed pleisque
scriptura docet. Nam et in
genesi legimus exercitum
questionibus regem egypti
pharaonem quod saraim attemp-
tavisset: et tamen alienam esse
uxorem nesciebat. Est
igitur deo castitatis tuen-
de voluntas: quanto ma-
gis et defensande integri-

tatis. Vnū nª dz v'ginibus
sacris irrogari iniuriā.
Que ei nō nubūt et q'
uxores nō ducūt: habēt
sicut angeli ī celo Et io
celesti gracie nō īferamus
corporalem cōtumeliā: quia
potens ē deus quē nec
p̄uaricacio sterceat et mo
ueat accepti sibi muneris
et cōseruate v'ginitatis ac
ba et grauis cōtumelia
Vale fr̄ et nos dilige: qr
nos te diligimus Contuli

AMbrosius pa
terno Pater
ni quidē vna
nimi mei salu
tacionem legi: sed cōso
lacionē haut quaquā pa
tiam ut velis filio nep
tem copulare ex filia sed
nec aīo te nec patre dig
nam Itaqz quid cōsulueris
considerā Omne eī qd' agē
volumus p'us nomē facti eius
introgemus: et tūc vtrū
laude an vituperacione dig
nū sit estimabimus Ver
bi gracia: misceri mulieri
qbusdā voluptatis ē: me
diocriū etiā (alle pueri) pueri corporibus
utile ferūt Sed considerā
dū utrū coniugi an extra
nee: deinde nupte an ī
nupte Si quis desponsata

Phibet copulā neptis et auunculi

sibi et tradita vtat' coniugi
um vocat' q' aliene expug
nat pudorem adulteriū
facit: cuius ūt solo noīe rep
mitur Plerūqz teptandi
audacia hostem ferie vic
toria ē: verū castitas ānotetē
horadiū Ero si q's p'ripiat
aīo: manū ēnotat Ergo
etiā tu quid consulas q'so
tecū retractes Coniugiū
vis int' filios tuos copo
nere: quero vtrū pares co
pulandi an impares sit
Sed ni fallor cōpares ap
pellari solent Boues q'
iungit ad aratrūm equos
ad currū pares eligit q'
et vt etas cōueniat et for
ma: nec natura discrepet
nec discoloret diuisitas
Tu copulare paras filiūm
tuū et neptem ex filia:
hoc ē vt accipiat sororis so
sue filiam diuisa lig
matre q' socrus editus
Introga nōim religionē: ne
pe auunculus iste illius:
illa huius neptis vocitatur
Nec ipē te reuocat sonus
noīm q' cū h' auū resonet
illa hoc nomē ad auū
culū qd' ad auum refe
rat. Quanta deinde erit
religionū confusio voca
bulorū q' id ē auus et
socer vocabit'; ea quoz
tibi neptis et nurus di

ușo noīe nūcupabit. Mutua
biunt etiam fr̄es diuisa uo
cabula q ut illa socrus fr̄is
sit : iste gener sorori Nubat
auunculo suo neptis : et ī
maculatorū pignorū cari
tas illecebroso amoē mū
tet. Sup hoc igr̄ meā a sc̄o
uiro ep̄o u̅r̄o exspectū diuīs
sententiā Non opinor. nec
arbitror. Nā si ita esset : et
ip̄e scribendū putasset Nō
aut scribendo significauit :
q nequaquā hinc h' dubi
tandū arbitraretur Sed
ei est qd' dubitari queat q
cū lex diuina etiā patrueles
fr̄es ꝓhibeat conuenire in
coniugalem copulā q sibi
quarto sociant gradu.
Hic aūt gradus tciūs ē :
q etiā ciuili iure a cōsortio
cōiugij exceptus uidetur
Sed prius sacre legis scita
introgemus Pretendis eū
in tuis lr̄is q puissimum
hoc diuino iure conubiū
huiusmoi pignoribus existi
metur : eo q nō sit ꝓhibitū
Ego aūt et ꝓhibitū assero :
q cū leuiora interdicta sint
de patruelis fr̄ibus q multo
magis hoc qd' artioris ē
plenū necitudinis inter
dictum arbitror : q eni
leuiora astringit . cōiuo

ca nō soluit : sed alligat
Quod si ideo pmissū putas
q specialit nōē ꝓhibitū :
nec illud ꝓhibitum sinone
legis reperies : ne pater
filiam suā accipiat uxorē
Nunquid ideo licet q qa
nō est prohibitū . Minime
Interdictū est eī naturę iure
Interdictū ē lege : quę ī cor
dibus singlōrum interdictū
est inuiolabili pscriptione pie
tatis : titulo necessitudis
Quanta hui' inuenies non
esse interdicta lege p moysen
edita : et tū interdicta sunt
quadā uoce nature Multaq
sunt q licet facere : sed nō ex
pedit Oīa eī licent : sed
nō expediunt Oīa licet sed
nō edificant Si ergo etiā
nos ab hys reuocat apl'us
que nō edificant q quō fa
ciendū putamus qd' et nō
lic3 legis oraculo et nō edi
ficat discrepāte pietatis o
dine . Et tū illa ipā uetea
que fuerāt diuersa tēpea
tā sunt p euāgeliū dn̄i ihū
Transierūt uetera : ecce fac
ta sunt noua Quid tū so
lempne q osculū int' auū
culū in et neptem q qd' iste
quasi filię debet hęc q̄si pa
renti . Hoc igr̄ ī offense
pietatis osculū suspectū
facies de talibus cogitū
do nūptijs : et religiosissi

mum sacramenti carius pignori-
bus eripies. Sed si diuina
te preterierunt: saltem imperato-
rum precepta a quibus amplis-
simum accepisti honorem
haud quaquam preterire te debu-
isti. Nam theodosius impe-
rator etiam patrueles fratres
et consobrinos vetuit inter
se coniugij conuenire nomine:
et seuerissimam penam sta-
tuit si quis temerare ausus
esset et fratrum pia pig-
tm̄ nora. Et illi tamen sibi
equales sunt: tamen modo qua
propinquitatis necessitudine et
fraterne societatis ligantur vin-
culo: pietati eos voluit
debere quod nati sunt: sed dicis
aliquando relaxatum verum
hoc legi non preiudicat.
Quod enim in commune statuitur etiam
presens tamen relaxatum videtur
longe diuersa inuidia: illud
tamen licet in veteri testamento
legimus ut aliquis vxorem
suam sororem diceret: istud in-
auditum ut quisquam neptem
suam in vxorem accipiat et
coniugem dicat. Iam illud
pulcherrimum quod negasti
neptem tuam auunculo ~~tuo~~
suo tuo filio propinquam sese
conuenire: quia non agnationis
copulentur necessitudine. Cum
neo et uterini fratres id est
diuiso patre sed eadem matre geniti
possint diuerse sexu inter se con-
iugium conuenire: cum et ipsi ag-
nationis ius habere non queant:
sed cognationis tamen sibi titulo
connexi sint. Vnum oportet ab ea
discedas intentione: que esset
si liceret tuam tamen filiam
non propagaret. Debet enim tibi
filia filius nunc nepotes: de-
bet etiam neptis carissima
pronepotes. Vale cum omnibus
tuis. Consuli

Ambrosius sy- ¶ De eodem ad syn- alr quirigio
negio. Qum
ingenuo conmen- alr ingenuo
dasti pudore
quod de eo consules quod non pro-
bares: sed morem geres
parenti ut pietatem non ledes
securus quod non aliud a me
posset referri: nisi quod stabi-
deret necessitudines. Ego
neos libenter tua in me onera
suscepi: et auo neptem ut
opinor refudi: quam nescio
plane quam opinione mirum sibi
fieri desiderabat ut auum
socero mutaret. Plura non
opus est: ne hoc quoque ac-
cedat ad verecundiam. Vale fi-
li et nos dilige: quia nos quoque
te diligimus. Consuli

Ambrosius antonio. Laudat amicum
Nunquam es ta-
citus michi nec

vndequaque tuo me transmisisti
silencio gratum quod sciam quod tuo non
desim pectori. Nam cum id
pendas quod pluris est quam potes
etiam id negare quod etiam sepe mit-
tis defluit: non tantum amoris
usu quam officij vicissitudine. Ego
vero etiam ex meo animo tuam
vicem estimo ut numquam me
tibi et te michi absentem putem:
cum semper animis heremus. Num-
quam tuas litteras michi deesse o-
pinor aut meas tibi: cum te
cotidie coram alloquar. In te o-
culos studia atque omnia officia
mea dirigam: hijs tecum delec-
tat congredi. Nam littere tue
ut apte cum colloquio pectoris
mei loquar. [illegible] me
fecerunt. Unum peto ut superse-
deas graciarum relacionem. Michi
enim mei in vos officij summa
merces est: si me debito er-
ga vos munere non defungi
se arbitrere. Vale et nos
dilige: quia ego quoque te diligo
Contuli

Ambrosius alipio
Antiochus
consularis vir
reddidit michi exi-
mietatis tue litteras: nec super-
sedi respondendi munere. Nam
per meos homines dedi litteras: et
ni fallor alia aborta copia
generavit epistolarum. Sed quia non tam
remetienda amicicie munia
quam cumulanda arbitror:
oportuit ipso presertim regre-
diente. qui me tanto tracta-
tuum affecit nomine referri
aliquod officium sermonis mei:
ut ego utrumque vestrum et ille tibi
absolveret quod debebat inferre
quod acceperat. Vale et diligentes
te dilige. Contuli

Ambrosius vi-
gilio. Poposcisti a me insti-
tucionibus tue in-
signia: cum novus accitus
es ad sacerdocium. Et cum te
ipsum edificasti ut oportuit
quod dignus habitus es tanto
munere: quo et alios edi-
fices significandum videtur.
Primum omnium cognosce etiam
tibi domini commissam ecclesiam: ideoque
vitandum semper ne quid ob-
repat offensionis: et fiat
velut commune corporis eius gen-
tilium admixtione. Unde scrip-
tura dicit: Ne accipias uxo-
rem de filiabus cananeorum:
sed vade in mesopotamiam
in domum batuel id est do-
mum sapiencie: et eius tibi
accipe copulam. Mesopotamia
autem regio est in partibus orien-
tis que duobus maximis
per ea locorum eufrate et ty-
gri fluminibus cingitur:
quibus origo est in armenie
locis. Influunt autem diviso

Instruit novum sacerdotem de usura et copula
fidelium cum infidelibus

meatu in mare rubrum. Et id
mesopotamie nomine signatur.
Figura ecclesie que maxime an-
tiquorum prudentie irriguis
atque iustitie fecundat mentes
fidelium: quibus sacri bap-
tismatis eius typus pres-
sit in rubro mari. infundit
gratiam. culpamque abluit. Do-
ce ergo plebem: ut non ex
alienigenis sed ex omnibus
xpianis coniugii quaerat co-
pula. Nemo fraudet mer-
cenarium mercede debita.
quia et nos mercenarii sumus
dei nostri: et ab eo laboris
nostri mercedem expectamus.
Et tu quidem o quicumque es ne-
gotiator mercenario tuo mer-
cedem pecuniariam negas:
id est vilem. caducam. Et tibi
negabitur merces promissorum
celestium. Non fraudabis quo-
ut lex dicit mercenarium
mercede sua. Non dabis pe-
cuniam tuam usuram. quia scrip-
tum est quia is qui pecuniam suam
non dedit ad usuram: habita-
bit in tabernaculo dei. Nam
ille supplantatur: qui usura-
rum captat emolumenta.
Quatenus vir xpianus si habu-
erit pecuniam quam non recep-
turus aut certe forte quam
dedit recepturus: licet in ea
non mediocre usuram gratie.
Alioquin decipere istud est:
non subvenire. Quid enim

durius quam ut des pecuniam
tuam non habenti: et ipse duplum
exigas. Et simplum non habuit
unde solvet? quemadmodum du-
plum solvet. Exemplo nobis
sit tobias qui nunquam requisiuit
pecuniam quam dederat nisi ex-
tremo vite sue tempore: magis
ne fraudaret heredem quam ut
depositam pecuniam cogeret ac
recuperaret. Populi sepe
conciderunt fenore: et ea
publici exitii causa extitit.
Unde nobis sacerdotibus id precipue
cure sit: ut ea vitia resecemus
que in pluribus videntur serpere. Hos-
pitem dote voluntarium ma-
gis quam ex necessitate esse
oportere: ne in hospicio de-
ferendo inhospitalem affec-
tum cum sui prodat: et in ipsa
hospitis susceptione plurimum
violetur gratia sed magis ex-
colatur officiorum usu et aliquo
humanitatis ministerio. Non enim
a te exiguntur munera divitia:
sed officia voluntaria ple-
na pacis et convenientia concor-
die. Meliora sunt enim olera cum
amicitia et gratia: quam si ex-
quisitis dapibus adornetur con-
vivium si desit affectus gratie.
Legimus peremptos gravi po-
pulos excidio propter violata
iura hospicii. propter libidinem
quorum commissa bella atrocia:
sed propter nichil gravius quam

copulam alienigene: ubi et
libidinis et discordie incentiva
et sacrilegii flagicia conflan-
tur. Nam cum ipsum coniugium ve-
lamine sacerdotali et benedictione
sanctificari oporteat? quomodo potest
coniugium dici ubi non est fidei
concordie convenientia. Cum
oratio communis esse debeat?
quomodo inter dispares devotione
potest esse coniugii communis caritas?
Sepe plerique capti amore
feminarum fidem suam prodiderunt:
ut patrum populus in beelphe-
gor. Unde fines arrepto
gladio interfecit hebreum
et madianitem feminam? et
mitigavit indignationem
divinam: ne totus populus ex-
tingueretur? Quid de pluribus
exemplis loquar? Ex
multis unum proferam: et eius
commemoratione liqueat quam
pernitiosum sit alienigene
mulieris ascivisse copulam.
Quis fortior et a cunabulis
bili sanctus munitior dei spiritu
quam nazareus sampson? Et
ipse proditus est: et ipse per
mulierem suam non potuit
tenere gratiam? cuius generationis
et vite totius seriem hysto-
rico digestam stilo enar-
rabimus secundum sacri libri
continentiam: quamvis hunc est
modum non verborum serie sed

sensu. Multos per annos he-
breorum populum subditum pa-
lestini ac subiectum habe-
bant? quoniam fidei prerogati-
vam amiserant qua victoriam
patres adepti fuere: non pe-
nitus tamen exciderat insigne
electionis apud auctorem
suum et funiculus heredita-
tis. Sed quia rerum secunda-
rum insolentia sepe extol-
lebantur dabat eos plerumque
in potestatem hostium: ut mo-
re ingenii humani remedium
malorum de celo sibi quere-
rent. Cum ei deo subditi su-
mus cum adversis aliquibus
urgemur: secunde res mentem
extollunt. Quod cum alias
usu probatum sit: tum maxime
in ea rerum conversione que rursus
ad hebreos a palestinis
versa vice res mutate sunt;
nam cum diuturna iniuria longe
subiectionis ita esset depressa
hebreorum patria ut nemo unus
generoso ingenio in libertatem animos tol-
lere auderet? ortus est illis
sampson divino oraculo
predestinatus magnus vir
ut in pluribus numeratus
sed in paucis prestantissimus:
eo quod sine ulla controversia
sit viribus corporis omnium fa-
cile primus? eo quod ingenti

admiratione nobis spectandus
a principio nō illa q̄ tēperā-
cie et sobrietatis iā
inde a pueritia viui absti-
nuis p̄clara ī signa de-
dit: nec illa q̄ intonso ca-
pite nazareus sacra dūi
seruauit custodia: sed ab
adolescencia que ī alijs
etas mollior ī hoc egregia
atq; sup̄ humanū modum
p̄fcē virtutis stupēda faci-
nora effecit. quibus diui-
ni oraculi mox aperiunt
fidē q̄ nō phitone tanta
eū anteiret gr̄a: ut des-
cenderet angelus p̄ quem
ortus ei9 p̄t spem parētib9
admūciaret: futuri regi-
mē et p̄sidiū sui9. Nam
grauib9 iam diu pales-
tinorū impijs affligebant.
Pat illi erat de tribu
dan timēs deū haut ig-
nobili genit9 loco: p̄stans
ceteris. Mat vero sterilis
s; aīi virtutib9 haut īfecū-
da: q̄ ppie hospicio mētis
recipe meruit visionē
angeli mādatū tenuit
oraculū īpleuit. Nec tñ
passa sūi viro scire vel
diuinitatis secretū īsinua-
uit marito visū sibi hoīez
dei p̄clara specie: futu(r)ie alr̄ vagā

sobolis ferentem oracula:
qua pollicitatione sese fide-
tem cōiugi fidem p̄missio-
nū celestium p̄ncipij. Eo
ubi cōperit: pie deū p̄citus
orauit ut sibi quoq; visio-
nis eius gratia tribueretur
dicens: In me dn̄e āgel9
veniat tuus. Vn̄ ego arbi-
tror nō zelo mulieris que
esset spectabilis pulchritu-
dinis aliq̄d eū suspectū ha-
buisse ut quidā estimat:
sed magis diuino zelo gra-
tie p̄uocatū cōspect9 sacri
voluisse p̄ncipij munē.
Tāms ei viris aīmus p̄-
uii affect9 tātā apud
dnm̄ inuenisset gr̄ā: ut
angelus ī eius domū re-
uerteret. Et monitis hijs
q̄ visus oraculi postulauis-
set: subito flāme vehēcis
eleuat9 specie sese recepit
Hic formidolosū viro mul(ier) alr̄ q̄s
salubrius interpretata ī gau-
diū vertit atq; ademit sol-
licitudinē: eo q̄ p̄sperū alr̄ p̄sperorū
indiciū nō aduersancū sit
vise deū. Talibus e celo
cōmēdat9 insignib9 ubi
p̄mū adoleuit ī cōiugiū alr̄ cōiugio
mentē intendit: sine q̄
vaciuā ac familiarē adoles-
centulis abhorreret curo

lubrici libidinis consuetudinem:
suiecit. iam causa querebatur
quemadmodum a cervicibus ple-
bis sue auferret palestino-
rum potentiam duraque im-
peria. Pergens itaque in Tham-
natham urbi hoc nomen est in
illis posite locis quam tunc temporis
palestinorum incolis frequen-
tabatur. virginem aspexit gra-
ta specie et vultu decoro:
et parentes apud quos eorum co-
mitatu fultus gradiebatur
oravit ut eam in coniugium sibi
posceret. Verum illi ignoran-
tes quod eo intencio vigeret ut
palestinis aut negantibus
infestior foret aut acquiescentibus
affectus iniurie in subditos
inferende demereretur tamen
ex coniunctione equalitas parent
gracia consorcii inire accresceret
aut si quid offensum esset
longius ulcionis studia pre-
derent: quam alienigenam de-
clinandam arbitrabantur. Sed ubi
flectere animum pignoris legi-
timorum obiectu frustra ex-
perti: in arbitrium eius volen-
tes concessere. Recepta itaque
peticione sapson cum sibi pro-
missam reviseret. divertit
et paulisper de aggere
deflexit. continuo quod occurrit
ei leo ferus de silua agres-
ti libertate sevior: comes
nec telum in manibus haberet

quamquam suppeditabat a..
deus pudor et conscia virtus
Tum fiduciam dare ruentem in se
brachiis amplexus necat:
et lacertorum nodo exani-
matum preter aggerem supra
siluestria gramina proiecit
ac deliquit. Locus erat le-
tus pabuli herboso gra-
mine: vineis consitus tus
itaque apud dilectissimam sibi
sponsam exennias fere tre-
didit sine momento futu-
ras: tum talium rerum tempora non
terribilibus spoliis sed
mitibus gaudiis et festa
fronde fiant venustio-
ra. Denique post eadem regre-
diens via favum in utero
leonis offendit: atque abs-
tulit donum parentibus ac
puelle futurum dedit. Ta-
lia ei sponsam munera de-
cent: ac degustato mel-
le favum prodens edendum
dedit: causam repressit
Sed forte quadam die nup-
cialis festi celebrabatur co-
nuiuium: leta in epulis iuuen-
tus mutuis se ad ludum
incitabat in moribus: cum
alius alium sal.. salsiore
dicacitate perstringeret. sicut
se hoc usus habet etiam
leticie attendebat. Ibi tum
questionem huius proposuit sapson
iuvenibus coepulantibus.
De manducante exiuit cibus
esca et de forte processit dul-

ci: absoluētibus pollicēs
p̄miū quasi mcede sapiē
tie tgintā syndones et
totidem stolas scđm nū
meri virorū cōmessāciū
aut mita ignorātib9 Quū
cū enodāe īplexa et distīg
uē ambigua nequirent: mu
lierē eius ptim ~~mīnq~~ minis
exagitando ptim fatigan
do precibus eo impulere:
ut a viro posset q̄stionis ei9
absolucionē īsigne futurā
coniugalis g̃tie ī mercedem
amoris Atq ea seu cū tinta
seu muliebri īgenio flexa
veluti pro questu marital
odij dolorem p̄texē occepit:
q̄ secretū viri cōsors tocius
vite z consilij nō cōpeisset:
simil q̄ ceteris foret habita
cū aschaniū viri p̄prij nō
credederetur Odisti me īquit
et nō amasti: quā celas
ti usq ad hūc Hijs quē
et ceteris talib9 īnictus
erga cetera aīmo9 mulie
bribus emollitus blādi
cijs aperuit dilecte p̄po
sitam q̄stionē: et illa ci
uibus Aqbus vix tādem
septimo die quū p̄scripti
absoluende pabole fieat
añ occasū solis cōpta solū
ta sūt: atq ī hūc modū
relata Quid forti9 leone?
Quid dulci9 melle? Et
ille respondit Nec mū
liere aliqd p̄fidiosius Nā

si nō domuissetis vitulā me
am: nūquā intelligetis pa
bolā meā Et stati descēdit
in aschalonā et tgīnta vi
ros pemit: quorū exuuias
auferens eos q̄ p̄positā q̄stio
nē soluerāt pmisso munē
donauit Abstinuit aūt cō
iugio puelle cui9 pfidiā de
prehenderat atq ī patriam
domū sese recepit: turba
ta q̄ aīmi uincula q̄ in
dignacioē lesi Feronam
fortissimi fraudi sibi futurā
iusta formidine phorresceret
ī alteri9 viri concessit nup
cias? quē tū pamphū sibi
sampson q̄i fidū sodalē cū
duceret eā vxorem astineat:
nec sic tū p̄tento licet cō
iugio offensionis periculū
auertit Namq ubi res
pdita volenti q̄ ad cōiu
gem redire interclusa ~~copia~~
~~la pia~~ copia q̄ p̄r eā alij viro
nupsisse diceret/sororē same
eius si vellet ducē liceret:
stimulo iiurie exulcerat9
publicam excogitauit vlcio
nem capessere: domes
tice cōtumelie ī dignatiōe?
correptus q̄ vulpibus ad
ulta estate cū iā matura
essent ī agris frumēta
binas sibi iuncem caudā
ad caudā ligauit atq ī me

al' ultor

carũ ardentẽ inseruit fortẽ
nodo q̄ astrinxit texsolubi-
li : et ultioni iniurie super
manipulos messis dimisit
frumentarie quã seuerat
incole palestinorũ At ille
igni exterrite quãuis pa-
pites conuoluebãt : spar-
gebant incendiũ et exure-
bat spicas eorũ Q[uo] dis-
pendio cõmoti q[uo]d omnes
sibi locorũ fructus interie-
rant : factũ principibus suis
intimauerũt Et illi mise-
rũt viros in thãnatã q[ui]
mulierẽ q[ue] violato fidem
cõiugio mutauerat ac
totum eius domũ parẽtes
q[uo]que eius igni inuoluer[unt] q[ui] ea
causa sue vastitatis et ruine
foret . nec oportuisse ledi vi-
rũ : p[ro]uintiates q[ui] posset ma-
lo se publico vlcisci Nõ tñ
sampson populus palestino-
rũ delicti gr[at]iã fecit atq[ue] eo
vindicte fine contentus fuit .
sed concidit eos strage stra-
ge maximã : pluriniq[ue] eorũ
ferro interiere . ipse autem
concessit etiam ad
torrentem in deserto . petra
illic erat minuta tribus
iude Palestini vero q[ui] eũ
nõ auderet lacessere nec
munitionis p[ro]rupta a[n]d[u]a
q[uo]d superare . tribũ iudã de-
nunciato adorsi vrgẽ[n]t plio .

cũ iusta refiri cernerent
q[ui] subditos sibi et tribu-
tarios p[er]ditum iri neq[ue]q[ue]
verũ et equũ atq[ue] ex usu
videret[ur] publico p[ro] alieno
p[er]fecti facinore cõsulentes
in mem tradi sibi dissigna-
torẽ tanti flagicij postu-
lauerũt : atq[ue] sic ita illius q[uo]d
ab eo cõmissũ futurũ sit
noxia Qua p[re]cepta sibi
cõditione viri de tribu iuda
tria milia ex suis cõgre-
gantes ascenderũt ad eũ :
et p[er]fecto q[ui] essent subdi-
tarij palestinorũ . q[ui]bus sibi
necessitas obediendi nõ
ex arbitrio sed ex periculi
formidine maneret : sin fac-
tum iniuriam retorque-
bat in eos q[ui] ius cogendi
habebant Tũ ille et que
inq[ui]t iusticie forma est ge-
nus abrahamidarũ : vt cũ
scripte primo cõiugis dei
de abducte p[er]niciosa inde
vindicta sit . et sine periculo
domesticã iniuriã nõ li-
ceret vlcisci : Tantũ ne
inclinatis animis ad turpe
vernacularũ obsequiũ : ut
executores suos aliene p[ro]-
beatis insolencie atq[ue] in vos
metipsos vertatis manus .
Si pereundũ est q[uo]d dolo-
rem habuit : liberũ iuuat

peruē manibus palestino-
rū: tēptata domus solli-
citata uxor. Si nō licuit in-
uicē sū eorū fraude: saltē
liceat mori sū scelē eorum.
Retuli ego acceptā iniuriam
nō intuli: uos estimate an
digna uicissitudo fuit. Illi
de dāpno fructuū queruntur:
ego de coniugis amissione.
Conferte manipulos messis:
et sonā thori. Dolorē meū
ipi probarūt: cuius iniurias
uindicauerūt. Uidete quō
uos misterio dignos putāt:
a uob eū ī mortē afficī
uolunt: quē ipi placone
dignū de hijs que leserāt
iudicauerūt et q uidicte
prebuē ministerū. Sed si
adeo subdita superbis cor-
da geritis: tradite me
hostiū manibus: uos no-
lite occidē. Nō mortē ab-
nuo: sed uestrū cōfugio cō-
tagiū. Uerū si formidīe
reditis insolentibus: al-
ligate uincul' manus in-
ermes: licet inermem si-
arma nodis solute. Cer-
te cōditiōi īposite satis fu-
turū arbitrati sūt: si uincē-
tem ī ptatē daretis. Crbz
illi auditis quinis ta milia
uirorū ascenderāt sacīanē-
ti dederūt: q a se uite ei9
uis ne irrogaretur: tantū
paciens uinculorū esset
ut deditionē ei9 patraret:

quo uanū fieret eo cui9 agnie-
bāt' facinoris. Acceptā itaq
fide spe leo egressus dese-
rūt petre munitionē: ac
duobus inexus funibus
ubi appropinquare captiuos ad
suscipiēdū palestinorū ua-
lidos uidet infremuit spū:
et uniusa dirupit uincula.
Atq arripiēs maxillā asini
iacentē percussit mille uiros
fugauit alios gradi ūtu-
tis spectaculo: cū ceteri
et uni cederent armatorū
agmina: et q cominus an-
te fuerat cōgredi. Facili ne-
gocio nō labore obtrūcā-
ti alijs fugā exitiū depsit.
Unde hodie q agon loco nō-
ē: q ibi sapson gloiosū certa-
mē ūtute egregia cōsumma-
uerit. Sed utinā q fortis
in hostē: tā moderata uic-
toria fuisset. Uerū q facile
usu uenit insolens rerū se-
cundarū animus q debuit
euentū pugne diuino fauori
et presidio deferre: sibi ascrip-
serit dicens. In maxilla
asini deleui mille uiros.
Nec aram statuit deo nec
hostiā immolauit: sed neg-
ligens sacrificij assumptor
glorie ut triumphū preciō cō-
secraret nomē: uocauit
locū maxille interfectionem

Et mox siti cepit grauiter
tardescere. et potius deceat:
ut iam ferre ac tolerare pote
rat. Dn̄i itelligēs q̄ nichil
tam facile esset hūano opēi
qđ sū diuinō adiumēto nō
difficile foēt. exclamauit
atq̄ obsecrauit ne sibi deus
opēs toffensā vēteret: q̄ im
prudent' ītuito simone si
bi aliqđ assignauisset. Cuū
etiā illā victoriā deo repu
tabat dicens. Tu dedisti ī
manū sui tui salutē mag
nā hac. Et nūc subueni
q̄ ecce morior siti: et ī ptā
tem eorū de q̄bus tātū do
nasti tūphū sitis necessi
tate aduidicor. Cū ō dei
uiā cū p̄ecasset ille maxil
lā apeuit sastura eius: et fōs
erupit ex ~~eis~~ ea. Et bibit
sapson et resūpsit spm̄. et
vocauit locū īuocacionē fon
tis: eo q̄ victorie iactāciā
īuocacioīs p̄cibus emēda
uisset. Ita diuīa iudicia
matrie edita. q̄ et arrogā
cia cito offensam īcurret:
et hūilitas sine offensione ulla
sese rconciliaet. Verū ubi
decursa sese bellū palesti
norū cōposiuit. et suorium
declinauit ignauiam. et hos
tilem despiciens manū: ga
zam sese contulit. Ea cui
tas erat ī locis palestinorū:

et hītabat illic ī diuisorio. Ab
cognitū gazei haut quaq̄
dissimulaciōe p̄terierūt.
sed festināt' circūdederūt di
uisoriū eius et obsederūt vni
ūsos aditus domus: ne fu
gā ī noctem cōponerēt. Itaq̄
sapson cognito qđ pararē
tur: cōpositas īsidias noc
tis medio p̄uertens. colūp
nas domus amplexus ma
nibus materiā totā et cul
mīs molem cerūue valida
sustentās ī vērticē mōtis
altissimi portauit q̄ īmine
bat urbi hebron: que po
pulis hebreis incolebat. Dū
cū libeō et vago motu trās
grederet' nō solū regiōis
patrie terminos sed etiā
morū limites et maiorū
obseruaciōēs p̄scriptas: eā
sibi futurē mox cladis pes
tem īuenit. Nāq̄ parū fi
da exptus alienigene uxo
ris p̄ma cōnubia q̄ debu
isset tūc ul' postea: rursus
dalide mulieris fornicarie
copulā nō declinauit. Et
cū eā diligēt impēse: tēp
tandi se causam dolis hos
tilibus p̄stitit. Accedētes
eī palestini ad eā pollici
ti sūt pecūniā virū da
turos mille et centū dena
rios. si p̄deret eis ī quo ille fi

duciā v͛tutis sue cōstitutā
habet: quo cognito cūue
niri et capi posset At illa q̄
semel se pecunie ꝯstitueat
astute scitis et callide int͛
polat: et illecebra amoris
qⁱ admirans eius fortitudi
nis eminētiā quer͛e cepit
quo tantē grāe tantū p̄s
taret reliquorū v͛tutibus
simul et quasi pavida atq̄
sollicita orare: ut dilecte
sue cōmitteret qui nexus
astrictū aliene ptāti sub
sterneret Ille aūt adhuc
sobrius et fortis aīmi adū
sus delenimēta meretricia
dolū dolo retulit dicens:
q̄ si vitibus viretibus ad
huc et nō aridis alligaret:
īfirmitate corporis adequaret
aliorū similitudinē Quo
palestini p dalidā sibi cō
pto cū vitea soporati cir
cūdedissent vincula qⁱ
de īproviso excitus haut
degener͛ offende note
et solite fortitudis: cū solu
tis nexibus virtus libera
mētis liq̄ resistet ac repug
naret Sed ubi parū pces
sit rursus dalida qⁱ derisa
et cōquerens: repete͛ artes
suas et fidē amoris posce͛
nō p̄mittebat Cū sapson
validus adhuc cōsilij dolū

videns significavit ligā
tū se septem funibus
q̄ adhuc sū visu forent. ve
titū se ī ptātem hostium
Sed et hoc frustra fuit Tādo
quoq tāquā de misterio ꝓp de
sit etiā lapsuro ꝑior Si
dissoluti essent crines sep
tem et qⁱ īcubitū ītexti:
discedet ab eo v͛tus sua
Et hoc quoq lusit īsidiarū
fabricatores Ad postremū
cū illusū se toties ꝑtax mu
lier deplorauisset. īdignā
se habitam dolens cui cō
mitteret archanū dilecti q
id qd pro remedio quereret
ad ꝑdicionē suspectū vi
det lacrimis fidem coegit:
simul q̄ debebat iniūcte ad al' videte
id tempus fortitudinis viro
ut īcidet erūpnā saucius
aīmi secretū aperit . pre
tende͛ in se v͛tutē dei et esse
dnō sanctificatū scd'm eius
preceptū comā pascere: quē
si attonderet. desineret
nazareus esse: et ꝓpe v͛
tutis visū ammitteret Pales
tini p mulierē cōpti īfir
mitate viri. sceleris mercedē
afferūt: ut precio obnoxia
dolū patraret At illa me
retricijs delenimentis fes

sum amoris i soporē copulit :
et tonsore adhibito septē crines
capitis ei⁹ admota nouacula
abscidit : cōtinuoqȝ intonti p̄
uaricacōe vires minuite De
niqȝ ex sompno expgefactus
faciā inquit sicut soleo : et ex
cuciā me sup adusarios Sed
nec aīmi sui alacritatē nec
ūtutem agnouit : nec vigor
erat nec gracia manebat
Itaqȝ reputans secū qȝ impro
uide se mulieribus adusa
riorū credidisset et calumo alr frustra
zatus teptae ulteri⁹ aliquid
dapnatū infirmitatis : ceci
tatē oculos · vinculis manus
pbuit et cōpedibus inexus
carcerem intrauit multis sibi
incognitū tēpestatibus Et
iam processum temporis cres
tē ei coma ceperat Itaqȝ
cū esset celebre cōuiuium pa
lestinorū cōuentu pdu
cit de carcē sapson : atqȝ sta
tuit in populi conspectū
Erat tria milia ferme hoī
nū virilis ac muliebris
sexus : et grauibus eū in
sultabat cōuicijs cūagebat
ludibrijs Sed diurn⁹ et ultra
ipam captiuitatis speciē vio
ingenite ingēte ūtutis cōscio tolerabat
Nā viuē et mori naturē fuit
tio ludibrio esse pbrodunt
Cupiēs igit tātū cōtume
lia vl' vlcione solari vl' mor
te · i reliquū puētē simu
lato qȝ amplius infirmitatē corporis
et nodos cōpedū sustētare
rse nequiret : poposcit de puero
q' dirigebat vias ei⁹ ut ad
mouēt eū ad columpnas pxi
mas quib⁹ dom⁹ omnis suf
fulciebat : et admot⁹ utra
qȝ manu fultra tot⁹ cōpre
hendit edificij : atqȝ intētis
ad festa sacrificij palestinis
qȝ dagoni deo suo defere
bant p quē sibi adusariū
suū datū in ptātem sibi
arbitrabant muliebris p
fidie dolos beneficijs ad
numeantes celestibus ex
clamauit ad deū dicēs Dnē
adhuc semel memor puei
tui esto : ut p duobȝ ocul'
meis vindictā tribuas de
nacoibus : ne dent gloriā
suā dijs qȝ ipis iniquitatibus
me i ptātem acceperint
Nec vitā meā plus facio :
moriat aiā mea cū pales
tinis : ut agnoscat sibi in
firmitatē meā nō minus
quā ūtutē exicialē fuisse
Concussit itaqȝ columpnas magna
vi ac dissoluit et cōminu
it eas : quas secuta ruina
superioris culminis et ipm i
uoluit et uniūsos q' desup
aspectabant pcipitauit
Ibi magna vis marium

fratrumque perfidie examina-
ta: et triumphus quesitus
perempto supra omnes su-
periores victorias haut quaquam
degener et decoloro exitu
Nam et si inuiolabilis ad
id locorum et deinceps atque in-
comparabilis in hac vita exper-
tus belli fuerat viribus tamen
in morte seipsum vicit et insu-
perabilem gessit animum: ut con-
tempneret et quasi nichilo ha-
beret vite finem omnibus for-
midolosum Virtutis igitur
fuit quod victoriarum numero
diem clausit: nec captiuum
exitum sed triumphalem inuenit
Circumscriptum autem fuisse a mu-
liere nature potius quam persone
ascribendum: quia humana con-
dicio quasi culpa inferior
Premitur enim et cedit ille-
cebris flagiciorum Itaque cum
scriptura ei testificetur quod plures
in morte quam in luce vite istius
positus occiderit: videtur ad-
uersariorum magis exicium
captiuus quam quo ipse deiectior
fieret aut minor esset Non
enim est expertus se inferiorem: cuius
sepultura prestancior quam
potentia fuit Denique non
telis sed cadaueribus hos-
tium pressus et humatus
est ipso tectus triumpho clarum
insigne relinquens posteris

eo quod populum suum quem captiuum
inuenerat viginti annis in liberta-
te iudicio suo rexit: et sepul-
tus in patrio pro solo libertatis
heredem dimisit Hoc ergo
exemplo liquet alienarum
consorcia refugienda: ne propter
caritatem coniugii proditionis insi-
die succedant Vale et nos
dilige: quia nos te diligimus
Contuli

Ambrosius Ireneo — *Cur lex moysi [illegible]*

Decursa lectio-
ne apostoli non per-
functorie motus
es: quia audisti hodie lectum
lex ei iram operatur Ubi enim non
est lex: nec preuaricatio Unde et
consulendum arbitratus es cur
lata sit lex si nichil prodeat
immo obeat: que operaretur
iracundiam et preuaricationem
introduceret Et quidem secundum
interrogationem tuam certum est
non fuisse legem necessariam:
que per moysen data est Nam
si naturalem legem quam deus
creator infudit singulorum
pectoribus homines seruasse po- *al. seruare*
tuissent: non fuerat opus ea
lege que in tabulis scripta la-
pideis implicauit atque inno-
dauit magis humani generis *infirmitatem*
~~quam~~ elaqueauit ~~atque~~ absoluit
Esse autem legem naturalem in
cordibus nostris etiam apostolus do

cet: quia scribit quod plerumque et
gentes naturaliter ea que le-
gis sunt faciunt Et cum legem
non legerint: opus tamen legis
scriptum habent in cordibus su-
is Ea igitur lex non scribitur
sed innascitur quia nec aliqua per-
cipitur lectione: sed profluo
quodam nature fonte in singu-
lis exprimitur et humanis
ingenijs hauritur Qua de-
biuimus vel futuri iudicij me-
tu seruare quia eius testis con-
sciencia nostra tacitis cogita-
cionibus apud deum ipsa se
prodit: quibus vel redarguitur
improbitas vel defenditur ino-
cencia Itaque cum semper pateat
domino tamen maxime in die iudicij
manifestabitur: quando occulta
cordis in examine venient
que putabantur latere Quo-
rum tamen prodicio occultorum
sed nequaquam noceret: si lex
naturalis inesset pectoribus
humanis Est enim sancta sine
versucia sine fraude concors
iusticie expers iniquitatis.
Denique interrogemus infanciam:
videamus si quod in ea crimen
reperitur: si avaricia ambicio
dolus seuicia insolencia
Nichil horum nouit. nullos
honores sibi arrogat quia pre-
ferre se alteri ignorat. Frau-

de nescit vindicare sese nec
vult nec potest: insolencia quod
sit puro ac simplici nequit
animo comprehendere Voluit hanc
legem adam cum voluit sibi
arrogare quod non acceperat ut
esset sicut creator et condi-
tor suus: sic ut diuinum
honorem affectaret Itaque per
inobedienciam offensam traxit:
et culpam incidit insolencie
Cum si non rupisset imperium
et obediens ~~rupisset~~ fuisset
mandatis celestibus: proroga-
tiuam nature atque ingenite sibi
innocencie heredibus suis re-
servauisset Ergo quia per
inobedienciam prerogatiua natura-
lis legis corrupta atque inter-
lita est: ideo scriptum legis esti-
matum est necessarium ut vel
partem haberet quod vniuersum ami-
serat quia et cum perierat quod nas-
cendo assumpserat, discendo
saltem cognosceret et custo-
diret simul quod causa deie-
ctionis eius superbia fuit. Su-
perbia autem orta est ex proroga-
tiua innocencie: debuit
ea lex ferri que subditum
deo et subiectum redderet
Nam sine lege peccatum nescie-
batur: et minor erat culpa
ubi erat culpe ignorancia Vnde
et dominus ait Si non venissem
et locutus fuissem hijs pec-

catū nō haberēt : nūc aūt
excusacionē nō hn̄t de pec-
cato Lata ē ergo lex p̄mū
ut excusacionē tolleret : ne
quis diceret pctm̄ nesciuisse
p̄scriptū nō erat qd̄ cauerē :
deinde ut omnes subditos
faceret deo agnicōe pcti Om-
nes aūt subditos fecit : q̄
nō solū iudeis data ē : sed
etiā gētes vocauit Proselyti
eī ex gentibus sociabātur
Neq̄ vo exceptus iudei
pt : qui vocatus defuit
lex eī quos vocauit et al-
ligauit Vniūsorū itaq̄ cul-
pa opata ē subiectionē :
subiectio hūilitatē : hūili-
tas obedientiā Et itaq̄ quia
supbia culpā cōtraxerat :
e contrario culpa obedientiam
genuerat Vn̄ lex scripta que
videbatur supflua facta ē
necessaria : ut pctm̄ pctō sol-
ueret Sed ne rursus aliquis
deterreatur et dicat īcremē-
tum pcti fcm̄ esse p legē
et legē nō solū nō ~~phibuisse~~
se pfuisse · sed etiā obfuis-
se arbitretur : hz quo solari
suā possit sollicitudinē : q̄
et si p legem suphabūdat
pctm̄ : sup habūdauit et
grā Quid sit hoc intelli-
gamus suphabūdauit ·
pctm̄ p legem : q̄ p legē

agnicio pcti : et cepit michi
obesse : scire id qd̄ p infirmi-
tatem vitāe nō possem Ad
tamēdū prodest p̄fasse : sed
si cauē nō quam ~~obfuisset~~ ob-
fuit nosse Versa ḡo lex ī
contrariū : tū ipō pcti in-
cremēto facta ē nūc utilis :
q̄ hūiliatus sum Vn̄ et da-
uid dixit Bonū ē m̄ q̄
hūiliatus sum Hūiliādo
aūt me solui vinculū er-
roris supioris : quo adā et
eua nexuerit oēs p̄ me se-
riem successiōis Vn̄ et do-
minus qui obediens uenit : ut
obediencie et p̄uaricacōis
hūane laqueus solueret
Et itaq̄ sicut p īobedientiā pec-
catū intrauit : ita p obe-
dientiā peccatū solutū est
Vn̄ et apls̄ ait Rō̄ sicut
p īobedientiā unius hoīs · ~~per~~
~~catores~~ peccatores cōstitu-
ti sūt m̄lti : ita et p obe-
dientiā unius hoīs · iusti con-
stituentur m̄lti Habes igitur
unū · q̄ lex et supflua fu-
it : et facta ē nō supflua
Supflua ī eo q̄ nō fuisset
necessaria : si illā legē natura-
lem seruare potuissemus
Sed quia nō seruauimus ista
lex p moysen necessaria ē
facta ut doceret me obediē-
ciam · et laqueum illū solue-
ret p̄uaricacōis ade : qui

laqueos totum astrinxit heredi-
tatem. Creuit quidem culpa
per legem: sed et culpe auctor
superbia soluta est. Ideoque nimis pro-
fuit. Superbia enim culpam inuenit:
culpa autem gratiam fecit. Acci-
pe aliud. Propterea fuit necessaria
lex per moysen. Deinde sub-
intrauit. quod utique non ordi-
narium sed uelut furtiuum
significare uidetur introitum:
eo quod in locum naturalis le-
gis intrauerit. Itaque si illa
suum seruasset locum: hec lex scrip-
ta nequaquam esset ingressa.
Sed quia illam legem excluserat pre-
uaricatio ac quemadmodum ab-
oleuerat pectoribus huma-
nis regnabat superbia per
inobedientiam que se sese dif-
funderat: ideo successit ista
ut nos scripto conuinceret et
omne os obstrueret: ut to-
tum mundum faceret deo subdi-
tum. Subditus autem mundus
eo per legem factus est: quia
ex prescripto legis omnes con-
ueniuntur et ex operibus legis
nemo iustificatur. id est quia
per legem peccatum cognoscitur:
sed culpa non relaxatur. Vi-
debatur lex nocuisse que reos
fecerat peccatores: sed ueni-
ens dominus ihesus peccatum omni-
bus quod nemo poterat euita-
re donauit: et cyrogra-

phum nostrum suo sanguinis effu-
sione deleuit. Hoc est quod ait
Superhabundauit peccatum per legem
superhabundauit autem et gratia per
ihesum: quia postquam totus mun-
dus subditus factus est. to-
tius mundi peccatum abstulit.
sicut testificatus est iohannes
dicens: Ecce agnus dei: ecce
qui tollit peccatum mundi. Et ideo
nemo glorietur in operibus: quia
nemo factis suis iustificatur: sed
qui iustus est donatum habet
quoniam per lauacrum iustificatus
est. Fides ergo est que libe-
rat per sanguinem xpi: quia
beatus ille cui peccatum remittitur
et uenia donatur. Vale
fili et nos dilige: quia nos
te diligimus. Conuili

Ambrosius hy-
reneo. Au-
disti fili hodie
lectum in apostolo: quia
lex pedagogus noster fuit
in xpo ut ex fide iustifi-
cemur. Quo uno absolu-
tas arbitror questiones:
que plerosque mouere consue-
runt. Dicunt enim quidam
Cum legem deus moysi de-
derit: quid cause est ut
pleraque in lege sint que per euan-
gelium uacuata uideantur:
Et quo unus utriusque con

Uere uetus testamentum per xpm sit renouatum

ditor testamenti cui quod li
rebat in lege per euangeliū
recepit nō litere: ut ē circū
cisio corporalis que licz ext
rinsecus signo data sit ut circū
cisionis spiritualis ueritas te
neretur tamen qua ratione uel
in ipso signo fuit. Cur
ista diuersitas estimatur?
ut tunc mundi pietas crede
retur nunc impietas iudicaretur?
Idem sabbati diem feria
tū esse debere obseruabatur
ex lege: ita ut si quis onus
aliquod lignorum portasset
mortis fieret reus Nunc autem
die ~~isto~~ ipsum et oneribus
subeundis et negociis ob
eundis sine pena aduti
mur deputatum. Et pleraque pre
cepta sunt legis: que penitus te
pore cessare uidentur Quod er
go cause sit considerem. Nō
enim otiose dixit apostolus: quia
lex pedagogus noster fuit in
christo. Pedagogus cuius est ma
turioris an adolescentis
an pueri? hoc est etatis in
fine. Pedagogus ergo sicut
etiam interpretatio latina habet
doctor est pueri: quod utique imp
fecte etatis nō potest perfecta ad
hibere precepta que sustinere nō
queat Deniqz per prophetam de
legis ait Dabo uobis pre
cepta nō bona: hoc est non

perfecta. Ecce enim bonum: utique
perfectum. Idem autem deus euā
gelio perfectiora reseruauit
Siquidem ait Non ueni
soluere legem: sed implere
Cur ergo igitur istius causa dis
tinctio? ni humana uarietas?
Dicebat dure cuiusdam pplin
iudeorum lapsum humilem p
fidie promptiorem: qui aure
audiet et nō audiet. Ocu
lis uidet nō uidet. Sub
eo quodam infantie leue et
inmemore preceptorum: et ideo
legem tanquam pedagogum mo
bili plebis ingenio et men
ti adhibuit in fine Ipsa
quoque legis precepta moderatius
aliud legi uolunt aliud in
telligi: ut insipientes saltem
quod leget custodiet et a pre
cepto littere nō recedet? Sa
piens intelliget diuine men
tis sententiam quam littera
nō resonaret: imprudentes
seruaret legis imperium. pru
dens misterium. Ideo lex
seueritatem habet gladii tanquam
pedadogus baculum: ut in
perfectam plebis infirmitatem:
pene saltem denunciatione
detineat. Euangelium autem in
dulgentiam habet: quo peccata do alr quo
nantur. Iure ergo ait pau
lus quia littera occidit: spiritus
autem uiuificat. Littera igitur

circuncidit exigua carnis porcio-ne. Ipsis intelligens circumcisionem totius carnis corporis quam custodiret: ut superfluis amputatis quod etiam superfluum quam avaricie vicia libidinis quam peccata que naturam non habiunt culpa consuevit: castimonia teneat. Frugalitas diligatur. Dignum igitur circumcisio corporalis: veritas autem circumcisio spiritalis est. Illa membrum amputat: ista peccatum. Nichil in perfectum natura in homine generavit. Nec tamquam superfluum iubebat auferri: sed ut adverterent quod partem sui corporis amputabant multo magis amputanda peccata: residendos eos qui delicta suadent etiam si quadam unitate corporis connecterentur: sicut habes scriptum. Si dextera manus tua scandalizat te: abscide eam et proice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum: quam totum corpus tuum eat in gehennam. Ergo sicut pueris ita iudeis mandata sunt non plene precepta sed ex parte: et velut unum membrum sui parte mundam suam precepti sunt: qui totum corpus suum mundum servare non poterant. Sabbati quam ferias uno die in ebdomade celebrare iussi sunt ut nulli oneri subderent: quam mundanis operibus absoluti utinam sic abissent: ut in illius perpetuum

fictiorum sabbatum scilicet ... secum gravium deberent onera delictorum. Sed quia lubricum ... deus noverat: partem in singulis diei unius observacione perscripsit: plenitudinem temporibus reservavit. Synagoga diem observat: ecclesia immortalitatem. In lege igitur porcio: in euangelio perfectio est. Populus iudeorum ligna portare prohibetur: hoc est illa que consumuntur incendio. Umbra tenet: quod solem refugit. Tibi sol iustitie umbram impedimentum esse non passus aptum gratie sue lumine infundens ait. Vade et amodo vide ne pecces. Tibi etenim illius solis imitator ait. Si quis autem superedificaverit super fundamentum aurum argentum lapides preciosos ligna fenum stipulam: uniuscuiusque opus manifestum erit. Dies enim manifestabit: quia in igne revelabitur: et uniuscuiusque opus quale sit ignis probabit. Et iis superedificavimus super christum. Christus enim verum est fundamentum: quod non exuretur. Sed melioratur aurum melioratur igni: melioratur argentum. Audisti aurum et argentum: putas hoc materiale? Congregare desidera: sed ludis operam. Hoc

unitate ||

aurum et argentum omnis habet fruc-
tum non habet: omnis crescentis et
superstitis heredis. Hoc aurum
sicut lignum exurit: non pre-
tiatur. Hoc argentum in die
illo detinentum vite tue non
lucrum afferet. Illud aurum
aliud argentum a te querit: hoc
est sensus bonus verbum optimum:
de quibus dicit dominus quod dat va-
sa aurea et argentea: hec sunt
munera dei. Eloquia domini elo-
quia casta: argentum igne exa-
minatum probatum terre purgatum
septuplo. Gratia sensus tui
nitor casti sermonis exigitur:
splendor fidei non tinnitus ar-
genti. Argentum hoc manet:
illud perit. Hoc mercedem habet et
migrat nobiscum: illud det-
rimentum habet quod hic relinquitur.
Hic quis divitem putat quod illud
argentum repositum et reconditum
ei suffragium possit ad vitam
omnis inane portabit: quod
iudicium ignis absumat. Hic
relinquite ligna vestra divites:
ut omnis vobis futuro incendio
incrementa non addat. Si ero-
gaveris minuet onus: et quod
remanserit onus non erit. Noli
ignem condere ne fias nudo
quem nomine christianus operi-
deus: cum adulteris onera tua
tibi sed esse supplicio. Dictum
est enim tibi non per umbram sed
in sole. Cuius opus manserit:
mercedem accipiet. Si cuius opus
arserit: detrimentum patietur. Et
ideo tanquam perfectus eruditus in
lege confirmatus in euangelio: utri-
usque fidem suscipe testamenti.
Beatus enim qui seminat super omnem a-
quam ubi bos et asinus calcat
sicut hodie lectum est. Hoc est qui
seminat super populos qui sequuntur
testamenti utriusque doctrinam.
Bos est ille arator legis in-
gum portans: de quo lex dicit
Bovem triturantis os non alliga-
bis: quod habet septuarium cornua
divinarum. Pullum autem asine
dominus in euangelio in figura popu-
li gentilis ascendit. Puto autem
quoniam dives est verbum dei quod etiam
illud intelligere debeamus quia bos
habet cornua plena terroris taurus
ferociam habet: asinus mansue-
tudinem. Et ideo bene ad primatia
deiunatur: quia beatus qui et seue-
ritatem et mansuetudinem tenet:
ut in altero disciplinam seruet:
altero innocentia non opprimat.
Nimia enim seueritas: extor- non
quet plerumque terrore mendacium al' mendaciu
Deus diligi mauult quam ti-
meri. Dominus ergo caritatem exi-
git seruus timorem: tum perpetuus
in homine terror esse non possit:
quia scriptum est sicut hodie lectum est
Erit in timore vestro ipsi timebunt
quos timebatis. Vale fili et
nos dilige: quia nos te diligimus.

Contuli

Non ex lege ad hereditatem sed ex fide.

^ in veteri testamento? tamen quoniam

Ambrosius clemē
tiano Et si sciā
quod nichil difficili⁹
sit q̄ de ap̄li lec
tione disserē cū ipē origenes
longe minor sit ī nouo quā ^
superiore ep̄la visus ē sitan
cur pedagogius lex diceretur
nō absurde explicuisse: ho
dierno quoq3 sermōe dum ipam
apostolice disputacionis me
ditabor apeiē Superiora enī
lectionis eius hoc habent
eo quod ex operibus legis nemo
iustificetur sed ex fide: qm̄
qui ex operib⁹ legis sunt sub ma
ledicto sunt Xp̄s autē redemit
nos de maledicto legis: Fac
tus pro nobis maledictū Non
ex lege igitur hereditas datur:
sed ex repromissiōe Etenim
abrahe dicte sunt repmissiones:
et semini eius quod est xp̄s Lex
itaq3 p̄uaricacionū gr̄a posi
ta est. donec veniret semē
cui repmissum est Et ideo co
clusa sunt oīa sub pcc̄o. vt
repmissio ex fide ihū xp̄i
daretur credentibus Post
quā autē venit fides iā non
sub lege hoc ē sub pedago
go sumus: quia sumus filij dei
et oēs sumus ī xp̄o ihū Si autē
oēs sumus ī xp̄o ihū: ergo ab
rahe semē sumus scd̄m pmis
sione heredes Hec ē ap̄lice
conclusio sentētie Sed quia

rit adhuc ei q̄ poterat etiā in
deus dicere Et ergo heres sū:
qui sub lege sū Lex autē vetus
dicitur testamentū Ubi autē tes
tamentū: ibi hereditas Et licz
ad hebreos ipē dixerit qa
testamentū nō valz nisi mors
intercedat testatoris: idē quā
testamentū nō valz quā diu
viuit testator sed eius morte
firmatur: tn̄ quia ī themia diu
locutus ē de iudeis et aut fu
turē hereditas michi sicut leo
heres eos negare noluit: sed
sunt heredes sincere: sunt et aū
re Et dicuntur heredes testatore
viuente quia scripti sunt sed sunt
sunt etiā heredes puuli qui nichil
differunt a seruulo. qui sub
curatoribus sunt et actoribus
Ita inquit et nos eramus iu
dei sub elementis mundi huius
seruientes Postquā vero ve
nit plenitudo tp̄is et xp̄s
aduenit: iā nō sumus serui
sed liberi si credamus ī xp̄m
Ergo det alius specie heredita
tis possessionē negauit:
hnt nō heredis vsū nō hnt:
quia sicut puuli heredes nomē
iudeū hereditatis nō auctori
tatem vsurpant: iubendi
iuris et utendi nō hnt: qa
plenitudinē sue etatis exper
tunt. vt a curatorib⁹ libe
rentur Sicut ergo puuli:
ita et iudei sub pedagogo

fuit lex pedagogus ē Pedagogus ad magistrū ducit. magr̄ nr̄ solus est xp̄s Nolite vobis dicē dnm̄ et magistrū: q̄r dn̄s et mgr̄ vr̄ vnus ē Pedagogus timeȓ: mgr̄ viam salutis ostēdit Timor ergo ad libtatem pducit libertas ad fidem fides ad caritatem: caritas acquirit adoptionē adoptio hēditatem Ergo vbi fides: ibi libtas Diuus ēē sub metū: liber ex fide Ille sub littera: iste sub gr̄a Ille ī seruitute: iste in spū Ubi at̄ spūs dn̄i: ibi libertas Dicigr̄ vbi fides ibi libtas vbi libtas ibi gr̄a vbi gr̄a ibi hēditas vides at̄ lrā nō spū ēī seruitute ē q̄ nō lȝ fidem: nō lȝ spūs libtatem Ubi aūt nā libtas nulla gr̄a ē vbi nulla gr̄a nā adoptio: vbi nulla adoptio nā successio Taqȝ clausis ergo tabulis cernit hēditatem nō possidet: auctoritatem nō lȝ lectionis Nā quō dicit pr̄ nr̄ q̄ verū dei filiū negat: p quē adoptiuus acsisit Quō testamētū nūcupat ē q̄ mortem testatoris negat: Quō libtatē vsurpat ē q̄ negat sanguinē quo redeptus ē: Hic ē ēē nrē pciū libtatis: sicut petrus dicit Sanguinē pcioso

redepti estis nō agni vtiq: sed eius q̄ mansuetudīe et humilitate tanquā agnus aduenit et totū mūdū vna sui corporis hostia libeāuit: sicut ipē ait Dicut agnus ductus sum ad imolandū Vn et iohānes ait Ecce agnus dei ecce q̄ tollit pctm̄ mūdi Ergo vidēs heres ī lrā non spū: tanquā puulus ē sub curatoribus et actoribus Xpianus aūt q̄ plenitudīeȝ tpis agnouit qua xp̄s aduenit factus ex muliere factus sub lege: vt oēs q̄ sub lege erāt redimeȓ Xpianus inquā p vnitatē fidei et agnitionē filij dei ī virū pfcm̄ ī mēsurā etatis exurgit. plenitudīs xpī Uale fili et nos dilige: q̄ nos te diligimus // Contuli

Ambrosius orō ⸿ De sancta maria ī ser

Ambrosius orō Xpiano Si abraham credidit deo et reputatū est ei ad iustiā ē: q̄d at̄ reputat ad iustitiā ex credulitate ad fidē est: vtiq ex fide iustificamur nō ex opeibus legis Abrahe aūt ipī duo filij ysmahel et ysaac vnus de ancilla alter de libera et responsū hō vt expelleȓ ācillā et filiū

ancille. non ei heredem fore filium
ancille. et ideo non ancille nos
filios esse sed libere: qua lib-
ertate nos xps liberavit. Unde
colligitur quod hij magis abra-
he filij: qui ex fide. Prestat
enim fidei quam generationis heredes.
Lex pedagogus est: fides li-
bera. Abiciamus ergo opera
servitutis: teneamus gratiam liber-
tatis. Deseramus umbram:
solem secuti ritus iudaicos
deseramus. Circumcisio membri
unius nichil prodest. Denique
ait apostolus Ecce ego paulus
dico vobis quoniam si circumcida-
mini xps vobis nichil proderit.
non quod non possit: sed quia
indignos beneficijs suis
iudicaret qui vias eius dese-
rant. Et quidem cum sephora
circumcidit filium suum: et pe-
riculum depulit quod immine-
bat. Sed tunc profuit xps
cum adhuc perfecta differret:
cum parvulus esset populus
credentium. venit non parvulus
sed perfectus in omnibus dominus
ihesus: circumcisus est primo
secundum legem ne legem solveret:
postea per crucem ut legem im-
pleret. Cessavit ergo quod ex
parte est: quia venit quod perfectum
est. Crux enim in xpo non unum
membrum: sed totius circumci-

dit superfluas corporis vo-
luptates. Fortasse adhuc
queritur qua ratione circum-
cidi ex parte voluerit: qui
veneat perfectam circumcisio-
nem demonstraturus. De quo
non puto diutius esse deli-
berandum. Nam si peccatum fac-
tus est ut nostra peccata munda-
ret si maledictum pro nobis
factus est ut legis male-
dictum vacuaret: ea ratione
et circumcisus pro nobis est:
ut circumcisionem legis aufer-
ret daturus salutem cru-
cis. Spem igitur ex fide spem
iusticie expectandam nobis
asserit apostolus: et in libertate
vocatos libertatem nostram in
occasionem carnis non debere
conferre. Siquidem neque circum-
cisio aliquid valet neque pre-
putium: sed fides que per cari-
tatem operatur. Et ideo scriptum
est Diliges dominum deum tuum.
Qui enim diligit utique cre-
dit: et credendo unusquisque
diligere incipit. Denique abra-
ham credidit et sic diligere
cepit: et credidit non ex par-
te sed per omnia. Aliter enim plenam
habere non poterat caritatem quia
scriptum est Caritas credit omnia.
Qui non credit omnia: non vide

caritas esse perfecta. Ergo perfecta caritas omnem fidem habet. Non tamen facile dixerim quod continuo omnis fides perfectam caritatem habeat. quod quod apostolus dixit: Si habeam omnem fidem ita ut montes transferam: caritatem autem non habeam nichil mihi prodest. Et cum tria maxime sint in uno christiano: spes fides caritas: maior horum caritas deo arbitro apostoli gratia hoc dixisse apostolum. Nam cum videtur mihi quod habeat omnem fidem ita ut montes transferat caritatem non habet: quando et illud si habeat aliquis mysteria omnia et omnem scientiam quando non habeat caritatem? Cum dicit Iohannes quia omnis qui credit quia Ihesus Christus et de deo natus est: et supra ipse dixerit et quoniam qui de deo natus est non peccat. Unde cum legitur si is qui credit quia Ihesus Christus de deo natus est: et qui de deo natus est non peccat: utique is qui credit quia Ihesus Christus est non peccat. Si quis autem peccat: non credit. Qui autem non credit: nec diligit. Qui autem non diligit: peccato obnoxius est. Ergo non diligit qui peccat. Caritas enim multitudinem operit peccatorum. Ergo si caritas peccata dicitur excludit affectum quanquam unde etiam timorem excludit foras. plena est utique perfectione fidei caritas. Denique apostoli qui futuri erant cuncti dixerunt: adauge nobis fidem. petentes a bono medico ut infirmantem in se fidem sanaret. Infirmabatur adhuc fides in his. tum audiet etiam petrus: Modice fidei quare dubitasti? Ergo fides velut prima caritatis occupat animam: et preparat sedes uberiori dilectioni. Hic omnis fides est ubi perfectio caritatis. Ideo puto dici quia caritas credit omnia. hoc est facit fidem credere omnia: et habere huiusmodi omnem fidem. Ac per hoc ubi perfecta caritas ibi omnis fides: sicut ubi perfecta caritas ibi spes omnis. Denique sicut omnia credit: ita scriptum est quia sperat omnia. Ideo maior: quia fidem spemque complectitur. Hanc caritatem huius nichil timet: quia caritas timorem excludit foras. Et ideo obligatio et exitio timore: omnia suffert omnia sustinet. Qui ergo per caritatem omnia sustinet: non potest timere martirium. Et ideo qui victor in fine alibi ait: Michi enim mundus crucifixus est: et ego mundo. Vale fili et nos dilige: quia nos te diligimus. Contuli

Aff De ceco nato

Audisti fr̄ lectionē
euāgelij in q̄ de
cinctū est : q̄ p̄
teriēs dn̄s ihs̄
vidit a generacionē cecū Ergo
ne nos qdem p̄terire debe9
quē p̄tereundū dn̄s nō pu
tauit. p̄sertim cū a genera
tiōe cecus fuerit : qd' non
ociose ē positū Est ei ceci
tas q̄ plerūq3 in egritudīs
acie obducit oculorū : ea
deq3 tpe mitigat' Est ceci
tas : q̄ humorū īfusione
generatur Ea quoq3 viciō
plerūq3 sublato arte medi
cine depellitur. vt cog
noscas q̄ q̄a iste sanatur
q'a generatiōe sua cecus est :
non artis esse sed potes
tatis Donauit ei dn̄s sa
nitatem : nō medicinā ex
ercuit Eos ei sanauit do
min9 ihs̄ : quos nēo cu
raret Quā stulti ēnt iudei
q̄ interrogant hic peccauit
an parētes eius : debilita
tes corporū referētes ad
merita delictorū Et io dn̄s
ait Neq3 hic peccauit neq3
parentes : sed vt manifes
tarent' opa dei ī illo Qd
ei natue defuit creatori
cōpetit reformare : q'a auc

tor natue ē Vn̄ addidit
Cum ī hoc mūdo sū lux
sum mūdi : hoc ē oēs pūt
vide. ceci sūt q̄ me lumē
requirunt Accedite et vos
et illuminami : vt videre pos
sitis Deniq3 qd sibi vult
q̄ is qui vitam refundebat
impiis salutem p̄cepto da
bat dicens mortuo ex fo
ras et egressus ē lazarus
de sepulchro dicens pali
tico surge tolle grabatū
tuū et surexit p paly
ticus et cepit ipse graba
tū portare in quo solutis
omnibus membris iacuit.
qd sibi, inqm̄, vult q̄ ex
puit et fecit lutū et sup
vnxit oculos ceci et dixit
ei. vade et laua ī syloam
qd' interpretat' missus et
abijt et lauit et vidē cepit.
Que ista racio est Magi
ni fallor Plus ei videt
quē ihs̄ tangit Simul et
diuinitatem et sanctifica
cionē eius adūte Quasi
lux tetigit et lumē infu
dit. qui sacerdos p figuram
baptismatis misteria g'
cie spiritalis impleuit Ex
puit. vt aduertes quia
interiora xp̄i lumē sūt : et

uẽ uidet q' xp̄i mundatur
mtinis. Lauat saliua eius
lauat sino eius: sicut habes
Iam uos mundi estis: ppter
sermonē quē locutus sū uobis
Cum autē lutū fecit et su
pinxit oculos ceci quid
aliud significat nisi ut in
telligēs q' ipē hoīez luto
illito reddidit sanitati qui
de luto hoīez figurauit et
et q hs cecus luti nūi p bap
tismatis sacramenta eterne
uite lumē accipiat. Ac
cede et tu ad syloam hoc
ē ad eū q' missus ē a patre.
sicut habes mea doctrina nō
ē mea sed eius q' misit me.
diluat te xp̄s ut uideas.
Ueni ad baptismū tempus
ipm̄ adest. ueni festinus
ut et tu dicas. abij et laui
et uidē cepi. ut et tu dicas
cecus eram et uidē cepi. ut
et tu dicas sicut iste refu
so lumine aut nox precessit di
es appropinquauit Nox erat
cecitas Nox erat cū iudas
buccellam accepit a ihū:
et introiuit ī eū sathanas
Iude nox erat: in quo dya
bolus erat Johanni dies
erat: q' in pectore xp̄i recu
bebat Petro quoque dies
erat: cū lumē xp̄i uideret
ī monte Nox erat aliis: sed
petro dies erat At uero ipi
petro nox erat. qn̄ xp̄m
negabat Deniq3 gallus
cantauit: et flere cepit ut
emendaret errorē Iam enim
dies appropinquabat Interro
gabant iudei cecū quō
uidisset Grandis amentia
Interrogabant qd' uidebant:
interrogabant causā cū facti
uiderent Et maledixerūt
ei dicentes Tu sis eius disci
pulus Tuū profuit: qn̄ no
cere secredunt Uale fili et
nos dilige ut facis: qa nos
te diligimus // Cornili
Ambrosius
yreneo Et
si iā superiore
ep'la hāc quā
proposuisti questiunculā absol
uerim: tamē aliqd plenius
requirenti tibi ut filio affer
re atq3 exsculpere nō supse
derim. At semper qd' eb de
cantata questio et celebris ab
solutio fuit mulieris eius
q in libro euangelij qd' sedm
iohannē scribit' adulterij
rea oblata ē xp̄o Id enim
iudeorū commentū ē tempta
tio: ut si contra legē ab
solueret'. contra legē placiti

De mulie' dephēsa ī adulterio

dn̄i ihū sentēcia teneretur
Si aūt dāpnata esset ex lege:
vacāe xᵉ videret grā Sed
vehementer fcī ē postea qꝫ
epī reos criminū grauissimorꝫ
ī publicis iudicijs accusāe
alij et vrgē usqꝫ ad gladiū
supplicium qꝫ mortem: alij ac
cusatores huiꝰ et cruentos
sacerdotū tirāpnos pbare
reperiūt Quid ei aliud isti
dicitū qꝫ dicebat iudei reos
criminū legibus esse publi
cis puniendos et ideo ac
cusāe eos etiā a sacerdotibꝰ
ī publicis iudicijs opōtuis
se quos asserūt sedm legis opor
tuisse puniri. Eadē cau
sa ē: sed numerꝰ minor
Hoc ē nō dispar iudicij
qstio: sed pnē dispar sūdia
alit prim
Vnā xᵉ ex lege puniri nō
passus ē Isti minorē numē
asserūt esse punitū Ad qd alit ac[illegible]
loci hoc iudicat xp̄s Nam
plerūqꝫ sedm q̄litates loco
rū in qbus docebat famulos
suos disputacioēs suas for
maē dignꝰ ē: vt ī porticu
salomonis hoc ē sapientis de
ambulans loquebatur ego
et pater vnū sumꝰ ꝗ ut ī
templo dei dicebat: mea
doctrina nō ē mea sed eius

q̄ me misit Hoc quoqꝫ iudi
ciū in templo positus ex
ercet: sicut scriptū ē ī poste
rioribus Dic ei habes Hec
vba locutꝰ ē ihs ī gazophi
lacio docēs in templo: et
nēo apprehēdit eū Quid
ē gazophilaciū? Collatio
fidelium sumptus pauperū:
requies egenorū Iuxta
qd sedens xᵉ ut hēs sedm
lucam duo era mulieris vi
due diuitū muneribus q̄
sunt pferenda: diuīo vide
licꝫ testimonio pferēs opi
me pmnis largitatis sedu
le liberalitatis affectū Et
tūc habebat iudiciū: vi
deamꝰ quid ipē iux gazo
philaciū positus cōfere
bat Nō ei ociose ptulit vi
duā duo era mittētem
Preciosa ista paupertas est
fidei opulentia misterio [illegible]
sunt duo era que samarita
nꝰ ille euāgelicꝰ ad eius
curanda vulnera q̄ inadit
in latrones stabulario de
reliquit Ergo et ista spe
cie vidua in typo ecclē
hoc gazophilacio sacro cō
ferendū putauit hec quo
paupum sanarēt vulnera:
et pegrinorū ~~vulnera~~ ieiu
nia sedarentur Vnū et nū
quod xᵉ cōfeat spiritaliter

te opotz expede Dunde
bat ei populis argentu ex
animatu eloqoru celestiu :
et imaginis regie petunias
populoru adimulebat af
fectibus Nemo plus mi
sit : qua qui totu donauit
Saciabat esurientes reple
bat inopes illuiabat ~~inoper~~
tecos redimebat captiuos
paliticos erigebat mortuos
suscitabat et qd e amplius
coferebat absoluciões : reor
petm donabat Hec sunt duo
era : q misit etia postea
qua accepit a xpo Aliud
ei sunt duo era q s scilicet
utriusque testameti Prim
scripture : Fides nra e Nam
qd legit : pro intelligetis
estimat arbitrio Remis
sio igit peccatoru utriusque te
nu testameti e : q p ag
nu i typo annunciata est
i ueritate copleta p xpm
Ideo hes nez septe dieru
purgatione sine triu die
rum esse purgatione Sep
te dieru purgatio : scdm
legem q i specie punitis
sabbati spitale sabbatu
anunciauit Triu dieru
purgatio scdm gratia que
euageli testificatione sig
natur : qr tcio die dns re

surrexit Ubi pe pscribit
dz esse peitencia precedium :
ubi remissio donat gratia
e Precedit peitencia : se
quitur gratia Nez peitentia
ergo sine gratia : nez gratia
sine peitencia Debz eni pei
tencia prius dapnare pec
catu : ut gratia possit abo
lere Ideo typum legis
accipies iohanes baptiza
uit i peitencia : xps ad gra
tiam Septimus ergo dies
legis mysteriu signat
octauus resurrectionis : sicut
hes i ecclesiaste Da ptem
illis septem : et illis octo
Na i apploa osee legis dic
tum ad eu Coduc tibi
fornicariam quidem de
narijs : eo q genus ere
ueteris z noui testameti ho
e integro fidei ptio milo
illa uago quoda et metri
co generu coitatu fulta co
ducit Et coduxit inquit
ea gomor ordei et semi
gomor P ordeu signifi
cat : qr ipsos prouocaret
ad fidem ut pfectos redderet
P gomor intelligi plena
mensura : p semigomor se
mi plena mensura Plena
mensura est i euangelio : se

inplena in ~~euangelio~~ lege: cuius
plenitudo est novum testamen
tum. Siquidem ipse dominus ait
Non veni soluere legem sed
implere. Nec ociose quindecim
anabathmorum psalmos
dauiticos legimus et quin
decim gradibus ascendisse so
lem: cum ezechias iustus
rex vite huius acciperet co
meatum. Significabat enim
esse venturus sol iusticie qui
gradus quindecim veteris et
novi testamenti illuminaturus
esset piicie sue luce: quibus
nostra fides ad vitam ascendit
eternam. Unde et hoc quod hodie in
apostolo lectum est misticum reor:
eo quod quindecim diebus apud
petrum mansit. Videtur enim
michi quod apostolus sacre scripture di
uine inspiracione simonem
secum vasis conferentibus
plenius huius refulsit claritudo:
ignorancie umbra decessit
Sed iam veniamus ad mu
lierem huius adulterii ab
solucionem. Oblata erat a
scribis et pharizeis domino
ihesu adulterii rea. Et hec
oblata fraude machinatur:
ut si eam absolueret legem sol
uere videretur. Sin vero dap
naret propositum sui mutaret
aduentus: quia peccata omnium re

missurus aduenit. Denique su
pra ait. Ego non iudico quem
quam. Offerentes ergo eam dix
erunt. Hanc mulierem inuenimus
publice mechantem. Scriptum
est in lege moysi omnem mecham
lapidari. Tu vero quid di
cis de ea? Que cum dice
rent: ihesus inclinato capi
te digito scribebat in terra.
Et cum exspectaret ut
audiret eum: erigens caput
dixit. Qui sine peccato est: prior
lapidet eam. Quid tam
diuinum quam ista sentencia
ut is peccata puniat qui exors
ipse peccati sit? Quo enim fe
ras alieni ultorem et proprii
criminis defensorem? Nonne
se magis ipse condempnat
qui in alio dampnat quod ipse
committit? Hec autem dixit
et scribebat digito in terra:
quid scilicet diceret. Festucam que
in oculo est fratris tui vides tra
bem autem que in oculo tuo est
non vides? Libido enim ve
lut ~~de~~ festuca est: odio
accenditur. Ipse consummatur
sacrilegium perfidie in salutis
auctorem. sceleris magni
tudinem personabat. Scri
bebat autem in terra digito: quo
legem scripserat. Peccatores in

tra scribuntur: iusti in celo sunt
habes dominum ad discipulos
Gaudete quia nomina vestra scrip
ta sunt in celo Dicto autem scrip
sit: ut gemino testamento
iudeos scias esse dampna
tos Audientes autem hec verbum
exierunt foras vnus post
vnum incipientes a senioribus:
et sedebat cogitantes de se
Et remansit solus ihesus: et mulier
in medio stans Bene ait
qui exierunt foras: qui nole
bant esse cum christo Foris lit
tera est: intus misteria Se
quebantur enim diuinarum littera
rum quedam velut arborum
folia non fructum: qui viuebat
in vmbra legis et solem ius
ticie videre non poterat Deni
que discedentibus illis re
mansit solus ihesus: et mulier
in medio stans Donaturus
peccatum solus remanet
ihesus: sicut ipse ait Ecce ve
nit hora et iam venit: ut
dispergamini vnusquisque in
sua et me solum relinquatis
Non enim legatus neque nuncius:
sed ipse dominus saluum faciet
populum suum Solus re
manet quia non potest homo cuiquam
hominum cum christo esse commune: ut
peccata condonet Solius est ho
minis christi: qui tulit peccatum

mundi Exierunt et mulier ab
soluitur: quia recedentibus iudeis
remansit sola cum christo Eleuans
autem caput ihesus dixit Mulier
ubi sunt qui te accusabant?
Nemo te lapidauit? Et
illa respondit Nemo domine
Et ait ad illam ihesus Nec ego
te dampnabo Vade et amo
do vide ne pecces Vide
lector diuina misteria: et
clementiam christi Cum accu
satur mulier caput christus incli
nat: eleuat autem ubi de
fecit accusator [illegible] nullum
dampnare vult absoluit o
mnes Sunt autem omnes heretico
rum itemque questiones di
cendo nemo te lapidauit
quod dicitur christum nescire diem
iudicii: et illud cui sedere autem
ad dexteram meam et ad
sinistram non est meum dare
vobis: ecce et hic ait Nemo
te lapidauit? Quomodo utique
interrogat quod videbat?
Sed interrogat nobis: ut nos
sciremus non esse lapida
tam Est etiam humani affec
tus consuetudo: ut interro
gemus sepissime quod videmus
Et cum mulier respondit Nemo
domine Hoc est dicere Quis potest
lapidare: quam ipse non dap
nas? Quis potest alium sub
icere sententie condicionem puniendi?

nec ego te dampnabo. Adverte
quo ipsa sententia temperavit:
ut iudei de absolutione mulieris
calumpniam nichil possent: sed
in se magis calumpniam retor
querent si querere vellent. Dimit
titur ei mulier non absolvitur crimen. Quia
deerat accusator: non certa innocen
tia probatur. Quid ergo quererent?
quod priores a persecutione criminis et
ab execucione supplicii desti
terunt. Addidit autem de vita.
Vade et amodo vide ne pec
ces. Emendavit ream: non cri
men absolvit. Etenim severiore
sententia culpa dampnatur, si
unusquisque suum crimen oderit:
et in se incipiat condempnare. Cum Deum.
reus occiditur persona magis
quam culpa punitur: ubi vero
culpa deponitur absolutio persone
est pena peccati. Quid est ergo va
de et amodo vide ne pec
ces? Hoc est: ex quo te Christus
redemit. Corrigat gratia: quem
pena non emendaret sed plecteret.
Vale fili et nos dilige ut fi
lius: quia nos ut parentes di
ligimus. Contuli

De circumcisione

Ambrosius Con
stancio. Non
mediocris ple
rosque movet
questio: qua causa circumcisio et
veteris testamenti auctorita
te quasi utilis imperetur: et no
vi testamenti magisterio quasi
inutilis repudietur, cum presertim
abraham primus oraculum cir
cumcisionis celebrande acceperit:
qui utique diem domini ihesu vidit
et gavisus est. Quod utique in
evidenti est quia non corporalibus
sed spiritalibus legis divine
intenderit: et ideo veram
dominici corporis passionem in
agni conspexit immolatione.
Quid ergo dicemus secuti
patrem nostrum abraham ut id pri
mus instituerit, quod eius non
sequeretur hereditas: Aut qua
ratione circumciduntur infantulorum
corpora et in ipso ortu subiciuntur
periculis, et hoc imperatur o
raculo ut discrimine salutis
fiat de mysterio religionis.
Quid hoc significat? Patet enim
causa veri, et oportuit a
perto mysterio aliud signi
ficari: aut non periculo mys
teriorum indicio mandari.
Cur vero signum testamenti
divini in ea datur ~~parte~~ parte
membrorum, que visu inhones
tior estimatur? Aut quid gratia
ipse operator corporis nostri in ipso
nostre generacionis exordio
circumcidi opus voluit suum,
et vulnerari et cruentari et
abscidi partem quam velut
necessariam qui omnia disposuit
ordinate cum ceteris membris
secunda prestituit? Aut si est preter naturam

ĉhec p̄ōcio corpis m̄ī et
nō oportuit hr̄e oēs hoīes
qd esset p̄t' naturā ꝰ aut
sc̄dm naturā et nō deciuit
amputai qd sc̄dm nature
pfectione creatū foret: cū
p̄sertim alieni a portione
dei m̄ī id p̄cipue vide
soliti fuit sint Deīde cū p
positū sit deo vt frequēta
ipē testificatus ē plures
ad sacre obsuārā puocāe
religiōis ꝰ quāto magis
instituerēt si nō aliquo cīr
cūcisiōis ipīus aut piculo
aut obprobrio reuocarēt.
Ergo vt ad p̄ima redeamꝰ
et ppositū p̄seqm̄ur odūe
de ipā cīrcūcisiōe q̄litate
direcdū vide. Cuius gemina
dz esse defensio: quia dux
ē accusacio: vna q̄ irrogat
a gētilibꝰ: altera ab hijs q̄
de populo dei sūt estimat
Vehementior at gētiliū: q'
viros cīrcūcisiōe signatos
etiā obprobrio et illusione
dignos arbitrāt Sed ipō
rū etiā sapiētissimi quiq̄
ita cīrcūcisionē approbat:
vt electos suos erga cognos
cenda et celebranda mis
teria circūcidēdos putent
Deniq̄ egipcij q' et geome
trie et colligēdis siderū
cursibꝰ operā intēdūt sua

impiū iudicāt sacerdotē q'
nequaquā habeat circūci
siōis insigne Nā neq̄ magi
ca carminis sapiētiā vl geo
metriam vl astronomiam
iudicāt viā suā obtinere sine
circūcisiōis signaculo: et ideo
vt impetrandi vim opacio
nis adhibeant sue purga
cione quādā vatū suorū
circūcisiōis archano celebrā
dam existimāt Repimꝰ at
in hystoria veterū nō solos
egypcios sed etiā ethyopū et
arabū et feniciū aliquos c
circūcisione erga suos vsos
Et hāc putāt se adhuc p
bande viā seruare racionis:
eo q' sīn corpus p̄miciis et
sanguis iniciata insidias de
moniū quas illi generi viro
moliūt exigue ptis arbitrē
tur cōsecracionibꝰ destruen
das ꝰ vt q' totus homis sa
luti nitāt nōe: insinuari
opacione suā putet circūci
siōis sacre vl lege vl spe
cie. Arbitror et q' in p̄teritū
ipē demoniū pricipes cessare
suas artes erga noxie opa
ciōis effectū estimauerit
si ei nōre conaret aliē sug
culo circūcisiōis sacre iniciati
adulter aut ei q' videt saltē
in hoc munere legi diuine ob
temperare Jam q' singulorū

membrorū officia diligēt' expe
dit nō ociosā causā ī hac mē
bri huiꝰ porcīuncula estimare
potest qua ratiōe nō solū cir
cūcidat' puer verū etiā oc
tauo circūcidat' die ꝗ qū ca
pit nr̄ pignoris nati ī sag
uīe esse puro : quā octauū
diē fert ī sāguīe īmūdo se
dere Hec aduisū eos dicta sit
q' nulla nobis vnitate fidei
sociant' : et io tāquā aduisū
dissidētes difficilior disputā
di locus Responsū at sibi
huiusmōi habeant q' credūt
ī dnm̄ ihm̄ : qd' nudare no
lumus cū aduersus opinio
nes gētiliū disputaremus
Nam si redēpti sumus non
corruptibilibꝰ argēto et au
ro sed p̄cioso sāguīe dnī
nr̄i ihū xp̄i ꝗ quo vtiz ven
dente ī eo q' tāen nr̄m iā
peccatricē successiōis ere ā
sitū fuiciū possidebat : ipē
sū dubio flagitabat p̄ciūm
vt seruicio exueret quos te
nebat obstrictos Preciū at
nr̄e liberacōis erat sāguis
dnī ihū : qd' necessario sol
uendū erat ei cui p̄ctīs nos
tris vendīti eramꝰ Donec
igi' hoc p̄ciū p̄ omībꝰ sol
ueret' homīnibꝰ qd' dnīci
sāguīs effusiōe p̄ oīm fuīt
soluēdū absolucōe opus
fuīt singulorū sāguīe : qūi

lege et cōsuetudīs ritu sa
cre p̄cepta sequerēt' reli
giosiꝰ Sed ꝗ p̄ciū p̄ oībꝰ
solutū ē postea quā passꝰ
ē xp̄s dnūs : iā nō opus est
vt cuiuis sāguīs singlorū
circūcisiōe fundat' ꝗ cū ī sāg
uīe xp̄i circūcisio omniū
celebrata sit : et ī illiꝰ cruce
oēs simul crucifixi sumꝰ
cū eo et ~~cōsepulti~~ cōsepulti
ī eiꝰ sepulchro cōplantati
similitudī mortis eiꝰ vt
vltra nō seruiamꝰ p̄cō Qui
eī mortuus ē : iustificatꝰ
ē a p̄cō Quod si quis vt
marcōs et manicheus re
p̄hendēdū dei putat esse
iudiciū quia uel oraculum
de circūcisione celebrāda
edendū putaui esse uel le
gem qua sāguīs effusio
mandat' ꝗ necesse ē vt eo
etiā dnm̄ ihm̄ reprehēdē
dū arbitraret' : q' nō exi
guū sed multū sāguīnē
p̄ hiꝰ mūdi effudit redēp
cione et hodie ꝗ nos fū
dere iubet sāguīnē nr̄m
pro tanto religiōis cēta
mine dicens Qui vult me
seq' : tollat crucē suā et
sequat' me Si aūt nequa
quā iusta ē accusatio cū
aliquis totū se p̄ pietate
offerat et multū sāguīs semū

det effusione : quod legem possu
mus reprehendere exiguam
stillam exigente sanguinis cum pre
dicemus dominum ihesum multi ef
fusione sanguinis totius corporis
mortem imperasse . Nec
ipsum circumcisionis signaculum
et speciem ferebat : quod
populus dei velut quodam
sigillo signatus corporis dis
cernebat a ceteris nationibus
Sunt autem christo donatus nomine sig
num corporis nequaquam requiret :
quae prerogativam divine meruit
incarnacionis . Ergo cum absur
dum sit propter pietatem aliquid do
loris vel laboris inferri vide
batur : quo plus devotionis per
hec circumcisionem probaret . Pulchrum
etiam ut ab ipsis vite cunabu
lis insigne religionis adoles
ceret . et pudet unumquemque eta
tis puericiae vel labori vel
dolori cedere : quorum utrumque
tenera infantia vicisset
Sed iam levi circumcisionis dolore
non opus est christiano populo qui
mortem domini crucifere per
momenta singula fronti [?]
mortis contemptum inscribit :
ut possit qui sciat sine cruce domini
salutem se habere non posse . Ergo
cum autem utatur ad plaudendum
cum telis instructus sit vali
dioribus . Iam illud quibus
facile refellendum advertit
quod propositum est plerosque potuisse
[?] sacre religionis pro

cari obsequium non esset doloris
timore vel laboris continuitate
[?] : Et potuit homo terreri
maiore quod infantulus plerique
sustinebat sine periculo . Esto
tamen aliquos infantulos video
rum cum dolore circumcisi corporis
plagam ferientis sustinere non
potuerit : defunctos fuisse .
Sed hos nec ceteros deterrebit
puericiori etatis robustos : et
laudabiliorem faciebat eum qui pre
ceptis obedisset celestibus
Ergo si hoc in exiguo dolore
arbitratur confessionis fuisse
obstaculum : quid de martirio
dicunt . Nam si reprehendunt circum
cisionis dolorem : reprehendant et
martirum mortem : per quo simulata
~~[?]~~ non minuta religio
est Intuitum autem abest nocuisse
fidei circumcisionis dolorem . ut pro
baliorem fidem faciat do
lor . Maior enim fidei gratia si
quis pro religione contempnat do
lorem . et hic maius tamen premium
quod ille quis volunt dolorem
circumcisione subire ut gloriaret
in lege : et laudem ex hominibus
magis quam ex deo quereret
Oportuit igitur circumcisionem ex
parte fieri ante eius adventum : quae
totum circumcideret hominem . Ex parte
enim debuit assuescere humana
condicio : quemadmodum in
id quod perfectum est crederet . Di
cit autem oportuit circumcidi : in qua

magis pte mebrorum opor tuit circucisionem fieri quam in ea que quibusdam videtur inhonestior ut hijs qui putarent ignobiliora esse mebra corporis nostri honestate habudanciorem circudaret et que in honesta sunt nostra honestate habundanciorem haberent. Ubi enim magis vir sanguis sui admonei debuit quam in ea parte que ministerium exhibet. Aut tempus est: ut et illis respondeamus qui dicunt Si ea pars corporis nostri secundum naturam est: nequaquam eam amputari oportuisse si non est secundum naturam: non debuisse simul nasci. Et quoniam tam acuti sunt: et ipsi nobis respondeant utrum secundum naturam humana successio sit quam generacionibus adolescit: an contra naturam Si enim secundum naturam: nunquam igitur intermittenda est Et quod integritas virorum virginitas puellarum abstinencia viduarum continencia coniugum predicant. Nullum ergo studium quem de successionis fieri debuit sed ipse auctor nature non utique generacionis obsecutus est: quod de se nobis esset in corpore constitutus prebuit magisterium et hortatus est dilectos ad integritatem dicens Sunt spadones qui se castrauerunt

apud regnum celorum: qui potest capere capiat Cum sit autem homo compositus ex corpore et anima satis est enim iterum homo dicere et sileri de spiritu non est in utroque vnum idem secundum naturam sed quod est secundum corporis naturam id contra naturam est anime: et quod secundum naturam est anime id contra naturam corporis ut si dicam quod secundum naturam visibili id contra naturam est ei quod non videtur id contra naturam est visibili ^[et quod secundum naturam est ei quod non videtur] Sicut illud ergo incongruum in hominibus dei si fiant aliqua contra naturam corporis: que sunt secundum naturam anime Quod autem dicunt quomodo plures credidisset si circucisio non fuisset hijs sibi responsum hoc habeant: quoniam plures crederent si martiria non esset Sed prestancior est fortitudo paucorum: quam remissio plurimorum Dicunt autem pluima baptismatum quia precussa sunt quam sacramentum erat dominum illud vnum in spiritu et aqua sacramentum baptismatis quo totus redimitur homo: ita plurimorum circucisio premittenda fuit quam secutura erat circucisio dominice passionis quam pertulit ihesus qui agnus dei ut tolleret peccatum mundi Hec ideo scripsimus ut ostenderemus quia et debuit premitti circucisio

^ et quod secundum naturam est ei quod non videtur

q̄ foris ē: et ea iā post aduē
tum dn̄i iure uideat̄ ex
clusa. ¶ Gn̄r āt circūcisio
ē necessaria q̄ ī occulto est
sicut uidem⁹ p̄stancio: q̄
ī occulto ī sp̄u nō lr̄a: qm̄
cū sit ī vno hoīe duo hoīes
de q̄mb⁹ dcm̄ ē et si q̄ foris
ē hō nr̄ corrūpit̄ scd̄m de
sideria erroris. sed q̄ int⁹ ē
renouat̄ de die ī diē et ali
bi cōdelector cū legi dei se
cūdū iteriorē hoīez. iterior
hō ē nr̄ q̄ ē ad ymaginē
et silitudinēz dei fc̄s: exte
rior q̄ figuratq̄ ē limo. Dic
denīz et ī genesi duas t̄
creatiās hoīs ondit: se
cūdū creatū hoīez signi
ficans. Dicit ḡo duo hoīes ita
et gemina cōu͛satio ē: vna
interioris hoīs altera exterio
ris. Et qd̄e plerūz actus īterio
ris hoīs p̄ueniūt ad exteriorē
hoīez: quēadmodū castimo
nia īterioris hoīs trāsit eciā
ad castitatē corporis. Et cū
adulteriū cordis ignorat.
dē vtiz nesciat corporis adul
teriū. Non tn̄ eciā illud ē
consequēs vt q̄ nō adul
terauit corpe nō adultera
uit eciā corde: scd̄m illud
Omī q̄ viderit mulierē ad
cōcupiscendū eam: iā ad
ulterauit eam ī corde suo.
Nam si adhuc nō sit adul

t̄ corporis: tn̄ iā cst̄ū adulter ē.
Ergo ē interioris hoīs circūci
sio. Nā q̄ circūcidit̄: tot⁹ car
nis illecebras tāq̄ā p̄pu
ciū exuit: vt sit ī sp̄u nō ī
carne: et sp̄u mortificet cor
poris sui actq̄. Et hc ē q̄ ī oc
culto ē circūcisio. Dicit abhā
cū ī p̄pucio erat. postea fc̄s
ē ī circūcisioē: sic interior hō
nr̄ q̄n ē ī carne. tāq̄ā in
p̄pucio ē. Cū āt iā nō ē ī
carne s̄ ī sp̄u: incipit eē ī circū
cisioē nō ī p̄pucio. Dicit āt
q̄ circūcidit̄ nō totā carnē
exuit sed solū p̄puciū vbi
corruptela frequēcior. ita
q̄ ī occulto circūcidit̄ carnem
illam exuit: de q̄ scrptū ē
Ois caro fenū: et ois glā
eius vt flos feni. Aruit
fenū et flos ei⁹ decidit:
vbū āt dn̄i manz ietnū.
et remanz caro q̄ videbit
salutarē dei: sicut scrptū ē
Et videbit ois caro salutarē
dei. Que sit ista caro mū
da audes vt intelligas. Cūt
ḡo dz esse ī occulto circūcisio:
vt nullā habeat cōparacio
nē cū ea q̄ foris ē circūcisioē.
Et eo q̄ ī occulto iudeus ē
p̄stat. q̄ ē iuda. cui⁹ man⁹
sup̄ ceruicē īimicorū eius.
q̄ recubās requiēuit vt leo
et vt catul⁹ leonis: quē

laudant fratres eius Ab hoc iuda
nō deficit princeps: quia sine eius
principes faciet q' nō subiciantur
illecebris secularibus et capiuntur
tur voluptatibus istius mundi
Et quia ipē iuda ī hac generacione
venit: iō plurimi q̄ postea ge
nerati sunt profecerunt ut diuini
principatu gaudeant Habeamus
itaque circumcisionē quē ī occulto et
occultorum iudeū q' ē spiritualis Spi
ritualis aūt utpote princeps diiudi
cat oīa: ipē aūt a nemīe diiu
dicatur Debuit ergo legis man
dati precepto circumcisio q̄ ex parte
erat cessare: postea quā venit
q̄ circumcisionē faceret totius hoīs
et īpleret circumcisionē legis Nō
aūt ē iste nisi q̄ dixit Nō veni le
gē soluē sed īplē Cumque si
diligēter intendas et que sit racio
q̄ iā cessare debuit preputii circum
cisio: quia plenitudo gentium veniret
Nō eī gentibus circumcisio mandata
ē: sed semini abrahā Hic eī hebreis
ī primo oraculo Et dixit deus
abrahā Tu aūt testamentū me
ū obseruabis: tu et semē tuū
post te ī progenies eorū Et hoc
ē testamentū meū qd obserua
bis inter me et vos et semē ves
trū post te ī progenies eorū Circum
cidetur vrm oē masculinum et c
ircumcidetis carnē preputii vestri:
et erit ī signo testamenti inter me
et vos Infans octo dierū cir
cumcidetur in vobis oē mascu
lum ī progeniebus vestris Vernacu
lus domus tue et pecunia
emptus ab omni filio alterius

q' nō ē ex semine tuo circumcisione
circumcidetur vernaculus domus
tue et pecunie emptus Et
erit testamentū meū ī carne
vrā: ī testamentū eternū Et
circumcisus masculus q' nō circum
cidetur carnē preputii sui octauo
die: exterminabitur aīa illa de
generacione illa: quia testamentū
meū transgressus ē Hebrei
quidem negant hrē de octauo
die sicut et aqla significat;
sed nō aqla oīs auctoritas;
q̄ qui iudeus ī littera preteryt
ut possint octauū diem In
terim et octauū diē et ī sig
no datā circumcisionē audisti
Signū aūt rei maioris indiciū
ē: indiciū veritatis future;
et datū testamentū abrahe et
semini eius: cui dictū ē In
ysaac erit semē tuū Ergo c
ircumcidi sicut iudeū vel domi
eius natū vel pecunia eius emp
tū Nō possumus declinare hoc ad
alienigenā aut proselitū: n
fuerint ī domo abrahe na
ti aut pecunia eius empti vel
seruus eius Denique nichil
dixit de proselitis: de quibus qui
volunt dicere noīant eos
sicut hebreis Et locutus ē dominus
ad moysen dicens Loquere ad
aaron et filios eius et ad oēs
filios isrl' dicens ad eos Nō
homo a filiis isrl et a proseli
tis q' sunt appositi vobis: quicunque
fecerit holocaustū Ubi ergo
comprehendit eos: ibi lex tenet

eos. Ubi oraculo nō signifi-
cant? quid astringi videtur?
Hic hēs deniq de filiis a-
aron qū de sacerdotibus dicit:
hēs qū et de levitis dicit.
Ergo omnifariā claret etiā
secundum litterā legis. q̄ʒ q̄ʒ lex
spiritalis sit: et secundum ipsam
tñ litterā ad circumcisionē teneri
nō potuisse nationū plures;
sed ipsā circumcisionē ī signo
fuisse donec plenitudo gentiū
intraret: et sic omnis israel salvus
fiet circumcisus corde et non
exigua membri unius parte. Er-
go satis et excusata a nobis
et exclusa ē iudeorū manens
hodie q̄ circumcisio. Quod aut re-
prehensioni eā dicit fuisse vel
esse gentilibus primū nō habet
reprehendere ipi vel irridere quod
alii confessores faciunt. Sim. Esto
tñ. fuit q̄ irrideret: quid
hoc nos movere debet cū ipsā crucem
dñi iudeis scandalū, gentibus
stultitiā; nobis aut virtus dei
sit atq sapiētia; et ipse dñs
dixerit qui me confessus fuerit
corā hoībus nō confundar et
ego eū corā patre meo qui est
ī celis: docens nos hiis q̄
rident ab hoībus nō commo-
vendos. si quā p religiōis
officio deferuntur. Vale.

Ambrosius theo-
philo. Non
habz qd urgeat
euagrius et
habeat qd me-

tuat flavianus? ideoq refu-
git examen. Dicet fr̄es veniā
dolori iusto: quia propter ipsos uni-
versus orbis concutitur et illi
tñ ut nō compatiuntur dolori?
perstringi saltem se equanimi-
ter ferāt ab hiis quos vident
sua p tantorū curricula tpm
vexari intentione: int' hos etiā
duos nichil qd ad xpi pacē
ptineat eligentes. Cumq̄ ī
toto orbe stabat discordia q̄
in bone pacis naufragio
sca synodus capuensis tandē
obtulerat portū tranquillita-
tis: ut oībus p totū oriētē
daretur cōis catholicā confi-
tentibus fidem; et duobus
istis tue sanctitatis examē
impertiretur fratribus et consa-
cerdotibus nris egyptiis
pro considerētibus: q̄ hoc verū
iudiciū futurū arbitrati
sumus qd neutri parti sociata
coīone aliquo favore ppen-
det. Cū ex hiis igitur equis-
simus synodi constitutis spe-
raremus iā remediū datū
finē q̄ allatū discordie: scri-
bit sanctitas tua iterū fra-
trem nrm flavianū ad prio-
rū auxilia et imperialium re-
scriptorū suffragia remea-
visse. Frustra ergo tantorū
sacerdotū fusus labor: ite-
rū ad huius seculi iudicia
revertendū iterū ad rescripta

De lite duorum fratrum dirimenda

iterū
~~ita~~ vexabūt sacdotes senes
trāffretabūt maria. Iterū
īvalidi corpe patriā pegrino
mutabunt solo iterū sacro
sctā altaria deserent. vt ī lon
ginqua proficiscant. iterū
pauperū turbe eporū q̄bꝰ
ñ onerosa paupertas nō erat
eīue opis egētes cōpellet in
opiā gemere. q̄ certe virtu
inopum itineris vsurpare. In
terā solus exlex flauianus vt
illi videt nō venit qū oes cō
ueninus. Feneratores et debitores
iure sibi occurrunt. isti sibi
nō put occurre. solus exors
Flauianus vt ipē vult sacdo
talis consorcij. q̄ ut imperia
libus decretis ut sacdotum
conventu punitā faciat sin
sic tū etiā hoc moti dolore
Fratri euagrio donamus spe
ciem bone cause. q̄ eo defē
sabilior sibi videt quē re
Fugit Flauianus aut qz hrē se
alterū arbitrat equalē. vtz
aliene magis ordinacionis vi
cijs quā suis fretus. quos tū nos
ī meliore vocamus viā. vt
malinus eos sins potius bonis
quā alieno vicio defendi. Grauia
dere quū Apyp texuisti litis
posse typū repire aliquem
quo possit auferri frm̄ dis
cordia. tū scā synodus cog
nicionis ius vnanimitati
tue ceteris qz ex egypto con

sacdotibꝰ nrīs cōmisit ite
rū oz frēz nrm̄ Flauianū
conueniās. vt si ī ea pseuera
uerit quo veniendū nō pu
tet saluis cōsilij iureni si
etiā synodi sanccionis sta
tutis illibata pace vniu
sorū ita cōsulas. vt nō vi
deam destruere qd edifica
tū ē. Dicēt que edificaui
destruo pvaricatorē me
ipē cōstituo. ac si q̄ destruxi
iterū edificem. Deneat
ergo inquitire paris gracia
sīt vniusob. et nichilo
minus declinatio ptis al
terius frustrandi effectū
hrē nō possit. Hanc referendū arbitram ad som
frēz nrm̄ ~~vrm~~ romane
sacdotē ecclē. qui psumi
mus ea te iudicaturū q̄
etiā illi displicē nō qat.
Ita ei vtile eit cōsultū
sentēcie ita paris et ge
tis securitas. si id vrō sta
tuat. cōsilio qd cōcioni
nre dissencionē nō affe
rat. vt nos quoz accep
ta vrōrū serie statutorū
tū id gestū esse cognouerimus
qd etiā romana haut du
bie cōprobauerit. Leti fruc
tum hōs examinis adipis
cam. // Contuli

alē vera

(Et maria virgo permansit.

De bono[so] direxit al' dixit
episcopo: quibus vel per
necessitatem vel pro
modestia vestram
sententiam sciri voluistis
Sed cum huiusmodi fuerit concilii capu
ensis iudicium ut finitimi
bonoso atque eius accusatoribus
iudices tribuerentur et preci
pue macedones qui cum episcopo
tessalonicensi de eius factis vel
cognoscerent: advertimus quod
nobis iudicandi forma com
petere non posset. Nam si integra
esset hodie synodus: recte de hiis
que comprehendit vestrorum scriptorum
series decerneremus. Vestrum est
igitur qui hoc recepistis iudi
cium sententiam ferre de omnibus
nec refugiendi vel elaben
di vel accusatoribus vel accu
sato copiam dare. Vice enim
synodi recepistis: quos ad
examinandum synodus ele
git. Denique cum bonosus e
piscopus post iudicium vestrum
misisset ad fratrem nostrum am
brosium quod eius sententiam con
suleret. an interdictam sibi eccle
siam irrumperet atque ingredi.
responsum est ei quod nichil te
merandum foret sed omnia
modeste patienti ordine
gerenda nec contra sententiam
vestram temptandum aliquid.
ut quod videretur vobis ius
titie convenire statueretis:

quibus hec synodus dederat auc
toritatem. Ideo primum est ut hii
iudicent: quibus iudicandi facul
tas est data. Vos enim totius ut
scripsimus synodi vice decernitis:
nos quasi ex synodi auctoritate
iudicare non convenit. Sane non
possumus negare de marie
filiis iure reprehensum merito
quod vestram sanctitatem abhor
ruisse: quod ex eodem utero vir
ginali ex quo secundum carnem
christus natus est alius partus effusus
sit. Neque enim legisset dominus ihesus
nasci per virginem si eam iudica
ret tam incontinentem fore: ut
illud genitale dominici corporis
illam aulam regis eterni concu
bitus humani semine coin
quinaret. Qui enim hoc astruunt?
nichil aliud nisi perfidiam iu
deorum astruunt: qui dicunt eum
ex virgine non potuisse nasci.
Nam si hanc accipiunt a sacer
dotibus auctoritatem et videa
tur maria partus fudisse plu
rimos: maiore studio veri
tatem fidei expugnare con
tendent. Et ubi est illud quod
scriptum est dicente domino ad ma
trem de iohanne evangelista
mulier ecce filius tuus: et
rursus ad iohannem de ma
ria ecce mater tua. Quid sibi
istud vult quod cum in cruce
dominus positus peccatum mundi tol
leret? pronunciavit etiam de

integritate matris? Aut quid
aliud dicit² ni ut claudat sua
ora pfidia et obmutescat?
ne inrez dm aliquo audeat
temerarie comicio? Testis est
go coe er bit . ide matris pu
doris assertor q desponsata fu
viro erit ~~viro~~ tamen ioseph: nulla
tn coniugalis coitus cosuetu
die thori ma cognovit. Nec
ei eam suscepturum ex ioseph
filios a viri cosorcio separare
voluisset. Sed si hoc parum est:
addidit testimonium euange
lista dicens q suscepit eam
discipulus in suam. Numquid
go divorcium fecit? Numquid
a viro abduxit atque abstulit?
Ergo q hoc legit in euangelio:
quo q naufragus titubat
et fluctuat? Hoc go testa
mentum filii e de matris integri
tate. hr maria locuples in
tegri pudoris hereditas: hic
totius finis cosumacois. De
niqz hoc dixit et emisit spm:
cosumans omne mysterium bo
no fine in pietatis. legimus
etia et oia percurrimus? vl
de eo q fri meo et coepo bas
so in cosorcium regende ecclie da
tus est senecio: vl de ceteris
vnu vitam norma expertas
sentencie. Contuli

Ambrosius e
piscopus bea
tissimo prin
cipi et xpianis
simo imperatori valentiniano

Supplicatio ut are ydolis redderentur ad valentinianum

Cum oes homines q sub di
tione romana sunt vobis mi
litent imperatoribus terra
atque principibus: tu ipi vos o
potenti deo et sacre fidei
militatis. Aliter ei salus tu
ta ee no pt potest: ni vnus
quisque deum verum hoc e deum
xpianorum ipse ei solus deus verus
est intima mente veneret²
Dy ei gencium demonia
sicut scriptura dicit. Huic igitur
vero deo quisqz militat et
q intimo colendum recipit
affectu: no dissimilacionem
no cohibencia sed fidei stu
dium et deuocois impendit
Postremo si no ista: con
sensum saltem aliquem no debz
colendis ydolis et pfanis
cerimoniarum cultibus exhi
bere. Nemo go deum fallit:
cui oia etia cordis occulta
manifesta sunt. Ergo cum ate
imperator xpianissime fides
deo vero sit exhibenda. cum
ipius fidei studium caucio
atque deuocio. miror quo
aliquibus in spem venerit
q deas aras dys gencium
tuo instaurare precepto: ad
vsus quoque sacrificiorum pro
fanorum prebere sumptum. Cum
ei iam dudum vl fisco vl arce
e vendicatum: de tuo ma
gis cosferre videbere qua

de suo reddere. Et de dispendiis
queruntur qui numquam nostro sanguini
pepercerunt: qui ipsa ecclesiarum
edificia subruerunt. Petunt
etiam ut illis privilegia defe
ras qui loquendi et docendi nostris
communem usum iuliani lege proxi
denegarunt: et privilegia
illa quibus sepe decepti sunt
etiam xpiani. Nonnullos
enim illis privilegiis partim per
imprudentiam: partim propter
publicarum necessitatum mo
lestias declinandas irretire
voluerunt. Et quia non omnes
fortes inveniuntur: etiam sub
principibus xpianis plerique
sunt lapsi. Sed hec si iam sub
lata non essent: auferenda
tuo imperio comprobarem.
At cum per totum fere orbem
a pluribus retro principibus
inhibita interdictaque sint, ro
me autem a fratre clementie tue
auguste memorie gratiano
fidei vere ratione sublata
sint. et datis antiquata re
scriptis: ne queso vel fideliter
statuta convellas vel frater
na precepta rescindas. De
negotiis civilibus si quid
statuit nemo putat esse te
merandum: et preceptum de
religione calcatur? Nul
lus obrepat iuniori eta
titue: sive ille gentilis est et

qui ista deposcit non debet mentem
tuam vinculis sue superstitio
nis innectere: sed pio studio
docere et admonere te debet — alibi debet
quemadmodum vere fidei studere
debeas: cum ille tanto motu
veri vana defendit. Defe
rendum meritis clarorum
virorum et ego suadeo: sed
deum certum est omnibus preferen
dum. Si de re militari est con
sulendum: debet et exercitati in
preliis viri expectari sententia
consilium comprobari: cum de re
ligione tractatur est: deum co
gita. Nullius iniuria est cui
deus omnipotens antefertur. Ha
bet ille sententiam tuam: tu ui — alibi sua
tum non cogitis colere quod
nolit. Hoc idem vobis lice
at imperator: et unus
quisque patienter ferat si non ex
torqueat imperatori: quod mo
leste ferret si ei extorquere
cuperet imperator. Ipsis
gentilibus displicere consue
vit prevaricantis affectus
libere enim debet defendere unus
quisque fidem mentis sue et
servare propositum. Et si a
liqui nomine xpiani tale
aliquid decernendum putant:
mentem tuam vocabula nu
da non capiant: nomina cassa
non fallant. Quisquis hoc
suadet sacrificat: et quisquis

ho statuit Tolerabilius tamen est
unius sacrificium: quam lapsus
omnium. Totus hic christianorum pe-
riclitatur senatus. Si hodie
gentilis aliquis imperator quod
absit aram statueret simula-
chris et eo convenire cogeret
christianos ut sacrificantibus inter-
esset ut oppleret anhelitus
et ora fidelium cineris ex ara
favilla de sacrilegio fumus
de busto: et in ea curia sen-
tentiam diceret ubi iurati ad
aram simulachri in senten-
tiam cogerentur. Postea enim
interpretantur aram locatam ut
eius sacrificio ut ipsi putarunt
unusquisque conventus consu-
leret in medium cum curia maiore
iam christianorum numero sit refer-
ta. persecutionem esse crederet
christianus qui cogeretur tali op-
tione ad senatum venire: quod
fit plerumque. Nam etiam iniuriis
convenire coguntur. Te ergo im-
peratore christiani in aram iu-
rare cogentur? [illegible] Quid est iurare
nisi eius quem testeris fidei tue
presulem divinam potentiam
confiteri? Te imperatore hoc pe-
titur et postulatur ut aram
iubeas elevari: sumptum sacri-
ficiis profanis dari. Sed
hoc non potest sine sacrilegio de-
cerni. Unde rogo te ne id decer-
nas statuas vel in eiusmodi
decreta subscribas. Concio

fide tua christi sacerdos. Vos
convenimus episcopi. Non incredi-
bile hoc et repetitum ad au-
res pervenisset hominum: quod tale
aliquid esset vel in consistorio
suggestum tuo vel a senatu
petitum. Sed hoc absit: ut hoc
senatus petisse dicatur. Pau-
ci gentiles communi utuntur nomine
Iam et ante biennium ferme
cum hoc petere temptarent mi-
sit ad me sanctus Damasus ro-
mane ecclesie sacerdos iudicio
dei electus libellum quem
christiani senatores dederunt:
et quidem innumeri postu-
lantes nichil se tale man-
dasse non congruere gentilium
istiusmodi petitionibus non
prebere consensum: questi etiam
publice privatimque se non con-
venturos ad curiam si tale
aliquid decerneretur. Dignum est
temporibus vestris hoc est christianis
temporibus: ut dignitas christianis
senatoribus abrogetur quo genti-
libus senatoribus profane de-
ferat voluntatis effectus.
Hunc libellum fratri clementie
vestre direxi: unde constitit
non senatum aliquid de supersti-
tionis impensis mandasse le-
gatis. Sed fortasse dicitur:
cur dudum non interfuerint
senatui cum ista peteretur?
Satis loquuntur quid velint
qui non interfuerunt. Satis lo-

cati sunt: qui apud imperatorem
locuti sunt Et miramur tamen
si priuatis resistendi rome
eripiunt libertatem: qui no-
lunt esse liberum tibi non iube-
re quod non probas seruare quod
sentis Et ideo memor legatio-
nis proxime mandate michi
conuenio iterum fidem tuam con-
uenio mentem tuam ne vel
respondendum secundum huius-
petitionem gentilium censeas:
uel in eiusmodi responsa sa-
crilegium subscriptionis adiun-
gas Certe refer ad parentem
pietatis tue principem theo-
dosium: quem super omni-
bus fere maioribus causis
consulere consueuisti Nichil
est maius religione: nichil
est sublimius fide Si ciuilis
causa esset diuerse parti
responsio seruaretur Cau-
sa religionis est episcopus
conuenio Detur michi exem-
plum misse relationis ut
et ego plenius respondeam:
et sic de omnibus consultus
clemencie tue parens res-
pondere dignetur Certe
si aliud statuitur: episcopi
hoc equo animo pati et dis-
simulare non possumus Li-
cebit tibi ad ecclesiam con-
uenire: sed illic non inuenies
sacerdotem aut inuenies re-
sistentem Quid responde-
bis sacerdoti dicenti mu-
nera tua non querit eccle-
sia quia templa gentilium
muneribus adornasti ara

xpi dona tua respuit quoniam aram
simulacris fecisti Vox enim
tua manus tua et subscriptio
tua opus est tuum Obsequi-
um tuum dominus ihesus recusat et
respuit quoniam ydolis obse-
cutus es Dixit enim tibi Non
potestis duobus dominis seruire
Priuilegia tua sacrate deo vir-
gines non habent: et vendi-
cant virgines veste Cur sacer-
dotes dei requiris quibus
petitiones prophanas gentilium
pretulisti Alieni erroris
societatem suscipere non possu-
mus Quid respondebis hys
verbis Puerum esse te lapsum
Omnis etas perfecta cristo
est omnis deo plena pueri-
cia fidei comprobatur Paruuli
eciam xpm intrepido aduersus
aduersus persecutores ore con-
fessi sunt Quid respondebis
germano tuo Nonne tibi
dicet victum me esse non cre-
didi quia te imperatorem re-
liqui: mori non dolui quia te
heredem habebam imperio
me decedere non ingemui
quia imperia mea presertim
de religione diuina omnibus
seculis mansura credebam
Hos ergo titulos pie virtutis
erexeram has de seculo
manubias hec spolia de dya-
bolo has ego de aduersario
omnium exuuias offerebam:
in quibus eterna victoria est
Quid michi plus potuit
meus hostis auferre Ab-
rogasti decreta mea: quod

adhuc ille qui contra me leua
uit arma non fecit Nunc
grauius telum corpore recipio:
quod a fratre meo statuta dapna
tur meliore parte mei ~~apud~~
apud te plectitur Illa enim mors
corporis ~~est~~: ista uirtutis est.
Nunc in abrogatur imperium:
et quod est grauius abrogatur
a tuis. abrogatur a meis: et
id abrogatur quod in me etiam
mei aduersarij predicarunt. Si
uolens acquieuisti: dapnasti
fidem meam Si inuitus cessis
ti: prodidisti tuam Ergo quod
grauius est in te plectitur Sed
respondebis eam patri: qui
te maiore dolore conueniet
dicens de me fili mi pessime
iudicasti: qui putasti quod ego
gentilibus conibentiam pres
titissem Nemo ad me detulit
aram esse in illa romana cu
ria Numquam tantum nefas
credidi quod in communi illo
xpianorum gentilium quod con
cilio sacrificarent gentiles: id
hoc est insultarent gentiles
presentibus xpianis: et inui
ti xpiani interesse sacrificijs
cogerentur Multa diuersa
crimina me imperante com
missa sunt ultus sum quecumque
sunt deprehensa Si quis
tunc latuit debet ergo dicere:
quod ad me nemo detulerat.
De me pessime iudicasti:
si michi superstitio aliena
non fides mea seruauit
imperium Unde cum adiu
tas imperator deo primum

deinde patri et fratri iniu
rias irrogari Si quid tale de
cernas: peto ut id facias quod
saluti tue apud deum intelli
gis profuturum Deo gratias

Explicit epistola sancti
ambrosij episcopi.
Incipit relatio symachi de
prefecti urbis rome ad
ualentinianum minorem
imperatorem de reparan
da ara uictorie